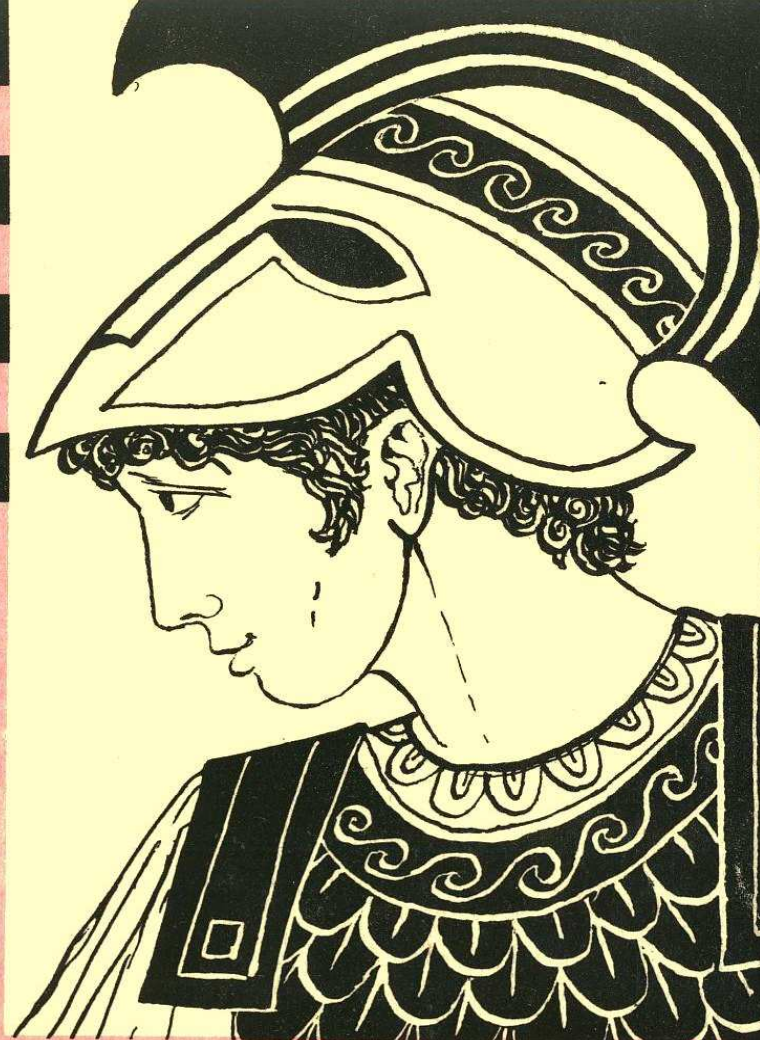

KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 37

Witold Makowiecki

**PŘÍHODY
ŘEKA MELIKLA**

Dobrodružný románový příběh o mladém řeckém námořníkovi Meliklovi přenáší čtenáře do starobylého Kartága, na Sicílii a do Egypta v VI. stol. před naším letopočtem. Popisuje dlouhou a dramatickou cestu Meliklova z Kartága, kam byl fénickými piráty prodán do otroctví, do rodného Milétu. Melikles, mladý, bystrý mořeplavec, je chlapec plný zájmů a nadšení pro svobodu, kterou se naučil cenit, prožil potupné zajetí a kruté otroctví. Samozřejmě že pak vždy stojí na straně utiskovaných, že podporuje útěk veslařů na galéře, že se pokouší vysvobodit zajaté rukojmí, že v bitvě Reků s Egypťany statečně a s důvtipem bojuje proti egyptské přesile.

Jinou z výrazných postav příběhu je tajemstvím obestřená postava Nehurabheda, velekněze boha Ormuzda — boha spravedlivých. Je to vyrovnaný, klidný a moudrý stařec, plný lásky k člověku, jenž v příběhu ztělesňuje autorovu víru v převahu rozumu a vědění. Melikles a Nehurabhed jsou si věrnými společníky na té dlouhé dobrodružné cestě, plné nebezpečí, při níž si navzájem pomáhají, jeden svým mladistvým nadšením a tělesnou zdatností, druhý rozvahou, zkušenostmi a moudrostí stáří. Oba jsou spojeni poutem téměř otcovské a synovské lásky.

Třetí zajímavou postavou je námořník Kalias, přítel a pomocník obou předchozích, v jádru čestný, ale chlubitivý, prolhaný a hádavý chlapík, který svou žvanivostí způsobí nejednu zápletku, kterému však pod touto maskou buší správně, upřímné chlapské srdce.

S těmito třemi hrdiny projde čtenář kus starověkého světa, seznámí se s životem za otrokářského řádu, s těžkým údělem veslařů na galérách, pozná starověké námořnictví, báje o antických bozích... A nebude to poznání suché a nudné, ale právě naopak. Neboť Makowiecki vládne svižným perem, které dovede barvitě vylíčit mořskou bouři i dramaticky popsat rozhodnou bitvu, vdechnout postavám příběhu a sdělit i čtenáři jako hlavní myšlenku: lásku ke svobodě, lásku k vlasti a lásku k člověku.

13-846-74 14/45

Vázaný výtisk 22,— Kčs

Z VYŠLÝCH SVAZKŮ:

A. Laurie: Dědic Robinsonův — *N. Čukovskij:* Čtyři kapitáni — *A. R. Evans:* Sobi táhnou — *R. L. Stevenson:* Poklad na ostrově — *K. Badigin:* Dobývatele ledových moří — *F. Mowat:* Hadí spirála — *R. Šimáček:* Zločin na Zelenicích hradě L. P. 1318 — *M. Diekmannová:* Čluny v Brakkeputu — *R. Halliburton:* Toulky světem — *A. Laurie:* Magnetová hora — *M. Ž. Thomas:* Za obzorem čeká svět — *Sir Arthur Conan Doyle:* Pes baskervillský — *F. Flos:* Lovci kožešin — *R. L. Stevenson:* Černý šíp — *R. Sabatini:* Odyssea kapitána Blooda — *F. Steuben:* Tekumseh I. — *M. Diekmannová:* Marijn u pirátů — *E. Dillonová:* Ostrov Divokých koní — *M. Leblanc:* Arsène Lupin kontra Herlock Sholmes — *E. T. Seton:* Dva divoši — *J. Fabricius:* Tajemství starého venkovského sídla — *Ž. Davydov:* Zajatci ledu a noci — *L. M. Giffinová:* Lovci mustangů — *B. Bartosová-Höppnerová:* Pozor, laviny! — *R. Armstrong:* Zakleté moře — *J. F. Cooper:* Lodivod — *J. O. Curwood:* Kočovníci severu — *M. Pašek:* Muž pro Oklahomu — *F. Steuben:* Tekumseh II. — *W. Morey:* Sever, můj domov — *L. Düngel-Gillesová:* Knud Rasmussen — *P. d'Ivoi-H. Chabrilat:* S prázdnou kapsou kolem světa — *K. Staňukovič:* Muž přes palubu — *V. Ananjan:* Zajatci Pardálí soutěsky — *M. Kadlecová:* Muž a pes — *M. V. Kratochvíl:* Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela — *E. Salgari:* Město malomocného krále — *E. Hiob:* Novou zemi pro divoká zvířata

PŘIPRAVUJEME:

W. Legère: Sám mezi korzáry
V. Katajev: Syn pluku
W. Meinck: Mexické drama

Witold Makowiecki

**PŘÍHODY
ŘEKA MELIKLA**

ALBATROS PRAHA

Translation © Věra Jersáková, 1974
Illustrations © Miroslav Váša, 1974

Část první

KAPITOLA PRVNÍ

Rychle se snášel subtropický soumrak. V zahradě plné nádherných bujných rostlin – vysokých palem, tújí, košatých cedrů, hustých oleandrových keřů, planých růží a divokého vína – se stmívalo rychleji než kde jinde. Husté, rozložitě koruny stromů nedovolovaly zbytkům světla proniknout níže, vrhaly síť stínů na palác ležící dole, na fontány a na zahradní zeď. Síť se zatahovala, stíny houstly, obrysy stromů černaly, noc, dusná, dravá africká noc se rychle plížila ze všech stran.

Nehurabhed stál v pootevřených dveřích paláce, díval se na zahradu a na dosud jasnou oblohu. Čekal. Odlesk hasnoucího dne ozařoval jeho vyschlou, vpadlou, vráskami rozrytou tvář. Snědá pleť se jako temná skvrna odrážela od bělosti šedivé brady a od hustého, převislého obočí. Na první pohled vypadala tato tvář staře, ale oči vsazené hluboko pod ježatým obočím se dívaly pronikavě a bystře. V celé jeho postavě, vysoké a přímé, nebylo nic stařeckého. V jeho klidných pohybech se skrývala dokonale ovládaná energie. Podle východního zvyku měl na sobě roucho splývající až ke kotníkům, na nohou sandály a na hlavě kapuci. Tato kapuce a dlouhé roucho ještě více zdůrazňovaly výšku a důstojnost celé jeho postavy. Starý muž stál delší dobu, díval se a naslouchal. Když se mu zdálo, že je již dosti tma, stáhl si kapuci ještě víc do obličeje, na prsou skryl malý, ale řádně nacpaný měšec, do záhybů širokého roucha schoval krátkou, tenkou dýku s bohatě zdobenou rukojetí, pohlédl ještě jednou na rychle se stmívající oblohu a vyšel z paláce.

Aby nezpůsobil sebemenší šramot, proklouzl tiše podél zdi do zahrady a ponořil se do stínu, do houštiny větví, listů a trav, do vlahé vlny zeleného soumraku a do omamné, šťavnaté vůně. Zde již byla hluboká noc. Muž šel směle, najisto. Došel k místu, kde se vysoký platan, zlomený nedávnou bouří, skácel na zahradní zeď a částečně

ji porušil. S obdivuhodnou mrštností a silou, překvapující u tak starého člověka, se vyšplhal po větvích na zeď, přikrčil se a dlouhou chvíli naslouchal. Pozorně se rozhlížel, ale tma byla již úplná. Když se přesvědčil, že jej nikdo nesleduje, uklidnil se, seskočil na ulici a vykročil.

V ulicích Kartága nebyla ještě taková tma jako v houštinách zahrady. Bylo tu plno ruchu a hluku. Lidé se vraceli z práce. Hloučky otroků hnaných z práce na stavbě přístavu se vlekly pomalým, unaveným krokem. Nějací vojáci na sebe pokřikovali opilými hlasy a tu a tam bylo slyšet výkřiky a smích. Pootevřenými dveřmi a okny pronikaly mihotavé pruhy světla olejových lamp.

Nehurabhed došel na roh, ohlédl se, a když neuslyšel a nespátřil nic podezřelého, zahrnul do postranní úzké uličky a začal sestupovat dolů k moři.

Prošel hradbami, minul velké loděnice, kde se stavěly nádherné fénické lodi – trojstěžňové bárky a trirémy poháněné stovkami vesel –, zapadal do pobřežního písku, až došel k malému rybářskému přístavu. Bylo zde mnoho plachetnic i obyčejných lodí a všude visely sítě a lana, pod kterými musel projít. Ze všech stran se ozývaly lidské hlasy. Chudí rybáři, kteří nechtěli na noc opustit svůj majetek, tábořili v blízkosti svých lodí, sudů a sítí, a spali, jak se dalo: ve stanech zhotovených z plachet, ve větších bárnkách nebo přímo pod loděmi obrácenými dnem vzhůru. Okolo ohňů, na kterých se na oleji smažily ryby a placky, seděly různé postavy.

Nehurabhed pomalu procházel od jednoho ohně k druhému a naslouchal hovorům. Šel tak dosti dlouho, až zaslechl zvuk řečtiny. Zastavil se. Před ním u malého ohně seděli tři lidé a živě se bavili. Prostřední muž byl z nich patrně nejvýznamnější, vyprávěl nejhlasitěji, široce rozkládal rukama a občas propukal v hlasitý, srdečný smích. Opíral se zády o bok lodi ležící na břehu – patrně byl jejím majitelem, námořníkem nebo rybářem. Když spatřil příchozího, zmlkl. Nehurabhed k němu přistoupil a dotkl se jeho ramene.

„Ty jsi Řek?“ otázal se.

Řek přikývl.

„Námořník?“

„Ano.“

„A majitel této lodi?“

„Ano.“

„Chci s tebou hovořit o samotě.“

Řekl to tónem člověka, který je zvyklý rozkazovat.

Udivený Řek se zvedl. Jeho krásná tvář lemovaná černou bradou nevyjadřovala obavu. Byla klidná, důvěřivá a sama vzbuzovala důvěru. Nehurabhed se mu díval pronikavě do očí. Poodešli několik kroků od ohně až k samému okraji moře, které bylo pokojné a tiché a mírnými vlnkami lehce omývalo písek. Nehurabhed se ještě jednou rozhlédl, a když nikoho nespátřil, přednesl několika slovy svou žádost. Chtěl, vysvětloval tiše rybáři, najmout si dobrou loď a dobrého námořníka – převozníka a co nejrychleji se přepravit do řeckých kolonií na Sicílii. To bylo vše. Měl jen dvě podmínky: rychlost a mlčenlivost. Slíbil, že dobře zaplatí.

Řek zneklidněl. Rychlost a ta mlčenlivost – to jsou přece znaky útěku. Řek dobře chápal lidi, kteří chtěli utéci z Kartága, ale bál se jim pomáhat. Nenáviděl chytré, úskočné a mstivé Féníčany, národ obchodníků a lupičů. Nenáviděl je stejně jako ostatní Řekové, kteří s nimi soupeřili v obchodě na rozsáhlém pobřeží Středozemního moře. Často spolu bojovali, a ještě častěji se dostávali do sporu. Zřídkka spolu obchodovali. Jen naděje na velký zisk přiměla Řeka, aby navštívil nenáviděné hlavní město Féníčanů – Kartágo. Jisté však je, že za dobré zboží nikde neplatili tak vysokou cenu jako zde. Ano, Kartagiňané byli bohatí. A právě nyní prodal Řek všechno své zboží, olej, sušené ovoce, které přivezl ze Sicílie, a zítra se měl vrátet do Syrakus. Proto mu žádost neznámého plně vyhovovala. Neznámý nebyl Féníčan, a to bylo dobře. Nebyl také Řek, ačkoli dobře hovořil řecky. Měl však poctivou a nevšední tvář. Byl to jistě někdo. Ne nějaký malý obchodník, ani dozorce nad dělníky, ale určitě někdo významný, jemuž se dalo důvěřovat. Na to vše Řek myslil, když pozoroval Nehurabheda, aby uhádl z jeho slov a tváře záhadu tak náhlého odjezdu. Rozhovor trval dlouho. Řek se však nedověděl nic více, než že může opravdu dobře vydělat. Konečně se rozhodl. Loď měl v pořádku, plachty a lana pečlivě udržovaná, počasí bylo také příznivé, vál mírný západní vítr, poněkud sice slabě, ale zato dobrým směrem. Mohl očekávat, že při tomto větru za půldruhého, nanejvýš za dva dny dorazí k břehům Sicílie. Ještě jednou pohlédl na oblohu – tichou, hvězdnatou, nevěšticí nic zlého – a podal Nehurabhedovi ruku na znamení souhlasu.

Ve své ruce, drsné, upracované ruce námořníka, ucítil měkkou dlaň, jemnou dlaň člověka, který již dávno nepracoval.

Je to velký pán, pomyslí si.

Měli odplout o půlnoci. Do té doby měli Řekovi kamarádi připravít loď. On sám chtěl ještě zajít do města, aby si vyzvedl dlužné peníze. Nehurabhed slíbil, že počká na pobřeží. Jen se ještě zeptal Řeka na jméno. Námořník se jmenoval Kalias. Nehurabhed mu ještě jednou přikázal naprostou mlčenlivost a prosil, aby si pospíšil.

Když Řek odešel, Nehurabhed stál nějakou chvíli zamýšleně a hleděl do temných dálek moře. Potom se začal pomalu procházet podél pobřeží, po tvrdém, vlnami uhlazeném písku. Bílé jazyky pěny líně připlouvaly a tiše šepotaly v temnotách. Zdálo se, že i Nehurabhed šeptá modlitbu.

Když však zpozoroval, že Řek se již značně vzdálil a mizí za odlehlými rybářskými ohni, změnil směr procházky a pustil se za odcházejícím.

Šel za ním ve velké vzdálenosti, podél mořského pobřeží, tak aby dobře viděl, ale sám nemohl být spatřen. Musel přitom stále přidávat do kroku, protože Kalias krácel rychle.

Občas jej starý muž ztrácel z očí, ale za chvíli znovu spatřil jeho siluetu u dalšího ohně nebo ve světle, které jej ozařovalo ze strany.

Tak obešel rybářská tábořiště, vyhnul se přístavu a začal opět vystupovat uličkami, které směřovaly do středu města. Uličky byly křivolaké a úzké a stoupaly dosti příkře do kopce. V hlubokých uličkách, zastíněných vysokými zdmi, vládla úplná tma. Ojedinelí chodci a opozdilci se dívali na sebe podezíravě, báli se přepadení. Člověk zde snadno mohl dostat nožem ránu do zad. Proto šel Nehurabhed opatrně a v ruce svíral rukojeť dýky. Konečně došel až ke křižovatce ulic a zastavil se. Kaliova postava zmizela někde ve stínu. Zdálo se mu, že zmizela za rohem v blízké bráně. Nebyl si však jist. Chvíli přemýšlel, co dělat. Rozhodl se zůstat zde. Řek se musí tudy vracet k moři. Ano. Nehurabhed stanul ve stínu, nebylo ho téměř vidět, byl klidný, nehybný jako socha. Jen jeho oči bedlivě pozorovaly každého chodce. Stál tak dlouho, až světla kolem začala uhasínat, hlasy zmlkly a chodců bylo stále méně; velké město pomalu tichlo, uklidňovalo se, upadalo do spánku.

Najednou zaslechl za blížkou zdí rozčilené hlasy, potom krátký, zoufalý výkřik bolesti nebo úděsu a znovu jakoby vzrůstající hluk hádky.

U vrat vedoucích do dvora se začali shromažďovat lidé.

Jejich postavy osvětlené rudou září vrhaly dlouhé stíny do ulice. Nehurabhed k nim přistoupil.

„Co se tu děje?“ otázal se.

Tentokrát hovořil fénicky, stejně plyně jako předtím řecky. Odpovědělo mu najednou několik hlasů, ochraptělých, pijáckých, zachvácených nesmyslným smíchem a škytavkou.

„Co se má dít – obvyklá věc – bičují k smrti otroka.“

„Bičují ho, protože chtěl uprchnout.“

„Prchal podruhé, spratek. Tentokrát mu neodpustí.“

„Ubičují jej k smrti. Podívejte, už začínají!“

Nehurabhed se otrásl ošklivostí, nakoukl zasmušilým zrakem dovnitř dvorka, kde bičovali otroka. U studně, jen slabě osvětlené rudým, blikajícím světlem pochodně, ležel mladý vězeň spoutaný provazy. Byl úplně nahý. Hubený, schoulený vypadal téměř jak dítě. Obrovský černoch, též otrok, stál nad ním s bičem v ruce. Od-souzenec ležel nehybně. Kat černoch stál rovněž nehybně. Oba se upřeně dívali na několik mužů, kteří stáli opodál a hovořili. Také Nehurabhed se zadíval tím směrem.

Jeden z hovořících, lysý tlustý Féničan s chladnými a přísnými očima, plnými opovržení a odporu, byl pánem tohoto domu, dvora a bičovaného otroka. Druhý, čilý, neklidný, zvýšeným hlasem něco vysvětloval prvnímu, vášnivě se s ním hádal lámanou feničtinou, klel přitom řecky, fénicky, egyptsky a dovolával se všech bohů světa.

„Padesát drachem, padesát drachem za otroka!“ křičel.

Nehurabhed se zachvěl. Tento hlas se mu zdál známý. Přistoupil blíže. Ano, člověk, jehož křik naplňoval celý dvorek, byl určitě jeho nový známý, Řek Kalias.

„Ó ctihodní mužové,“ volal Kalias jako k svým svědkům, „kam se poděla hluboká moudrost nejobratnějšího obchodníka velkého Kartága! Hle, dávám mu padesát drachem, slyšíte, padesát drachem za otroka, kterého chce zabít! A on nechce přijmout. Nechce při-

jmout padesát drachem. Kdopak to kdy slyšel? Ó svatá Isido, ó Aštarot, ó Athéno, ó Velká matko všech bohů, navraťte rozum to-
muto člověku, aby nás mohl znovu udivovat svým důvtipem. Člo-
věče,“ křičel dále, „copak budeš mít z mrtvého otroka? Ani tvůj pes
nebude z něho mít užitek, protože otrok je tak hrozně hubený. Po-
mysli, pomysli, ó největší z obchodníků, co všechno si budeš moci
koupit za padesát drachem!“

Féničan pokrčil rameny a drsným pohybem odstrčil od sebe Ře-
ka.

„Proč tolik žvanit?“ řekl chladně. „Dáš sto drachem, nebo ne-
dáš?“

Kalias se zalkl hněvem, zvedl ruce.

„Za co, bohové, za co?! Za mizerného kluka, který nemá pro tebe
už žádnou cenu?“

Féničan sebou prudce trhl hněvem.

„Za co?“ zavrčel. „Třebas za to, že mě chceš zbavit pomsty nad
psem, který se opovážil ode mne prchat. Pro Molocha, to stojí za sto
drachem. Kromě toho je to Řek a ty jsi také Řek. Zaplat', nebo jdi
pryč.“

A netrpělivou rukou odstrčil Kalia a současně dal černochovi
znamení, aby začal bičovat.

Kalias si rukou otřel pot s čela. Trhal bradu v bezmocném vzte-
ku. Těžce oddechoval. Nešťastný otrok, mladý chlapec, téměř dítě,
se na něho díval zoufale. Kalias zaklel.

„Šedesát drachem, dávám šedesát drachem,“ vykoktal hluše.

Féničan neposlouchal. Ostré švihnutí biče prořalo vzduch. Od-
povědělo mu zasténání odsouzeného.

V té chvíli přistoupil k Řekovi Nehurabhed.

„Přidám ti čtyřicet drachem,“ řekl tiše, „vykup toho hochu.“

Kalias se podíval udiveně, jako by spatřil přelud, ale nerozmýšlel
se ani na chvíli. Uchopil obchodníka za ruku.

„Sto drachem,“ vyrazil ze sevřeného hrdla, „dávám sto drachem,
naříd' rozvázat otroka.“

Melikles – tak se totiž jmenoval hoch, který byl v poslední chvíli
zachráněn – šel se svými osvoboditeli omámen, napůl nepřítomný.

Po zádech mu ještě stékaly krůpěje krve po strašných ranách biče; ale Melikles necítil bolest. Žil! Dýchal! Vdechoval do plic chladivý vánek přicházející od moře. Slyšel věčný šepot vln. Radostný vzlykot mu svíral hrud'. Nemohl ještě pochopit celou nesmírnost štěstí, které jej potkalo. Byl nejen živ, byl i svoboděn! Jak se to stalo, jak se to mohlo stát?! Nechápal své osvoboditele, neznal je, ničemu nerozuměl.

Po roce strašné nesvobody, po beznadějných pokusech o útěk, po tolika marných úsilích, prosbách, kletbách, po trýzních, bídě, přízraku neúprosné smrti – vysvobození. Odkud přišlo vysvobození?

Je tedy bůh? Je Zeus? Mohou tedy být modlitby vyslyšeny? Je tedy dobro, je naděje, je slitování?

Chlapec se celý chvěl, chtěl padnout k nohám svých osvoboditelů, líbat vášnivě jejich nohy. Neodvážil se.

Šli rychle, mlčky. Kalias jen sípal zlostí a rozčilením. Najednou pozvedl zrak ke starci krácejícímu vedle něho.

„Jak jsi se zde octl, pane?“ otázal se udiveně.

Nehurabhed hned neodpověděl.

„Chtěl jsem se přesvědčit,“ řekl nakonec upřímně, „zda jsi opravdu šel k obchodníkům, a ne ke kartaginským strážníkům.“

„Nedůvěřoval jsi mi, pane?“ Kalias se cítil uražen a bil se pěstí do širokých prsou. „Celé Syrakusy věří každému mému slovu tak jako slovu samé věštkyňe Pýthie.“

Stařec pokynul hlavou.

„Od této chvíle budu věřit i já,“ řekl. Potom ukázal na Melikla a dodal: „Je to tvůj příbuzný?“

Kalias vyskočil jako raněný živým ohněm.

„Můj příbuzný? Takový hlupák, takový ničema, takový bezhlavý tupec, který se dal Féničanům chytit. Ó bohové! Kdybych měl takového příbuzného, hanbou bych zaplakal. A za takového holobrádka jsem zaplatil šedesát drachem, ačkoli nestojí ani za zlámaný obol. Pro Herma, přísahám, že jsem nikdy neudělal horší obchod. Musel jsem přijít právě v takové chvíli, kdy se mu dostávali na kůži. Proč? Nač? Bylo by o jednoho hlupáka na světě méně a já bych si byl zachoval svých šedesát drachem.“

Odfíkl zlostně.

„Jsem tvým otrokem, pane?“ tiše se otázal Melikles.

„Otrokem? Řek nebude Řeku otrokem. Aspoň u mne to není zvykem. Jsi svobodný a můžeš jít, kam chceš, a zlomit si třebaš vaz, ale jestli to uděláš, budeš nejnevděčnejší lotr pod sluncem a Zeus hromovládce tě spálí živým ohněm. Rozumíš?“

„Rozumím, pane.“ Hoch se zajíkal vzrušením, radost mu naplňovala prsa. „Rozumím a odsloužím se ti, čím a jak budeš chtít, a dokud budu živ, zůstanu ti vděčný.“

„To si myslím. Kdyby nebylo mne, už by tě tam zahrabávali v zahradě.“

Šli opět mlčky.

„Šedesát drachem,“ bručel si Kalias, „šedesát drachem.“

„Možná, pane, že má matka ti bude moci brzo vrátit tuto částku.“

„Co? Kdo? Tvá matka?“ otázal se Řek daleko mírnějším hlasem. „Tak ty máš matku? Ach ano, kde je tvůj domov?“

„V Milétu, až v Asii.“

„A odtamtud tě unesli Féničané?“ otázal se Kalias udiveně.

„Ne, pane. Po smrti otce, už je tomu přes tři roky, vzal mě můj strýc z Milétu do nově založené kolonie Parthenopé na latinském pobřeží.“

„Vím,“ zabručel Kalias, „Parthenopé neboli Neapolis; byl jsem tam. Je tam kouřící hora, ze které vyráží oheň a žhavá láva, prý z kovárny boha Hefaista. A odtamtud tě unesli Féničané?“

„Ano, pane. Ne Féničané, ale féničtí námořní lupiči. Přepadli nás, když jsme jeli se zbožím daleko na sever, do Massalie.“

„Tak tedy z Neapolisu anebo z cesty do Massalie? Nelži, usmrkanče, mluv ryzí pravdu a nebreč.“

„Já mluvím pravdu, pane.“

„To, že jsi z Milétu, to může být, protože zpíváš a protahuješ slova jako Iónové. Já Ióny poznám po hlase na druhém konci náměstí a to ještě v době trhu. Hled'te, který d'as tě až z Milétu přihnál sem, k mé škodě.“

Umlkl, ale ne nadlouho. Mlčení zřejmě nebylo Kaliovou ctností.

„Bylo to dávno?“ otázal se opět.

„Co, pane?“

„No, dávno tě unesli, hlupáčku?“

„Před rokem.“

„A to jste se nemohli ubránit?“

„Bránili jsme se, pane. Z patnácti nás zůstalo šest. Ale námořních lupičů bylo příliš mnoho. Dvě bárky. Přes šedesát mužů. Já jsem, pane, sám zabil dva, ale omdlel jsem z ran. Potom mě zajali.“

„A prodali tě v Kartágu?“

„Ano, pane.“

Kalias přestal funět. Hněv jej pomalu opouštěl.

„Kolik je ti let?“ otázal se zcela klidně.

„Bylo mi šestnáct.“

„A zabil jsi dva lupiče?“

„Já jsem silný, pane.“

Kalias se zadíval na nevelkou hochovu postavu a nedůvěřivě zavrtěl hlavou.

„To je vedlejší,“ zabručel. „Já bych na jeho místě řekl tři.“

Došli na břeh. Loď byla již úplně připravena na cestu. Bylo třeba ji jen spustit na vodu. Mlčky dokončovali poslední přípravy. Kolem všichni spali. Na celém pobřeží hořel jen veliký oheň na strážní věži, který byl zapalován vždy večer jako znamení pro plující bárky. Noc byla klidná, ale tmavá. Nehurabhed si nemohl vybrat lepší dobu pro svůj tajemný odjezd z města. S radostí pocítil, jak se dno lodi, postrkované silnýma rukama, pomalu sune po písčitém břehu, s povzdechem úlevy uslyšel třepotání napínaných plachet a lehký pleskot vlny rozrážené přídí.

Bylo málo pravděpodobné, že by někdo ze strážní lodě dávající pozor, aby nikdo tajně neopustil v noci město, mohl spatřit tichou šedou plachetnicí ponořenou do noční tmy; Kalias pak byl natolik zkušený plavec, že se dovedně a velmi rychle vyhnul vjezdu do přístavu, který Kartagiňané střežili.

Uplynulo půl hodiny. Nikdo se neozval ani slovem. Jen srdce tloukla všem neklidně. Konečně Kalias vydechl z hloubi prsou, jako by shodil ze sebe velkou tíhu. Ohlédl se dozadu: světlo na strážní věži zmizelo v dálce. Kolem byla jen noc, ticho a hluboká vodní tůň.

„Vzdejme díky Poseidónovi, kamarádi,“ řekl pevným hlasem, „tady nás již Kartágo nedostihne.“

Potom přistoupil k Nehurabhedovi.

„Pane,“ řekl, „všechno chápu, jen jedno nemohu pochopit. Zaplatil jsem za toho hochu šedesát drachem, abych ho zachránil, protože to je Řek a já jsem také Řek. Ale ty, pane, proč ty jsi to učinil?“

Stařec pozvedl k němu zamyšlené oči.

„Protože to je člověk a já jsem také člověk,“ řekl.

KAPITOLA DRUHÁ

Noc. Ticho. Nesmírná hlubina moře pod nohama; nezměrná hloubka nebe nad hlavou. Závan větru sotva pohybuje plachtou. Černé spousty vod se pomalu přesouvají pod lodí, lehce, klidně ji kolébají.

Odpočinek. Chvilé oddechu uprostřed dřímající hrůzy moře. Obvyklá námořníková noc.

Melikles nespí. Sedí opřen o stěžeň, vidí před sebou na přídi lodi siluetu nějaké postavy, vidí temné obrysy lodi, která se pravidelně zvedá a zase klesá, a vysoko nad hlavou, nad čtvercovou plachtou – roje hvězd. Dívá se tak upřeně, že se mu oči zalévají slzami. Stírá slzy, ale ony se objevují znovu. Ať tedy tekou. Nejen smutku, ale i radosti je někdy tolik, že musí být aspoň trochu skropena slzami.

Dívat se tak na moře, na loď, na hvězdy a vědět, že je spatří i zítra, pozítří – vždycky. Žít – a být svobodeni!

Ó bohové! Jak je to hrozné umírat, když je nám šestnáct let; a jak je to nádherné žít, když je nám šestnáct let.

Narodil se v Milétu, v obrovském přístavním městě, daleko, v Malé Asii na íónském pobřeží. Tam strávil dětství, tam byl vychován až do dvanáctého roku.

Učil se mnoha věcem: čtení, psaní, řečnictví, nebo spíše přednesu básní, tělocviku a plování. Tak jako jiní řečtí chlapani v Milétu. Vždyť Milét byl tehdy předním městem mezi íónskými městy a Íónové – nejvýznamnějším řeckým kmenem. Meliklův otec, námořník Lykaon – statečný námořník a rybář – dbal o to, aby jeho nejstarší syn nebyl vychován hůře než synové jiných, zámožnějších občanů.

Zároveň však a především ho učil i jiným věcem: bral ho s sebou na loď, na daleké cesty – a učil ho poznávat moře. Toto učení šlo nejlépe a nejrychleji. A tak Melikles, když mu bylo dvanáct let, byl už docela dobrým námořníkem, znal zvyky a rozmary moře, uměl číst ze západu slunce, ze závanů větru, z šumění vln, z jejich zbarvení a odstínů, uměl uhádnout jejich hrozby a varování. Ale najednou se všechno změnilo. Když bylo Meliklovi dvanáct let, zemřel mu otec, vlastně zahynul v bouři na moři. Loď, která byla pýchou a oporou námořníkovy života, zmizela zároveň s ním. Potom přišly těžké dny; dny velkého smutku a velké bídy. Meliklův strýc, námořník a kupec, vzal jej s sebou na plavbu do Velkého Řecká a ještě dále, do nedávno založené osady Neapolis, zvané též Parthenopé. Cesta měla trvat půl roku, ale nový poručník, Meliklův strýc, se dal zlákat velkým výdělkem na Tyrhénském moři a zůstal natrvalo v této kolonii. Tam hoch strávil skoro tři roky, byl téměř stále na cestách, na větších i menších lodích, dopravoval lidi a zboží z Neapolisu do Kum, do Messenie, do Eleje nebo Tarentu, na obtížných výpravách se dostával daleko na sever k břehům Galie. Takový byl tehdy Meliklův život a jeho škola. Zapomněl téměř číst a psát, zato s mořeplavectvím se obeznámil jako málokdo.

V té době se nejednou chystal rozjet se ke svým do Milétu, ale strýc, člověk přísný a bezohledný, jemuž Melikles velmi pomáhal, nechtěl jej pustit a z měsíce na měsíc odkládal jeho návrat k matce. Tak ubíhala léta. Na jedné z nebezpečných výprav k břehům nedávno založené Massalie, až kdesi na severu, zaútočili na jejich loď námořní lupiči. Jeho strýc v boji zahynul. Melikles viděl jeho smrt. On sám bojoval až do posledního dechu, již zajatý se rval a kousal jako mladý vlček. Raněný a zemdlený bolestí padl do rukou nepřátel. A tehdy začalo peklo.

Během několika měsíců putoval z jednoho trhu na otroky na druhý. Bič, trýzeň a hlad ho měly naučit poslušnosti, bázni, slepé psí pokoře vůči novým pánům – Féničanům. Měly ho naučit, ale nenaučily. Vzpurná helénská duše cenila zuby a zvedala hlavu po každém ponížení. Místo aby prosil pány o slitování, prosil Dia o pomstu; místo aby spínal ruce k úpěnlivé prosbě, zatínal pěsti. Dvakrát se pokoušel uprchnout. Poprvé ho ztloukli až do bezvědomí,

celý měsíc proležel, než se mu rány zacelily. Podruhé byl odsouzen k smrti, před nímž byl zachráněn v poslední chvíli.

Takový byl Melikles.

Východ slunce je zastihl na širém moři. Nebe bylo bez mráčku, ale jaksi matné, zamžené. Vítr ještě více polevil, začínalo vedro. Lehounký vánek sotva napínal plachty a loď plula tak pomalu, že Kalias zapochyboval, dorazí-li ještě před nocí k břehům Sicílie. Nedalo se však nic dělat, proto Kalias, unavený po bezesné noci, probudil Melikla, vyhuboval kormidelníkovi, který unaven vedrem sladce dřímal u kormidla, potom si z pytlů ustlal lože a ulehl k spánku.

Lod' plula klidně. Byla to obyčejná malá řecká bárka s lehce zvednutou přídí, se širokou zádí a s jedním stožářem: poblíž přídě široká čtvercová plachta, podle tehdejšího zvyku, visela na dlouhém vodorovném ráhnu, dole bylo plátno přivázané dvěma řemeny (provazů z kokosových vláken se jen zřídka užívalo) k oběma bokům lodi. Na zádi bylo připevněno kormidelníkově široké veslo, aspoň třikrát tak široké jako obyčejné; vesla, která byla uložena na dně, sloužila, jen když loď vplouvala do přístavu. Takové nevelké lodi se užívalo při lovu ryb nebo k plavbě podél pobřeží, jen zřídka se s ní vyjíždělo na delší plavby. Kalias byl zřejmě smělý námořník, ale i odvážný obchodník; chtěl patrně v Kartágu dobře vydělat. Slunce stoupalo stále výš. Voda se lehounce kolébala a jen občas mírným plesknutím narážela na bok lodi. Když se kormidelník lépe rozhlédl po ospalém moři a po obloze, prohlásil, že tento klid je jen zdánlivý a že nevěští nic dobrého. Určitě přijde změna, a to ještě dnes, rozhodně ještě před příplutím do Syrakus.

Melikla to příliš nezneklidnilo. Jako syn rybáře, který znal moře jako málokdo, prožil za svého krátkého života na moři již nejednu bouři a věděl, že bouře na širém moři, daleko od zrádných útesů a mělčin, není pro dobrého námořníka a pro pevnou bárku tak zlá jako u pobřeží. Neomylným zrakem dítěte moře stačil již ocenit loď a jejího pána a věděl, že loď musí vydržet nejtěžší údery vln a že námořník v pravé chvíli udělá vše, čeho je potřebí. Ostatně, jak by se mohl bát bouře on, který již celý rok byl bit a týrán, modlil se za smrt, hledal ji v beznadějných pokusech o útěk – a byl by ji, příšerou a jistou, včera nalezl, kdyby nebyl neočekávaně vysvobozen. A nyní nejenže byl zachráněn, byl svobodný a každou hodinu se přibližoval ke svým, k vlasti, k matce. Včera ho obklopovali divocí

černí otroci a ještě stokrát horší nelidští dozorcí, dnes jsou u něho jeho vysvoboditelé, jejichž dobrota v něm probouzela úctu a obdiv. Když na ně pomyslel, vzrušení a vděčnost mu naplňovaly oči slzami. Kalia poznal skrz naskrz, protože mu připomínal otce, který také pod maskou věčného hašteřivce a bručouna skrýval vzácné a oddané srdce. Ten druhý, vznešený stařec, nehybný a mlčenlivý jako socha, budil v něm nejen úctu, ale i strach.

„To je nějaký významný hodnostář nebo mudrc,“ šeptal kormidelníkovi.

„Nebo kněz,“ dodal kormidelník.

Tak uplynulo několik hodin bez jakékoli změny. Vítr byl stále lenivý, pomalý, jako by i on umdléval vlivem horkého dne.

Okolo druhé hodiny (to jest dvě hodiny po východu slunce, Řekové totiž podle chaldejského vzoru dělili den na dvanáct hodin a noc také na dvanáct) probudili Kalia, poněvadž spatřili napravo, daleko na obzoru, obrysy nějaké pevniny. Odtud sotva viditelný pruh písčných pahorků prosvítal zlatavou nitkou mezi modří oblohy a mořem. Jakmile ho Kalias spatřil, rychle zamířil na sever a pevnina jim zmizela z očí.

„Co je to za zemi?“ otázal se Melikles.

„Kartaginská.“

„Kartaginská, ještě zde?“

„Ano, spratku. Trne ti kůže?“

Potom zvedl prst a vážně řekl:

„Kartágo, vidíš, hochu, sedí hluboko v zálivu jako drak v jeskyni nebo jako jícen v otevřené tlamě zmije. Tlama je široko otevřená; je známo, že jícen chce stále potravu. To, co jsme viděli, to je východní rameno zálivu, vybíhající daleko do moře.“

„A toto rameno patří též Kartágu?“

„Nikdo vlastně neví, komu, protože země je pustá a písčitá. Ale Feničané tu mají svoji faktorii a strážníci. Potulují se tu i námořní lupiči, kteří přijíždějí obchodovat s Kartágem. To není dobré místo.“

„A nebojí se hlídek?“

„Kdo, námořní lupiči? Vždyť oni vzájemně spolupracují jako rodní bratři. Vždyť tys to sám poznal na vlastní kůži, vždyť právě

Féničanům tě prodali ti lotři. Do Kartága raději veřejně nejezdí, ačkoliv i to se stává, ale zde stranou uzavírají s nimi své černé obchody. Ano, ano. To není dobré místo.“

To byla pravda. Námořní lupiči, jejichž hnízda byla roztroušena po celém Středozezemním moři, sem – do Kartága – zajížděli nejraději, aby prodali otroky, lup a aby se zásobili zbraněmi, potravinami a plaveckým nářadím. Námořníci je nenáviděli, neboť tito lupiči byli opravdovým postrachem nejen pro cestující, ale i pro menší pobřežní města a městečka; s jediným Kartágem nikdy nevyvolávali spory. Ba co víc, podivnou náhodou jejich útoky a loupeže byly v poslední době vždycky namířeny proti těm, kteří si znepřátelili veliké město. Těmito útoky trpěli zvláště Řekové, jejichž obratnost, energie a podnikavost féničtí obchodníci nejednou pocítili.

Všechno nasvědčovalo tomu, že se to děje za tichého souhlasu Kartága, Velké fénické rady.

Kartagiňané, poděšení rychlým rozvojem řeckých kolonií, obávali se rozpoutat s nimi otevřenou válku, protože neměli bojovný lid jako Řekové, ani vlastní armádu, a proto podporovali pirátské bandy, dávali jim zbraně a peníze pro boj s nenáviděnými Helény. Tak měli dvojí kořist: oslabovali řecký obchod, ničili řecké kolonie a současně získávali lacino otroky. Vždyť obchod s nešťastnými otroky byl jedním z hlavních zdrojů bohatství Féničanů a jejich přední města – Kartágo a Tyrus v Malé Asii – byla v tehdejší době nejznámějšími a největšími tržišti na lidi. Zoufalí Řekové se zuřivě bránili a na oplátku nemilosrdně hubili námořní lupiče. A tak trval již po řadu let nepřetržitý boj, zvláště v západní části Středozezemního moře, a nikdo z plavců nemohl bez záchvěvu strachu proplout kolem míst nejvíce proslulých přepady.

Není tedy nic divného, že Kalias se snažil co nejrychleji opustit sousedství „nedobré“ pevniny. Proto též s určitým nepokojem pozoroval dvě velké, proti nim plující plachetnice. Ale plachetnice pluly od severu, ze Sicílie, byly dost daleko a brzo zmizely za obzorem.

Když je Kalias spatřil, s uznáním pokýval hlavou.

„Obyčejné obchodní lodě, moudré, rozumné lodě. Vidíte je, chytráky, plují si dvě lodě společně. Kvůli bezpečnosti – a správně.

Už jen s jednou takovou bárkou by měli lupiči nemalou práci. To je moudré, to se mi líbí.“

Potom ukázal na vlastní loď a dodal:

„Nejhorší je jezdit na dalekou cestu v takovém sudě.“

Melikles zavrtěl hlavou.

„Není to tak zlé. Můj otec měl zrovna takovou.“

Kalias se na něj zvědavě zadíval.

„Tvůj otec měl loď, byl obchodníkem?“

„Ne. Byl rybářem, ale loď měl.“

„Měl vlastní loď?“ – Kalias se díval na hochu s daleko větší úctou. „A co se s ním stalo?“

„Zahynul v bouři. Bylo mi tehdy dvanáct let.“

Kalias pokýval hlavou.

„Tak to s námořníky bývá,“ zabručel.

Potom začali hovořit o různých druzích lodí, bárek a galér, o rozdílech ve stavbě lodí tady a v dalekém Milétu, rozlišovali hluboké speciální plachetnice pro převoz obilí, mělké, ale okrouhlejší břichaté bárky nákladní, nebo vyšší, určené hlavně k převozu koní a dobytka. Některé z nich měly kromě jednoho velkého stěžně s velikou čtvercovou plachtou i druhý stěžně, mírně nakloněný dopředu, s plachtou trojúhelníkového tvaru. To byly nové fénické vynálezy. Naproti tomu většina těchto velkých nákladních bárek měla kromě plachty dvacet až čtyřicet veslařů v podpalubí, aby doprava nebyla závislá jen na rozmarech větru. Kalias vyprávěl o velkých válečných lodích, které měly vysoké boky a mnohdy dvě paluby, šedesát veslařů na nich pracovalo ve dvou a někdy i ve třech řadách nad sebou. Takové lodě vídal v Aténách, v Syrakusách a v nenáviděném Kartágu. Melikles je nikdy zblízka neviděl, zato však popsal pirátskou loď, která měla něco z bárky obchodní a něco z válečné, byla širší, měla jen jednu řadu veslařů, ale zoban na přídi byl rovněž ozbrojen ostrým ozubeným klínem k prorážení napadených lodí, a měla vysoký můstek, aby vojáci snadněji mohli skočit na kořist. Kalias se s údivem přesvědčil, že Melikles, ač mladý, se vyzná ve všem, co souvisí s mořem, tak bezpečně a důkladně jako starý námořník.

„Ten hoch má něco v hlavě,“ říkal si s uznáním. Hodiny ubíhaly v mlčení. Vedro nepovolilo, spíše ještě vzrůstalo. Najednou spatřili na obzoru znovu dvě plachty. Tentokrát to byla jen jedna loď, objevila se na jižní straně, přibližovala se velmi pomalu, ale stále pod úhlem ke směru, který si zvolili Řekové.

Na lodi se trochu znepokojili. Strana, ze které plula cizí loď, nebyla dobrou stranou.

„Plují právě odtamtud, ze zlého místa,“ šeptal Kalias, dívaje se upřeně na sotva viditelnou siluetu velké bárky.

„Féničané?“

„Das ví; zrovna tak to mohou být námořní lupiči. Říkal jsem vám, že tu lze narazit na ty i na ty.“

„A možná že to jsou obyčejní obchodníci?“

„Možná. Tudy pluje hodně obchodních lodí. Toulá se tu hodně námořníků.“

Všichni se tím potěšili a uklidnili. Ale cizí loď již nespustili z očí.

Za hodinu, když se bárka ještě víc přiblížila, řekl Kalias hlasem plným neklidu:

„Ta loď se mi nelíbí. Moc rychle pluje. Nás žene jen vítr, ale oni si musí pomáhat vesly. To je veslice. Ano. Nemůže být jinak. Úzká, dlouhá galéra s plachtou, takové teď stavějí na Kypru a v Sidonu. Na plachetnici by při tomhle směšném větru neletěli tak rychle. Podívejte se, vždyť my se sotva vlečeme, až by člověk plakal. A oni...“

Umlkl, rukou si zaclonil oči před oslňujícím sluncem a díval se pronikavě na rychle se pohybující plachty v dálce.

Kormidelník stál vedle něho. Dlouho mlčeli.

„Pro Háda a pro Erinye,“ zaklel znovu, „ať mě utlučou, jestli se ještě někdy pustím na dalekou cestu v této skořápce. Spravedlivý Die! Vždyť oni nás za dvě hodiny určitě dohoní.“

„Nebo ještě dřív.“

„Nezmění-li se vítr.“

„Nebo jestli nás vůbec honí.“

„Změň směr a uvidíme, jestli pojedou za námi.“

Kalias zavrtěl hlavou.

„Ne, nechci ztratit ani tu trochu větru, která nás jen taktak postrkuje. Bude-li třeba, přesvědčíme se, co jsou zač.“

Nehurabhed se vmísil do rozhovoru.

„Mohou to být Féničané?“

„Ano, pane.“

„Snad to jsou obyčejní kupci.“

Kalias pokrčil rameny.

„Možná že ano, ale může to také být hlídková loď.“

Když to říkal, díval se upřeně Nehurabhedovi do tváře, ale stařec se ani nezachvěl.

„Odkud by se tu vzala hlídková loď?“ otázal se jen.

„Féničané mají své posádky a své hlídkové lodi na obou koncích zálivu. Jestli se jim zdá něco podezřelé, anebo chtějí-li někoho pronásledovat, mohou vyslat loď.“

„Ale vždyť nás nemohli vidět.“

„Jestli my vidíme pevninu, pak i z pevniny mohli spatřit nás.“

„Co z toho. Copak budou pronásledovat každou loď?“

„Ne, ale jestliže nás zpozorovali ráno, to znamená, že jsme opustili Kartágo v noci, a tak je to podezřelé.“

„To je pravda, ale to je ještě slabý důvod.“

„A co když dostali rozkaz z Kartága, aby dávali pozor?“

Tu se Kalias pozorně zadíval na Nehurabheda, ale znovu byl zklamán. Tvář starce byla nehybná a zcela klidná.

Nehurabhed se lehce pousmál.

„Myslíš tedy, Řeku, že pronásledují mne?“

„Nic nemyslím, pane, ty to musíš vědět líp.“

Nehurabhed zavrtěl odmítavě hlavou.

„To je nemožné,“ řekl, „ostatně jakým způsobem by mohlo Kartágo uvědomit svou stráž na mysu?“

„Jízdní posel může urazit vzdálenost z města do faktorie v několika hodinách.“

„Pak tedy by se za námi mohli pustit teprve teď?“

„Na lodi jedou rychle.“

„Ale vyrazili přinejmenším před pěti hodinami.“

„To je pravda, ale nevím přesně, jak dlouho trvá, než se dojde koňmo z města na konec zálivu. Také se vypráví, že Féničané umějí i jiným způsobem předávat zprávy na dálku.“

Nehurabhed na něj upřel zrak, zdálo se, že tentokrát se zájmem.

„Ano, pane. Podle potřeby zapalují prý postupně světla ve všech pobřežních osadách, a tak předávají zprávu z faktorie do faktorie.“

„Zpozoroval jsem daleko za námi na jihu hořet v noci ohně.“

„Proč jsi mi to neřekl, pane?“

„Světlo bylo velmi daleko, a pak se již rozednívalo; nebyl jsem si jist.“

Zmlkli. Kalias se nespokojeně vrtěl. Nehurabhed poodešel, sedl si nehybně a přimhouřil oči.

Zdánlivě bylo vše takové jako dříve. Loď plula líně, sotva se kolébala na mírných vlnkách, voda šplouchala a bublala u boku lodí. Plachta se chvílemi lehce třepetala, chvílemi zase visela zplihle. Vedro nepolevovalo.

Slunce se již sklánělo k západu. Ale cizí loď se každou chvílí přibližovala.

„Za hodinu budou tady,“ řekl tiše kormidelník.

„Dostihnou nás ještě před nocí, ó bohové!“

Kalias poněkud zbledl, začal si lámat prsty.

„Je s námi konec,“ mručel, „jsme ztraceni. Ó velký Die!“

„Jsme zachráněni,“ odpověděl náhle kormidelník a rychle přiskočil ke kormidlu.

Všichni se na něj udiveně podívali. Loď zabrzděná širokým veslem kormidla se rázem obrátila a ztratila zbytek rychlosti.

„Co děláš?!“ řve Kalias.

Kormidelník neodpovídá, jenom hlavou ukazuje k severu a rychle se pouští do uvolňování uzlů u bočních řemenů, které držely spodní konec plachty. A moře od severu, do té doby klidné a hladké, se náhle pokrývá drobnými bílými čarami pěny, které se rychle, rychle přibližují k nešťastné lodi. Ještě chvílí, a už se silný závan větru zmocňuje plachty, stožár tím náhlým nápořem větru skřípe, a loď, jako by byla šlehnuta bičem, vyrazí konečně dopředu. Ale cizí bárka, která nebyla připravena na nečekaný nápor větru, téměř se klade na bok a voda jí zalévá palubu. Najednou doléhají až k uším

Řeků řev a výkřiky hrůzy. Avšak ne dlouho, protože mohutná vlna větru je nyní velmi rychle unáší od pronásledovatelů. Uplynou dlouhé chvíle, než se cizí bárka opět napřímí podle správně postavené plachty.

Ale nyní by pronásledování bylo již marné. Ostatně teď nemá nikdo čas myslit na pronásledování. Vichřice neustále roste. Obloha temní. Mlha blížícího se deště zaclání obzor. Šedé, špinavé mraky letí kupředu tmavě modrou stěnou postupujícího přívalu. Vlny rostou každou minutu, jdou souběžně s plachetnicí a s nízkou visícími mračny. Všechno – celý svět jako o závod se náhle bláznivě, nezadržitelně řítí k jihu. Stožár skřípe pod nápořem větru. Loď rozstříkává je přídí jako kladivem hřbety vln, začíná se zalévat vodou, a proto Kalias s Meliklem spouštějí plachtu do poloviny, uvolňují boční provazy; plachetnice i tak letí závratnou rychlostí. Konečně prudký liják zakrývá všechno kolem, šlehá šikmo, seká; celý svět mizí za stěnou deště, je vidět jen nejbližší vlny valící se u boku lodi strhávané větrem, roztříštěné, zpěněné. Nyní se rychle stmívá, najednou blesk protíná nebe; zaburácí jednou, podruhé, potřetí. Hrozná severní bouře zalomcovala mořem.

Děšť a vítr jsou ledově studené a ruce držící lana tuhnou zimou. Kormidelník drží kormidlo, Melikles s Libyjcem neúnavně vylévají čerpadlem vodu, která proniká do lodi. Brodí se v ní po kotníky, jsou zaléváni oblaky pěny, prudké nárazy je pohazují od boku k boku lodi. Ruce zimou zkřehlé se potmě zachycují prken, lan; všechno se chvěje, kymácí, otřásá. Vypadnout tak z lodi do běsnící tmy – to by byla jistá smrt. Ale Melikles bouři zná, zná bláznivý tanec paluby, zatíná zuby, vrávorá, padá, zvedá se a znovu padá, ale neochabuje v práci. Ještě trochu a ještě, ještě. Vody znovu přibývá, stále je jí dost. V Meliklovi vzrůstá odhodlání a divoká radost nad tím, že přemáhá strašný živel.

Hola hej, vodo, hola hej, bouře – nedáme se!

Neznámý stařec chtěl také pomáhat, ale hned klopýtl na rozhoupané lodi, svalil se a málem přepadl do tmy přes okraj lodi. Tu mu Melikles podal provaz, aby se přivázal k lánce na přídí lodi, a tak se stařec vzdal dalších pokusů o spolupráci.

Hodiny ubíhaly. Bouře stále zuřila. Kalias převzal od ztuhlého kormidelníka kormidlo a přenechal starost o plachtu Meliklovi. Zpočátku pozoroval neklidně, jak si hoch počíná s plachtou, ale brzy se přestal obávat. Melikles, přestože byl mladý, byl již zkušený námořník. Jeho ruka byla pevná, paže silná, oko pozorné.

Přál bych si, aby můj syn byl jednou také takový – pomyslí si Kalias.

Kolem půlnoci bouře ustala a vítr trochu zeslábl. Kalias nechtěl, aby je bouře zanesla příliš daleko na jih. Odvážil se proto obrátit a znovu se s uspokojením přesvědčil, jak si mladý hoch správně počíná při přehazování plachty.

„Rozhodně stojí za těch šedesát drachem,“ bručel si.

Nebezpečí minulo.

Když se rozednilo, nespátřili na obzoru žádnou plachetnici, po loupežné lodi nebylo ani vidu. Kolem nebylo nic než moře, stále ještě neklidné, zorané hřebeny vln, časem roztržené bílou jizvou pěny, ale již nebylo hrozné, nýbrž stále mírnější, přátelské. Silný, přímý, boční vítr je nesl nyní k cíli, k severu, k břehům Sicílie.

„Hned jak přijedeme do Syrakus, obětujeme Poseidónovi jalovici, poněvadž to on nás zachránil,“ řekl Kalias. „To on seslal bouři, aby nás zachránil z rukou námořních lupičů. Hrůza pomyslet, co by se bylo s námi stalo, kdyby...“

Zmlkl. Chvíli uvažoval. Potom, poněvadž mu bylo trochu líto peněz, které měl dát na počest Poseidóna, obrátil se k cizinci.

„Také ty, pane, by ses měl zasloužit o koupi té jalovice, protože i tebe zachránil mocný bratr Diův.“

Ale Nehurabhed zavrtěl hlavou.

„Já věřím v jediného boha velkého a dobrého,“ odpověděl pomalu, „on brání vždycky šlechetné a statečné a oběti on nepotřebuje.“

„Jak se jmenuje ten tvůj bůh?“ otázal se Melikles.

„Ahura-Mazda neboli spravedlivý,“ odpověděl stařec.

KAPITOLA TŘETÍ

Téhož dne, v těžce ranní době, se konala důležitá porada v zámečku velitele městské stráže v Kartágu.

Asarhan, velekněz Molochova chrámu, Hiram, člen Velké fénické rady a velitel městské stráže, a Barkas, jeden z nejbohatších obchodníků kartaginských, seděli mlčky.

První se netrpělivě ozval Hiram.

„Kde je ten pes?“ otázal se Barkase.

„Hned tu bude.“

„Je to Řek?“

„Řek.“

„Spolehlivý?“

„Dobře u nás vydělává a je natolik moudrý, aby neztratil tyto výdělků.“

Hiram přikývl.

„Bude třeba hodně mu slíbit.“

Tvář starého obchodníka se protáhla.

„A proč to všechno, proč, Asarhane? Toho Peršana jsi měl již v rukou.“

„To nebyl Peršan, ale Méd.“

„To je jedno. Kéž by mor zahubil všechny Médy a Peršany. Nyní musíme vydat tolik peněz, abychom ho našli. A měl jsi ho v rukou.“

„Měl, ale nejvyšší rada rozhodla, abych ho nezatýkal.“

„Ale přikázala ho střežit.“

„Stráž měla příkaz, aby ho nepustila bránou.“

Barkas pokrčil rameny.

„A on prchl přes hradby. Bylo to tak těžké uhádnout? Co? Opravdu, Asarhane, nedá se říci, že stáří zostřílo tvůj důvtip.“

Asarhan prudce vstal:

„Hirame, nedovol, aby v tvém domě byli uráženi féníctí hodnostáři.“

„A když se ten hodnostář chová jako nemluvně?“

„Barkasi!“ Asarhan udeřil pěstí do stolu. „Hirame, mluvím k tobě, protože ten pes, ačkoliv je to můj příbuzný, není hoden lidské

řeči. Řekli mi, abych s tím Médem jednal jako s hostem a neubližoval mu. Tak co jsem měl dělat? A teď všichni na mne, že jsem mu dovolil utéci. I kníže, i nejvyšší rada. A předtím mi přikazovali, abych ho pokládal za hosta.“

„Přikazovali, protože to je vyslanec a kněz.“

„Velekněz, ale vyslancem vlastně nebyl.“

„Když nebyl, tak proč s ním tolik upejpání? Kdopak by se o něj hlásil?“

„Hirame, teď ty mluvíš jako dítě. A kdyby se mu něco stalo, jel bys potom do Médie?“

„Já tam nemám co dělat.“

„Ty ne, ale naši bratři, Féničané z Tyru, Kypru, Sidonu.“

„Kdyby se ztratil, kdopak by věděl proč?“

„A kdyby naši kupci potom hynuli v Médii, to by také nikdo nevěděl proč.“

„Rozumím, ale bylo ho možno zadržet.“

„Ano, u Molocha, tak se to mělo udělat. Ale nejvyšší rada nepřikázala uvěznit ho a teď je všechno k ničemu.“

„A proč vlastně ho bylo třeba věznit?“

„Protože on příliš mnoho ví a příliš se do všeho plete.“

„A proč sem přijel ten Peršan?“

„To není Peršan, to je Méd.“

„To je jedno, ten kněz.“

„To není kněz, ale velekněz.“

„K d'asu, to je jedno,“ podotkl Barkas.

„To není jedno.“ Asarhan se usadil. „Je velký rozdíl mezi knězem a veleknězem. Copak jsi, Barkasi, nikdy neslyšel o chaldejských velekněžích?“

„Slyšel jsem. Prý jsou dosti moudří.“

„Dosti? Pro tebe až příliš moudří. A slyšel jsi, kdo to jsou méďští mágové?“

„Mnoho ne.“

„Ó bohové! On neví, kdo to jsou mágové. Víš, že oni jsou ještě moudřejší než Chaldejci, že oni vědí víc než mudrci egyptští, že oni umějí taková kouzla, že člověku z toho až hlava brní a je hrůza na to pomyslet. Rozumíš, Barkasi?“

„Rozumím. Ale nevěděl jsem, že někde jinde jsou kněží takoví moudří.“

„Barkasi!“

Hiram rychle skočil do rozmluvy:

„Neřekli jste mi ještě, co tu vlastně ten Peršan dělá.“

„Ten Méd?“

„Ten Méd.“

„Hirame, o tom by nikdo neměl vědět.“

„Dobře, ale já nejsem nikdo, a když vy to víte, chci to vědět i já.“

„Hirame, to, co ti řeknu, musí zapadnout jako kámen v hlubokém moři.“

„Budiž.“

„Tedy on, ten Méd, sem přijel, aby smířil Féníčany s Řeky v Egyptě.“

„Proč, co je mu po tom?“

„On chce, aby byl Egypt silný.“

„Co mu na tom záleží? Copak on je Egypt’an?“

„Není, ale Egypt je spojencem Médie. To je politika. Chápeš?“

„Nechápu. To jsou příliš vzdálené země. A co je nám po tom, že on chce ukončit spory v Egyptě?“

Asarhan a Barkas vyskočili.

„Jak to, že nám po tom nic není? Copak tomu nerozumíš, Hiram?“ mluvili jeden přes druhého. „Ty nechápeš, že s Řeky nutno jednou skoncovat? Buď to my, nebo oni. Pro Molocha, pro děsivou Aštarot, buď to my, nebo oni. Kdo nám uchvacuje celý obchod na moři? Řekové. Kdo zakládá kolonie, faktorie, osady? Řekové. Kdo se dostává všude tam, kde jsme byli dosud jenom my? Kdo staví více lodí než my? Kdo nám bere výdělky?“

„Kartágo je bohaté.“

„A jak by teprve bylo bohaté, kdyby nebylo Řeků! Již před padesáti lety se hemžili všude na severu, ale nebyli ještě u nás v Africe, tady v Libyi. A nyní? Zeptej se Barkase, kolik on ročně ztrácí od té doby, co se rozrůstá ta jejich prašivá, řecká osada – ať ji spálí živý oheň – v Kyrenaice. Polovina lodí z východu nezajíždí k nám, ale zanechává své zboží v Kyrenaice nebo v Barce. A zeptej se našich bratří v Egyptě, jaké je to u nich. Stejně. Kdopak dřív vládl v Egyptě?“

„Egypt’ané.“

„Jsi dítě, Hiram! Egypt’ané! Možná že kdysi, dávno. Ale potom vládli naši bankéři, naši finančníci, naši rádcové jeho svatosti faraóna. Dokonce i potom, když přišli Asyřané, nevedlo se našim bratřím špatně. A nyní? Škoda mluvit! Řeků je tam víc než Féníčanů a tlačí se stále ze všech stran. Ale nejvíce do armády, do vojska. A pro koho jsou všechny vysoké úřady, paláce, pocty? Pro ně, pro jejich důstojníky, vojevůdce, aby je mor zahubil, pro Řeky. Asarhan má pravdu. Nelze déle čekat. Buď to my, nebo oni.“

Hiram se zachvěl odporem.

„Válka,“ zašeptal.

„Ano. Je už třeba jednou s nimi skoncovat, i v Egyptě, i v Kyrenaice, i v celé Libyi.“

Hiram zasténal:

„Válka, to je strašná věc.“

„Hirame, ty jsi velitelem stráže a bojíš se války?“

„A kdo se jí má bát? Ty? Ty budeš sedět doma, Asarhan také. Ale já?“

„Ty také. Neboj se, Hirame. Nikdo tě nevystřeluje proti Řekům. My nejsme od toho, abychom se bili. Ať to dělají jiní.“

„Kdo?“

„Egypt.“

Hiram pokývl hlavou. Jeho tvář se pomalu rozjasňovala.

„Když je to tak, pak je to něco jiného. Tak je to po fénicku, to znamená opatrně, rozumně. Etruskové za nás bojují na severu, námořní lupiči za naše peníze pronásledují Řeky na všech mořích a Egyptané ať bojují v Libyi. To chápu. Ale co s tím má společného ten Peršan?“

„Ten Méd?“

„Ten Méd;“

„Již jsem ti to říkal, Hirame. On chce ukončit spory mezi námi a Řeky v Egyptě, a my chceme válku, protože je nejprůhodnější doba. Jakmile Méd přijede do Egypta, pokazí všechno, co jsme my napravili, a napraví všechno, co jsme my pokazili. On zná velmi dobře faraóna, nomarchy, on mnoho ví a my ho tam naprosto nemůžeme potřebovat. A teď se tam vrací.“

„To je zlé.“

„Velmi zlé.“

„Neměli jsme ho pouštět. Raději jsme ho měli zabít.“

„Proč? Bylo by lépe jen jej zadržet do té doby, než se tam v Egyptě všechno začne. A pak ať si jede zdrav. Zabíjet není dobře, protože je to kněz... velekněz.“

„To je toho, velekněz,“ podotkl Barkas.

„Barkasi, ty jsi hloupější než mladý pes. Ty nevíš, co dokáže takový velekněz. Slyšel jsi, co se přihodilo jednomu našemu knížeti na Kypru? Hostil právě takového mudrce, Chaldejce, a chtěl se ho zbavit. Dával mu proto denně k obědu pečení z krmených psů.“

„Nu a co? Vždyť to je velmi dobré maso.“

„Ale Chaldejci je nejedí, možná že nesmějí, možná že je nemají rádi, nevím. A ten kněz také nechtěl jíst; ostatně byl zdvořilý, nic

neříkal ani první den, ani druhý den, ale pátý den už toho měl dost a odjel. Jenom před odjezdem řekl tomu knížeti: »Vidím, vznešený pane, že máš velmi rád psí maso. Ať ti tedy ode dneška, cokoliv budeš jíst, připomíná tuto pochoutku.« A odjel. A víš, Barkasi, od té doby minulo již mnoho let, kdykoliv ten kníže něco jí, jako by jedl psí maso. Nejdříve vyměňoval stále kuchaře, teď toho už nechal. Chudák zhubeněl, zchřadl. Viděl jsem ho. Říkal, že i když jí hrozny, mají příchut' psího loje.“

Barkas zavrtěl hlavou.

„To je hanebná pomsta,“ řekl. „Nevěděl jsem, že oni to dove-
dou.“

„To je vedlejší. Nyní mluvmе o tom Médovi. Jak ho zadržet? Už není v Kartágu.“

„Opravdu není,“ přisvědčil Asarhan, „pěkně tvoje stráž hlídá pří-
stav.“

„Asarhane,“ řekl smutně Hiram, „tobě již vyčinila nejvyšší rada, mně se také dostalo. Copak za něco mohu? Upozornil jsem na uprchlíka hned včera o svítání naši strážníci na východním břehu. Spatřili nějakou loď, poslali nejrychlejší galéru, ale bouře jí překazi-
la pronásledování. Ale nač si budeme připomínat naše starosti: ať raději Barkas řekne, co teď dělat.“

„Tak tedy,“ řekl Barkas, „ještě dnes pojedede ten můj známý Řek spolu s tvým sluhou, s tím sluhou, který zná toho Méda. Pojedou lodí, která má vyplout do Syrakus.“

„Proč právě tam?“

„Nejvyšší rada říkala, že určitě uprchl do Syrakus.“

„Dobře, a co dále?“

„V Syrakusách tvůj sluha pozná toho Méda a ukáže ho mému Řekovi a ten se již o něho postará dál.“

„Co znamená: postará se o něho?“

„To znamená, že udělá vše, aby ten pes v žádném případě nedo-
jel do Egypta.“

„Zabije ho?“

„Ne. Raději ne. Nejvyšší rada říkala, že bude lépe to nedělat. Le-
da v nezbytnosti.“

„A jak ho zadržít?“

„To už je jeho věc. On říká, že se to dá udělat. Je chytrý a má své známé v různých řeckých přístavech.“

„Znamé Řeky?“

„Řeky. Vždyť přece víš, že oni nedrží dohromady, sváří se jedni s druhými a každé nejmizernější městečko dělá, co se mu líbí.“

V té chvíli vstoupil do komnaty Hiramův sluha.

„Pane,“ řekl, „ten člověk, Řek, přišel a čeká v předsíni.“

„Dobře, pusť ho sem.“

Asarhan se zvedl.

„Odcházím,“ řekl. „Odporuje mé ctihodné povaze hovořit s tak ničemným psem. Vy již víte vše, čeho je zapotřebí. Hned sem pošlu sluhu, který znal toho Méda a který ho pojede hledat do Syrakus.“

„Dobře; řekni mi jen ještě, Asarhane, jak se jmenuje ten Peršan?“

„Ten Méd?“

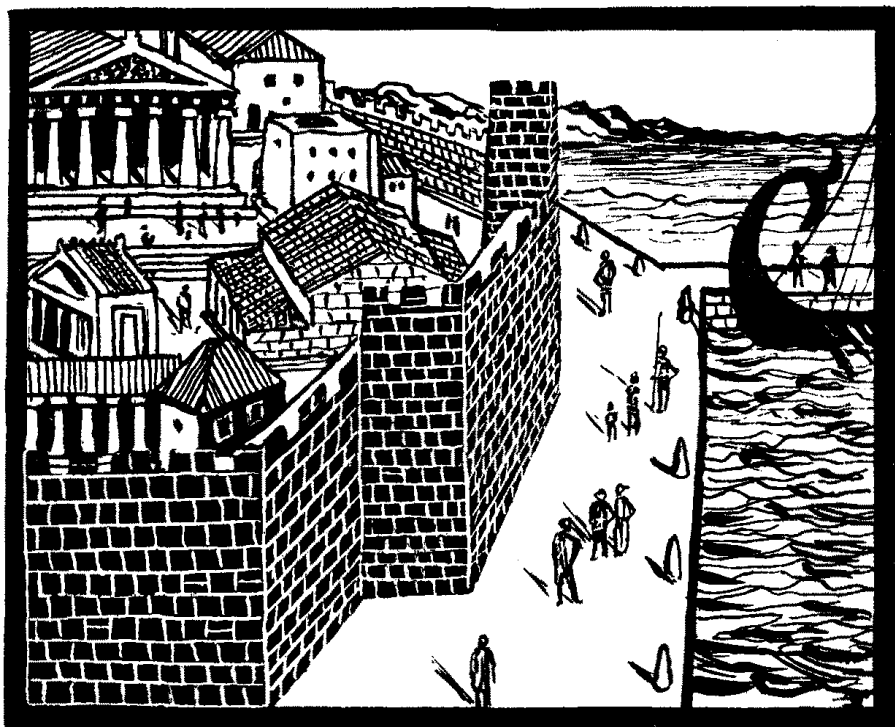
„Ten Méd.“

„Jmenuje se, ale to nemá vůbec význam, protože on může měnit jména jako sandály. Jmenuje se Nehurabhed.“

KAPITOLA ČTVRTÁ

Tehdejší Syrakusy se skládaly ze dvou částí. Jedna, položená na malém ostrově Ortygii, byla vlastní staré město, které existovalo již několik set let a možná že pamatovalo časy Odyssea. Tento ostrov bylo možno nazvat též poloostrovem, od pevniny byl totiž oddělen jen úzkým kanálem. Do města vedla jediná velká brána – Pentapylon. Druhá část města, která se rozkládala na pevnině, na širokém poloostrově odděleném od Ortygie úzkou mořskou úžinou, byla novější a větší a velmi se lišila od části první.

Ortygie byla hustě zastavěná, tak hustě jako žádné jiné řecké město: uličky byly křivolaké a úzké, takže někde se stěží mohly vyhnout dva vozy. Nebyly tam žádné vinice ani zahrady. Dvorky obvyklé ve všech řeckých domech, tam byly velmi malé; v chudších čtvrtích, obydlených jen nájemníky, dělníky nebo otroky, byly do-

my dvou a třípatrové a stály těsně vedle sebe. Dokonce i před starou radnicí zvanou „buleuterion“ bylo tak malinké náměstí, že se nesrovnávalo s významem velkého města. Všechno bylo podřízeno jednomu cíli: směstnat co nejvíce domů a lidí na malé ploše ostrova. Pouze jediný kousíček okolo pramene a rybníčku Arethusy byl lemován věncem zeleně: různými palmami, rododendrony a kdoulemi.

Opravdu ostrov sám o sobě znamenitě chránil obyvatele před útokem z pevniny. A proto každý chtěl být na ostrově.

Tato poloha zároveň rozhodujícím způsobem určovala rozvoj a budoucnost města. Ortygie mohla být napadena a dobytá jen z moře, a proto všechno úsilí obyvatel směřovalo k tomu, aby si zajistili bezpečnost na moři. Od samého počátku své existence, po celá staletí se Syrakusy snažily, aby se staly především námořní mocností;

proto vytrvale budovaly své loďstvo, až tohoto cíle plně dosáhly; staly se jedním z největších obchodních a válečných přístavů v celé tehdejší oblasti Středozemního moře. Dvakrát v dějinách srazily své zbraně s největšími námořními státy: jednou s Kartágem, několik desítek let po událostech, které tu popisujeme, podruhé s Aténami, o několik desetiletí později. V obou případech válka skončila porážkou nepřátel Syrakus. Data těchto porážek se stala, ne náhodně, významnými body v dějinách celého Řecka.

Postupem doby, jak se město rozvíjelo, nemohlo se všechno obyvatelstvo směstnat v malinké Ortygii, a proto poměrně brzo začala vznikat druhá část města na pevnině.

Tato část byla vybudována prostorněji a volněji a brzy velikostí a nádherou předčila mateřský ostrov. Domy tu byly prostornější a bohatší; všude mezi bílými stěnami většinou přízemních domů rozkvétaly na dvorcích zelené ostrůvky palem, fíkovníků a oliv. Nové město bylo od ostatní sicilské pevniny odděleno zdí. S Ortygií, od které je dělila jen úzká a mělká mořská úžina, bylo již tehdy spojeno umělou hrází, vystavěnou a zesílenou tak, že se stala opravdovou chloubou stavitelského umění oné doby.

Na jih od hráze, mezi břehy obou měst, se rozkládal vlastní přístav, shromaždiště velkého množství lodí, plachetnic, bárek a velkých válečných galér.

Třetího dne po přestálé bouři, hrozná, ale blahodárná, zavítala do tohoto přístavu malá loď uprchlíků z Kartága.

Kaliův dům stál v západní, novější části města poblíž moře a velkých obranných hradeb, které uzavíraly město ze strany pevniny. Kaliova loď však zakotvila dosti daleko od domu, tam, kde břehy mírně klesaly k moři a umožňovaly vytáhnout loď na břeh. Blíže Kaliova domu to bylo nemožné, protože břeh tam byl přerušen příkrým srázem a moře bylo plné nebezpečných skalisk a podmorských útesů.

Uprchlíci připluli za svítání a hned se vydali do Kaliova domu k zaslouženému odpočinku.

Ten den všichni prospali.

Zato večer, jak to tu bylo zvykem, sešli se všichni sousedé, všichni Kaliovi známí a známí těchto známých, příbuzní a příbuzní těchto příbuzných, aby vyslechli vyprávění příchozího. Přišlo jich tolik, že se nemohli směstnat v malém domě ani na malém dvorku Kaliova domu. Posadili se proto před domem hned u samého moře na malé, jakoby skalní terase, jak kdo mohl: na šterk, na kameny, na sráz skalnatého úbočí svažujícího se k moři. Přinesli s sebou víno, pšeničné nebo ječné placky, nabízeli je ostatním, smáli se a žertovali. Kolem dokola se usadily děti, které zvědavě natahovaly uši.

Kalias, v té chvíli nejváženější osoba, si sedl doprostřed na velký balvan a začal dlouze a rozvláčně vyprávět o všech svých posledních příhodách a bohatě je přitom přibarvoval. Řekové měli rádi taková vyprávění, radovali se z nich jako děti, nedbali na to, zda vše odpovídá pravdě. Jen jedno bylo pro vyprávěče zahanbující, bylo-li jeho vyprávění příliš nudné, neuměl-li upoutat posluchače. Tentokrát však takové nebezpečí nehrozilo. Kalias i tehdy, když se mu nic nepříhodilo, dovedl o tomto nic vyprávět nesmírně zajímavě, a což teprve nyní, když opravdu tolik přestál a prožil. Všichni již o tom něco věděli, a proto jich přišlo tolik. Hojně jej hostili vínem, aby mu nevyschlo v hrdle, tleskali mu a zahrnovali ho otázkami. A Kalias povzbuzen tímto přijetím, rozehřát vínem, díval se na rozzářené tváře posluchačů a vyprávěl, přidával, překrucoval, mluvil o tom, co bylo, i o tom, co mohlo být, i o tom, co vůbec nebylo.

A tak podle něho je po vyplutí z Kartága zpozorovala strážní loď v přístavu a pronásledovala je po několik hodin a jen díky jeho – Kaliově dovednosti – a díky tmavé noci se jim podařilo vyvážnout se zdravou kůží. Přitom vyprávěl tak vášnivě o podrobnostech pronásledování, o tom, jak již slyšeli hlasy a viděli světla obkličujících je kartaginských bárek, že nejen všichni posluchači, ale i sám Melikles se chvěl vzrušením a zvědavostí. Dále vyprávěl Kalias o setkání s pirátskou lodí.

„Lupiči,“ vyprávěl, „byli již tak blízko, že na nás začali střílet šípy. My jsme samozřejmě nebyli nečinní a já sám (víte přece, jak střílím) jsem dal co proto nejednomu z těch lotrů. Dostal tak, že ani nestačil vykřiknout. Jen se přehnul přes palubu a spadl do vody. Pro Herma, říkám vám, to byla střela, kamarádi!“

Hrůza a vzrušení posluchačů však dosáhly vrcholu, když Kalias ukázal svůj chitón roztržený pirátským šípem (ve skutečnosti si ho roztrhl až v Syrakusách, když vytahovali na břeh loď).

Všichni byli vzrušeni; Nehurabhed, který se objevil ve dveřích domu a naslouchal vyprávění, vrtěl jen udiveně hlavou.

Ale Kalias, ačkoli mluvil hlavně o sobě, chválil přitom také kormidelníka, který včas zpozoroval přicházející vítr, a možná že tím zachránil loď před potopením; chválil také Melikla, který se první chopil zbraně a dobře pomáhal za bouře, chválil rovněž neznámého starce, který chtěl bojovat společně s nimi.

Když skončil, nastal křik a hluk. Všichni ho objímali a tiskli, ptali se na mnohé vzrušující podrobnosti.

„Již dávno jsme neslyšeli takové vypravování,“ svorně souhlasili.

Potom přišla řada na Melikla, musel vyprávět, jak se dostal do zajetí, jak bojoval, jak byl zraněn, jak pracoval a jak trpěl u svých nelidských pánů Kartagiňanů, jak se nakonec pokoušel uprchnout, k jak ukrutné smrti byl odsouzen, jak ho v poslední chvíli zachránil Kalias a tajemný cizinec. Samozřejmě nevyprávěl tak znamenitě jako Kalias, ale v jeho slovech bylo cítit pravdu a posluchači také neskrblili slovy soucitu a uznání.

Potom se rozpovídali všichni. Nějaký starý Řek vyprávěl o nedávné bitvě s Etrusky, kterou svedl, když na cestě z Massalie do Kum musel přistát u etruských břehů. Jiný zase vyprávěl, že v podobné bitvě s Etrusky před dvěma lety byl zajat, ale uprchl k Ramnům, kteří sídlili blízko Etrusků. Vyprávěl o velkém městě těchto Ramnů, které nazývají Rama neboli Roma a které bylo právě tak krásné jako Syrakusy.

Většina posluchačů znala toto vyprávění, ale poslouchala je ráda podruhé; copak mohlo být Řekovi milejšího než tímto způsobem prožívat daleké cesty, poznávat cizí kraje, země, přemáhat nebezpečí a překážky!

Nastala již noc, měsíc vystoupil nad zátoku, pahorky ponořené v houštinách vinic a olivových hájů se ztrácely v šeru, ale oni ještě vyprávěli, vzpomínali na staré události, jeden druhému se trochu

posmívali a žertovali. Teprve ostrý noční chlad – však byl již pozdní podzim – je zahnal do domů.

Od té doby začaly Meliklovi pilné, ale klidné dny, plné jednotvárné práce na lodi v přístavu. Namáhavé opravování lodí, sešívání plachty, vázání potrháných sítí, kroucení lan, oprava vesel – to bylo zaměstnání, které mu vyplňovalo celý den. Práce měl mnoho – a Kalias byl náročný a popudlivý. Ale Melikles byl stále veselý a šťastný. Práci, kterou měl vykonávat, znal výborně; jako syn mořeplavce a rybáře, synovec lodního tesaře byl vlastně od dětství obeznámen s tímto životem. Hned se také vpravil do práce a Kaliovi pomáhal mnoho a poctivě.

To ho však nechránilo od několika výbuchů hněvu Syrakusana, protože Kalias bez takových výbuchů nemohl žít, ale tyto výbuchy hněvu nebyly nikdy příliš hrozivé. Vždy, když si hoch bral tyto projevy nespokojenosti příliš k srdci, Kalias nastrojil vlídnou tvář, zažertoval a poklepal ho po rameni a říkal:

„To nic, hochu. Až budeš u mne déle, všemu se naučíš.“ Den ze dne s ním však lépe zacházel a téměř každý večer říkal Nehurabhedovi:

„Dobře jsme udělali, že jsme zachránili toho kluka.“

Tajemný cizinec zůstal totiž po celou dobu svého pobytu v Syrakusách Kaliovým hostem.

Řek s tím byl zřejmě spokojen, za prvé proto, že taková pohostinnost nebyla zadarmo, a za druhé, že přítomnost takového člověka dodávala jeho domu lesku a významu. Vyprávěl proto všem a všude o Nehurabhedovi, tajemně vysvětloval, že to je někdo velmi neobyčejný, určitě vyslanec a možná že i kníže, možná že je to velký kněz nebo velekněz nebo hvězdopřevodce, a nejspíše to všechno v jedné osobě. Choval se proto k němu velmi uctivě, zvláště před lidmi, aby všichni věděli, jakého hodnostáře má on, Kalias, v svém domě. Nehurabhed to přijímal jako vždy mlčky a lhostejně, což ještě více zvyšovalo jeho význam. Řek vlastně o něm nevěděl nic víc než předtím, ale nějak se rychle dověděl, že stařec bývá také na radnici, v paláci výkonné rady, ba i u samého Praksilaa, který zastupoval nepřítomného tyрана Syrakus.

Opravdu to byl někdo neobyčejný.

Melikles jen zřídka vídával Nehurabheda. Trávil totiž celé dny na lodi, dokonce na ní každou druhou noc spával, rozprostíral si rohožku na široké lavici u lodní zádě. Kdykoliv však potkal důstojného hosta, ten se ho vždy podrobně vyptával, jak se mu daří, co dělá a na jak dlouho se zavázal, že bude pracovat u Kalia.

Hoch se na něho díval se stejnou úctou a bázní jako dříve, ale k těmto citům se podivným způsobem přidružovala stále větší, slepá, téměř dětská důvěra. Upřímně také litoval, že starý muž odjíždí za několik dnů ze Syrakus na další cestu do Řecka nebo do Egypta; nerad myslel na blížící se rozloučení.

Mezitím se stala událost, která znovu zasáhla do chlapcova života a vytrhla ho z dráhy, kterou se právě začal ubírat.

KAPITOLA PÁTÁ

Bylo to šestého nebo sedmého dne po jejich příjezdu do Syrakus. Blížil se večer, nejmilejší doba dne. Melikles již skončil práci, měl jenom v podpalubí hlídat sítě, plachty a sudy, dokud nepřijde Libyjec, který měl na lodi nocovat. Melikles vystoupil na vyšší břeh, nedaleko, jen několik desítek kroků, tak aby neztratil z očí svou loď. Zastavil se na kamenitém pahorku, odkud bylo z jedné strany vidět přístav a z druhé malé prostranství rozprostírající se mezi hradbami. Toto prostranství bylo nyní pro Melikla nejdůležitějším místem v Syrakusách, k němu se neúnavně upínaly všechny jeho myšlenky a touhy. Na tomto prostranství se každý večer po návratu z práce scházeli takoví hoši jako on nebo trochu starší, zvaní efébové.

Obklopili prostranství, dva z nich shodili šaty a začali zápasit, závodit. Jiní se na ně dívali, udělovali jim rady, chválili je a tleskali.

Starší, již šediví rybáři, plavčíci, upracovaní námořníci a dělníci, kteří se poblíž procházeli, se zastavovali ve skupinách, aby se aspoň na chvíli podívali na závodníky. V těchto pouličních agonách se vychovávali často skvělí zápasníci, jejichž jména se potom ozývala

dokonce i ve svatých olympijských hájích. Všichni, co se dívali – ti staří i ti mladí – se velmi dobře vyznali v každém pohybu, věděli, co se smí a co se nesmí, nepotřebovali žádného soudce. V takových zápasech se totiž nesmělo ublížit, nebylo dovoleno kopat nebo štípat ani vylamovat ruce. Nesmělo se bojovat působením bolesti ani ublížením na těle, nýbrž silou a obratností.

Ovšem v bojové vášni, v hněvu z utrpěné porážky nejednou docházelo ke skutečné bitce bez pravidel a rozvahy. K takovým výbuchům však docházelo jen zřídka, protože touhou chlapců bylo, aby vše probíhalo jako při opravdových hrách, a na těch byla neovládaná vášně největší hanbou pro závodníka.

Melikles znal podobné divadlo z milétských zahrad a z parthenonských náměstí. Oči mu zvědavostí hořely.

Syrakuští chlapci ho také rychle zpozorovali – a začali jej samozřejmě vyzývat do boje. To bylo strašné.

Melikles se celý chvěl touhou to zkusit, ale jít přece nemohl, protože musel hlídat loď a nesměl ji pustit z očí. A jako na zlost byli v houfu chlapců takoví, kteří slyšeli jeho vyprávění po příjezdu a začali se mu posmívat, že prý zabil dva piráty, ale teď se bojím ukázat, co opravdu umí. „Jen žvanit dovede,“ – říkali.

Melikles se až třásl, když slyšel takovou urážku, zatínal pěsti, odsekával jim, jak jenom uměl, slavnostně jim i sobě sliboval, že si to s nimi vyřídí. Kdyby aspoň ten Libyjec přišel dřív, aby se ještě stačil postavit do boje. Pak by jim ukázal, těm peciválům, co dovede.

Mezitím na prostranství znovu začal zajímavý zápas, a tak se pozornost chlapců od něho odvrátila. Bitka visící ve vzduchu byla zažehnána. Melikles se netrpělivě pustil ke Kaliovu domu, odkud měl přijít Libyjec. Najednou se zachvěl. K jeho uším dolehl zvuk nenáviděné féničtiny. To hovořili nedaleko dva lidé, kteří se protlačili zástupem obklopujícím zápasníky.

Jeden z nich měl ostré, výrazné fénické rysy, druhý byl patrně Řek.

„Je starý, šedivý, vysoký, má velkou bradu, vypadá jako velekněž,“ říkal Féničan. „Snadno ho poznáš.“

„Zahal si lépe tvář, protože by tě také mohl poznat,“ odpověděl jeho druh.

Přešli kolem. Melikles zneklidněl.

V Kartágu odposlouchal trochu řeč svých ukrutných pánů, takže nyní pochopil smysl zaslechnutých slov. Tak se mu aspoň zdálo; ale nebyl si zcela jist. A kdoví proč mu hned přišlo na mysl, že tito dva mluví o jeho ochránci, o starci, o Nehurabhedovi.

Chvilí se rozmýšlel a pak se pustil za nimi.

Dva neznámí šli k pobřežní bráně, ke Kaliovu domu. Za chvíli se k nim přidal třetí – velký ramenatý chlap, nuzně oděný, který vypadal jako obyčejný tulák, napůl žebrák a napůl vrah, jakých se mnoho potloukalo v rozsáhlém přístavu. Zastavili se a polohlasitě rozmlouvali.

Melikles se k nim přiblížil; nevlídně se na něj podívali. Opět vykročili. Hoch se zastavil a uvažoval.

Jak ho to vlastně napadlo, že se tu jedná o Nehurabheda? Asi se mu to jen zdálo. Nic naplat. Kázali mu, aby hlídal loď, proto nemůže nikam odejít.

Vrátil se na loď. Sedl si na bok lodi a najednou ztratil všechny zájem o zápas. Byl neklidný. Ta odporná fénická řeč! A proč si ten Féničan měl zakrýt tvář, proč se bál, že ho poznají? To nebylo v pořádku.

Již se stmívalo, když konečně Libyjec přišel. Melikles byl volný, mohl dělat, co chtěl. Vystoupil na břeh. Závody již skončily a mladí závodníci se rozcházeli do města. Ale Melikles si toho nevšiml, šel rychle po břehu ke Kaliovu domu. Najednou spatřil tytéž tři muže, jak krácejí k němu; Féničana, Řeka a toho posledního, který vypadal jako obyčejný vrah.

Když je uviděl, znovu jasně zaslechl tato slova:

„Ano, je to on!“

To říkal Féničan.

A opět se Melikles nemohl ubránit dojmu, že mluví o Nehurabhedovi.

Tentokrát se již nerozmýšlel, ale rychle se pustil za nimi. Kdyby tak mohl dobře uslyšet, co mluví, anebo uvidět, kam jdou. Už se smrákalo a stmívalo se čím dál víc. Ale procházelo se tu ještě dosti lidí, a tak bylo možno jít nepozorovaně a nespouštět ty tři z očí.

Neznámí došli k velké hrázi spojující nové město s Ortygií, přešli okolo ní a šli dále po nábřeží k severu. Melikles se zastavil u

hráze. Zarazil se. Měl za to, že dosud nemohl být zpozorován. Ale nyní bylo hůře, protože na hrázi bylo daleko méně lidí, nábřeží, strmé a srázné, bylo zde téměř pusté. A stmívalo se stále víc. Na sto kroků už nebylo nic vidět. Vrátil se, pomyslel Melikles, co je mně po tom! Ale zvědavost ho přemohla. Ještě aspoň několik kroků, opakoval si, možná že uvidím, kam zamíří... Neušel však ani dvě stadia a musel zpomalit krok. Tři neznámí, kteří šli před ním, se zastavili, chvíli jako by se radili; potom se jeden z nich vzdálil od ostatních a vrátil se k hrázi. Druzí dva šli dál.

Melikles se zastavil; pozorně si prohlédl přicházejícího. Ano. Byl to ten otrhaný tulák, kterého již dvakrát potkal. Očekával, že i tentokrát projde kolem něho.

Najednou však lotr změnil směr a přistoupil přímo k němu.

Překvapený Melikles couvl, chtěl uskočit; najednou však dostal strašnou ránu pěstí do tváře, zakolísal a upadl na zem. Padl sotva několik kroků od strmého břehu.

„Příště nebudeš tak zvědavý, ty spratku,“ uslyšel hlas nad sebou.

Stěží se zvedl; v hlavě mu hučelo. Na tváři cítil krev, v uchu palčivou bolest, ale vztek byl ještě větší než bolest. Cožpak on, Melikles, by se dal ztýrat jako pes?

Nerozmýšleje se vrhl se pěstmi na neznámého. Ten se zastavil.

„Máš málo, chceš ještě?“ řekl.

Chytili se v pase, začali drápy jako medvědi, zatočili se na jednu stranu, na druhou.

Lotr byl velký, ramenatý a silný chlap. Melikles byl značně menší, vyhublý hladem, shrbený od zdvínání břemen v zajetí. Ale sílu měl velkou, mnohem větší, než mají obvykle hoši v jeho letech. Právě proto, že tak záhy a tak těžce musel pracovat a bojovat, bylo jeho tělo zakalené jako nejlepší etruská zbraň a svaly měl pružné jako rys.

Tulák se mýlil, když si myslel, že bude mít snadnou práci s tím spratkem.

Potýkal se dlouho s hochem, supěl a chrčel vztekem, konečně sáhl po noži, ale tu najednou klopýtl o nastavenou Meliklovu nohu a svalil se. Zaklel vztekle. Padl, lépe řečeno padli oba, váleli se po kamenitém nábřeží jako dva kousající se psi. Lotr však nabyl převa-

hy, celou tíhou se svalil na hocha, tiskl ho silně a již ho zdolával. Ocelovou paží přitlačil jeho hlavu k zemi, téměř ho dusil, nepouštěl, bil. Melikles cítil, že slábne, zápasil z posledních sil, klečel na zemi ohnutý do oblouku, tiskl svého strašného protivníka, škubal jím vztekle, zuřivě, nevnímal nic kolem sebe.

Najednou se vyrval strašný výkřik z prsou obou dvou.

Země se pod nimi propadla.

Nelze bojovat beztrestně na samém okraji propasti.

Melikles pouští svého nepřítele, chce se zachytit okraje; prsty však sklouzávají po hladké stěně srázu. Padá jako kámen. Tíha úzkosti v prsou. Ostrý úder o hladinu vody a za chvíli druhý, tupý – o dno. Bolest a hučení a otřes jej na chvíli zbavují vědomí. Ale nedostatek vzduchu je hned přivolává zpět. Melikles se dostává nahoru, poloslepý hrůzou. Chytá se jednou rukou břehu; druhá je v této chvíli jedinou palčivou bolestí. Otřese se, nabývá vědomí. Dívá se nahoru. Nad ním – strmý sráz vysoký jako několik chlapů, hladký jako stěna. Za ním – moře. Voda mu dosahuje sotva k ramenům, ale kolébá se, vlní, bublá mezi kameny. Chodidla se stále smekají po kluzkém dnu, bolest v rameni je strašná. Melikles cítí, že nevydrží tak dlouho stát. Zoufale se rozhlíží po břehu, který tone ve tmě. Tam, o několik kroků dál, není sráz tak příkrý, svažuje se mírněji k moři, tam... Ano, to je jediná cesta. Nečeká již déle, vrhá se do vody, plave. Je výborný plavec. Ale teď musí plavat jen jednou rukou. Nohy a kolena jsou také jako rozdrcené. Co naplat. Zatíná zuby. Nějak se pohybuje. Zbytkem sil se dostává ke spásnému břehu. Sotva se může vyhrabat na břeh zavalený balvany.

Tam k němu přiskočili dva hoši. Melikles se na ně dívá očima polopřítomnými z bolesti a únavy. To jsou tíž chlapci, kteří jej na prostranství vyzývali k zápasu, posmívali se mu a dobírali si ho. Potom šli za ním, protože ho chtěli překvapit, přinutit konečně k zápasu. A jestliže ne, tedy mu aspoň napráskat. Tak se stali svědky celého zápasu, opravdového, smrtelného boje. Chvějí se napětím. Ale jsou nyní celým srdcem při Meliklovi. Dívají se na něj s nadšením. Pomáhají mu dostat se nahoru po kamenitém srázu.

„Chtěli jsme ti pomoci,“ říká jeden přes druhého „ale bylo už pozdě. Udělali jste takový kotrmelec. Pro Herkula! To to plesklo! A co se stalo s tamtím?“

„Nevím, nevyplaval.“

„Ale dal jsi mu výprask! Co od tebe chtěl, ten ničema? Dal jsi mu za vyučenou. Jsi chlapík, Miléťane.“

Melikles ta slova již neslyší.

„Doved'te mne ke Kaliovi, do Kaliova domu,“ šeptá namáhavě, „já už... já už nic nevím, nevím, nemohu...“

Tma mu zastírá oči, zachycuje se ramen kamarádů, bezvládně se sesouvá k jejich nohám.

Nabyl vědomí teprve na dvoře Kaliova domu.

Řek nad ním stál udiven a poděšen. Za chvíli přišel také Nehurabhed.

„Co se stalo, kdo ti to udělal?“ ptali se oba.

„Uviděl jsem jednoho Féničana, zdál se mi známý, šel jsem za ním, na hráz. Tam mě přepadl nějaký opilý tulák, těžký, silný jako medvěd, zápasil jsem a... a... oba jsme spadli do moře.“

„Co se s ním stalo?“

„Nevyplaval.“

Kalias zavrtěl hlavou.

Další rozmluva byla přerušena, protože Nehurabhed, když viděl, v jakém stavu hoch je, zakázal dále se ho vyptávat. Zato se hned pustil do ošetřování jeho pohmožděných rukou a nohou.

Když mu napravoval vymknuté rameno, Melikles znovu omdlel. Vzpamatoval se až na loži ve své alkovně. Bylo mu již lépe. Bolest v rameni přestala úplně. Vědomí se mu navrátilo.

Nehurabhed seděl u něho.

„Nic ti nebude,“ řekl přísně, „nic sis nezlomil; kosti jsou celé. Je ti lépe?“

Melikles přikývl:

„Mnohem lépe. Nic mě nebolí.“

„Ano. Za několik dní budeš zdrav jako dříve. Povedlo se ti, ale podruhé nedělej takové hlouposti. Hlupáčku! Kalias se na tebe zlobí a má pravdu. Málem bys ztratil život v hloupé pijácké šarvátce.“

Melikles se prudce pohnul.

„Pane, to nebylo úplně tak, jak jsem říkal.“

„Jak to?“

Melikles vyprávěl všechno po pořádku od náhodou vyslechnuté rozmluvy až do nečekanáho lotrova útoku.

Nehurabhed seděl nehybně. Ani jeden sval se nezachvěl v jeho tváři.

„Nevím, možná že bys to nechtěl, pane. Chtěl jsem to říci nejdříve tobě.“

Nehurabhed pozvedl k němu oči a chvíli se na něj zpytavě díval.

„Ano, chápu,“ řekl zvolna. „Nevím, bylo-li tvé podezření oprávněné, nevím, jestli jsi mi opravdu prokázal službu. V každém případě jsi mi ji chtěl prokázat. A to je důležité.“

Přimhouřil oči a za chvíli mluvil dále:

„To je také správné, že jsi nic neříkal Kaliovi. Ten člověk opravdu příliš mnoho mluví, dokonce víc, než je u Řeka obvyklé.“

Umlkl, opřel hlavu o ruce a dlouho seděl zamyšlený.

„Na jak dlouho jsi se zavázal pracovat u Kalia?“ otázal se konečně.

„Na půldruhého roku.“

„To je dlouho. Nechtěl bys dříve spatřit svou matku?“

Melikles sepjál ruce.

„Ach pane,“ zašeptal jenom.

Starý muž pokýval hlavou.

„Kdybys jel se mnou,“ řekl po úvaze, „nebylo by to možná příliš bezpečné, ačkoliv... nemyslím. Ostatně takový hoch, jako jsi ty, dovede si, najít nebezpečí i na rovné cestě zde, v Syrakusách. A zde rodina toho lotra, co nevyplaval, se ti může mstít. Ano. A proto, kdybys jel se mnou... Já sice jedu nyní do Egypta, ale odtamtud tak nebo onak nejdéle za půl roku budu v Malé Asii. Tam se již snadno dostaneš ke svým. A po cestě by ses mi hodil... možná. Ano, takový hoch, jako jsi ty.“

Melikles až vyskočil na lůžku. Chvěl se dojetím.

„Jak bys to provedl, pane, jak? Vždyť Kalias...“

Nehurabhed povstal:

„No, nic ještě nevím, hochu, nic nevím. Uvidím, promyslím, uvážím. Zatím klidně lež a odpočiň si. Musíš být brzy zdrav.“

KAPITOLA ŠESTÁ

Nemocný Melikles najednou procitl probuzen hovorem znějícím za záclonou. Musel spát dlouho a tvrdě, protože se cítil odpočinitý a svěží. Skulinou pronikalo nyní jiné světlo – zlatavé světlo olejových lamp. Byl večer. Udivoval ho neobvyklý hluk četných, zmatených hlasů. Teprve za chvíli si vzpomněl, že dnes měla být u Kalia hostina, že měli přijít hosté a přátelé, aby společně povečeřeli, popili víno a pohovořili.

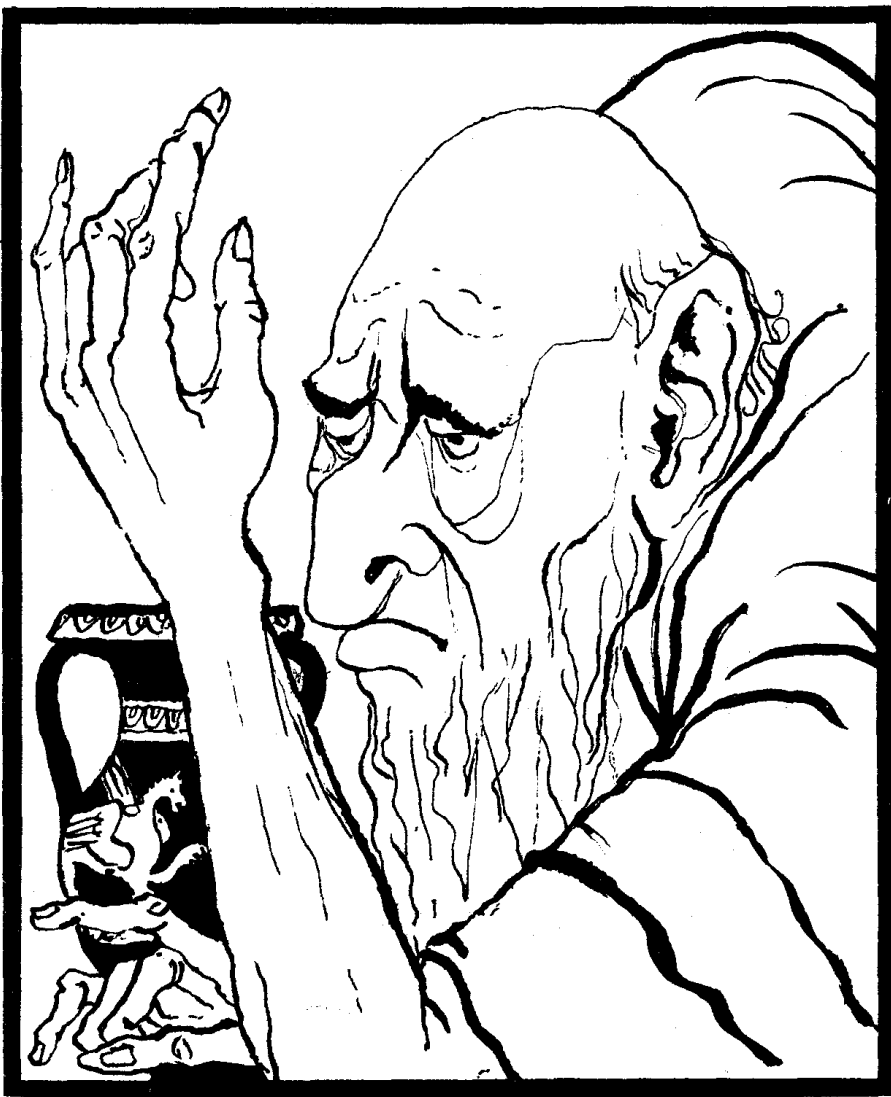
Melikles jasně rozeznával jednotlivé hlasy.

Někdo dlouho vyprávěl dojímavým hlasem o Delfách, o největším Apollónově chrámu, slavném v celé Heladě, který byl nyní se vši nádherou obnovován za účasti mnoha řeckých států.

Hosté vyprávěli o pokladech, které přicházejí ze všech stran, aby se dodalo lesku tomuto opravdovému sídlu boha; chválili štědrost Solóna – aténského zákonodárce; obdivovali jednání Kroisa, mladého krále Lýdů, který ačkoli nebyl Řek, poslal také do Delf nádherné dary.

Potom se rozmluva opět vrátila k Solónovi, k jeho velkému dílu nápravy a uspořádání Atén.

„Čím byly Atény dosud?“ zazněl pronikavý hlas. „Byly městem, jakých je mnoho, možná že horší než Milét, jen o něco větším než Korint, než naše Syrakusy nebo Tarent ve Velkém Řecku. A dnes? Rozšiřují se ulice, staví nové domy, roste město, zvětšuje se přístav v Pireu, vzrůstá blahobyť občanů. A proč? Protože nebylo dovoleno hrstce nelítostných pánů, boháčů, vykořisťovat tisíce rolníků, kteří úpěli pod tíhou dluhů, protože byli vykoupeni a navždy osvobozeni ze strašného otroctví, protože se znovu stali lidmi. Solón. Ano. To je člověk. To je opravdový mudrc. Už jen to, co vykonal pro výchovu mladých Atěňanů, proslaví jeho jméno po celé Heladě.“

„A víte-li pak, že v Aténách prý začali sepisovat a sbírat posvátné písně Homérovy,“ ozval se nějaký hlas.

Nastal hluk. Velké vyprávění o osudech Tróje, které bylo dosud předáváno ústně z pokolení na pokolení, teprve nyní mělo být sepsáno kněžními a muži znalými písma.

Potom nastalo ticho.

A pak Melikles uslyšel kouzelné verše, známé všem Řekům, o nesmrtelných příbězích Priamova hradu.

Melikles se posadil na loži a poodhrnul záclonu.

V megarónu skromného Kaliova domu, osvětleném dosti skoupě dvěma olejovými lampami, sedělo u stolu několik hodovníků. Jeden z nich rytmicky recitoval báseň mladým zpěvným hlasem, ostatní zachovávali slavnostní ticho, pozorně na slouchali, jako by byli pohrouženi v modlitbě.

Melikles se díval z jedné tváře na druhou; viděl Kalia, viděl také Nehurabheda, který, třebaš cizinec, jako vznešený host se zúčastnil hostiny. Na čestném místě uprostřed stolu seděl jiný muž, jehož znetvořená, hrůzná postava bila do očí svou neobvyklostí. Velká, lysá hlava byla téměř zaražena mezi ramena a mezi hrb vyčnívající na zádech, příliš dlouhé ruce, s prsty jako drápy dravce, se nervózně chvěly, černé oči se dívaly zpod hustého obočí a hořely žářem. Byl to přistěhovalec z dalekého Řecka, Arkesilaos z Korintu, velký mistr umění hrnčářského, malíř a umělec.

K němu se upínaly všechny pohledy; kdykoli promluvil, všichni zmlkli. Kalias mu posluhoval přede všemi jinými, byl hrdý na to, že takový host navštívil jeho skromný dům.

Když skončila zpěvní recitace hrdinské básně, začali znovu vychvalovat Solónovo dílo.

„Atény se brzy postaví do čela všech měst,“ mluvil Arkesilaos, „tak jako olympijské hry se dnes stávají druhou duší Helady.“

Hádali se, které město, který řecký stát je ze všech nejvýznamnější. Část se klonila k Aténám, několik chválilo bohatý Milét, což těšilo Meliklovo srdce. Ale mladí se jali vychvalovat Spartu, která získává první místo ve většině her a také ve válce je dosud nepřebožitelná.

Arkesilaos se na to zamračil, zakabonil, chvíli mlčel, až konečně řekl:

„Kdo z vás byl ve Spartě?“

Odpovědí mu bylo mlčení. Arkesilaos se pohrdlivě usmál, chvíli se kousal do rtů, jako by v nich chtěl uzavřít slova, která se mu drala do úst. Najednou vybuchl s nezadržitelnou vášnivostí:

„Sparta, to je hanba Řecka! Kde jsou její města, její chrámy, čím se proslavila, jaké zrodila muže?“

Znovu nastalo mlčení.

„Lykurgos,“ zašeptal někdo.

„Lykurgos – to je zločinec!“ odpověděl prudce stařec.

Šum proběhl shromážděnými.

Lykurgos byl uctíván jako svatý muž, seslaný bohy, byl veleben jako Théseus, téměř jako báječný Hérakles.

Když starý muž zpozoroval dojem, který vyvolala jeho rouhavá slova, hrdě pohodil hlavou, plamennýma očima se zahleděl na stolovníky a pronikavým šepotem, který vyvolával chvění, řekl:

„Jsem Spart’an, ó, Syrakusané! Jsem Spart’an,“ opakoval po chvíli, a když se nikdo neozval, pokračoval: „Ano, přátelé, narodil jsem se ve Spartě, přímo ve Spartě, a pocházím ze známého a vznešeného rodu. V této Spartě jsem byl i vychován. Jako šťastný chlapec jsem si hrál, radoval se a skotačil v kruhu kamarádů a byl jsem jako oni zdravý, silný, červenolící a – rovný. Bylo mi již přes čtyři roky, byl jsem takový jako tvůj nejmladší hoch, vážený Kalie, právě takový, když přišlo neštěstí. Porazil mě padající strom nebo udeřila větev. Přinesli mě domů sotva živého. Ležel jsem nehybně, v bezvědomí, dlouhé dny, dlouhé týdny. Bděla u mne matka, která nespala, nejedla. Až pomalu, pomalu, pomaloučku se mi navracely síly. Síly ano, ale ne zdraví, přátelé, ne dřívější zdraví. Na zádech se mi začal dělat hrb. Moje matka se na to dívala přímo s jakousi nelidskou hrůzou, která mne, malého chlapce, děsila. Nedovolovala mi vycházet z domu, skrývala mě před lidmi. Byl jsem ještě dítě. Nevěděl jsem o ničem. Nevěděl jsem, že nemám právo žít. Byl jsem mrzák. Ve Spartě není dovoleno žít mrzákům. Takový je zákon, ó Syrakusané, zákon bohům rovného Lykurga. Ano. Slyšeli jste o skále, z které se shazují neduživé děti, mrzáci a ti všichni, kteří mohou být na obtíž velikému, vznešenému a velebenému spartskému státu. To měl být i můj osud.“

Samozřejmě jsem o tom nevěděl. Hrál jsem si jako dříve. Zato moje matka celé dny proplakala, v noci spala se mnou a pevně mě svírala v náručí. Když jsem se probouzel, viděl jsem její oči upřené na mne, oči černé, strnulé, strašné. Tehdy jsem se matky bál. Kterého dne se dověděla, že pro mne mají přijít. Ó Kalie! Ó Syrakusané! Představte si, jak se k vám vztahují drobné milované ručky s dětskou důvěrou a vírou, s úsměvem na růžových ústech, představte si to! Tak mě viděla moje matka.“

Arkesilaos se zarazil, nabral dech, chvějící se rukou pozvedl k ústům číši vína a vypil ji do dna. Za chvíli pokračoval.

„Odešla se mnou v noci. V noci. Ano, tajně, nevzala s sebou ani služebnou, otrokyni, nezmínila se nikomu, ani mužovi. Cožpak by mohla něco říci? Vždyť každý by ji zradil, oznámil by, že se našel někdo, kdo se opovažuje porušit posvátné zákony státu, kdo se staví proti nařízení bohům rovného Lykurga! Taková opovážlivost byla nemyslitelná. Och moje matko! Představte si, ó Syrakusané, ó představte si, že opustila dům, k němuž celým srdcem přirostla, muže, že opustila ostatní děti, které, jak věděla, již nikdy nespátí. Opustila navždy vlastní děti. Ale tyto děti byly v bezpečí, zdravé, nic jim nehrozilo. Ale já... Šla, kam ji nohy nesly, do světa. Putovali jsme dlouho, dnem i nocí. Když jsem se unavil, brala mě na ruce, šla a šla, stále kupředu. Měla sílu, vytrvalá jako lvice, opravdová Sparťanka. Nikde jsme se nezastavili ve vesnici, u lidí, nocovali jsme v lesích, v jeskyních, v rozsedlinách, kde se dalo. Čím jsme byli živi, jak se stalo, že nás neroztrhala divoká zvěř, že nás nepochytaly hlídky horší zvěře – nevím.“

Odmlčel se. Rozhostilo se ticho.

„Došli jsme do Korintu. Ale ani tam utrpení mé matky neskončilo. Musela těžce pracovat. Ona, dcera velmože, byla nádenicí v přístavu, vařila jídlo otrokům, prala jim hadry, drhla paluby na plachetnicích, které se zastavovaly v přístavu. Opravdu, žádná lidská bída jí nebyla cizí. Nikdo jí tu nerozuměl, nikdo ji neznal, nikdo nepodal pomocnou ruku. Podezírali ji, že je uprchlá otrokyně. Byla sama. Docela sama. Jedinou odměnou jí bylo, že když se večer vracela smrtelně unavená, mohla k sobě přitisknout drobné, hubené tělíčko, mne, svého neduživého syna. Opravdu, byli jsme oba ubozí,

sužování osudem i lidmi. A tak ubíhala léta, ó Syrakusané, dlouhá léta. Žili jsme všelijak. Ještě mi nebylo ani deset let, když jsem začal pracovat u hrnčíře Lysia. Od té doby se pomalu začalo všechno měnit. Časem jsem se stal nejoblíbenějším mistrovým žákem. Posílal mě do Etrurie, k Volskům, do Vejí, učil jsem se umění Etrusků, poznával jsem jejich tajemství.“

Usmál se, kývl hlavou a znovu promluvil:

„A nyní, nyní již víte, že moje jméno něco znamená v Korintu, ba i v Milétu jsou moje vázy ceněné, i v Aténách, i zde, ve vašem ctihodném městě. Jenom nikdo neví, že díky za tyto všechny ozdobné číše, amfory, krátéry a hydrie nepatří mně, mně nehodnému, ale mé matce, bez níž by moje roztříštěné kosti již po mnoho let ležely v rodné, jedinečné, božské a posvátné zemi spartské.“

Skončil. Nikdo se neodvážil přerušit ticho.

„Ano,“ odpověděl teprve po delší chvíli nějaký hlas, „je pravda, že zákony Sparty jsou tvrdé a nelítostné, je však nutno přiznat, že tento národ je hrdinský a chrabrá.“

Arkesilaos pokrčil rameny.

„Ano,“ odpověděl, „ale i tygr je statečný, i lev, ani levhart se nedá nikdy polapit živý, dokonce i námořní lupiči, ti, kteří na nás útočí, jsou prý statečnými bojovníky. Ctíme je proto? Ne! Hubíme je jako nákazu. Sparta je nemocí Helady, je vředem na jejím krásném těle. Řekl jsem to. Neustoupím od toho. Nikdo nezná Spartu tak, jako ji znám já. Desetkrát, stokrát mi vyprávěla matka o mé daleké vlasti. Sparťané jsou stateční – říkáte. Ano! Víte však, přátelé, jak získávají svou statečnost? Když je chlapani čtrnáct patnáct let, musí vstoupit do rychlých oddílů, které jsou vysílány do lesů, aby chytaly uprchlé otroky. Může je zastřelit z luku nebo spoutaným srazit hlavu, nebo jak se mu zlíbí. Mnohdy si při tom počíná neobratně, což, nedá se nic dělat, drobné ruce nejsou ještě dost silné a vycvičené. Zato každá dobrá rána je vítána nadšeným potleskem představených i kolem shromážděných kamarádů. Slitování. Kdo mluví o slitování? Nikoho ani nenapadne žádat ve Spartě o slitování. Je to škola statečnosti, že? Ano, krásná škola. Chcete snad i vy tak učit své děti?“

Hle, vidím u tebe, Kalie, ač nejsi žádný boháč, tento krásný etruský kráter podivuhodně ušlechtilých tvarů a tam zase pěkný závěs, sice starý a vetšý, ale jak nádherně zbarvený – skvostné dílo daleké Sýrie, snad Chaldeje. Ale ve Spartě, ve velké Spartě bys nemohl mít, ctihodný Kalie, tyto pěkné věci, ó ne. Nedovoluje to zákon, přísný zákon. A právem. K čemu jsou bojovníkovi pěkné věci, krásný oděv, všechno, co těší oči, k čemu? To může jen odvádět pozornost od jediné, skutečně důležité věci. A tou jedinou důležitou věcí jest: zabíjet a vládnout.

A ty, Epiktéte, který tak bráníš Spartu, máš prý krásnou vinici, zahradu plnou květů a pramen zachycený v ozdobném kameni, a každou volnou chvíli věnuješ své zahrádce, šťastný člověče. Ale ve Spartě, příteli, ne, tam bys nemohl mít všechny tyto krásy. Proč? Při nich by se snadno dalo zapomenout na jediný cíl válečníka, na jediný velký cíl, to jest: zabíjet a vládnout.

Milujete prý chrámy, ó Syrakusané, sochy postavené v hájích u pramenů. Rádi se scházíte ve stínu sloupoví a hovoříte o nesmrtelných pravdách, o bozích. Marně byste je hledali ve statečné Spartě. K čemu by tam byly? Člověk by se mezi nimi mohl zahledět, zamyslit, zatoužit po vznešených věcech – a možná že na chvíli i zapochybovat o té jediné pravdě, která je, však již víte: zabíjet a vládnout.“

Arkesilaos se rozesmál krátkým přerušovaným smíchem.

Náhle povstal, pohodil hlavou a vztáhl před sebe své mohutné ruce.

„Budiž požehnána moje matka!“ zvolal. „Budiž požehnán můj hrb i útrapy mých dětských let i hlad, i zmrzačení. Čím bych byl bez nich? Bezduchým vojákem v době války a dozorcem nad otroky v míru. Byl bych Spart’anem, přátelé, Spart’anem! Jaká bída! Jak lituji své neznámé bratry a svého otce. Neznají nic, co je důstojné člověka.“ Zamysлил se, umkl, přivřel oči, tvář se mu zvolna rozjasnila.

„Zdalipak víte,“ promluvil nyní změněným, tichým hlasem, „zdalipak víte, jaká byla moje největší starost po všechny dny mého života? Nuže, Spart’ané hlásají, že proto nelítostně utrácení mrzáky, hrbáče, jako jsem já, poněvadž sami bohové se na ně nemohou dívat bez odporu. Nemálo jsem se nad tím natrápily přátelé. Když z mých

rukou vycházely vázy, poháry, krátery, na něž jsem tolikrát maloval činy mého nejmilovanějšího boha, chvěl jsem se, že možná on, jasný Apollón, pohrdá mnou, mou ošklivostí i veškerou prací mých rukou. Ano, přátelé. A nyní vězte, mluvili jsme vlastně o Delfách; právě se na mne obrátili kněží Apollóna delfského, abych zhotovil pro ně, pro jejich chrám, posvátné amfory, mísy a poháry – vše, co má sloužit ke cti, k oběti a modlitbě – Apollónovi. Ó Syrakusané! Nepohrdl tedy zářivý bůh mým dílem, možná že jsem ho odprosil za svůj vzhled mrzáka těmi stovkami věcí, které vyšly z mých rukou, že se mu líbily moje kresby, ozdoby, malby.“

Mluvil stále tišeji, nepřítomnýma očima se zahleděl daleko před sebe.

„A možná,“ šeptal sotva slyšitelným hlasem, „možná... kdo ví, kdo ví, co vidí, co cítí bohové, možná že se mu nade vše zalíbilo srdce mé matky.“

KAPITOLA SEDMÁ

Za několik dní poté odjížděli Melikles s Nehurabhedem na palubě tarentské lodi do Tarentu, do takzvaného Velkého Řecká.

Melikles byl již úplně zdravý, odpočinutý a silný.

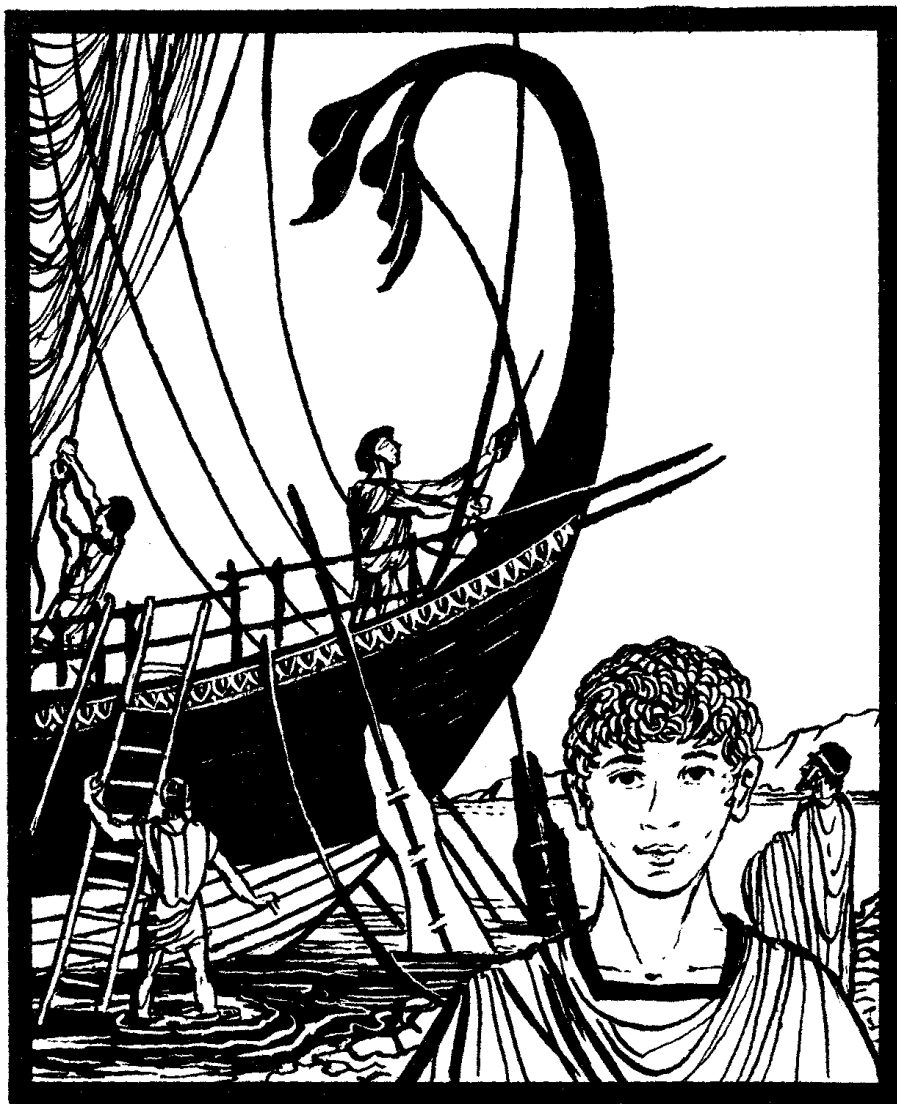
V jeho životě nastala opět důležitá změna.

Přestal být Kaliovým dělníkem, místo toho se stal Nehurabhedovým služebníkem, nebo lépe řečeno žákem a společníkem na cestách. Když starý muž viděl, jak hoch velmi teskní po domově, rozhodl se, že mu pomůže a zároveň, že využije jeho nezištné ochoty v těžkých trampotách daleké cesty.

Po krátkém dohadování uzavřel s Kaliem dohodu, výhodnou pro všechny strany.

Nehurabhed vrátil Kaliovi peníze, které zaplatil za Melikla, vlastně ne všechny, protože Kalias se vzácnou velkomyslností se zřekl části peněz zaplacených za vykoupení hochá.

Chytrý Řek upřímně litoval ztráty Melikla jednak proto, že si ho-
cha oblíbil, a jednak proto, že se naučil vážit si ho jako dobrého a
oddaného pracovníka. Chápal však, že starý muž má též práva na
chlapcovy služby, a chtěl také žít s Nehurabhedem ve shodě. Předde-

vším však, veden vrozenou opatrností, se obával, že dříve nebo později vyjde na světlo tajemné zmizení lotra, a pak by mu bylo milejší, kdyby Melikles nebyl v jeho domě.

Za těchto okolností se celá záležitost snadno vyřídila. S uzavřenou dohodou byli všichni spokojeni, nejvíce ovšem Melikles. Ten se až celý chvěl vzrušením, zvědavostí a nadšením.

Taková neobyčejná cesta, s takovým pánem a spolucestujícím, a cíl – matka a Milét – stále blíž! Co si mohl přát více?

Kalias byl na břehu a srdečně se s nimi loučil. Byl vzrušený a povídavý ještě víc než jindy.

Povídal a smál se tak, že budil všeobecnou pozornost. A opravdu, měl proč být spokojen. Dostal vedoucí místo na jedné velké plachetnici, která přepravovala zboží mezi Sicílií a Egyptem. Měl se stát pomocníkem velitele lodi. Byl to důkaz velkého uznání nejen jeho plaveckých schopností, ale i obchodnického důvtipu. Kalias se již dávno ucházel o toto místo; práce na takové veliké lodi bylo sice mnohem více, ale i zisk byl daleko větší, přestože se musel o něj dělit s majitelem bárky a s jejím velitelem.

A konečně významné pro vždy opatrného Kalia bylo i to, že cesta na takové velké bárce byla mnohem bezpečnější a jistější než plavba na malé skořápce bez posádky a bez možnosti obrany uprostřed pirátských hnízd.

Od poslední příhody se Kalias naučil vážit si velké bárky s posádkou několika desítek lidí, námořníků, veslařů, dělníků, kteří všichni byli ozbrojeni a připraveni k odrazení útoku.

„Námořní lupiči by si musili stokrát rozmyslit, než by se odvážili zaútočit na takovou loď,“ říkal.

Za několik dní měli vyplout na první cestu do Egypta. Kalias byl v radostné náladě, že se před ním otvírá široký svět, vášnivě přemlouval Nehurabhedu, aby jel s nimi. Náramně se před ním vychloubal; vychvaloval sebe a svou loď, která, jak říkal, je zcela určitě nejlepší lodí v celých Syrakusách. Věděl, že starý cizinec má v úmyslu jet do Egypta, a tu se naskytuje příležitost, aby jel jeho, Kaliasovou lodí, pod jeho znamenitou péčí a pod jeho osvědčeným velením.

Ale Nehurabhed nechtěl čekat těch několik dnů. V odpověď na proud Řekových slov jen zavrtěl hlavou na znamení nesouhlasu; rozloučil se však s ním přátelsky a vyslovil přání, aby se ještě někdy setkali v Egyptě nebo někde jinde.

Rozloučili se. Bárka odrazila od břehu.

A hle, Melikles je opět na širém moři, opět slyší šumění vln, pleskání vesel, třepotání plachet. Znaleckým okem si prohlíží krásnou tarentskou bárku, prohlíží si posádku, spolucestující.

Najednou zneklidněl.

Zdálo se mu, že jeden cestující je jakoby podoben neznámému Řeku, který před deseti dny hovořil fénicky a jehož rozhovor Melikles vyslechl. Prohlížel si ho dlouho, ale nebyl si jist. Ne, nebyl si jist. Vždyť lidé jsou si tak podobní.

Pluli podél východních břehů Sicílie a po cestě přistávali ve všech větších řeckých městech. Cestovalo se jako obvykle podél břehů, tak aby se pevnina ani na chvíli neztrácela z očí. Od tohoto zvyku se ustupovalo jen velice zřídka a plavci často raději ztráceli několik dnů obeplouváním zálivu, než by se pokusili zkrátit si cestu tím, že by se vzdálili od pobřežní čáry.

Když se však cestovalo takto, důkladně se poznávala všechna města, městečka, ba i vesnice, které ležely podél cesty, všechny zákruty pevniny – celá obeplouvaná krajina.

A krajina, kterou nyní vedla cesta tarentské bárky, opravdu stála za podívanou.

Hned na druhý den po odjezdu ze Syrakus spatřil Melikles na obzoru daleko v hloubi pevniny obrovský masív Etny.

V dalekém oparu přecházely její příkré, šedomodré svahy u moře v rozlehlou, mírně zvlněnou pahorkatinu, pokrytou tmavou zelení lesů a světlou zelení mýtin. Avšak vrcholek hory byl pokryt sněhem a leskl se v slunci jiskřivou, chladnou bělostí. Z vrcholku samého stoupal z dále sotva viditelný šedý dech kouře.

Melikles již znal podobnou horu v Neapolisu na latinském břehu, vždy se však díval na tajemný zjev s údivem a s pověřenou hrůzou.

Hle, to je dům boha Hefaista, vládce ohně, strašného syna Diova, opravdu důstojný dům boha.

„Copak může být něco vznešenějšího, hrůzostrašnějšího, velkolepějšího,“ šeptal uctivě, dívaje se na vrcholek lesknoucí se jako štít.

Také Nehurabhed se zadíval na kouzelnou krajinu a po jeho tváři se mihl jakoby stín.

„Jsou hory ještě mnohem vyšší a strašnější,“ řekl pomalu, „a daleko mohutnější a krásnější.“

„Ještě vyšší hory?“

„Ano, Melikle. Ba ani mraky nemohou dosáhnout jejich vrcholů a zastavují se u černých lesů, které pokrývají jejich svahy. A ještě výše se tyčí nahé skály, pro lidi nedostupné, ba ani pro mraky, a jen orlové se odvažují proniknout do tohoto kamenného obřího světa.“

„Musí tam být strašně, pane!“

Starý muž zavrtěl hlavou na znamení nesouhlasu, ale nic neodpověděl. Teprve po delší chvíli zašeptal sotva slyšitelným hlasem:

„Tam je má vlast.“

Třetího dne cesty dorazili do Messenie, do kolonie, kterou nedávno založili Messeňané, nešťastní sousedé bojovné Sparty, vyobcovaní ze své země. Tam Melikles spatřil známé břehy latinské, tam se rozcházely tehdejší velké námořní cesty, tam byla po celém světě proslulá, věčně bouřlivá a hněvivá úžina, kde se podle pověstí skrývaly dvě strašné nestvůry, zvané Scyla a Charybda, které číhají na plavce. Jejich cesta však nevedla touto úžinou.

Do Tarentu se dostali bez příhod. Jakmile přijeli, hned začali v hlučném a bohatém přístavu hledat nějakou loď, která by mířila na jih podél břehů Řecka: na Krétu a dále do Egypta.

Tu však narazili na obtíže.

Plavci, kteří se právě vrátili z Řecka, přinesli hroznou zprávu, že v Aténách, v Korintu a v jiných městech propukla epidemie neštovic, které byly pravou metlou v oněch dobách. Tato strašná nemoc se objevovala vždy po několika letech nebo desetiletích, téměř vždy jen v zimním období. Lidé se jí nedovedli bránit, a kudy prošla, umíraly stovky lidí, tisíce jich na celý život poznamenávala hrozným znetvořením. Již v samém Tarentě prý bylo několik případů a o tom se hovořilo s chvějícím se srdcem. O rozměrech nemoci ve vlastním Řecku se jako obvykle šířily přehnané zprávy a to odstrašovalo plavce od cesty do postižených krajin.

Za těchto okolností se cestujícím teprve po delším hledání mezi spoustou lodí, menšími i většími bárkami, podařilo s pomocí velitele lodi, který je sem přivezl, nalézt plavce, kteří měli namířeno do východního Řecka a dále na jih. Tito plavci byli bohatí obchodníci a zároveň majitelé lodi: Tarent'an Sosias a Spart'an Filolaos. Jejich bárka byla největší v přístavě.

Jejich veslaři byli samí otroci. Posádku tvořili částečně Tarent'ané, částečně Spart'ané. Spart'an-plavec byl v té době řídkým zjevem, Spart'ané totiž na rozdíl od všech ostatních Řeků nemilovali plavbu, na moře se neradi pouštěli a ze své rodné země se hýbali jen málokdy. Proto také založili jen jednu zámořskou osadu mimo vlastní Řecko.

Touto osadou byl Tarent – a jedině zde mezi Tarentem a Gythionem, jediným větším spartským přístavem, bylo možno potkat cestou loď, jejíž posádka se skládala buď zcela, nebo částečně ze Spart'anů.

Sosiova a Filolaova bárka měla vézt náklad vína a oleje do Egypta, avšak zboží měli zavézt jen do Herakleionu na Krétě a tam mělo být přeloženo na loď egyptské. Obchodníci však Nehurabheda ujistovali, že egyptská loď je zcela určitě vezme dále do Afriky.

To Nehurabhedovi vyhovovalo. Rovněž i to, že měli odjet již zítra brzy ráno.

Starý muž zřejmě spěchal a každý den, který bylo možno získat cestou, byl pro něho důležitý. Za těchto okolností brzo uzavřeli dohodu.

Teprve když byla dohoda uzavřena, Nehurabhed se dověděl, že posádku lodi tvoří částečně Spart'ané. Tato zpráva vyvolala vrásky na jeho čele. Nic však neřekl a své rozhodnutí o cestě nezměnil.

Do večera bylo ještě daleko, cestující proto vystoupili na břeh, aby si prohlédli město. Hned však na začátku se Melikles dověděl, že právě dnes, v poslední den svátku na počest bohyně země Démétér, se konají za městem, u Démétrina chrámu, velké slavnostní hry a sváteční chorea, velký taneční rej, spojený s písněmi a hudbou.

Tento svátek byl slaven každého roku v době, kdy je den nejkratší a noc těžce doléhá na svět. Svátek byl vážný, téměř chmurný,

připomínal totiž, že v této době celá země odumírá, že všechno, co je zelené, svěží a mladé, zdánlivě hyne, usychá, zaniká. Báj o Démétrině dceři, božské Koře, kterou unesli podzemní bohové a která zahynula v hlubinách smrti, byla opěvována v téměř smutečných, pohřebních hymnech a písních. Ale konec slavnosti byl jiný, jasný, přívětivý. Vždyť od této doby se prodlužuje den, přibývá životodárných slunečních paprsků, začíná se blížít jaro, vzrůstá naděje na obrození, vzkříšení celé přírody, až přijde den, kdy svět obživne, zeleň opět pokryje pole a lesy, zrnko vykvete květem a plodem a Kora, mladistvá Kora, přijde opět k toužebně ji očekávající matce – zemi, aby byly opět spolu po dlouhé měsíce jara, léta, podzimu.

Svátek se slavil v celém Řecku, nejokázaleji však v Tarentě, který podobně jako Syrakusy opíral svou moc o zemědělství, čerpal své bohatství z úrodné půdy, a proto byl povinen Démétře vzdávat úctu více než jiným bohům.

Celé město bylo jako vylidněné.

Melikles rychle zjistil, kde se hry konají, rozloučil se s Nehurabhedem, který nechtěl nebo nemohl s ním jít, a běžel tam.

Přestože tak spěchal, nepřišel na hry včas. Než přišel na místo, než se protlačil zástupy, již se rozvíjel posvátný průvod, který kráčel slavnostním pochodem kolem Démétrina chrámu.

V čele průvodu šli kněží a kněžky v bílých řízách, se zlatými věnci na hlavách, dále flétnisté, kteří hráli na tenkých píšťalkách smutné, jednotvárné, ale melodické tóny, dále kráčeli závodníci, vítězové v dnešních hrách. V zástupu se rozléhal šepot a šum, lidé si ukazovali nejlepší závodníky, vyvolávali a vykřikovali jména svých oblíbenců. A oni kráčeli pravidelným, mladistvým krokem se zvednutou hlavou a s dubovými věnci na skráních. Dále šli jiní závodníci, jimž osud nedopřál vítězství, ale kteří svým bojem, obětavým úsilím na počest bohyně si zasloužili, aby byli vyznamenáni v průvodu. Samostatně šla skupina dospělých závodníků, zvláště mladí, šestnáctiletí až osmnáctiletí jinoši, kteří se nazývali efébové.

Potom kráčela opět skupina hudebníků – flétnistů a kytaristů a za nimi na konci průvodu kráčely, držíce se za ruce, mladé dívky v čele se svou představenou. Dívky byly oblečeny do splývavých leh-

kých šatů, ramena měly obnažená, hlavy bez pokrývek, vlasy sepjaté stužkou.

Byl to jediný svátek v Řecku, při němž byla povolena účast ženám, svátek matky – země – roditelky, jediná slavnost, při níž jim bylo dovoleno spolu s muži uctít svou bohyni tancem, písní a závody.

Kračely tanečním, pomalým rejem, jako by se vlnily, a své ztepilé postavy prohýbaly podle taktu melodie, kterou hráli flétnisté. Jejich tváře měly výraz soustředěný, slavnostní, ač mnohdy to byly tváře ještě dětské, dětsky zvědavé a veselé.

Mladé dívky, tak jako všechny ženy v Řecku, nikdy nevycházely na ulici samy, s odhalenou tváří – jenom tohoto dne mohly ukázat svůj obličej bez studu. Usmívaly se, kračely hrdě, polohlasitě zpívaly písně, jistě si svou krásou, svým významem v tomto slavnostním dnu. To jsou právě Démétriny dcery, budoucí dědičky jejího osudu.

Melikles se zahleděl na tento obraz. A když již všichni přešli, když se zástup již rozcházel domů a rychlý soumrak, zimní večer padl na město, vraceje se do přístavu měl Melikles stále ještě před očima tento obraz, viděl štíhlou, pružnou postavu velitelky, koryfejký, vážné a hluboké oči jedné dívky, rozveselené, dětské oči druhé, připomněl si jakýsi nesmělý pohled, který se letmo setkal s jeho zaníceným zrakem.

„Jsou nesrovnatelné tyto svátky na Démétrinu počest!“ vášnivě vyprávěl Nehurabhedovi, kterého potkal. „Nádherný průvod, efébové ztepilí jako bohové, hrdí vítězové v závodech, a jak krásné, jak báječně krásné jsou mladé Tarentanky! Ano, ano,“ opakoval s hlubokým přesvědčením, „vše bylo podivuhodně krásné!“

Nehurabhed se na něj díval s úsměvem.

KAPITOLA OSMÁ

Byla noc. Melikles a Nehurabhed spali na palubě lodi, protože měli odjet před svítáním, při prvním rozbřesku dne.

Nízko nad hlavami měli rozprostřenu střechu z lodního plátna, která je chránila před větrem i před deštěm, jenž od večera padal a mžil neustále, studený, pronikavý, nepříjemný.

Melikles se probudil uprostřed noci a nemohl usnout. Bděl. Zmocnil se ho nepochopitelný neklid. Měl pocit, že mu hrozí nějaké nebezpečí. Byl to hloupý pocit, který přišel neznámo odkud. Díval se nedůvěřivě do obklopující jej tmy. Kolem se rozléhalo chrápání a sípání spící posádky. Nedaleko na stěžni hořela louč skoupým, blikajícím světlem. Daleko v přístavu se ozývaly hlasy svolávajících se stráží. Všechno bylo tak, jako obvykle bývá na palubě lodi v noci. A přece? Hoch nedovedl zpočátku pochopit příčinu podivného strachu.

Najednou si však uvědomil, že tato loď mu poněkud připomíná pirátskou bárku, na níž byl před lety unesen na cestě do Massalie. Byla sice značně větší než ona, ale byla také taková černá, poškrábaná, stará.

Melikles, syn plavce, synovec lodního tesaře, znal různé druhy lodí, větší i menší; znal je tak dobře jako nikdo jiný. Nejednou srovnával v mysli krásnou, ale křehkou malou loď se slabou dívčinou, silnou, nádhernou plachetnicí s dospělým mužem, smělým ve své dobovatelské touze, naloženou těžkou galéru s pomalým nosičem, který nese těžké břímě.

A tato bárka, na níž se měl nyní plavit, byla jako stará, velká čarodějnice – černá, ošklivá a zlá. Ano, právě taková. To nebyla loď, jíž bylo možno důvěřovat.

A velitelé lodi byli také takoví.

Spart'an Filolaos byl hubený, dlouhý, přihrblý, měl ostře řezanou tvář, nos jako jestřábí zobák, vysoké lysé čelo, malou kozí bradku, oči šelmy, a když tak stál na palubě ve světle louče, zahalen do širokého pláště, budil dojem vyhladovělého supa, čekajícího na svou kořist.

A Sosias, starý, napolo šedivý, napolo lysý, s neklidnými, těkajícíma očima, mu chvílemi připomínal odporné fénické obchodníky.

Melikles se otrásl. Marně si namlouval, že Filolaos a Sosias byli v celém Tarentu známí obchodníci a plavci a že velitel lodí, na které jeli do Syrakus, nehovořil o nich nepříznivě. Neklid neustupoval.

Najednou se někdo pohnul s loučí v rukou uprostřed lodi. Prkna zaskřípala, nějaký člověk vstoupil na loď. Filolaos, velitel bárky, jej patrně již očekával, rychle k němu přistoupil.

Louč syčela a blikala ve vlhké mlze, Melikles však přesto v jejím světle zřetelně spatřil tvář příchozího. Zachvěl se. Člověk, který vstoupil nyní v noci na loď a který tak důvěrně hovořil s Filolaem – to byl opět onen tajemný Řek, který jel s nimi ze Syrakus do Tarentu a který dříve hovořil fénicky v syrakuském přístavu.

Ano, tentokrát se nemýlil. Byl to tentýž muž. Ale co zde dělá? Pojede snad opět s nimi? O čem nyní hovoří s plavcem Filolaem?

Zneklidněl. O čem nyní hovoří? Ztišili hlas. Měl předtuchu, že hovoří o nich, o Nehurabhedovi.

Zvedl se, po čtyřech opustil své lože, posouval se tiše, téměř se plazil, proklouzl za řadou sudů, u okraje lodi, blízko, blízko, ještě

blíž. Již slyšel hlasy, ale nemohl rozeznat slova. Ještě krok. Zadržel dech v prsou. Dále nebylo možno jít, protože tam již nebyly sudy a louč vrhala na palubu kruh světla. Napjal sluch. Naštěstí louč v drobném dešti, skrápěná kapkami mlhy, syčela, uhasínala, sotva doutnala.

„Nesmí dojet do Egypta,“ mluvil příchozí, „je to vyzvědač, uprchl z Kartága. Moji féničtí přátelé slíbili zaplatit pět set drachem, bude-li zadržen.“

„Co s ním mám dělat?“ otázal se Filolaos.

„Zajed' místo do Herakleionu do Aforie, do féničké osady na Krétě, a odevzdej ho tamější strážní. To je vše.“

„Co z toho budou mít Kartagiňané a zadrží jej vůbec Féničané?“

„Pro Herma! Féničané jej zadrží a odmění dobře tebe, Filolae, Sosia i mne; on je totiž nepřítel Kartagiňanů i všech ostatních Féničanů.“

Filolaos zavrtěl hlavou.

„No dobře, ale co tomu řekne Sparta, co řeknou moji představení v Gythionu?“

„Nic jim nemusíš říkat, a i když se dovědí, nic neřeknou. Sparta teď dělá s Féničany dobré obchody a chce s nimi žít v přátelství. Víím to jistě. Ostatně, co jim záleží na jednom hloupém cizinci!“

„Nevím, proč se o něj zajímá Sparta. Ale víím, že obchoduje stále s Egyptány, a jestliže ten člověk jede do Egypta a nedojede, může dojít pro něho ke sporu.“

„Kdo by vyvolal tento spor?“

„Egypt.“

„Egyptané vědí o všem jen potud, pokud jim to řeknou féničtí obchodníci. Čeho se bojíš, Filolae?“

„A je-li to vyslanec? Vypadá jako někdo významný, jako vysoký kněz.“

„Vyslanec není. Ostatně nebudeš ho přece zabíjet. A co s ním udělají Féničané, to je jejich věc.“

Filolaos vrtěl hlavou. Nebyl ještě plně přesvědčen:

„Nemám rád obchody, kterým nerozumím.“

„Rozumíš však stu drachem?“

„Ne.“

„A dvěma stům drachem?“

Filolaos se zamyslíl.

„Rozumím, že dvě stě drachem je velmi málo,“ řekl krátce. Tato částka však na něj zapůsobila.

„A dvě stě padesát drachem?“

„Budu muset přidat dva dny cesty z Knossu do Aforie.“

„Za každý ztracený den dostaneš sto dvacet pět drachem. Pro Herma! Kéž bys nedělal nikdy horší obchody.“

Filolaos souhlasil. Jeho supí tvář se ještě víc zaostřila, oči se zaleskly lakotou, prsty se nervózně chvěly jako drápy rysa. Přimhouřil oči.

„A kolik ty sám vyděláš?“

Začali prudce smlouvat o rozdělení peněz, které slíbili Kartagiňané; přitom se zuřivě hádali tiše šeptající, jako by na sebe vrčeli psi.

Melikles se ještě více vyklonil. Najednou louč závanem větru rozhodila snop jisker, na chvíli se rozjasnilo. Hoch couvl, avšak pozdě. Zpozorovali jeho stín. Rozhovor byl přerušen. Filolaos se zvedl z místa. Melikles jak nejrychleji mohl, proklouzl zpět mezi sudy, aniž dával pozor na hluk, doplížil se k svému brlohu, ulehl u Nehurabhedova boku a přikryl se chlainou.

V tu chvíli přistoupil Filolaos s loučí v ruce. Dlouho a pronikavě se díval na Nehurabheda. Starý muž spal spánkem spravedlivých a silně chrápal. Filolaos si potom prohlédl Melikla skrčeného pod pláštěm, zavrtěl hlavou a odešel.

Melikles ještě delší dobu ležel jako strnulý. Potom začal tahat Nehurabheda za rukáv – jednu, podruhé a potřetí. Stařec se konečně probudil, usedl na loži, rázem se vzpamatoval a procitl. Hoch přiložil ústa k uchu starého muže a hlasem přerušovaným rozčilením mu začal vyprávět všechno, co slyšel.

Stařec pozorně poslouchal, chvíli mlčel.

„Ano,“ řekl konečně. „Musíme ihned opustit loď.“

Zvedl se z místa. Rychle začali ve tmě sbírat své věci.

Na bárce se již probouzel ruch.

Zaznívaly hlasy budící posádku. Dole v podpalubí, kde spali nešťastní otroci-veslaři, se rozléhaly výkřiky dozorců, kletby, sténání,

hovor. Prkna skřípala. Několik blikajících světel se rozzářilo ve tmě. Když Melikles s Nehurabhedem vystoupili zpod plátna, spatřili na východě lehce se rozjasňující pruh oblohy. Blížil se den.

Najednou stanula před nimi vysoká postava Filolaova. Za ním stáli Sosias a tajemný příchozí, „přítel Féničanů.“

Nehurabhed beze slova zamířil k můstku spojujícímu loď s břehem.

Filolaos mu zastoupil cestu.

„Co chceš učinit, pane?“ otázal se.

„Musím před odjezdem pohovořit s velitelem bárky, který mě přivezl ze Syrakus,“ odpověděl Nehurabhed.

„Na to již není čas,“ řekl Filolaos, „hned odplujeme.“

„Můžeš, pane, poslat svého služebníka k tarentské lodi, on přiběhne rychleji,“ podotkl Sosias.

Nehurabhed zavrtěl hlavou.

„Musím tam nutně jít sám.“

Rozhostilo se dlouhé mlčení. Tři Řekové se mezi sebou dorozumívali očima.

„Nemůžeme čekat ani chvíli,“ ozval se konečně Filolaos.

„Nemohu tedy jet s vámi; pojedu jinou lodí,“ řekl již ostrým hlasem Nehurabhed.

Melikles se posunul blíže.

Místo odpovědi se Filolaos obrátil a prudce vzkřikl na své lidi stojící opodál:

„Zvedněte můstek, odrážíme!“

Nehurabhed vsunul ruku za záhyb svého roucha na prsa, jeho tvář se zvláštním způsobem zachvěla, rty se sevřely. Několik námořníků je obklopilo ze zvědavosti. Prkna můstku byla hlučně vtažena na palubu, loď byla odpoutána, kotouč lanová přehodili na loď.

Loď se pohnula. Černá štěrbina mezi okrajem lodi a pevninou se začala zvětšovat.

Odrázili.

Nehurabhed stál ještě chvíli nehnutě.

Jeho tvář se pozvolna uklidňovala, stala se opět nehybnou, jako by byla vytesána z kamene.

„Jsem tedy váš zajatec?“ otázal se.

Filolaos před ním sklonil hluboce hlavu.

„Kdepak, důstojný pane!“ řekl s poníženou uctivostí. „Ty zajatec? Jsi nejctihodnější host, jakého jsem kdy měl čest vézt na své lodi. Jsi tak důstojný host, že tě nechci ztratit, nechci přenechat čest některé jiné lodi, aby tě převezla ona.“

Opět sklonil hlavu.

„Vše, čím může sloužit moje chudá loď, je ti k službám.“

Nehurabhed neodpověděl. Pokrčil pohrdavě rameny a odvrátil se. Díval se přes okraj lodi do dálky.

V ranní mlze, kterou ještě neozářil pomalu nastávající den, se vzdalovaly, mizely břehy Tarentu.

KAPITOLA DEVÁTÁ

Melikles seděl s Nehurabhedem na přídi lodi, která plula silou čtyřiceti vesel.

„Stalo se něco nedobrého,“ pravil stařec, „něco nedobrého. To je tak vždycky, když někdo něco dělá ukvapeně a přitom nemyslí.“

Pokýval smutně hlavou.

„Kdybych byl dělal, že o ničem nevím, snad bych byl mohl pod nějakou záminkou vystoupit na břeh v nejbližším přístavu, aniž bych vzbudil podezření. Nyní mi však nedovolí ani na krok vystoupit z bárky až do Aforie.“

„Co teď?“ otázal se Melikles.

„Především se musí věc dobře uvážit,“ odpověděl stařec.

Za chvíli se Melikles otázal znovu:

„Kdo jsi, pane, a je to pravda, co vypravoval ten lotr Filolaovi?“

Nehurabhed se pozorně rozhlédl kolem.

Zprvu neodpověděl; naslouchal.

Plavci, kteří stáli nedaleko, zašivali plachty hlučně se bavíce. Hovořili o tom, co nyní všechny zneklidňovalo: o hroznou epidemii, o neštovicích. Jeden z nich vyprávěl hlasitě, jak se tato strašná nemoc šíří zvláště v lidnatém Korintu, jak velká tarentská plachetnice,

kteřá nedávno odtamtud připlula, musela vysadit na pevninu dva cestující, kteří cestou onemocněli. Jak bylo zvykem, byli ponecháni osudu někde na nejbližším pobřeží. Plavci naříkali, že jedou do oněch končin, proklínali svůj osud, utěšovali se však, že nebudou muset zajíždět do větších přístavů.

„Možná že nás dobrý Zeus ochrání před tímto neštěstím,“ opakovali smutně.

Když se stařec přesvědčil, že si jich nikdo z posádky nevšímá, pozvedl oči k Meliklovi.

„Poslouchej, hochu,“ řekl, „měl jsem ti to říci již dávno, protože vím, že mě nezradíš. Netušil jsem, že cesta se mnou může být pro tebe nebezpečná. Ano. V podstatě ti ani nyní nehrozí nebezpečí a soudím, že ti nikdo nebude překážet, budeš-li chtít opustit loď.“

Stařec se na chvíli zamyslel.

„Ano, měl bys to dokonce učinit,“ řekl, „nemáš, proč by ses se mnou vystavoval nebezpečí.“

Melikles vyskočil.

„Neodejdu od tebe, pane, nyní tě neopustím zanic na světě, ani o tom nemluv,“ řekl prudce.

Nehurabhed se na něho dlouze zadíval.

„Nejdříve si sedni a poslouvej,“ řekl.

Rozhlédl se ještě jednou kolem. Potom začal mluvit pomalu, velmi vážným hlasem.

„Nejsem vyzvědač, jsem vyslanec a posel mého krále Astiaga, Kyaxarova syna, mocného panovníka Médů a Peršanů. Budiž jeho jméno proslaveno na celém světě. Ano,“ pokračoval dále, „byl jsem ve Fénicii, byl jsem u slavného Solónu v Aténách, u Aiaka na Samu, nyní v Kartágu a v Syrakusách a musím ještě zajet ke ctihodným kněžím do Egypta, k rádcům jeho svatosti faraóna Apriese. Očekává mě tam druhý posel mého panovníka, který měl brzy po mně odjet přímo do Egypta v slavnostním poselstvu s dary.“

Stařec se odmlčel, Melikles od něho poodsedl v úžasu, překvapen, že jeho pán a druh má tak vysokou hodnotu.

Hle muž, který hovoří s největšími vládci tohoto světa, pomyslí si.

Úžasem oněměl. Nedovedl ze sevřeného hrdla dostat ani slovo. Díval se na Nehurabheda, jako by jej teprve nyní opravdu uviděl.

A s takovým člověkem jsem dnes spal pod jedním pláštěm. Bohové, jaká opovážlivost! říkal si v duchu.

Stařec za chvíli pokračoval:

„Všechno to ti, hochu, vypravuji proto, abys věděl, že cestování se mnou není tak jednoduchá a snadná věc a že se se mnou nemůžeš cítit zcela bezpečný. Ostatně jsi se o tom již přesvědčil. Ano. Proto ti ještě jednou radím: vystup v nejbližším přístavu a nevracej se na loď. To je vše.“

Melikles na to neodpověděl. Teprve po delší chvíli si dodal odvahy a otázal se:

„Pane, vždyť není dovoleno věznit ani zabíjet vyslance, posly nebo heroldy.“

Nehurabhed pokrčil rameny.

„Nemyslím také, že by mě snad Féničané zavraždili. Ne. Nesoudím, že by se odvážili to učinit. Nelze zabíjet vyslance. Ano. Je sice pravda, že nejsem oficiálním vyslancem, že mě nedoprovází slavnostní průvod, naprosto nikdo. Také nelze zabíjet kněze. Jsem kněz. Proto mi nehrozí smrt, snad ne. Mohou mě však zadržet na jeden měsíc, na půl roku, na rok, na jak dlouho budou chtít, a propustí mě teprve tehdy, až o to někdo požádá anebo až se jim zlíbí, nebo...“ na chvíli umkl, „nebo mě nepropustí vůbec. Stávají se takové věci.“

Pokýval hlavou.

Ticho trvalo dlouho.

„Co teď?“ otázal se Melikles znovu.

„Již jsem ti říkal, hochu. Je nutno věc dobře promyslet,“ odpověděl klidně stařec, „máme před sebou mnoho času.“

Ale tato rada se Meliklovi nelíbila. Byl by chtěl hned něco učinit, něco podniknout. Promýšlel smělé plány útěku, proboujet se se zbraní v rukou nebo přeplavat v noci ke břehu. Od posledního nápadu však musel rychle upustit, protože Nehurabhed neuměl plavat.

Hoch se toulal po celé lodi, přistupoval ke kormidlu, ke dvěma veslům velkým a širokým jako ploutve, které držel kormidelník ve svých rukou za ohnutou dřevěnou rukojeť, díval se nevraživě a nenávistně na spartské a tarenské plavce, kteří se šplhali po lanoví na stěžeň. Oni hochu ani nepozorovali a nevšímali si ho.

Na bárce šlo vše obvyklým způsobem, jako by se nikdy nic nestalo. Jednali s Nehurabhedem zdvořile, jako by byl skutečně vážným hostem, ale on se všech vzdaloval, zachováváje hrdé a prezíravé mlčení.

A tak mýjely hodiny.

Jednotvárnost vlekoucího se dne přerušila kvečeru příšerná událost.

Pro nějaké provinění nebo pro nedbalost potrestali strašným bičováním jednoho veslaře-galejníka. Nešťastníkův nářek a křik naplňovaly Melikla hrůzou. Obraz nedávné vlastní minulosti mu stanul živě před očima: vlna soucitu a rozhořčení mu zalévala prsa. Křečovitě svíral ruce při myšlence, že nešťastník je bezbranný. Byl s ním

celou duší, chápal, co asi cítí, co myslí, pociťoval téměř fyzickou bolest protínané pokožky.

Sestoupil do podpalubí, do dlouhé, nízké, příšerně dusné místnosti, kde ve dvou řadách u stěny přikování k lavicím, s rukama na držadlech vesel, seděli polonazí otroci; hlavami se skoro dotýkali stropu. Jeden z nich se zmítal a svíjel pod ranami biče; nesrozumitelnými slovy volal o pomoc a slitování.

Melikles jen stěží ovládl vrozenou prudkost. Vstoupil do úzké chodby mezi řady veslařů a osmělil se říci několik slov na obranu bičovaného. Podívali se na něj překvapeně. Nikdo mu neodpověděl. Ostatně výkon trestu musel být i tak přerušen, poněvadž zajatec omdlel.

Melikles stál se skloněnou hlavou, potom se pomalu vracel na palubu. Po cestě si připomněl, že pátý veslař v řadě, přihrblý, hubený, s kulatou hlavou pokrytou prameny, rozčuchaných vlasů se odvážil jej oslovit; patrně měl nějakou prosbu, mluvil rychle lámanou řečtinou, jen stěží nalézal slova, něco koktal o bedně, o pomoci. Melikles se chtěl zastavit, vyslechnout, co říká, porozumět mu, ale jeden z dozorců ho netrpělivě postrčil k východu. Současně padla na smělého zajatce rána ostrého biče.

Kormidelník u kormidla dal rozkaz. Dozorce, který hlídal veslaře, určil odměřeným hlasem tempo: raz, dva, raz, dva, raz, dva. Vesla se pohnula, záda se napjala věčně stejným pohybem, hlavy se pomalu posunuly dozadu, zaskřípěla ložiska vesel, voda zašplouchala; loď se těžce hnula kupředu.

Melikles ležel celou noc se zaťatými zuby. Přemýšlel o tom, co viděl pod palubou, o těch desítkách rytmicky se pohybujících hlav, rukou, lidských zad – ne lidí. Tak tomu mělo být po celé hodiny, dny, měsíce, léta, věčně stejný pohyb. Věčně u téhož vesla, u týchž prken, které uzavíraly svět, s týmiž řetězy – až do konce, do beznadějněho konce. A nelze tomu uniknout, nelze snít o útěku, nelze mít žádnou naději. Když jde loď ke dnu, galejníci zahynou s ní. To je ještě nejmilosrdnější osud. Huře je schnout po celá léta horkem, umírat žízní, sténat pod ranami bičů, ztrácet pomalu poslední síly uprostřed páchnoucích výparů lidského potu a výkalů rozetřených po prknech v podpalubí a čekat, čekat, čekat na jedinou spásu, na

ukrutný konec ponižujících muk. A takový mohl být i jeho, Meliklův osud, vždyť ho již chtěli prodat v Kartágu na galeje, když poznali, jak je silný. Byl však na veslaře příliš mlád – a to jej tehdy zachránilo.

Hoch se zachvěl hrůzou. Proklínal onu chvíli, kdy vstoupil s Nehurabhedem na tuto osudnou loď. Připomněl si tvář nešťastného vězně, který se naň obrátil s prosbou, na úpěnlivý záblesk bělma zalitého krví. Kdyby mu mohl aspoň pomoci! Kdyby se k němu mohl aspoň dostat! Ale to bylo nyní nemožné. Na palubě stáli celou noc na stráži dva nebo tři Spartané, kteří skoro nespouštěli z Nehurabheda oči. Melikla si sice nevšímali, kdyby se však začal potloukat po palubě, hned by na sebe upoutal jejich pozornost. Hoch chápal, že nesmí uvádět Nehurabheda v nebezpečí. Opravdu nyní museli myslet především na vlastní hlavy, na vlastní záchranu, a nevšímat si toho, co se děje pod jejich nohama, pod tenkými prkny paluby.

Na to, že by mohl starce opustit, nemyslel ani chvílečku. Vždyť mu byl zavázán za svůj život, ba víc než za život – za svobodu. Připomínal si péči starého muže v době, kdy byl raněn a ležel u Kalia v Syrakusách. Byl hrdý na to, že tento velký člověk mu důvěřoval a počtil jej svým přátelstvím. Zanic na světě by od něho neodešel. S bázní a zármutkem myslel na jeho trudnou budoucnost ve fénickém žaláři. Trápil se také tím, že starý muž vypadal úplně lhostejný, že se zdálo, jako by se smířil se svým osudem a nepokouší se s ním bojovat.

Nehurabhed jedl jako obyčejně, spal jako obvykle, díval se klidně na daleké břehy, kolem nichž pluli; byl jako vždy klidný, nehybný, mlčenlivý.

Na druhý den Melikles chvějící se netrpělivostí se znovu otázel Nehurabheda, co míní dělat, zda si věc již promyslel, má-li již nějaký plán k útěku.

Starý muž hladil dlouho svou krásnou bradu.

„Snad už mám,“ řekl konečně.

Hoch hořel zvědavostí.

Nehurabhed se zadíval na přibližující se břeh.

Přijížděli do Sájosu, posledního městečka na latinském břehu. Dále je čekala dlouhá cesta napříč Jaderským mořem. V tomto přístavu se měli zastavit na několik hodin, nabrat čerstvou vodu a dát posádce chvíli odpočinku.

Nehurabhed se hluboce zamyslíl.

„Ano, nedá se nic dělat, nedá se nic jiného dělat,“ zašeptal si.

Potom se obrátil k Meliklovi:

„Poslouchej, hochu,“ řekl, „souhlasím s tím, abys mě ještě nyní neopouštěl. Můžeš mi prokázat jednu službu.“

„Vše, co přikážeš, pane,“ řekl hoch pohotově.

„Dobře, poslouchej tedy! Když přirazíme k pevnině, oni tě pustí, střeží totiž jenom mne, ty je nezajímáš.“

„Ano,“ řekl Melikles.

„Vystoupíš tedy na pevninu a zajdeš do přístavu. Tam najdeš u kteréhokoli obchodníka krevety, koupíš je a přineseš.“

„Krevety?“ otázal se překvapený Melikles.

„Ano, takové mořské ráčky,“ vysvětloval stařec.

„Vím, co to jsou krevety,“ odpověděl netrpělivě chlapec, „ale nač krevety?“

Nyní se na něj stařec podíval překvapeně.

„Jak to, nač – abych je snědl,“ vysvětlil klidně.

Melikles oněměl hněvem a chvíli mlčel.

„Ale co mám dělat, abych tě zachránil, pane,“ vybuchl.

Nehurabhed pokrčil rameny.

Blížili se již ke břehu.

„Koupíš mi tedy ty krevety,“ opakoval důrazně.

„Koupím,“ odpověděl odevzdaně hoch.

Melikla opravdu pustili na břeh bez jakýchkoli obtíží. Koupil tedy krevety a přinesl je na loď a byl zvědav, co bude dále. Měl ještě skrytou naději, že Nehurabhed potřebuje krevety pro nějaká velká kouzla, pro přípravu nějakého zázračného odvaru, kterým omámí, opije své strážce anebo se stane neviditelný.

Ale stařec mu přikázal, aby je uvařil k večeři, potom je pečlivě, s mimořádnou u něho chutí, snědl a uleh k spánku.

Tak skončily krevety, tak stařec využil posledního pobytu v latinském přístavu před cestou do vlastního Řecku.

Za úsvitu odrazili od břehu.

Melikles byl upřímně zarmoucen promarněnou příležitostí, dlouho se díval smutně na pevninu ztrácející se v dáli. Jeho zármutek byl tím větší, že starému muži nebylo dobře. Již od rána si nařikal na bolení hlavy, na zimmici, která jím lomcovala; potom nechtěl jíst oběd, téměř nevstával z postele, dal si několikrát přinést vodu, kterou dychtivě pil. Byl podrážděný, netrpělivý, stěžoval si na kolébání lodi, na obtíže cestování. Bylo to tím divnější, že stařec dosud snášel svůj osud neobvykle klidně a důstojně a že cesta ubíhala normálně.

Moře bylo klidné, loď se lehce kolébala, počasí bylo šedivé, deštivé, avšak nebylo celkem nepříjemné.

Ale Nehurabhedovi bylo všechno špatné. Kvečeru dostal silnou horečku, tvář mu plála, oči se leskly, dýchal neklidně. V noci nedal Meliklovi spát a posílal jej často pro vodu nebo pro víno, dal si ohřívat vodu a dělat obklady. Tak jako dříve pečoval o Melikla v jeho nemoci, tak nyní sám žádal, aby mu sloužil, byl netrpělivý, podrážděný, křičel.

Celá posádka již věděla o jeho nemoci a pečlivě se vyhýbala místu, kde ležel; jenom Melikles seděl u svého druha, byl připraven kdykoli přiskočit na pomoc, díval se na něho se stále větším neklidem.

Po jakžtakž prospané noci se starý muž probudil zdánlivě posilněn, začal však velmi nařikat, že jej svrbí pokožka, škrábal se na rukou, prsou a v obličeji; palčivost neustupovala. Na rukou, na čele, na tváři se objevily červené zduřelé skvrny. Melikles se na něho díval s hrůzou. Starý muž byl také neklidný. Zakázal chlapci, aby se k němu přibližoval. Prohlížel dlouho své ruce, vrtěl hlavou a těžce vzdychal.

Melikles měl v očích slzy.

„Co to je, pane, co to je za nemoc?“ dotazoval se chvějícím se hlasem.

Nehurabhed delší dobu neodpovídal, zavřel oči.

„Neštovice,“ řekl konečně tiše.

„Neštovice!“ vykřikl Melikles.

„Ano, nelze o tom pochybovat,“ odpověděl stařec zlomeným hlasem, „bohužel, nelze o tom pochybovat.“

Těžce zasténal a převrátil se na bok.

„Můj hochu,“ pokračoval za chvíli, „nepřibližuj se nyní ke mně, drž se zdaleka, pamatuj, že máš pro co žít, že máš rodinu, matku. Nesmíš se nakazit. Neštovice, to je hrozná nemoc.“

Mluvil hlasitě, pomalu, přerušovaným hlasem.

Melikles se rozplakal. Starý muž se na něho díval dojatě.

„Přines mi džbán s vodou, postav ho nedaleko, abych naň mohl dosáhnout rukou, a odejdi.“

Melikles splnil přání a sedl si nedaleko, aby byl připraven na každý pokyn.

Stařec dřímал; probouzel se, naříkal na zimnici a na svědění pokožky, sténal tiše. Tak mýjely hodiny.

Celá loď již věděla o jeho nemoci. Tu a tam přicházel někdo z posádky, zastavil se v určité vzdálenosti a díval se nevraživě na ležícího starce. Skvrny na rukou a v obličejí bylo vidět zdaleka. Také Filolaos přistoupil, dlouho se díval ustrašeným, hněvivým pohledem, neklidně zavrtěl hlavou a odešel.

Za chvíli se vrátil a zavolal Melikla.

„To jsou neštovice,“ řekl a ukázal na nemocného.

Melikles se místo odpovědi podíval zoufale k nebi a pokynul hlavou. Filolaos beze slova odešel.

Před večerem se konala na lodi porada. Celá posádka se shromáždila na druhém konci paluby.

Hovořilo se polohlasitě, avšak Melikles vytušil z jednotlivých slov, že hovoří o Nehurabhedovi.

Bárka se právě blížila k břehům Řecka. Po levé straně lodi se zřetelně objevilo hornaté, lesnaté pobřeží divokého Epiru.

Filolaos nařídil zamířit s lodí ke břehu. Přistoupil k Nehurabhedovi. Zastavil se několik kroků od nemocného starce a řekl tvrdě:

„Musíš hned opustit loď!“

Nehurabhed se na něho podíval očima lesknoucíma se horečkou.

„Jak to?“ otázal se chvějícím se hlasem.

„Musíš hned opustit loď,“ opakoval Spart’an. „Vystup na pevninu. Už dorážíme ke břehu.“

Nehurabhed se namáhavě zvedl, dýchal těžce.

„Nevím, zda budu moci vystoupit, jsem slabý,“ stěžoval si stařec.

Filolaos dupl nohou:

„Hned jdi pryč, prašivý tuláku, budiž proklet den, v němž jsi vstoupil na mou loď. Vezmi si s sebou svého sluhu, nemůžeš-li jít sám.“

„Pane,“ ozval se Melikles s horoucí prosbou. „Dovol nám zůstat aspoň do zítřka, vidíš, jak je nemocný. A zde je divoká samota, odnikud pomoc, odnikud záchrana.“

Ale Filolaos byl neúprosný.

„Ať zdechne, kde chce, jenom ne tady,“ zavrčel.

Nehurabhed vstal, nohy se mu chvěly; Melikles ho chtěl podepřít, ale stařec hněvivě ustoupil, svařtil obočí a řekl změněným hlasem:

„Melikle, řekl jsem ti již, aby ses mě nedotýkal, odstup ode mne, zůstaň na lodi, chraň se před nákazou, můj hochu, chraň se před nákazou. Mně již nepomůžeš a sám zahyneš. Pamatuj!“

Hlas se mu zlomil. Melikles zaštkal, ale nechtěl ani slyšet o tom, že by měl starce opustit v takové chvíli. Kráčel za ním se smutně svěřenou hlavou. Všichni se před nimi daleko rozestoupili.

Bárka zaskřípala na pobřežním štěrku. Spustili můstek.

Nehurabhed sestoupil na břeh, chvěl se a těžce dýchal. Melikles pospíšil za ním.

Jakmile vystoupili na břeh, můstek byl rychle zvednut a loď odrazila od břehu.

Nehurabhed usedl těžce na kámen, díval se smutně za vzdalující se loď. Když však loď zmizela v šedé, vlhké mlze, stařec se zvedl, rozevřel náruč a zvolal nečekaně silným hlasem:

„Melikle, milý hochu, pojd’, ať tě obejmu!“

Melikles dojat objal starce, chvěl se lítostí, ale zároveň obvyklou lidskou bázní, že teď se určitě nakazí od nemocného. Byl také překvapen, že starý muž zapomněl na obvyklou opatrnost.

Ale Nehurabhed jej dlouho a silně tiskl k sobě, až konečně řekl: „Jsi velmi milý, velmi statečný, můj hochu, nejlepší a nejstatečnější ze všech chlapců, které znám. Ano, ano, Melikle. A neboj se. Věz, že kdyby ses měl někdy nakazit touto strašnou nemocí, před čímž tě ochraňuj bůh, pak to určitě nebude ode mne a ne v této chvíli.“

Melikles od něho odstoupil.

„Jak to, pane. Tak to nejsou neštovice?“ otázal se.

Stařec zavrtěl hlavou.

„A co ty skvrny?“ tázal se dále Melikles.

„Ty skvrny?“ odpověděl Nehurabhed a díval se na své ruce, „to nic není, to jsou krevety.“

„Jak to, pane?“

„Ano, ano, můj hochu. Kdykoli jsem v životě jedl krevety, vždycky jsem byl potom trochu nemocen, dostal jsem lehkou hořečku a právě takové skvrny, ale to rychle přejde.“

„Proč tedy jsi, pane, jedl takové škaredé věci?“ zvolal hoch prudce.

Stařec se na něj přísně podíval:

„Melikle, pracuješ rychle, ale myslíš velmi pomalu. Krevety jsem jedl proto, abych dostal skvrny; skvrny jsem musel mít proto, aby Filolaos myslel, že mám neštovice. Musel si to myslet proto, aby mě vysadil na pevninu. Pochopil jsi?“

Melikles zvedl oči k Nehurabhedovi, otevřel ústa a stál tak dlouho jako zkamenělý.

„Ó pane,“ vykoktal konečně, „proč jsi mi to neřekl?“

Nehurabhed zavrtěl hlavou:

„Nemohl jsem, můj hochu. Nemohl jsem tě na to upozornit. Cožpak bys byl potom tak upřímně zarmoucen, cožpak bys tak dojmavě a upřímně naříkal? Bylo mi tě líto, opravdu, ale nemohl jsem jinak. Máš tak čisté, upřímné oči, které nedovedou nic předstírat, nic nedovedou skrývat, průzračné oči jako voda v horském potoku.“

Kývl s úsměvem hlavou.

„Proto tě mám tak rád, můj hochu,“ dodal po chvíli.

KAPITOLA DESÁTÁ

Nyní však nebylo kdy těšit se ze znovuzískané svobody. Postavení trosečníků bylo i nadále těžké, nebezpečí se nezmenšilo. Byli sami, sami jediní, skoro bezbranní, bez potravin, vydáni napospas osudu v divoké, téměř neobydlené části severního Řecka.

Nastával soumrak. Melikles se nedůvěřivě rozhlížel po tajemném pobřeží. Skalnaté, rozervané, příkré břehy se tyčily nad nimi jako trosky rozbořených pevností. V místech, kde stěny srázů byly přerušeny, se sesouvala k moři suť kamení a velké balvany zatarasovaly cestu na pobřeží. Výše na skalním útesu rostl černý a hrozivý smrkový les, prostoupený křovím. Sevřená stěna větví, jehličí, suchého roští a hustého křoví tvořila neprostupnou hradbu, jíž nemohl proniknout ani člověk, ani paprsek světla. Po celý den a noc vládl asi uvnitř lesa ustavičný soumrak.

Melikles cítil hrůzu z toho nedostupného, v sobě uzavřeného světa. Kolem vládlo ticho, moře bylo nehybné, bylo slyšet jen neustálý šum vody stékající po kamenitém svahu.

Stmívalo se. Začal padat sníh, mokrý, lepkavý, smíšený s deštěm.

Melikles a Nehurabhed šli podél moře, snažili se nalézt nějaké vhodné místo pro nocleh. Když však starý muž prošel jen několik stadií, úplně zeslábl. Nemohl jít dále. Nebyl sice tak vážně nemocen, jak předstíral před Sparťany, byl však oslaben horečkou, kterou přestál. Potřeboval si aspoň několik dní odpočinout.

Když došli k pásmu křoví, které v průrvě mezi skalními stěnami sestupovalo téměř až k moři, stařec bezmocně klesl na okraj lesa.

Melikles začal sbírat větve a zapálil oheň. Chrastí, prosycené studeným, vlhkým vzduchem nechtělo chytnout, uhasínalo, doutnalo, haslo a znovu se rozhořovalo. Hochovi trnuly zimou ruce, prsům se nedostávalo dechu pro stálé foukání do ohně, ale nakonec byla jeho námaha přece odměněna. Chrastí vzplálo jasným plamenem, posvátný duch ohně rozzářil houstnoucí soumrak. V blízkosti hranice, jež dýchala žářem, se stařec zeslabený horečkou schoukl a téměř hned usnul tvrdým spánkem podobným mdlobě. Melikles ještě ně-

jakou dobu bděl, přihazoval větve na oheň, dával pozor, aby plamen neuhasl, ale nakonec i jeho se zmocnila únava. Nějakou dobu s ní zápasil, avšak teplo a ticho jej ukolébaly; schoulil se u nohou starce, opřel hlavu o jeho kolena a usnul, aniž věděl kdy a jak.

Najednou se probudil se zvláštním pocitem hrůzy a nebezpečí. Prudce usedl a začal naslouchat.

Oheň skoro uhasínal, větve zasypávané velkými sněhovými vločkami syčely a jen doutnaly. Kolem vládly tma a ticho. Moře pravidelně naráželo línými vlnami o skalnaté břehy, bublalo a šplouchalo mezi roztroušenými balvany. Stíny balvanů, sotva viditelné v noční tmě, vypadaly jako nějaké plížící se nestvůry ve tmě. Někde v hloubi lesa zazněl zlověstný hlas sýčka.

Hoch cítil, že jej proniká záchvěv hrůzy. Měl nevysvětlitelnou jistotu, že se k němu noční clonou pomalu blíží něco příšerného, hrůzostrašného, že ve tmě něco přichází, že se plíží, že užuž je tu...

Nedovedl snést napětí nervů, probudil Nehurabheda a začal hořečně rozfoukávat oheň. Ale jeho úsilí bylo marné. Jen dvě nebo tři sušší větévky se rozhořely mdlým plaménkem, ostatní ve tmě jen doutnaly a syčely.

Najednou se tichem rozlehlo příšerné vytí vlka, zaznělo jen několik kroků od nich, někde v noční tmě.

Nehurabhed a Melikles rychle vyskočili. V hloubi lesa, tu a tam, blízko i daleko, skoro na všech stranách se ozvalo vytí dalších vlků. Tento příšerný koncert trval dlouho, vytí přešlo ve štěkot, v nevrle, zuřivé vrčení.

Nehurabhed a Melikles stáli nehybně, marně se pokoušeli zrakem proniknout obklopující je tmu. Najednou spatřili dvě světélkující oči vlka. Za nimi, dále k pobřeží, hořely děsivým světlem další „lampy“.

Melikles cítil, jak se mu ježí vlasy na hlavě, z prsou se mu dral výkřik; smrt, strašná smrt stanula před nimi. Oba začali křičet a chtěli aspoň hlasem zastrašit hladová zvířata. Melikles tiskl v ruce krátký meč. Ještě jednou se sklonil k ohni, marně se však pokoušel rozfoukat sotva doutnající ohníček.

V té chvíli černé tělo obrovského vlka vystoupilo ze tmy, vrčelo a doráželo na hochy.

Melikles mu hodil doutnající větve téměř do tlamy. Rozkopl uhasínající oheň, spousta jisker zazářila ve tmě. Vlk uskočil. Oheň naposledy zasyčel, zahalil se hustým kouřem a zhasl.

Nastala úplná tma.

Melikles uchopil starce za rámě. Táhl jej k moři.

„Co děláš?!“ zvolal stařec.

Ale Melikles věděl, co dělá. Držel starce pevně za ruku, rychle přiběhl k moři, a aniž se na něco ohlížel, vstoupil do vody po kotníky, po kolena, ještě dál. Voda byla studená jako led, mrazila krev v žilách, ale hoch na to nemyslel. Klopýtaje o mořské kameny, ponořen po pás ve vodě, došel k obrovskému pobřežnímu balvanu. Pevnou rukou pomohl nejdříve starci dostat se navrch a potom se sám vyšplhal na kluzkou skálu. Sklouzl jednou, podruhé, do krve si poranil ruce, byl celý promočený, ale hrozné postavení mu dodávalo sílu. Konečně stanul opřen zády o balvan, jednou rukou držel Nehurabhedu a druhou se zachytil v nějaké štěrbině ve skále.

Jen několik kroků před nimi se míhaly stíny vlků. Vlci se pokoušeli skočit do vody za prchající kořistí; jakmile však začali ztrácet půdu pod nohama, couvali na pevninu, vrčeli a vztekle štěkali. Vlk umí plavat, ale nedovede ve vodě bojovat. Unaveni marnými pokusy si nakonec posedali polokruhem u samého břehu a začali příšerně výt, naříkat, děsivým nářkem věčně lačných jícňů. A tak stáli proti sobě ve tmě dlouhé minuty a hodiny.

Hoch, promočený na nit a promrzlý na kost, cítil, jak celou kůži až k pasu svírá ledový, mrazivý krunýř. Zuby mu drkotaly, stál však nehnutě, neboť si uvědomoval, že při sebemenším pohybu může sklouznout dolů.

Větší vlna mu občas omývala ledovým plesknutím nohy, ale hoch to již necítil. Kůže mu strnula, kostmi pronikala bolest, chlad se zařezával stále hlouběji.

Melikla jámalo zoufalství a vztek. Vzrůstala v něm šílená touha vrhnout se ke břehu s mečem v ruce a jednou už zahynout. Jen posledním zbytkem vůle překonal tento zoufalý krok.

Obtížnost situace zvětšovalo také to, že Nehurabhed úplně zeslábl, nenaříkal, neprosil o pomoc, ale ležel na vrcholku balvanu polomrtvý a do moře nespadl jen díky Meliklově pomocné ruce.

Sníh padal stále, bylo ticho, vlci přestali výt, rozsedli se kolem, čekali.

Ticho přerušovalo občas hluché zahoukání sýčka, tu a tam se rozlehl zoufalý skřek zákeřně přepadené zvěře. V nedalekém pralesě

probíhalo obvyklé noční děsivé drama. Všechny lesní příšery vyšly na lov, všechno, co bylo slabé a bezbranné, se chvělo, krčilo k zemi.

Najednou se Meliklovi zdálo, že stíny vlků zmizely nebo se vzdálily. Mohl to však být jen klam. Sníh smíšený s deštěm padal stále hustě; tma ještě více zesílila. Melikles mohl jen stěží rozeznat ve tmě čáru pobřeží, která byla jen o něco černější než noc. Před očima se mu míhaly stíny vlků, pobřežní útesy, bílá pěna, pravidelné pění vody, všechno se mísilo dohromady, nic již nerozeznával; zmocňovala se ho nesmírná únava, zemdlenost, ospalost. Zatímal proto ještě silněji prsty do skalní skuliny, takže jej to až bolelo, že si až sedřel kůži na rukou, jen aby neztratil rovnováhu, jen aby mu bolest vrátila prchající vědomí.

Byla to strašná noc, snad nejhroznější za celou cestu.

Teprve po dlouhých hodinách, které se zdály věčností, šedé, špinavé jitro rozjasnilo tmu. Sníh přestal padat. Pobřeží bylo prázdné, vlci někde zmizeli, patrně našli v nitru divoké pevniny jinou kořist.

Nastával den.

Melikles s námahou sestoupil do vody; pohyb vrátil sílu ztuhlým svalům; napolo vlekl, napolo nesl starce na břeh; potom začal rychle běhat podél pobřeží, vrátil se a znovu běžel, tloukl se pěstí, bil se ze všech sil, zmítal sebou, štípal kůži, až se rozehřál a zadýchal. Potom začal silně třít Nehurabheda, silně, ještě silněji, až i jemu začalo živěji proudit teplo v žilách. Potom stařec vstal, opřel se o hochovo rámě a vykročil kupředu.

Sníh, který se měnil v tající kaluže, jim šplouchal pod nohama. Šli kupředu podél břehu, přitisknutí k sobě, jen dál, jen aby byli dál od toho strašného místa. Starý muž se však po několika krocích zastavoval, těžce lapal vzduch do znavených plic, ale zoufalý šel rozhodně a vytrvale dále. Pohyb mu vracel život, vycházející slunce dodávalo naději, vysušovalo promočený šat, ozařovalo blahodárným teplem.

Odpočívali vždy po několika stech krocích; zatímco stařec seděl a odpočíval, Melikles se šplhal na vrcholky útesů a rozhlížel se, nespátí-li někde kouř vycházející z lidských obydlí nebo stopu přístavu, loďku nebo jakékoli znamení přítomnosti člověka v této di-

voké krajíně. Vše bylo marné. K hrozně únavě a zimě se přidružil hlad. Od včerejšího dne neměli v ústech.

Melikles našel na okraji lesa několik košatých dubů a nasbíral dvě hrsti žaludů. Rozdělil se o ně se starcem; touto ubohou stravou aspoň trochu oklamali hlad.

Takto šli, lépe řečeno vlekli se trpělivě, skoro celý den.

Teprve před samým večerem, když zoufalí mysleli, že budou muset strávit druhou noc na okraji pralesa, Melikles spatřil malou pěšinu, která vedla do lesa, a čerstvé lidské stopy.

Dal se rychle po stopách, zanechav smrtelně unaveného starce na pobřeží. Za chvíli došel k malé mýtině. Na jejím okraji stála dřevěná, vetchá chata. Byl to spíše obyčejný srub, stlučený z neotesaných klád, pokrytý mechem, listím a větvemi, celý vrostlý do země, černý a začouzený kouřem.

Na Meliklovo volání vystoupil z pootevřených dveří muž obrovské postavy, zarostlý jako jeho chata, se špinavou tváří a s hustými rozčuchanými vlasy, které mu zahalovaly celou tvář, v níž zářily jen oči jako malé, černé uhlíky.

Melikles v první chvíli couvl v domnění, že zlý osud jej hodil, jako kdysi Odyssea, napospas nějakým Kyklopům, satyrům nebo zlým lesním bůžkům. Obr byl taky překvapen tímto setkáním, ale neprojevoval žádné zlé úmysly. Jen stěží se domluvil s Meliklem, protože hovořil zvláštním, napolo barbarským jazykem, helénská slova proplétal cizími nebo je zvláštním způsobem překrucoval. Byl to horal z polobarbarského kmene Epirotů, divokých horských lovců, kteří se skrývali v nepřístupném pralese.

Ale když se obr dověděl, že muž, který potřebuje pomoc, je stařec, lékař a kněz, rázem se změnil. Proslulost nedalekých Delf byla tak velká, vážnost kněží tak všeobecná, že divoký horal beze slova odporu, ba dokonce s jistou pokornou horlivostí šel s hochem pro Nehurabheda.

Nastala již úplná noc, když se vrátili a donesli starce do chaty.

A za hodinu se oba cestující, napojeni horkým mlékem, nakrmeni a syti, zahrabali až po hlavy do medvědích a vlčích kožešin a upadli do tvrdého spánku.

A za tři dny potom šli znovu Nehurabhed s Meliklem podél moře, dále na jih. Oba byli odpočínutí a zdraví.

Chlapcovo železné zdraví sneslo všechnu námahu bez úhony a starý muž byl ve své rodné zemi zvyklý na stokrát krutější zimu a na opravdové mrazy. Horečka vyvolaná otravou přešla beze stopy, z obličejů a z rukou zmizely otekliny a vyrážka. Vše bylo opět jako dříve.

Horal, zdánlivě divoký a nebezpečný, se choval k Nehurabhedovi pokorně a oddaně, doprovodil je daleko a ukázal jim cestu k nejbližší osadě. Krajina byla teď méně divoká, měnila se v úrodnou a stále více osídlenou nížinu. Také vzduch nebyl již tak mrazivý, zima, která tam nikdy nebyla příliš krutá, povolila, jako by zmírnila svůj ostrý dech.

„Všechno je dobré,“ pravil Nehurabhed Meliklovi, když po cestě odpočívali na písčitém břehu, „dobře že jsi o mne tak pečoval v ne-

moci, můj hochu, dobře že mě Filolaos vyhodil, dobře že jsi mě tehdy neopustil, Melikle, protože kdyby nebylo tebe, byl bych zahynul nejen jednou, ale desetkrát, byli by mě sežrali vlci, zahynul bych hlady a zimou,“ hovořil tiše a ze zvyku pokyvoval svou šedivou, důstojnou hlavou. „Ano, ano, můj hochu, to vše je dobré, velmi dobré, jen jedno je zlé. Vidíš, Melikle, jednou, dříve nebo později, zde v Řecku nebo tam v Asii, v Milétu, se budeme muset rozloučit. Nastane taková chvíle; nu což, nedá se nic dělat, vždyť každý musí jít svou cestou. Ale právě proto, a to je zlé, Melikle, až přijde ten čas, až nastane ta chvíle,“ starý muž se zajíkl, „pak, víš, pak... pak to bude velmi smutná chvíle,“ rychle dokončil.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Za několik dní konečně dorazili v té neobydlené krajině do první chudé a malinké osady, která ležela na břehu moře, blízko nedaleké Akarnanie. Tam se časem zastavovaly lodě plující od latinských břehů, z Tarentu, Krotonu a z Brundisia.

Nehurabhed neměl naději, že by v takovém malém přístavu narazili na plavce, kteří by se plavili na jih do Egypta nebo na Krétu, chtěl se jen odtud dostat jakoukoliv plachetnicí do většího, živějšího města, kde by se snadněji naskytl toužená příležitost. Zatím se však tato příležitost naskytl rychleji a byla lepší, než mohli očekávat.

Hned na druhý den po jejich příchodu zakotvila v přístavu veliká loď s početnou posádkou. Příď lodi byla jen lehce zvednuta a byla zakončena vyřezávanou rybí hlavou.

Na pobřeží nastal rázem shon, osada oživila, pohnula se, loď oblehli prodavači, všichni spěchali, protože loď přistála jen na několik hodin a hned měla pokračovat v plavbě.

Také Nehurabhed a Melikles spěchali na břeh a cestou se vypyťovali, odkud a kam právě přistávající loď pluje.

„Přijíždí ze Syrakus, má namířeno do Egypta,“ odpověděli jim.

Vstoupili na palubu a žádali o rozmluvu s velitelem bárky. Jaké bylo jejich překvapení, když uviděli proti sobě kráčet svého bývalého dobrého známého Kalia Syrakuského, který velitelským gestem odstrčil ostatní námořníky.

Kalias se trochu změnil, byl nyní mnohem vážnější, přiměřeně ke své vysoké hodnosti zástupce velitele této velké obchodní lodi. Když spatřil Nehurabheda a Melikla, objevilo se v jeho očích překvapení, přijal však své nedávné hosty s opravdovou, neskrývanou radostí.

Nehurabhed mu několika slovy vysvětlil, že se pohádal s posádkou spartské lodi, a proto vystoupil na pevninu, protože nechtěl jet dále s nevlídnými lidmi. O svém uvěznění, nemoci a vysazení na pevninu se nezmínil ani slovem. Snažně však Řeka prosil, aby je vzal do Egypta.

Kalias s tím samozřejmě bez váhání souhlasil, promluvil o tom ještě s hlavním velitelem lodi Sotiónem, a když ani on nečinil žádné potíže, mohli oba cestující konečně nastoupit další vytouženou cestu.

Pluli podél břehu lesnaté Akarnanie. Po pravé straně lodi spatřili sotva viditelnou pevninu ostrova Ithaky – rodnou zemi božského Odyssea. Minuli úzký Korintský záliv, který se stále hemžil četnými plachetnicemi, propluli kolem malého přístavu Elis, ležícího nedaleko ústí posvátné řecké řeky Alfeia.

Tam, nad Alfeiem, za pásmem pahorků, které se rýsovaly na obzoru sotva znatelnou modrou čarou, se rozprostíral posvátný háj Olympie, nejdražší, nejuctívanější koutek helénské země. Tam se konaly po celém světě proslulé hry, tam se vždy po čtyřech letech shromažďovali všichni ti, kteří mohli proslavit svá města, země, vesnice, tam se Řekové z Milétu a z Helespontu a z pobřeží Černého moře setkávali se svými krajany z Krotonu, Neapolisu nebo ze Syrakus a tam s radostí a s pýchou na každém kroku zjišťovali, že mají podobné zvyky, názory, tužby a víru. V přestávkách mezi závody, které tvořily hlavní obsah her, se konaly náboženské slavnosti, průvody, reje, zpěvy a tance, takže celá doba strávená u posvátných hájů se proměňovala v jedinou čarokrásnou pohádku.

Všichni, kteří se již zúčastnili her, a ti nechyběli ani mezi četnou posádkou lodi, si s úctou a s dojetím vzpomínali na slavnostní chvíle strávené v těchto místech, toužebně se dívali na nedaleké břehy, vzpomínali na krásný chrám bohyně – matky Héry a na předrahé

sochy otce Dia, které stály v posvátném háji na pahorcích nad Alfeiem, pod stinnými korunami obrovských staletých stromů.

Když byl Kalias ještě jinoch, před mnoha lety, rodné Syrakusy jej vyslaly, aby se zúčastnil her; proto nyní vyprávěl nejhlasitěji, chlubil se domnělými vítězstvími, chválil sebe a svou zručnost; a všichni kolem napjatě a pozorně poslouchali vypravování svého váženého představeného.

Nezastavovali se v přístavech, odkud vedla cesta do Olympie, vyhýbali se vůbec všem větším městům, neboť se tak jako Sparťané báli nákazy, o níž stále kolovaly strašné zvěsti.

Pluli pomalu; loď byla až po okraj naložena zbožím a Kalias nechtěl vyčerpávat síly veslařů před očekávanou dlouhou cestou napříč Středozezemním mořem.

Dny ubíhaly jednotvárně, jen občas byly zpestřovány vypravováním, hádkami nebo půtkami posádky.

Kalias byl hlavní osobou v tomto zástupu, který mu byl povinen poslušností: cítil se tu ve svém živlu, rozkazoval, křičel, chvástal se, vychloubal, vysmíval se, žertoval, dělal uštěpačné poznámky a nadával. Všude ho bylo plno, byl tam, kde ho bylo zapotřebí i kde nebyl potřebný. Při každé sebemenší příležitosti hromoval, natřásal se, dupal nohama, obličej mu nabíhal krví, zdávalo se, že se pěstmi vrhne na viníka. Ve skutečnosti nikomu neublížil, nikoho netrestal, všechno končovalo jen nadávkami.

Ostatně posádka ho poslouchala, jen tu a tam se mu potichu vysmívala; ba měla dokonce ráda jeho půtky a vychloubačná vyprávění silně prošpikovaná smyšlenkami. Aspoň se nikdo na takové dlouhé cestě nenudil.

A cesta se skutečně protahovala.

Teprve sedmého dne se odtrhli od řeckých břehů a vypluli na širé moře a desátého dne večer dorazili k legendární krétské zemi, proslulé svými divy.

Přistáli v Herakleionu, přístavu ležícím blízko Knossu, u toho Knossu, který byl před staletími hlavním městem obrovské říše, největší námořní mocnosti dávných dob. Kdysi tu stály nádherné hrady, paláce plné dvořanů, umělé, nádherné zahrady sestupovaly terasovitě až k moři. Nyní nezůstala po zašlé slávě ani stopa.

Před několika věky útoky lidu ze severu vyvrátily tuto velkou říši, obrátily v trosky paláce a chrámy, zpusťily zemi. Ostrov kvetoucí bohatstvím se stal pouští a kolovaly o něm jen legendy mezi obyvatelstvem dalekého Řecka.

Vyprávěly se divy o pokladech zakopaných pod paláci, o podzemním labyrintu, který střežila nestvůra Minotauros, původ největších řeckých hrdinů byl odvozován od krétských předků, aby byli ozářeni slávou kdysi proslulé říše.

Zatím sám ostrov se nedovedl pozvednout z úpadku. Zalidnil se sice pomalu osadníky z Fénicie, z Řecka a z Iónských ostrovů, vzniklo několik vesnic, osad, několik městeček; všechno to však bylo nesmírně vzdáleno bývalé slávě.

Herakleion, u něhož přistála Kaliova bárka, byl nyní dosti ubohá řecká osada s nevelkým přístavem ležícím u ústí řeky. Kotvilo tu jen několik plachetnic a lodí a jedna velká bárka, která byla nápadná mohutnými rozměry a šedou, pošmournou barvou svých plachet.

Melikles na první pohled poznal, že to je až příliš dobře známá a nenáviděná spartská loď.

Nehurabhed ji také poznal, ale nějak příliš ho to nevzrušilo. Byl vždy připraven, že k takovému setkání může dojít. Rozhodl se raději nesestupovat z paluby v době, jak se domníval, krátké zastávky.

Zatím se stalo jinak. Syrakuská bárka se během cesty na několika místech poškodila, sice jen nepatrně, ale přece bylo třeba ji opravit. Sotión a Kalias se rozhodli, že bude lépe tyto opravy provést ještě před dlouhou cestou do Egypta a že právě zde, v tomto tichém, klidném přístavu, lze nejsnáze obětovat několik dní na nezbytné tesařské práce.

Přistáli u břehu jen několik set kroků od spartské bárky a v jejím sousedství měli zůstat po několik nejbližších dnů. Když Melikles, který tím byl zpočátku trochu zneklidněn, viděl, že Nehurabhed si celou věc nijak nebere k srdci, přestal se o ni zajímat. Nyní byli přece ve zcela jiných podmínkách. Nebyli u ukrutných Sparťanů, nýbrž mezi přátelskými Syrakusany, kde jim nemohlo hrozit nic zlého.

Bezstarostný a důvěřivý vůči světu a vůči lidem vystoupil hoch nejbližšího rána s několika mladými plavci na břeh, aby si prohlédli

město. Když mezi těsnými a ubohými hliněnými domky nenalezli nic pozoruhodného, vystoupili na kopec a vešli do nádvoří bývalého paláce. Delší dobu se potulovali po troskách zámeckých hradeb, chodili mezi zbytky zdiva, bran a pokácených sloupů.

Ještěrky, které se slunily na kamení popraskaného schodiště, prchaly vyděšené mladistvým smíchem plavců. Stáda ovcí a koz se na ně dívala bez zájmu a škubala trávu na těch místech, kde se před věky zvedaly nádherné sloupové síně, kde možná mocný pán a vládce moří přijímal ponížená poselství sousedů.

Na hradbách rostly stromy, které svými nenasytnými kořeny rozrušovaly beztak již chátrající zdivo. Ze zbytků holého, zčernalého zdiva tu a tam hleděly na Melikla roztodivné malby, lidské tváře nebo tváře neznámých bohů. Z celého tohoto opuštěného, mrtvého světa, který se pomalu rozpadal v prach a popel, číšel smutek a sklíčenost.

Ale Melikles byl dalek zármutku a sklíčenosti. Radoval se z jarní zeleně trav, které rostly na troskách, byl nadšen překrásným pohledem na rozrušené zdivo. Hle tam dole uprostřed kamenitých pahorků je město, záliv a přístav a v přístavu na lesknoucí se vodní hladině jejich loď a dále moře, modré moře a obloha ještě blankytnější než moře. A tu stranou, na úpatí pahorku, a dále v hloubi pevniny les, jaký nádherný les! Bujné subtropické rostlinstvo; palmy a fíkovníky, rododendrony, obrovské cedry, trsy mimóz a růžové keře – všechno rostlo pohromadě, divoce rozrostlé, svěží, vonící, šťavnaté. Byly to zbytky kdysi proslulých královských zahrad, jediné, co se zachovalo.

V Epiru v severním Řecku byla dosud pronikavá zima, ale zde, v této krajině věčného tepla, je zima vlastně jarem, počátkem nejúrodnějšího, nejprudšího rozvoje přírody, tonoucí střídavě v záplavě deště a slunce.

A právě nyní stálo slunce vysoko na obloze, nádherné, zlaté, žhavé.

Melikles se svými kamarády seběhli s radostným křikem do lesní houštiny, rukama rozhrnovali osvěžující, vlhkou zeleň, brodili se jí bezhlavě dolů, volali na sebe ve spleti haluzí, až vystoupili znovu na slunce, úplně dole, u ústí řeky, která se právě tady vlévala do zálivu.

Tam Melikles první shodil se sebe šaty, skočil do vody, rozstříkl a rozčeřil ji, a když přišel na hloubku, ponořil se a vyplaval teprve na druhém břehu. Ostatní jej rychle následovali. A nyní Melikles vyzval své kamarády k plaveckým závodům.

Souhlasili v domnění, že jej snadno porazí, jako mnohem mladšího, eféba, který teprve dorůstal do chlapeckých let. Melikles se jim v duchu vysmíval.

V Neapoli před dvěma lety, když opravdu byl ještě chlapeček, nezůstával daleko pozadu ani za nejlepšími plavci města; nyní byl nesrovnatelně silnější, vyrostl, zmohtněl a zesílil. Na zranění, které utržil v Syrakusách, již dávno zapomněl, spravil se, zmužněl, díval se radostně na pružné svalstvo, které se mu rýsovalo pod hladkou pokožkou, krev v něm bila radostným rytmem, cítil v sobě sílu, zdraví, život.

Opravdu vyhrál plavecký závod, vyhrál jednou, podruhé a potřetí, až podráždění Syrakusané začali po něm házet hrudkami písku, stříkat vodou, švihat ho vrbovými proutky.

Přítom se rozdováděli jako děti a zahřáli se, protože voda byla ještě značně chladná. Potom se vraceli společně, zpívali, chvíli šli, chvíli běželi podél zálivu k lodi.

Najednou Melikles zpozoroval, že krácejí kolem spartské bárky.

Právě v té chvíli z bárky vycházeli pomalu, dlouhou řadou otroci, jeden za druhým, a nesli těžké náklady. Kráčeli namáhavě do kopce s pytli na zádech, únavou těžce dýchající, skládali zboží v hloubi lesa mezi pobřežní stavby a znovu se vraceli pro nový náklad. Několik Spart'anů s bičí v rukou dohlíželo na jejich práci.

Pochmurný průvod procházel před Meliklovými zraky.

Hoch se zachvěl a mimoděk ustoupil o krok. Najednou se jeho zrak setkal s očima jednoho z otroků. Byl to tentýž veslař-galejník s velkou, rozcuchanou hlavou, který se nedávno k němu obrátil s prosbou, tam pod palubou spartské lodi u pátého okénka.

I on jej poznal. Na chvíli vzplál v očích nešťastníka jakoby záblesk zoufalství nebo úpěnlivé prosby. Na okamžik se zastavil, jeho rty jako by se pohnuly, ale neřekl nic, šel mlčky dále, jen se ještě více přihrbil.

Melikles stál dlouho nehybně, potom vykročil pomalým, těžkým krokem.

Jeho kamarádi Syrakusané jej předběhli a žertující volali naň zdaleka.

Hoch neodpovídal, nic neslyšel, vracel se se skloněnou hlavou a kousal se do chvějících se rtů.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Když nastala noc a všechno se pohroužilo do spánku a ticha, vylezl Melikles na palubu, svlékl tiše šaty, skryl se za kotoučem lanoví, přeskočil okraj lodi a pomalu, aby nezpůsobil sebemenší hluk, sestoupil do tmavé vodní tůně.

Za chvíli plaval ze všech sil k spartské lodi.

Černý stín obrovské bárky se před ním jasně rýsoval na pozadí zatažené oblohy. Hoch byl už u lodi a namířil k přídi.

Již dříve si zapamatoval, v kterém pořadí vesel seděl nešťastný galejník. Nyní příplaval k onomu místu, zastavil se a opřel ruku o prkna lodi porostlé vlhkým mechem. Na palubě hořela louč, ale za okrajem lodi, u vodní hladiny, byla úplná tma.

Melikles počkal, až si jeho oči zvyknou na tmou. Naslouchal. Kolem bylo ticho. Zvedl oči; nejasně spatřil otvor pro vesla: první, druhý, třetí, čtvrtý. Pátý – ano, to je on. Nadzvedl se pomalu z vody, pevnými prsty se zachytil šterbin, potom opatrně zaťukal jednou, podruhé a ještě jednou. Srdce mu tlouklo v prsou jako kladivo. Někdo odpověděl sotva slyšitelným hlasem. Melikles se vzepjal oběma rukama až nahoru, přisunul celou tvář k otvoru vesla. Nyní rozuměl, slyšel a byl slyšen. Ano, to by ten zajatec, ten bolestí se chvějící hlas, nyní poněkud ztlumený, tichý, jakoby přidušený.

Melikles odpovídal přivřenými ústy až u samého otvoru a tak hovořili dlouho, dychtivě, nemluvili ani nešeptali, ale přímo si vdechovali svá slova.

Za chvíli se hoch opět spustil do moře a plaval ke své lodi. Nejzkušenější oko by nedovedlo rozeznat na tmavé vodní hladině pomalu se pohybující hlavu; nejcitlivější ucho by nedovedlo zachytit sebemenší zvuk vody rozrážené rukama. Nikým nezpozorován vrátil se na syrakuskou loď. Ulehl vedle Nehurabheda, ale po celou noc téměř vůbec nespál; byl zkřehlý, ale zároveň vnitřně naplněn horečkou.

Desetkrát, stokrát promýšlel všechno, co se dověděl, osnoval šílené plány útěku a záchrany.

Otrok, kterého poznal, nebyl Řek; byl Tyrhéňan – tak nazývali Řekové Etrusky. Do řeckého zajetí se dostal před sedmi lety. Již minulo šest let, co byl prodán na galeje jako vynikající plavec a veslař. Po celou tu dobu byl přikován k veslům spartské lodi, žil nejstrašnějším životem galejníka, životem, který vzbuzoval politování a hrůzu dokonce i u jiných otroků. Nešťastník žil dosud klamnou

nadějí, že ho rodina vykoupí. V prvních letech se mu podařilo, jak se domníval, poslat do svého rodného města o sobě zprávu, také nyní chtěl po Meliklovi poslat svou prosbu o záchranu. Sám však již neměl žádnou naději, že by jeho prosba mohla být korunována úspěchem. Melikles, který až příliš dobře znal zvyky vládnoucí na otrokářských trzích, věděl, že výkupné za otroka dochází obyčejně v prvních dvou letech zajetí – nebo nepřichází již vůbec. Ostatně Tyrhéňan neměl zámožnou rodinu. Nejdůležitější však bylo, že tato rodina, soudě podle vyprávění otroka, buď zahynula v době tragické války, nebo se částečně též dostala do otroctví. Za těchto okolností nebylo možno počítat se záchranou z této strany a Melikles mohl jen zbavit nešťastníka posledního zbytku jakékoliv naděje.

Ale tu se na něj Tyrhéňan obrátil s jinou prosbou. Prožil tady již více než šest let, nechce a nemůže žít déle. Chce uprchnout. Ví, že to není možné a že zahyne. Tím lépe. Ať to již jednou skončí. V těch několika dnech na pevnině, kdy jsou zbavováni pout, aby mohli přenášet náklad, se musí pokusit o útěk. „Spartané tě dohoní a potom ukřižují nebo ubíjejí,“ řekl Melikles. Ale Tyrhéňan nechtěl poslechnout. Spartané jej dohoní nebo vyslídí jako psa. Ano, ale nezmocní se ho živého. Nezmocní se ho. Proto musí mít meč. Jeden obyčejný, ostrý meč, aby mohl zabít aspoň jednoho z těch lotrů – dozorců, aby zahynul se zbraní v rukou jako voják, jen když to bude se zbraní v rukou. To byla celá jeho prosba, poslední, jediná, o to prosil zájímaje se pláčem. Ať mu ten meč položí nahoru, za okraj lodi, na palubu mezi bedny se zbožím. Až bude ráno brát náklad, uchopí meč – a rázem se všechno rozhodne a navždy skončí.

Melikles mu vylouval tento zoufalý krok, ale sám nevěděl, co dělat. Jak dobře, jak nesmírně dobře chápal zajatcovu žádost. Kolikrát on toužil po tom, aby se mohl, dříve než zemře, pomstít, bít se a bojovat až do posledního dechu. Kolikrát se modlil a spínal spoutané ruce k Diovi. Neodmítl vězňovi, ale také nic neslíbil. Řekl jen, že příští noc opět připlave. Potom se nějak rozhodnou.

Zatím však nedovedl nic rozhodnout ani vymyslet. Tyrhéňan mu říkal, že všichni galejníci jsou připraveni k jakémukoli zoufalému, šílenému kroku, jen aby už jednou skončil jejich ubohý život. Melikla napadlo, že kdyby se všichni v jednom okamžiku rozprchli na

všechny strany, až jim sejmou pouta, pak by se v takovém zmatku mohlo snáze podařit uprchnout a skrýt aspoň několika vězňům.

Především však bylo nutno prozkoumat terén, prohlédnout okolí.

Hned ráno se Melikles vydal na průzkum. Obešel celý přístav, celé pobřeží, důkladně prozkoumal les, v němž byl již včera, vystoupil na okolní pahorky, vyptal se pastýřů a horalů na cesty.

Vrátil se téměř zoufalý.

Jediný větší les, který mohl aspoň na chvíli poskytnout úkryt, byl onen zbytek královských zahrad. Za tímto lesem a všude kolem se táhly kamenité pahorky pokryté trsy jalovce a zakrslými keři tují, kde se nemohly skrýt ani kozy. Kromě toho, aby bylo možno dostat se do lesa, bylo nutno proběhnout podél celého přístavu, podél pobřeží, kde se vždy procházely celé skupiny rybářů, místních plavců. Ti všichni by se nepochybně zúčastnili pronásledování, byť i jen pro očekávanou odměnu. A oni znali nepoměrně lépe všechny cesty a stezky, všechna křoví a lesní úkryty, měli bdělé psy, rychlé koně a muly.

Za těchto podmínek se útěk rovná téměř jisté smrti, myslil Melikles. Měl však právo odnímat nešťastným zajatcům veškerou naději?

Pln starostí se rozhodl sdělit všechno Nehurabhedovi.

Mezitím u vchodu na loď potkal Kalia, vracejícího se z města, červenějšího než obvykle, pobouřeného více než kdykoliv předtím a sršícího potlačovaným hněvem.

Před chvílí prý potkal Filolaa, který se odvážil jeho, Kalia, žádat, aby mu vydal Nehurabheda jako vyzvědače a podezřelého tuláka. Musel se odněkud dovědět, že přijel na syrakuské lodi. Říkal Kaliovi, že dostal ze Sparty rozkaz zmocnit se toho člověka a uvěznit ho, a když viděl, že tento argument nedovede Syrakusana nijak přesvědčit, nabízel mu peníze, vydá-li Nehurabheda. Kalias byl tím nesmírně pobouřen a ostře odpověděl Filolaovi, že možná Sparta vydává své hosty za peníze, ale v Syrakusách takový zvyk neznají.

„Cestující na mé lodi je jako host v mém domě,“ řekl sebevědomě, „a spartské rozkazy nesahají, díky Diovi, až do Syrakus.“

Pohádali se proto velmi a rozhněvaný Filolaos vytkl Kaliovi, že přijal na svou loď nakaženého, zamořeného tuláka, který roznáší odporné neštovice po všech přístavech v Řecku.

Tato slova vyvedla Kalia z míry. Vztekal se nejen pro drzou žádost Spartanovu, ale i na Nehurabheda, že hned po přestání strašné nemoci vstoupil na jeho loď s odpornou nákazou na pokožce a ještě spal a jedl s ním a jeho lidmi.

Melikles se poděsil; když však viděl, že celá věc je i tak prozrazena, řekl Kaliovi všechno: o Nehurabhedově předstírané nemoci, o tom, jak Spartany obelstil, jak je v Epiru násilím vysadili na břeh.

Kalias zprvu nechtěl vůbec poslouchat, potom se začal dívat na hochy nedůvěřivě, potom překvapeně, až konečně vše pochopil, oněměl a chvíli mlčel.

Najednou se mu začalo třást břicho, začal se poklepávat po stehnech, zrudl jako červená řepa a propukl nezadržitelným, upřímným, hlučným smíchem. Zakuckal se, až mu z očí vytryskly slzy, běžel na loď, objal Nehurabheda, který přijal tento citový projev s nejvyšším překvapením, a vrátil se na pevninu.

Rychle běžel do taverny na pobřeží, kde se scházeli plavci a přístavní dělníci. Zastihl tam ještě Filolaa s jeho druhy a skupinu lidí ze své posádky.

A teprve teď si popustil uzdu. Začal si dobírat Filolaa pro jeho neuvěřitelnou prostomyslnost, žertoval a uštěpačně se vysmíval, takže se všichni až chytali za břicho.

„Měli ho už v rukou,“ křičel, „měli ho už v rukou a kázali mu odejít, ó vznešení bohové! Ještě ho přemlouvali, aby rychle šel, možná že mu dali na cestu dárky, jen aby šel. Ó, jak byli laskaví! Dobrodinci!“

Filolaos byl vzteklý. Spartané se již chtěli na Kalia vrhnout pěstmi, ale Syrakusanů bylo víc a stále přicházeli noví, zlákáni neobyčejným hlukem, který dělal jejich velitel. Spartané proto odešli schlíplí, jako zpráskaní, křičeli, nadávali a slibovali pomstu – a tím prozatím půtka skončila.

Ale od té doby se obě posádky na sebe dívaly nenávislným zrakem a při každé příležitosti propukaly mezi nimi drobné spory a hádky.

Nehurabhed, který byl bezděčným původcem všech sporů, nebyl příliš spokojen se svou tak náhle se zrodivší slávou. Také Sotión, skutečný velitel lodi, jsa nemocen a připoután na loď, se hněval, že věc zašla tak daleko. Uznal sice, že Filolaova žádost byla drzá, byl by však býval raději, kdyby s nebezpečnými Spartány nebylo došlo ke sporu.

Zato Kalias byl v sedmém nebi. Spočítal si rychle a dobře, že posádky obou lodí jsou přibližně stejné; dojde-li ke střetnutí, jeho veslaři – jako svobodní lidé a staří známí ze Syrakus.– se postaví za něho do boje jako jeden muž, kdežto Spartané samozřejmě nebudou moci vzít na pomoc své veslaře-otroky. Byl proto dobré mysli a ničeho nelitoval.

Když Melikles viděl jeho nenávist vůči Filolaovi, pomyslně si, že by snad stálo za to říci také jemu o svém úmyslu usnadnit galejníkům útěk.

Především se však musel dohodnout s Nehurabhedem.

Když se však starý muž dověděl, oč jde, začal to Meliklovi vymlouvat a zrazoval jej od rozhovoru s otroky.

„Nevíš, hochu, jakému nebezpečí se vystavuješ, jak přísně trestají zákony ty, kdož pomáhají otrokům k útěku.“

Prosil ho proto, aby zanechal těch dětinských nápadů, a v jeho hlase zněla velká úzkost a rozčilení. Ale hochova neústupnost ještě vzrostla. Na všechna Nehurabhedova vysvětlování jen zatínal zuby a tvrdošíjně mlčel. Nehurabhed to zřejmě vycítil, protože uraženě řekl:

„Jen nemysli, Melikle, že tě budu moci vždycky zachránit.“

„Avšak ty jsi mne tehdy, pane, zachránil, proč mi nechceš dovolit, abych to nyní udělal i já?“ vybuchl chlapec.

„Zachraňoval jsem tě podle zákona a tak, že by mi to nikdo nemohl vytknout.“

Melikles svěsil hlavu.

A za chvíli promluvil starý muž velmi vážně:

„Copak chceš dělat, hochu? Osvobodit tyto otroky, jednoho nebo více? Všechny na světě nezachrániš, z bídy nevysvobodíš. Kdybys aspoň znal ty nešťastníky, a proto jim chtěl pomoci, ale vždyť ty je vůbec neznáš.“

„Ale znám otroctví,“ zašeptal hoch.

Starý muž mu položil ruce na ramena a dlouho se mu díval do tváře.

„Tak nelze žít, Melikle,“ mluvil důrazně, „tak nelze žít. Slyšíš?“

Melikles přímo neodpověděl. Díval se nehybně do dálky a opakoval s jakýmsi tupým zoufalstvím:

„Nemohu je tak nechat, nemohu!“

Aby zlomil chlapcovu umíněnost, Nehurabhed mu sám radil, aby se dohodl s Kaliem. Byl si jist, že chytrý Řek odmítne, a nemýlil se.

Kalias především nechápal, oč jde.

To, že by se někdo zajímal o cizí otroky – a k tomu ještě ne o Helény – to si nemohl srovnat v hlavě. Nakonec chápal celou věc tak, že Melikles chce tímto způsobem udělat Spart'anům pěkný kousek, a tato myšlenka se mu dosti líbila. Ale chápal, že se nápad nedá provést a že jen může uvrhnout hocha do strašného nebezpečí. Několika slovy mu ukázal zcela jasně, jako na dlani, že útěk je nemyslitelný.

„Ne všichni otroci,“ řekl, „jsou při práci zbavováni pout. Jen část, nanejvýš polovina, možná dvacet nebo dvacet pět mužů. Hlídkají je sice jen tři nebo čtyři dozorcí, ale celá posádka je nablízku a je připravena na první znamení stráže. Co však je nejdůležitější a naprosto rozhodující, je to, že galejníci nedovedou utíkat. Všiml sis, Melikle, jak chodí?“ otázal se.

Melikles skutečně sám pozoroval, že chůze nešťastných galejníků je jiná, jaksi neohrabaná, těžkopádná, neobratná jako chůze kačeny na písku.

„Oni nedovedou ani pořádně chodit,“ opakoval Kalias. „Za dlouhá léta si odvykli jakémukoli jinému pohybu než veslování. Vždyť po celý život nedělají nic jiného, než jen táhnou a tlačí vesla. Možná že na vodě by je nikdo na světě nedohonil, ale na pevnině je dohoní i desetiletý kluk. Chápeš, Melikle?“

Melikles dobře chápal, chápal také, že celý jeho plán se bortí, ale upozornil ještě na něco jiného.

„A kdyby uprchli po vodě?“ otázal se.

„Jak to?“

„Kdyby se zmocnili lodi a uprchli na ní?“

Kalias pokrčil rameny.

„Možná že to by mělo více smyslu,“ řekl za chvíli, „ale pak by nejdříve museli pobít své dozorce, za druhé by museli odrazit od břehu a vyplout s lodí ještě dříve, než by se vrátila posádka. Ne, to není možné.“

„Kdybys mi však, pane, dovolil vzít s sebou pět šest mečů a ozbrojit aspoň několik otroků,“ řekl hoch s nesmělou vytrvalostí.

Ale Kalias se rozhněval:

„To by byly pěkné věci, aby poctivý, pořádný obchodník a velitel obchodní lodí se účastnil vzpoury otroků.“

„Vždyť by se o tom nikdo nedověděl,“ bránil svou věc chlapec.

Ale Kalias zakázal vůbec o tom hovořit. Nařídil mu přísně, aby se jednou provždy přestal zajímat o takové hlouposti.

A tím rozmluva skončila.

Ale v hlavě tvrdošíjného hochu utkvěla myšlenka na útěk po moři, na ovládnutí bárky. A když nastala noc, proklouzl opět ke spartské báře a delší dobu hovořil s Tyrhéňanem.

Tentokrát se však nevrátil nezpozorován.

Nehurabhed nespál a netrpělivě ho očekával, procházející se po palubě. Když přišel, řekl mu jen vyčítavě:

„Zahubíš se, můj hochu, pamatuj!“

Ale již ho nepřemlouval.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Druhý den byl bohatý na události. Především hned ráno několik syrakuských plavců přineslo na loď kus zeleného lesknoucího se kamene, který našli blízko zřícenin paláce. Kámen vypadal, jako by byl vyleštěný, a tvořil patrně část velkého sloupu, který byl celý zahrabán v sutinách. Nehurabhed snadno poznal, že to je cenný malachitový úlomek. Hodnota celého sloupu mohla být dosti značná, a proto se hned několik Syrakusanů s lopatami, sochory a sekerami odebralo na místo nálezu.

Avšak za chvíli se tam objevili rovněž Sparťané s Filolaem; přivedli s sebou rolníka z Herakleionu, který byl majitelem kousku půdy, na níž byl sloup nalezen. Odvolávajíce se na rolníkovo právo na tuto půdu, zakazovali Syrakusanům dále rozkopávat sutiny.

Řas ví, odkud se Spartané o tom všem dověděli, možná že na celé této věci měl podíl Nehurabhed, který se procházel po pobřeží blízko lodi a s neobvyklou žvatlavostí vyprávěl každému rybáři, kterého potkal, o „velkém objevu“ Syrakusanů. Ať tak nebo onak, znovu propukne spor. Syrakusané nemínili ustoupit; poněvadž Spartané měli v této chvíli převahu, povolali Syrakusané posilu z lodi.

Přiběhl sám Kalias se skupinou dělníků-veslařů, kteří opravovali loď. Hluk a křik byl tak velký, že jej bylo možno slyšet v celém přístavu, ačkoli vykopávaný sloup ležel až na druhém konci města.

Když Melikles uslyšel hluk, přiběhl rovněž s mečem v ruce, byl jist, že všechny zastihne v boji.

Zatím však k boji ještě nedošlo. Obě strany stály proti sobě dosti daleko, hrozily na sebe pěstmi, meči, lopatami – čím kdo mohl.

Zato křik byl pořádný, celý zápas totiž probíhal slovy.

A tu se ukázalo, že nikdo nemůže soupeřit s Kaliem. Jeho mohutný hlas přehlušoval všechny křik; z jeho otevřených úst se řinul proud kleteb, nadávek a výsměchu.

Syrakusané byli okouzleni skvělým talentem svého velitele. Hle, mistr nad mistry. Mohl nadávat hodinu, aniž jednou opakoval stejnou kletbu. Občas, když zvlášť vtipné srovnání vyvolalo všeobecné nadšení, propukal hromový smích a potom křik ještě sílil. Filolaos sice také řekl Kaliovi, že je „přežraný vepř“, což velice rozzlobilo Syrakusana, ale přesto bylo všem jasné, že ve strašném souboji v nadávkách on, Kalias, skvěle zvítězil.

Spartané nemohli snést tuto drtivou převahu svého protivníka a začali na strašného řečníka házet kamením. Jeden úlomek udeřil Kalia přímo do břicha a přerušil proud jeho výmluvnosti. Kalias se chytil oběma rukama za žaludek a pomalu ustoupil z první řady.

Nato Spartané prohlásili, že každému, kdo se přiblíží k vykopanému sloupu, rozbijí hlavu kamenem, zastřelí jej z luku nebo ubodají meči. Totéž slíbili Syrakusané Spartánům. Rozestoupili se tedy do dvou táborů a uprostřed nich ležel neporušený malachitový sloup.

Tak mýjely hodiny. Nakonec obě strany ztratily trpělivost, vrátily se na loď a ponechaly jen stráže, které měly ihned zavolat posádku, kdyby se druhá strana odvážila dotknout nešťastného sloupu.

Stráže tu měly stát celou noc.

Kalias se vrátil nesmírně podrážděn.

Trápila jej přezdívka žrout, bolelo ho břicho od zákeřného úderu, krev se v něm bouřila, v hlavě dozrával plán strašné pomsty. Dlouho přecházel velkými kroky po palubě, pak k sobě zavolal Melikla. Odvedl jej do prázdného zákoutí lodi, rozhlédl se, zda je nikdo neposlouchá, a když si hlučně oddechl, řekl:

„Melikle, dám ti těch šest mečů. Ať Hádes pohltní Filolaa, Sosia a všechny Sparťany. Dám ti těch šest mečů. To jest, nedám ti je. Kdybys je však chtěl vzít nebo prostě ukrást bez mého vědomí a vůle, pak věz, že tyto meče jsou ve veliké bedně na přídi lodi v podpalubí.“

Kalias se cítil najednou velkým, skvělým, geniálním, objevil v sobě schopnosti rozeného vojevůdce, stratéga, Agamemnóna a Odyssea zároveň. Oči mu zableskly ohněm; několika slovy vyložil hochovi svůj plán, jak zničit bídáka Filolaa.

„Ať se otroci chopí zbraní,“ řekl, „ať ovládnou loď a odrazí od břehu a ať plují k d'asu, kam chtějí. Ať to však nedělají ztřeštěně, když bude celá spartská posádka blízko, poněvadž by jim skočila na první zvolání na hřbet. Ne. To by bylo marné. Musí počkat, až dojde k potyčce na hoře za městem u toho proklatého sloupu. Teprve až uvidí, že celá spartská posádka tam běžela na pomoc svým, ať začnou s dozorcí. Útok z obou stran současně. Pochopil jsi, Melikle?“

Melikles pochopil a oči se mu zaleskly jako vlkovi.

A Kalias mluvil dále:

„Ať tak nebo onak, do Filolaa udeří hrom – a jen o to jde. Zaříd to, ó velký Die, ochránce spravedlivých, a za to ti slibuji jalovici, a dokud budu živ, budu tě ctít. Jenom, Melikle, pamatuj,“ obrátil se opět k hochovi přísně, „že já o ničem nevím, nic jsem neslyšel o žádných galejnicích, o žádných mečích, vůbec nic. Kdyby tě chytili, nebo kdyby tě otroci prozradili, zapřu tě, bez váhání tě obětuji, ať tě zabijí, utlučou, narazí tě na kůl – všechno je mi jedno.“

Tu si však pomyslel, že by patrně nemohl dodržet tuto strašnou hrozbu, a proto dodal s ještě větším hněvem:

„Ostatně, vydám-li tě, nebo ne, to je má věc; musíš ovšem dělat tak, jako by sis myslel, že tě prozradím.“

Melikles pokynul hlavou.

„A nyní mlč, odejdi a vůbec se ke mně nepřibližuj,“ dodal nakonec Kalias a rychle odešel.

Věc byla rozhodnuta.

Této noci se Melikles dvakrát přiblížil ke spartské galéře.

Musel být ještě opatrnější než obvykle, protože Spartané postavili stráž. Báli se totiž, že se Kalias v noci pokusí zmocnit se cenného sloupu, a proto chtěli být připraveni. Stráž však stála na břehu, pilně naslouchala jen směrem k pevnině, směrem ke stráži, která stála na druhém konci města. Kromě toho jako obvykle hlídali dozorcí u galejníků v podpalubí.

Na palubě nebyl nikdo. Noc byla deštivá, klidná, ale mimořádně tmavá. Za těchto okolností se Meliklovi bez větší námahy podařilo sklonit se přes okraj lodi a ukrýt mezi sudy cenný náklad zbraní – na tom místě, o kterém se dohodl s Tyrhéňanem.

Když provedl své, vrátil se co nejrychleji na loď.

Kalias jej potkal na palubě, ale nepromluvil k němu ani slovo. Jen si pokynuli hlavami.

Nadešel velký den.

Všichni chápali, že se blíží rozhodnutí. Opravy již byly provedeny, loď byla připravena. Nemocný Sotión naléhal, aby si pospíšili; měli odjet ještě dnes, nejdéle zítra ráno. Proto malachitový poklad musel být buď dnes vykopán, nebo ponechán Spartánům.

Oči celé posádky byly obráceny ke Kaliovi, ale on zachoval klid a chladnokrevnost. Jako pravý velitel před bitvou neprozrazoval rozčilení. Teprve když uviděl, že na spartské bárce začal normální život a že otroci začali jako obvykle nosit náklad, uznal, že hodina udeřila.

Pomalou, nepozorovaně stáhl na písčité pobřeží za lodí několik členů své posádky, prohlédl jejich výzbroj a ujav se velení vedl je zadní částí města, za domy, za pahorek ke sloupu. Na lodi zůstalo

několik veslařů a dělníků. Byli také ozbrojeni meči, aby mohli bránit loď před útokem, kdyby toho bylo třeba.

Kalias na nic nezapomněl.

Melikles zůstal na lodi, aby viděl všechno dobře z paluby.

Srdce mu bušilo v prsou jako kladivo; krev tloukla ve skráních.

Po dlouhou dobu bylo ticho, nic se nedělo. Konečně Melikles uslyšel jakoby v dálce výkřiky a pak se rázem, v jedné chvíli, jako na povel vysypal z pobřežních budov houf spartských plavců. Také oni museli být v pohotovosti, protože ihned vyrazili se zbraní v rukou a tryskem běželi za město.

A znovu nastalo zdánlivé ticho, všichni se zatajeným dechem pozorně naslouchali vzdáleným hlasům na druhém konci zálivu.

Jedině Melikles se díval na spartskou loď. Teď, teď, teď to musí začít; proč ještě otálejí? Bohové, bohové! Nosí dále náklad, pohánění biči dozorců, pokorní, shrbení, jako by se nic nedělo. Zdaleka sem již doráží vřava a hromový hluk boje.

Melikles si v zoufalství lámal prsty.

Najednou zaburácel vzduchem blízký strašný výkřik. Jakýsi člověk shozený z paluby spartské galérie spadl do moře hlavou dolů. Současně na pobřeží došlo ke strašnému zmatku; otroci začali odhazovat náklad a houfně běželi k bárce. Na můstku se rozpoutala bitva. Zaleskly se meče, někdo znovu spadl do moře, někdo nařikal a prosil o pomoc, někdo seskočil do moře a plaval ke břehu. Galejníci začali rychle utíkat a zmateně se tlačili k lodi. Za chvíli byli již všichni na palubě, shodili můstek, přesekli a odtrhli lana poutající loď k pevnině.

Syrakusané se na všechno dívali nanejvýš překvapeně.

Jeden z hlídkujících Spartanů běžel s křikem do města.

Melikles stál na okraji lodi a zatínal pěsti. Pot mu stékal po tváři.

„Die, Die, jen aby se jim podařilo odrazit od břehu,“ šeptal sevrženými rty.

Na spartské galéře vládl horečný ruch, skupiny lidí běžely zmateně sem a tam, pod palubou se vysunula vesla. Stále však ještě stáli u břehu.

Hoch se chvěl jako v horečce.

Najednou uviděl řady spartských plavců, sestupujících rychle městem dolů. Běželi o závod, jen aby ještě dorazili včas na loď, aby ji dostihli, zmocnili se jí a potlačili drzé vzbouřence.

A bárka pořád ještě stála na místě.

Snad je nevidí – pomyslel si hoch. Chtěl křičet, kousal si prsty v bezmocném vzteku.

Nehurabhed mu položil ruku na rameno, stiskl je tak, až zabořilo a strnulo.

Spartané se již blížili a právě v té chvíli se loď najednou zakymácela, zachvěla a odrazila od břehu. Vesla začala pracovat. Vzdálenost od pevniny se každou chvíli zvětšovala.

Hoch si těžce oddechl.

Filolaos se soudruhy chvíli běhali bezradně, potom začali házet za prchající bárkou kamení, oštěpy, co se namanulo. Bárka se vzdalovala stále víc. Spartané zoufalí a vzteklí skočili do jedné malé plachetnice, která stála u břehu, a chtěli se pustit za bárkou. Avšak náhlým pohybem loď tak naklonili, že se zachvěla a pohroužila do moře. Část jich vylezla a hned nasedla do jiné plachetnice, ostatní běhali s křikem podél pobřeží.

Dohonit bárku se čtyřiceti vesly na malé plachetnici vyzbrojené jen dvěma nebo třemi páry vesel, v bezvětrném, tichém dnu, bylo naprosto beznadějně.

A zatím vzbouřená galéra, když se dostala doprostřed zálivu, na místě se obrátila a zamířila přímo na širé moře. Vesla se pohybovala s báječnou pravidelností.

Meliklovi se zdálo, že u kormidla vidí známou postavu Tyrhéna. Pluli přímo od břehu na širé moře, k severu. Dolétávaly k nim bezmocné výkřiky jejich dosavadních krutých pánů a vládců. Ti si rvali vlasy vztekem a žalem; ponejprv v životě nemohli na své oběti dosáhnout svými biči. Celá jejich zášť se proto nyní obrátila proti Syrakusanům, které podezřívají, že se spojili se vzbouřenci. Jejich hněv vyvrcholil, když uviděli hloučky veslařů vracející se z města v čele s Kaliem. Kalias odkopal jen část sloupu, přesvědčil se, že celý blok je rozbitý a roztržštěný na kusy. Seshíral proto jen to, co vyčnívalo ze sutí, a s kořistí a s celou posádkou se rychle pustil zpět k lodi.

Dorazil právě včas. Spartané totiž, na nic se neohlížejíce, chtěli se pomstít na komkoli. Bylo to opravdu šílenství. Několik Spartánů zahynulo v boji s otroky, část jich odjela na plachtenci na moře, zbytek v čele s Filolaem se nemohl početností rovnat ani polovině Syrakusanů.

Spartané by přes svou statečnost byli těžce zaplatili za výbuch své zuřivosti, kdyby nebylo Sotióna.

Ten měl již dost celé pŕtky, byl překvapen, když uslyšel, že ho podezřívají, že se spolčil s galejníky, a proto tak, jak byl, vyskočil z postele a běžel na břeh. Nebál se Spartánů, ale bál se, že bude podezříván ze spiknutí s otroky, bál se, že po celé události navždy ztratí možnost obchodovat s Tarentem.

Skočil proto mezi bojující plavce a zchladil jejich zápal. Na druhé straně starý Sosias, když uviděl, že by musel v beznadějném boji ztratit zbytek posádky, jak mohl, zadržoval Filolaa. A tak ani tentokrát nedošlo k opravdové bitvě. Sotión, chtěje odvrátit podezření, že záměrně podnítil galejníky, aby se ve zmatku mohl zmocnit sloupu, nařídil zanechat dalšího kopání a vrátit se na loď.

Kalias musel po krátké hádce se svým velitelem ustoupit. Ostatně jeho touha po pomstě byla plně nasycena. Hodnota na kusy rozbitého sloupu byla mnohem menší, než očekával.

Tak tedy skončilo střetnutí mezi Spartány a Syrakusany.

Za několik hodin potom syrakuská bárka odrazila od břehu „klidného, tichého“ přístavu v Herakleionu.

Nehurabhed a Melikles stáli na okraji lodi. Stařec se ze strany pozorně díval na hocha. Ten vzpřímený, jako by byl vyšší než obvykle, hleděl před sebe – na moře. Díval se k severu, tam, kde v dáli zmizela galéra se vzbouřenými veslaři. Co se s nimi stane, kam doplují, kam je zanesou neklidná vlna, rozptýlí se snad po cizích březích nebo dorazí do svých měst a ke svým rodinám, co jim přinese zítřek – není známo.

Jen to je jisté, že opět uchopili do svých rukou kormidlo, kormidlo života, že znovu se mohou starat, pracovat, zápasit o svůj osud, že nejsou již jen odpornou, hnusnou spleť svalstva hnaného cizí vůlí, že se opět stali lidmi.

A čím je člověk, nebojuje-li o svůj osud? A nejen o svůj – pravda, Melikle?

Část druhá

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

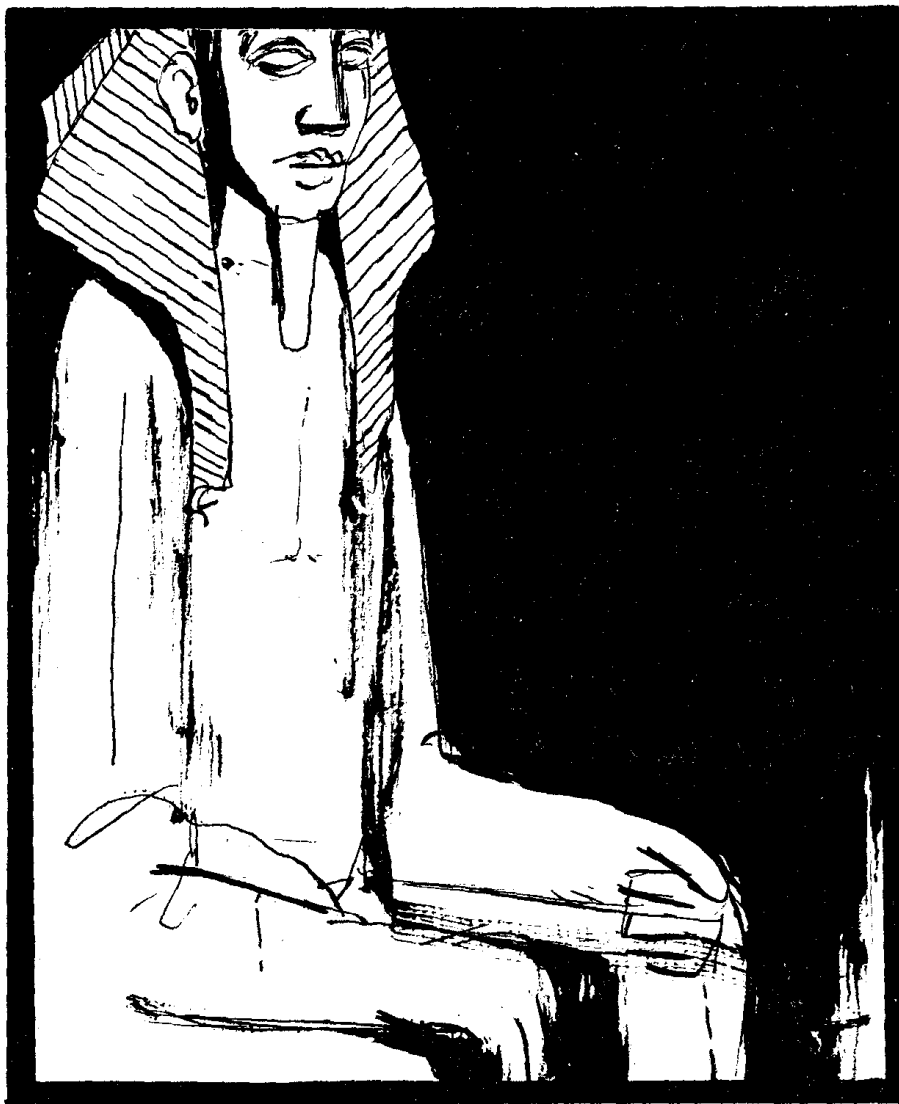
Memfis – hlavní město Egypta. Svaté město bohů – a bohorovných panovníků věčné říše. Město staré jako Nil, jako písek pouště a jako věčný boj posvátné řeky s démonem pouště.

V prvních dnech svého pobytu byl Melikles ohromen velikostí a podivuhodností tohoto města. Hoch znal velká města. Vždyť i Kartágo bylo velké, vždyť i tam celé čtvrti, hlavně chudé, byly zastavěny několikapatrovými domy, vždyť i Milét, Syrakusy, ba i Tarent byla lidnatá, živá města s mnoha hlučnými ulicemi a náměstími.

Zde však bylo všechno nejen veliké, ale především zcela jiné. Obrovská řeka, nesmírně dlouhé přístaviště, přímé, úzké ulice, dlouhé několik desítek stadií, byly hustě zastavěny třipatrovými domy. Tyto domy se od sebe ničím nelišily. Kdysi byly pokryty pestrou a barevnou omítkou, nyní však byly všechny vybledlé, otlučené, šedé a špinavé. V mnoha z nich po celá léta nikdo nebydlil. Stály nyní opuštěné, staré, bez užitku, s prázdnými otvory po oknech, z roku na rok se pozvolna rozpadaly a měnily v trosky. Vraty a dveřmi se na ulici sypala suť cihel a hlíny jako štěrk ze zvětralých skal.

Tyto obrovské kostry bývalých lidských obydlí, s nimiž se člověk neseťkal v žádném jiném městě, působily tísnivým dojmem.

Avšak samo město neumíralo. Na ulicích bylo dosti lidí. Scházel zde však obvyklý ruch a hluk velkých přístavů. Zaslechl-li člověk někdy nějaký hluk, křiky a hádky – pak to byli určitě Féničané, Řekové nebo Syřané. Egyptané se od nich odlišovali nejen měděnou barvou pleti, ale především klidem. Nesmáli se, nanejvýš se usmívali, nespěchali, ale jen přidávali do kroku, nekřičeli, jenom zvyšovali hlas. Oči měli jaksi ospalé, unavené a lhostejné ke všemu, co se na světě děje. Všechno obyvatelstvo bylo chudé, ponížené, vyhublé a smutné. Jen zřídka zde bylo možno potkat osamocенého chodce.

Zato středem ulic procházely hloučky dělníků pod vedením muže s holí v ruce. Jedni z nich nesli zboží, druzí vedli zvířata nesoucí náklad na hřbetě, jiní tlačili naložené vozy. Zpočátku Melikles myslil, že to jsou samí otroci. Mýlil se však. Byli to obyčejní obyvatelé

města, zaměstnaní v přístavě při skládání a nakládání lodí, při opravách kanálů a regulaci břehů.

Jejich život se však nelišil podstatně od života otroků. Všemocný stát po celá staletí bezohledně vykořisťoval jejich práci, každý jejich volný den, každou špetku jejich sil a zdraví, využíval všech zdrojů lidské práce pro své vlastní velké cíle.

Vychytralí kněží pomalu, pomaloučku odnaučili lidi žádat aspoň něco pro sebe, pro své rodiny. Lidé byli poslušní, ukáznění, nikdy se nebouřili proti všemocným kněžím a vysokým královským úředníkům, s klidem přijímali rány, jež se staly všedním chlebem v této posvátné zemi, a pracovali, pracovali, pracovali. Jen jejich oči byly stále smutnější, jen sil a krve stále ubývalo, ve tvářích zůstávala jen tupost a lhostejnost. Obyvatelstva ubývalo, jeho počet se pomalu, ale neustále zmenšoval. Egypt upadal. Došlo až k tomu, že jej ovládl jeho největší nepřítel – Asyřané. Země se osvobodila teprve za několik desítek let s cizí pomocí, rukama a krví námezdných řeckých žoldnéřů.

Bývalá sláva se však již nemohla vrátit. Navenek, naoko šlo všechno postaru, starým obvyklým způsobem.

Kněží a vysocí státní hodnostáři žili v blahobytu, měli krásné paláce, zahrady, spousty otroků, skvělá nosítka, nádherně zdobené lodi.

Armáda byla dosti početná a dobře vyzbrojená, tvořili ji však téměř z poloviny řečtí, etiopští a libyjszí námezdní žoldnéři.

Přístavy byly rušné, plné lodí, ale všechny tyto lodi, všechna skladiště a loděnice patřily podnikavým Féničanům. Tito obratní Féničané byli také nájemníky nejúrodnější půdy, nejbohatších statků.

Melikles se podívoval tomu, že v městech ležících blízko moře žilo tak mnoho cizinců: Řeků, Féničanů, Libyjců, Etiopů, Syřanů, Arabů, Židů.

Zde ve starobylé Memfidě, ležící ve vnitrozemí, bylo těchto cizinců mnohem méně, avšak i zde byly jimi obydleny celé čtvrti.

Egyptské obyvatelstvo města, chudé, vyčerpané, se dívalo se závistí na tyto věčně čilé přistěhovalce, kteří se od něho odlišovali svými zvyky, krojem, řečí a náboženstvím.

I oni se mezi sebou svářili: Féničan se nenávistně díval na Řeka a Řek na Féničana; často mezi nimi propukaly spory a hádky.

Důvtip prohnanych kněží a úředníků velkého krále držel jak mohl, na uzdě tyto cizí živly a nedovoloval, aby se jejich potlačovaná nevraživost změnila v otevřený boj.

Melikles stál v předsíni velkého chrámu boha Ptah, který byl nejstarším a nejvznešenějším chrámem v Memfidě. Vlastně jen jako by stál v předsíni tohoto podivuhodného kamenného města; celá svatyně se totiž skládala z několika velkých chrámů, které byly uvnitř spojeny sloupovím, širokými schodišti a vysokými a nízkými terasami, které oddělovaly nesmírně silné zdi a čtverhranné věže, vystupující nad ploché, šedé, příkré, obrovské stěny.

Hoch čekal na svého mistra, přítele a pána, na Nehurabheda, který se odebral na poradu k důstojným církevním hodnostářům.

Čekal a rozhlížel se kolem s pověřčivou hrůzou. Nad ním se tyčily dvě řady sloupů, těžkých kamenných sloupů stojících hustě vedle sebe. Zdálo se, jako by tyto sloupy vyplňovaly celý prostor a svou nesmírnou kamennou tíhou jako by diváka potlačovaly k zemi.

Skoupé světlo, které pronikalo otevřenými dveřmi a otvory ve stropě, nerozjasňovalo přítmi. Chrám byl tmavý, pošmourný, tichý a prázdný. Dva vojíni ve službě chrámové stáli nehybně u vchodu. Uvnitř předsíně byla brána, která vedla do prvního „dolního chrámu“. Odshora dolů byla pokryta obrovskou oponou, jež se třpytila v matném světle fialově a purpurově.

Melikles přistoupil blíže, odsunul těžkou záclonu a nakoukl dovnitř.

Také uvnitř vládlo šero, jen na podlaze stály obrovské trojnožky, v nichž plál žlutým plamenem věčný oheň. Od těchto plamének se rozcházelo bledé světlo, které se nesměle plazilo po šedých sloupech, po kamenné podlaze a po stupních velké sochy, jež stála uprostřed síně.

Socha z černé žuly představovala neznámého boha v sedící poloze, s rukama složenýma na kolenou. Tvář boha, která se zpola ztrácela v šeru vysoké síně, hleděla velkýma kamennýma očima s jakýmsi vševidoucím klidem a s naprostou lhostejností.

V celé této nesmírné mohutnosti, sevřené v žulové tváři, bylo něco tak nelidského, tak cizího lidské přirozenosti, že se Melikles zachvěl hrůzou a děsem. Po řeckých bozích, kteří byli jen jakoby staršími bratry lidí, po bozích, kteří měli všechny lidské vlastnosti, lidské vášně, hněvali se a těšili se, mstili se a odpouštěli jako každý obyčejný člověk – hle jakýsi jiný bůh, neobsáhlý, nepochopitelný, nezemský. Melikles se cítil najednou slabý, křehký, nepatrný před touto tajemnou, všemocnou silou sevřenou v němém kameni.

Spustil záclonu a ustoupil.

V té chvíli se nějaká ruka dotkla jeho ramene. Stál u něho egyptský kněz v dlouhém rouše splývajícím až na paty. Mlčky dal hochovi znamení, aby šel za ním. Melikles poslechl, neboť se domníval, že to Nehurabhed jej volá k sobě. Kněz jej vyvedl z chrámu a zavedl na malé nádvoří, obehnané ze všech stran zdí.

Skulinami v této zdi nízko u země pronikaly nějaké hlasy, jakoby sténání, jakési bolestné nářky. Melikles se zachvěl. Kněz se opět dotkl jeho ruky.

„Tam sténají ti, kteří se chtěli zmocnit tajemství našeho chrámu,“ řekl řecky.

Potom odešel.

Melikles se vrátil do předsíně, ale již nevstoupil dovnitř, nýbrž stanul co nejbližší u východu vedoucího na chrámové nádvoří. Chvěl se rozčilením a neklidem.

Čekání na mistra a přítele si zkracoval tím, že si prohlížel nádherné spřežení, jež rovněž čekalo na nádvoří u brány. Čtyři nádherní bílí koně s barevnými chocholy na hlavách netrpělivě přešlapovali a frkali; byli zapraženi v jedné řadě do vozu – kočáru, který se leskl měděnými koly, obručemi a disky, jež zdobily čtyři úzké ozdobné žerdě. Na těchto rohových podpěrách byla přehozena světlá hedvábná záclona, která tvořila jakousi střechu nebo lehounký baldachýn, který vrhal stín do vozu na nádherné sedadlo ozdobené rudou látkou. U koní stáli dva vozatajové pestře a slavnostně oblečení, kteří hovořili cizím, nesrozumitelným jazykem.

Čekání trvalo dlouho, až si Melikles sedl na stupeň schodiště. V té chvíli nastal v hloubi předsíně ruch, čtyři úplně černí, polonazí

černoši, které v tmavé síni nebylo skoro vidět, rozhrnuli těžkou záclonu a vzápětí vystoupili najednou – dva Nehurabhedové.

Měli na sobě stejně dlouhá splývavá roucha, stejně dlouhé, zvláště brady, oba kráčeli klidně a majestátně, oba stejně vysoko drželi zvednutá čela nad ježatým obočím.

Teprve když minuli polovinu předsíně, Melikles, jemuž se ústa otevřela údivem, zpozoroval, že zatímco jeho mistr a pán byl zahalen do tmavě fialového pláště a měl nad loktem jeden bronzový náramek, na hlavě pak koženou čelenku s bronzovými ozdobami – onen druhý mistr byl oblečen do tmavě purpurového roucha, na obou rukou měl četné zlaté náramky a z čelenky mu na zlatých řetízích visely zlaté hvězdy. Když byli již zcela blízko, zjistil rovněž, že druhý Nehurabhed má v široké, dlouhé bradě více stříbrných vousů.

Kráčeli kolem něho pomalu a sestupovali po dlouhých, širokých stupních, rozpálených slunečním žářem; hoch slyšel, jak hovořili cizím jazykem, a najednou pochopil, že onen neznámý je tím druhým vyslancem médkého krále, který přišel do Egypta ve slavnostním poselstvu a se kterým se měl Nehurabhed setkat, a proto tak pospíchal do Memfidy.

Když oba starci došli k vozu, ještě nějakou chvíli spolu hovořili, potom se hluboce a vážně poklonili a rozloučili se; hodnostář oblečený do purpurově zlatého roucha usedl do vozu a odjel a hodnostář oblečený do fialově šedého roucha pokynul Meliklovi a dali se k domovu.

Hoch cítil, že ač oba vyslanci zachovali důstojnost a klid, přece jen byli naplněni velkou starostí, a proto mlčel, když kráčeli ulicemi Memfidy. Po delším odmlčení se Nehurabhed ozval, jako by hovořil k sobě:

„Ano, tajemný je Egypt a nebezpečný, velmi nebezpečný.“

Teprve potom se Melikles odvážil vyprávět svou příhodu v chrámu. Stařec jej pozorně vyslechl a důrazně mu zakázal, aby ho doprovázel na cestách k egyptským kněžím.

„Zde jsou stěny příliš silné a skrývají různá strašná tajemství. Mému důstojnému příteli, který se právě dnes vrací do naší vlasti, se nepodařilo ničeho dosáhnout, nic se nedověděl, nikoho nepře-

svědčil, ačkoli měsíc čtyřikrát změnil svou tvář od té doby, co sem přišel jako vyslanec. Snad se to podaří mně. Jsem daleko méně nápadný,“ zabručel si stařec.

A když již docházeli k domovu, ještě řekl Meliklovi: „Dávej pozor, hochu! Pamatuj, že v Egyptě je lépe mít jedno oko přimhouřené a na nic nebyť zvědavý. Leč,“ dodal bruče si tiše do brady, „leč by to bylo nutné...“

KAPITOLA PATNÁCTÁ

Melikles se pro tento zákaz nermoutil a od té doby trávil téměř všechny dny ve společnosti Kalia. Býval u něho často na lodi a pomáhal posádce vykládat zboží. Především však chodil s ním a se starým Sotiónem k obchodníkovi Filemonovi – Řekovi, u něhož bydleli oba velitelé syrakuské bárky.

Filemon byl zámožný obchodník a dobrý Sotiónův známý. Hned u přístavu měl velký obchod s vínem a ovocem. Obchodní místnosti byly ve starém a zchátralém dvoupatrovém domě. Celé přízemí a malinké nádvoří bylo vyplněno bednami, sudy vína a koši s ovocem. Stál zde vůz, vždy připravený k odjezdu, byla zde stáj s několika muly. V prvním poschodí byl byt kupce a jeho rodiny a několik místností, v nichž přechodně bydlívali Filemonovi známí, jako například Sotión a Kalias. Ve druhém poschodí byla půda a místnosti pro služebnictvo a dělníky.

V celém domě od rána do večera vládl horečný ruch.

Melikles zde pomáhal rovnat sudy s vínem, které přicházely ze Syrakus, a třídil ovoce. Kalias se divil, že se hoch tak najednou zajímal o obchodnickou práci, ačkoliv jej nikdo do ní nenutil. Myslíl dokonce, že Melikles se chce stát obchodníkem a že se chce u Filemona vyučit.

Avšak důvod, proč si hoch tak najednou zamiloval obchodnický stav, byl zcela jiný. Filemon měl totiž velkou rodinu, několik vlastních, ještě malých dětí a starší, již dorůstající neteř jménem Anité.

Anité bylo čtrnáct let a byla opravdu krásná. Měla světlé, jako pšenice zlaté, měkce zvlněné vlasy a tvář jemně narůžovělou. V jejím obličejí jako by se stýkaly hravost a živost dítěte s vážností dospělé, na kterou si chtěla hrát.

Když ji Melikles ponejprv spatřil a uslyšel její vysoký a zvučný hlas, čistý jako křišťál, byl tak zmaten, že nemohl promluvit ani slova, ačkoliv jej Kalias právě vychvaloval před Filemonem jako bystrého, výmluvného a neobyčejně statečného hochu.

Od té chvíle všechny myšlenky, všechno úsilí hochovo směřovalo k jednomu cíli: uvidět opět Anité nebo aspoň uslyšet její hlas. Pracoval několik hodin na dvoře při rozlívání vína ze sudů do krátérů a do obrovských kádí, jen aby ji spatřil, jak sestupuje po vnějších schodech domu v bílém peplu, s vysoko zdviženou hlavou. Tehdy na chvíli zatajoval dech a rozléval víno na ruce a na zem, ačkoli právě tehdy chtěl ukázat svou výjimečnou zručnost. Jednou, když byl s Kaliem pozván k Filemonovi na večeři, vyprávěl podroušenému obchodníkovi své příhody s Nehurabhedem na spartské lodi; vyprávěl směle a barvitě, když najednou vstoupila Anité s amoforou v ruce, aby hodovníkům dolila vína. A tu se Melikles zajíkl, upadl do rozpaků, ztratil sled svého vyprávění a umkl, až teprve Kalias mu musel připomenout, o čem hovořil.

Uprostřed večeře přišel neočekávaně otec Anité Diomenes, důstojník vojska jeho svatosti faraóna, lochagos čili setník námezdních řeckých oddílů. Byl to již starší člověk, přímé, vráskami zbrázděné tváře s pronikavě hledícíma očima pod silným bílým obočím. Dlel v Egyptě nepřetržitě již několik desítek let, vysloužil si tu z prostého vojáka hodnost setníka, oženil se tu s Řekyní, která přišla z Asie a po její smrti zde sám vychovával své děti. Pozval sem svého bratra Filemona, který se usadil v Memfidě a získal značný majetek.

Avšak své mládí strávil Diomenes v Efezu, ve Smyrně, na maloasijském, iónském pobřeží. V Milétu chodil krátkou dobu do školy, a když se dověděl, že Melikles pochází odtamtud, začal se k hochovi chovat přátelsky, protože si připomínal dávno uplynulá léta.

Diomenes bydlil nyní se synem, kterého cvičil na vojáka ve vojenském táboře u Saidy v Dolním Egyptě – svou dceru, kterou chtěl domácně vychovat, svěřil péči své švagrové.

Právě nyní přišel do Memfidy pro dceru, pro svou malou Anité, a chtěl ji aspoň na několik měsíců vzít s sebou do Saidy. Starý voják usuzoval z určitých neomylných znamení, že se v tomto roce schyluje k válce, a proto se chtěl potěšit rodinou před možným rozcho-

dem. Když se Melikles dověděl, že Anité za několik dní odjíždí, zarmoutil se a zakabonil a vrátil se od večere k Nehurabhedovi velice sklíčen.

Brzy však následovaly události, které otráslly chlapcovou myslí, které jej donutily zapomenout na Anité a na Diomena a přiměly jej zabývat se zcela jinými věcmi.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Začalo to tím, že se Kalias opil. Jednou seděl se svými kamarády – plavci ve velkém fénickém hostinci. Právě uzavřel znamenitý obchod a byl ve výborné náladě. Neomaleně se vysmíval naivnosti Egyptanů, kteří se prý nevyznají v obchodování, ve zboží a vůbec v ničem a dají se snadno ošidit Féničany a vychytralými kněžími, přinášejí oběti hloupým býkům a žravým krokodýlům a uctívají je jako bohy. Kalias, rudý, zpocený, řval na celou hospodu. Několik střízlivějších kamarádů jej chtělo zadržet, ale marně. Kromě Féničanů bylo v hospodě několik egyptských vojáků, kteří sice nepochopili všechno, ale přece jen rozuměli řecky.

A Kalias si právě vzpomněl na jeden náboženský průvod, v němž několik kněží slavnostně provázelo ulicemi Memfidy posvátného býka Apise. Posvátný býk, obklopen zástupem pobožných, krácel velmi důstojně; najednou utrousil na ulici nezvratný důkaz toho, že je dobře krměn a že má zdravý žaludek.

Tato událost nyní uvedla Kalía v nadšení. Zvedl se a obrátil se k egyptským vojákům s otázkou, co jim ctihodní kněží prikazují dělat s posvátným lejnem posvátného býka. Egyptané byli zaraženi touto otázkou, předstírali, že nic nechápou, ale Kalias vysvětloval věc tak důkladně, že diváci řvali radostí.

Konečně přiskočil k rozveselenému Řekovi sám majitel hostince a spolu s kamarády jej odvedli stranou; avšak Kalias s pijáckou umíněností nadhodil hned nový problém, zda posvátný krokodýl má právo sníst posvátného býka a co by z toho vzešlo.

Egyptané nečekali na další Kaliův výklad, rudí hněvem a rozhořčením opustili hostinec; hned potom vystřízlivěl také Řek a rázem na všechno zapomněl.

Ale nezapomněli Egyptané.

Na druhý den šel Kalias s Meliklem po městě. Byl v dobré náladě, veselý; obchody šťastně ukončil, v nejbližších dnech se měl dát na zpáteční cestu do Syrakus. Nyní se toulal ulicemi a přemýšlel o tom, jaké dárky by měl přivést ženě a dětem.

Najednou, když přecházeli kolem velkého chrámu boha Sobkha, vyskočilo z hradeb šest kněžských strážců, jeden z nich hodil Kaliovi na hlavu pytel, dva jej uchopili za ruce, dva za nohy, jeden odstrčil Melikla stranou, a pak všichni, nesouce Kalia, skočili do malých vrátek ve zdi. Všechno se to událo tak rychle, že dříve než se Melikles vzpamatoval, než se chopil meče a skočil na pomoc, těžká vrátka se před ním přibouchla. Za hradbami zaslechl jen tichý, pytlelem ztlumený Kaliův nárek a křik.

Melikles se pokusil otevřít vrátka – marně.

Vztekly a hněvem bez sebe začal do vrat kopat nohou, bušit pěstmi, sekát mečem. Odpovědělo mu mlčení. Nato začal v zoufalství volat o pomoc, obracel se na chodce, střídavě proklínal nebo úpěnlivě prosil. Avšak ti jej míjeli lhostejně, jako by nic nepozorovali, nebo jako by to, co se stalo, bylo nejobyčejnější věcí pod sluncem.

Najednou Melikles zpozoroval, že se vrátka lehounce pootevřela. Strčil do nich a tentokrát bez nesnází povolila. Otevřel je dokořán a skočil dovnitř.

Octl se v úzké, nízké, tmavé a dlouhé chodbě. Rozhlédl se kolem; chodba byla prázdná. Udělal několik kroků. Nic. Ticho. Zvláštní pocit hrozného nebezpečí mu přikazoval, aby se zastavil. Učinil tak a naslouchal. Najednou uslyšel tichý sykot, ne však před sebou, ale jakoby pod sebou. Podíval se. Po podlaze se plazili dva obrovští brejlovci, jeden užuž se dotýkal příšernou tlamou jeho nohy. Hoch strašně vykřikl a jedním skokem byl na ulici.

Zdalo se mu, že byl uštknut do nohy, a opravdu na lýtku spatřil trochu krve. Mohl si také, když prchal, roztrhnout kůži o železná vrátka. Jestliže však to byl had?

Hoch utíkal bezhlavě, strachem bez sebe. Udýchán vpadl do malého domku, v němž bydlel s Nehurabhedem. Stařec byl doma, a když se dověděl, co se stalo, v první chvíli se velmi poděsil. Když si však prohlédl ranku, zdatelně se uklidnil.

„To nevypadá na hadí uštknutí,“ řekl rozhodně.

Pro jistotu však rozřízl ránu dýkou, až krev vytryskla. Starý muž si dlouho pozorně prohlížel tuto krev a uklidnil se úplně. Přinesl ještě chlapci lék, plný pohárek tekutiny, průzračné jako voda.

„To ti rozhodně neuškodí,“ řekl.

Melikles vypil nápoj jedním douškem.

Tekutina byla zdánlivě studená, ale později pocítil v žaludku a v prsou strašné horko. Hrdlo mu hořelo jako oheň, v hlavě nesnesitelně hučelo, celá místnost se roztancovala, zatočila v očích. Měl dojem, že mu oči vylézají z důlků.

„Ó můj, pane, já snad umírám,“ šeptal hoch.

Nehurabhed mávl nedbale rukou. Byl si už jist, že hoch je zdrav, a přikázal mu, aby podrobně vypravoval celou věc s Kaliem.

Když se dověděl o příhodě v hostinci, zvážněl, opřel hlavu o dlaně a dlouho seděl mlčky.

„Co dělat, co dělat?“ šeptal horečně Melikles.

Nehurabhed pokrčil rameny.

„Ten člověk se zahubil,“ řekl, „a nevím, podaří-li se někomu jej zachránit.“

„Vždyť ty, pane, znáš mnoho kněží, možná že oni se přimluví za Kalia, vždyť Kalias nebyl střízlivý, a nevěděl proto, co hovoří.“

Starý muž pokýval hlavou.

„Ó, ano,“ řekl, „znám dobře velekněze chrámu Sobkha, ve kterém uvěznili Kalia, znám jej tak dobře, že vím, že učiní vše, co jen bude moci, aby mi udělal něco na zlost. Ne, důstojný Mechroes se ani nesmí dovědět, že Kalias je můj známý. To by celou věc, která je i tak zlá, jen zhoršilo. Mechroes – představený chrámu Sobkha v Memfidě – je jedním z nejzatvrzelejších lidí a přitom je starý, hloupý a mstivý. Kalias je ve strašných rukou.“

Melikles zaťal pěsti.

„Ale vždyť není možné, aby se nedalo nějak jej zachránit,“ volal zoufale, „vždyť přece jen musí být nějaká rada, nějaká cesta.“

Nehurabhed chvíli mlčel, potom se najednou ozval přísným hlasem:

„Kalias je nezodpovědný piják a dobrodruh. Opravdu si zasloužil, aby dostal pořádný výprask na náměstí, tak, aby si nemohl týden sednout ani vstát. Přesto jej chci zachránit. Především se dovím, nikoli ovšem sám, ale s pomocí známých syrských kněží, kde teď Kalias je a pro co je obžalován a co mu hrozí. Ty jdi dnes k Filemonovi a k Sotiónovi a pověz jim všechno. Zítra, jakmile se něco dovím, uvědomím je tvým prostřednictvím o krocích, které podniknu. Jen ať nikomu neříkají o tom, že Kalias je můj známý.“

Na druhý den ráno Nehurabhed zašel sám k Filemonovi, aby osobně Řekům všechno vysvětlil.

Ve Filemonově bytě se konala společná porada, jíž se kromě hospodáře zúčastnili jeho bratr, setník Diomenes, Sotión, Nehurabhed a Melikles.

Nehurabhed několika slovy nastínil nebezpečí situace.

„Je zle,“ řekl, „Kalias byl obžalován pro urážku boha a pro zneuctění náboženství. Hrozí mu trest smrti. Kdyby se to stalo v jiné době nebo kdyby Kalias nebyl Řek, bylo by možno snáze celou věc urovnat a skončilo by se to jen výpraskem, ale takto...“

Diomenes jej přerušil:

„Řekl jsi, pane: kdyby Kalias nebyl Řek; z jakého důvodu by měli důstojní kněží být proti nám tak zaujati?“

Nehurabhed obrátil oči na starého vojáka.

„Protože vy, Řekové,“ řekl důrazně, „jste ze všech cizinců, kteří se hemží v posvátné egyptské říši, nejméně oblíbeni.“

Diomenes sebou trhl.

„Důstojný cizinče, vyprávíš mi novinku,“ odpověděl, „jsem zde v Egyptě ze všech vás nejdéle, prožil jsem různé doby, zlé a dobré, viděl jsem a vím, že se obyvatelstvo někdy proti nám bouřilo, že egyptští vojáci se nejednou s námi hádali, ba – bili se také s našimi. No a co se stalo? Jeho svatost faraón Apries ví dobře, že řecký sbor je nejbojovnější a nejlepší částí jeho armády, a proto nám Řekům nikdy nedovolil v ničem ukřivdit. O tom vědí kněží, nomarchové i úředníci.“

„Ano, ano,“ potvrdil Nehurabhed, „skutečně jste dosáhli vynikajícího postavení, takového, že jedni se na vás dívají s odporem, jiní vám závidí a třetí – se vás dokonce bojí.“

„Kdo?“ zvolal Diomenes.

„Féničané,“ zašeptal Filemon.

„To je pravda,“ dodal Sotión.

„Vždyť Féničané nevládnou v Egyptě,“ řekl prudce Diomenes.

Nehurabhed pokrčil rameny.

„Ale ovládají rádce a ministry jeho svatosti; oni všichni, nebo téměř všichni, jsou dlužníky fénických obchodníků, nebo přímo dostávají od nich plat, větší než z pokladny jeho svatosti. Ostatně kromě Féničanů ani sami Egyptané vás nemilují; kněží se dívají s odporem na vaše chrámy, které rostou na břehu posvátné řeky jako houby po dešti, a důstojníci egyptských a libyjských oddílů proklínají, že jsou povyšováni jenom Řekové.“

„To je pravda,“ odpověděl Diomenes, „ale přesto počítají s námi, a proto nemyslím, že by Kaliovi mohlo uškodit to, že je Řek!“

„A já jsem si jist, že ano!“ odpověděl stařec. „Kněží nyní neopomenou žádné příležitosti, aby Řekům udělali něco na zlost a aby podnítili obyvatelstvo proti vám.“

„Proč?“

Ale Filemon potvrdil Nehurabhedova slova.

„Ty, Diomene,“ řekl, „si sedíš ve svém táboře mezi vojáky a nic nevíš, co se děje, a tu ve městě jsou od nedávna stále výtržnosti s Egyptany a již po několik dnů běhají po vesnicích zvláštní poslové, kteří přemlouvají rolníky, aby nic nekupovali od Řeků. Také ve městě se lidé vyhýbají našim krámům jako morové ráně, a půjde-li to tak dále, utrpíme velké ztráty.“

Diomenes chvíli mlčel.

„Avšak,“ pokračoval neústupně, „myslím, že kdyby Aischines, velitel našich vojsk stojících posádkou v Heliopoli, se chtěl přimluvit u důstojného nomarchy za Kalia, jistě by dosáhl u kněží, že by propustili jednoho nepatrného Řeka, jehož celou vinou bylo, že způsobil hloupou pijáckou výtržnost.“

Zítřa, jak víte, jedu do Saidy; po cestě se mohu zastavit u Aischina v Heliopoli. Aischines mě zná a jistě neodmítne prosbu starého vojáka.“

„Pochybuj, že by nomarcha nyní, právě nyní, chtěl ztratit aspoň jedno slovo za nešťastného Řeka. Nejdůležitější však je to, že Aischines není v této chvíli v Heliopoli.“

Diomenes se pohrdavě usmál.

„Odpusť, důstojný pane, ale o tom já, voják, musím vědět lépe než ty. Aischinův pluk stojí v Heliopoli, a proto rovněž on sám musí být u něho.“

Ale Nehurabhed klidně odpověděl:

„Před třemi dny Aischines se svým plukem odpochoval z Heliopole a nyní je na cestě k Sinajské náhorní plošině.“

Diomenes vyskočil z místa:

„To není pravda! Ostatně odkud můžeš ty, cizince, vědět o tom, o čem nevím já, důstojník vojsk jeho svatosti?“

A tu Sotión, který se od Kalia dověděl, kdo je Nehurabhed, uchopil starého vojáka za ruku.

„Diomene,“ řekl, „tento muž nemluví naprázdno, může vědět více než ty, já a my všichni spolu s Aischinem.“

Diomenes umlkl a sedl si. Nehurabhed za chvíli pokračoval:

„Aischines je na cestě do Sinaje. Je to pravda. Pravda je také, že všechny řecké oddíly v Dolním Egyptě v těchto dnech obdržely rozkaz, aby se odebraly k hranicím Arábie.“

„Můj pluk také?“ otázal se pohrdavě Diomenes. „Jestli víš také o tom, pak jsi, pane, opravdu kouzelník.“

Nehurabhed si nevšiml Řekova urážlivého tónu.

„Tvůj pluk, Diomene, patří ke královskému sboru, a pokud vím, stojí dosud nezměněně v Saidě, avšak každou chvíli i on může dostat rozkaz, aby se dal na pochod.“

„Copak tedy znamenají ty náhlé pohyby vojsk?“ otázal se Filemon. „Hrozí snad válka?“

Nehurabhed pokynul hlavou.

Diomenes opět rychle vyskočil.

„Nechci tě urážet, starý muži, protože jsi host mého bratra, ale v tvých slovech se jedno nadržuje druhému, jako lišty v rozeschlém su-

du. Jestliže se opravdu připravuje válka, o čemž se stále hovoří i u nás v armádě, pak věz, že Egypt právě nyní musí nejvíce počítat s námi. Pro Dia, pro všechny nesmrtelné bohy, ne nadarmo je známa sláva našich zbraní až v Babylóně!“

„Ano,“ odpověděl Nehurabhed, aniž zvýšil hlas, „může však být taková válka, ve které vaše vojska nebudou Egyptu nic platná, ba, ve které mu budou překážet, velmi překážet.“

„Copak to je za válku?“ otázal se nedůvěřivě starý voják.

„Válka s Řeky,“ dodal Nehurabhed.

Filemon, Sotión a Diomenes rychle vyskočili.

„S kým?!“ zvolali rozhořčeně.

„S Řeky,“ opakoval pomalu stařec, „s Kyreňany, chcete-li, abych to řekl přesněji.“

Nastalo dlouhé mlčení.

„To může být,“ řekl konečně Sotión.

„To může být,“ opakoval Filemon.

A Nehurabhed se rovněž zvedl a rozhlédl se kolem.

„Přišel jsem sem,“ řekl silným hlasem, „ve věci Kaliově, samozřejmě, je nutno jej zachránit a o tom se musíme poradit. Ale kromě toho je tu i jiná záležitost – vaše záležitost. Řekům hrozí nebezpečí. Chcete-li – věřte, nechcete-li – nevěřte. To je vaše věc. Co já vím, to vím zcela bezpečně. Již včera byly zaslány veliteli vašeho sboru Simonidovi tajné zprávy o tom, co se připravuje. Ale to jsou zbytečná opatření. Simonides ví sám dobře o všem, ale nechce učinit žádná protiopatření. Není již Řek, ale faraónův služebník, který doufá, že se jednou stane hlavním velitelem armády. Odmítl proto všechny prosby obyvatel Kyrenaiky, kteří jej prosili, aby se přimluvil u faraóna a přiměl jej, aby upustil od připravovaného tažení. Tito poslové dosáhli jen toho, že vzbudili nedůvěru u kněží a úředníků, kteří nyní již nevěří Řekům a usilují o to, aby se jich zbavili. Proto odesílají řecké námezdné oddíly na druhý konec království, proto se dívají s nedůvěrou na všechno, co je řecké, proto hovoří o odzbrojení a o propuštění části řeckého sboru ze služby.“

Ve slovech starého muže bylo tolik přesvědčení a jistoty, že Řekové bezděčně sklonili hlavy.

Jen Diomenes se opět ozval:

„Vše to vypadá pravděpodobné a může být pravdivé, pokud Egypt skutečně chce válku s Kyrenaikou. Ale co by měl Egypt z Kyrenaiky, malinké osady, jakých má mnoho po obou stranách Nilu?“

„Kyrenaika má sice nějaký spor s Libyjci, kteří žalovali na Řeky u jeho svatosti,“ hovořil Nehurabhed, „ale to je jen záminka; Kyrenaika je daleko za Libyjskou pouští a zajímá svatou říši asi tolik jako zrnko písku v Arábii.“

„Nuže, Kyrenaika sice Egyptu nepřekáží, ale zato překáží, velmi překáží Féníčanům. Zvláště Kartagiňané se dívají se závistí na to, že na libyjském pobřeží, které jim až dosud patřilo celé, vznikají řecké přístavy, že všechny lodi, které plují mezi Sicílií, Egyptem, Krétou a Kartágem se zastavují v Kyrenaice a v Barce a nechávají tam zboží i peníze. Ano, Kyrenaika je malá osada, ale před několika lety nebyla vůbec, nyní však čítá kolem třiceti tisíc obyvatel a roste z roku na rok, protože osadníci z celého Řecka se stěhují k břehům Afriky.“

„Má tedy Egypt bojovat za zájmy fénické?“

Nehurabhed pokynul hlavou.

„Ostatně Féníčané vysvětlili ministrovi jeho svatosti, že to vlastně nebude žádná válka, jenom výprava, pro niž stačí jediný armádní sbor. Slibují však za to poskytnout půjčku pokladně svaté říše, která, jak známo, je vždycky prázdná.“

„Taková výprava,“ řekl Diomenes, „se měla konat již před dvěma roky, avšak sešlo z toho tehdy a skončilo jen na vyhrůžkách.“

„Protože tehdy řecká vojska dala jasně na srozuměnou, že nebudou bojovat s krajany, a faraón se zalekl rozkolu v armádě. Nyní však bylo rozhodnuto zajistit se před takovým rozkolem, a proto Řekové byli buď vysláni do arabské pouště, nebo se řecké námezdní jednotky rozpouštějí.“

„Faraón je náš přítel,“ bránil ještě svou věc Diomenes.

„Ano, byl jím. Avšak nyní je to nemocný, starý muž, místo něhož vládnu jiní.“

„Je to pravda, všichni o tom hovoří,“ zašeptal Filemon.

Diomenes svěsil hlavu.

„Mluvme o Kaliovi,“ ozval se dosud mlčící Sotión.

„Všechno to, co jsem hovořil, se týká i Kalia; vysvětloval jsem jen, proč jeho postavení je tak těžké a proč pokusy o jeho záchranu jsou tak obtížné. Pro Řeky nastala zlá doba.“

V místnosti zavládlo ticho.

„Co můžeme učinit pro Kalia?“ otázal se Sotión.

„Musíme se pokusit podplatit kněze chrámu Sobkha, ne ovšem samého Mechroa, ale jeho pomocníky. Je to věc nesnadná, protože každý, kdo zajatci pomůže k útěku, ví o tom, že se může octnout sám na jeho místě. Kolik můžete sebrat peněz?“ otázal se přímo.

Filemon se podíval na Sotióna.

„Kalias není bohatý,“ pomalu odpověděl starý plavec.

„Jakou asi cenu má jeho majetek? Nezapomínejte, že tu jde o jeho život a že ctihodní kněží nejsou zvyklí na malé částky.“

Sotión se na chvíli zamyslíl.

„Jeden talent, snad půldruhého,“ řekl.

„Pro Merkura! Talent, to jsou velké peníze!“ vykřikl Filemon.

„Je to nejmenší částka, jakou můžeme nabídnout za takovou službu; kdy můžete sebrat tyto peníze?“

„Já mohu půjčit čtyřicet min, jestliže se za mne Sotión zaručí,“ řekl Filemon.

„Na jeden rok?“

„Na rok.“

„Bez lichvářských úroků?“

Filemon se zamyslíl.

„Budiž,“ řekl konečně, „učiním to pro tebe, Sotióne.“

„Dobře; zbývající část vybereme mezi posádkou. Všichni tam mají Kalia rádi a chtějí mu nějak pomoci.“

Filemon byl pln starostí.

„Talent, to je obrovská částka,“ stále opakoval.

„Jen aby stačila, jen aby ji ctihodní kněží ráčili přijmout,“ zabručel nevrle Nehurabhed. „Obávám se totiž, že tentokrát žádné peníze nepomohou. Pokusit se však o to musíme stůj co stůj.“

Tím porada skončila. Řekové slíbili sebrat peníze do zítřka do večera. Nehurabhed měl s pomocí známých syrských kněží vyhledat lidi v Sobkhově chrámu, kteří by se pokusili usnadnit zajatci útěk.

Když Nehurabhed již odcházel, obrátil se ještě jednou k Diome-
novi.

„A ty, statečný Diomene, jestliže opravdu jedeš zítra do Saidy, řekni svému veliteli Peleovi, jmenuje se přece Peleas, všechno, co jsem ti o Řecích řekl.“

„Všchno budu opakovat,“ řekl starý voják. „Soudíš však, pane, opravdu, že může dojít k propuštění a rozpuštění části našich ná-
mezdných oddílů?“

„Jen aby se na tom přestalo,“ odpověděl Nehurabhed.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Nehurabhedovy obavy se ukázaly správné, především pokud šlo o Kalia. Soud kněží skutečně usiloval plně využít případu nešťastného Řeka k tomu, aby vyvolal strach mezi cizinci a zároveň aby popudil věrný lid proti Helénům.

Kalias byl odsouzen k smrti, rozsudek měl být vykonán v nejbližších dnech. Zároveň byla zesílena stráž a hlídání Kalia bylo svěřeno vyzkoušeným vojákům a kněžským důstojníkům. Veškeré pokusy podplatit tuto stráž selhaly.

Strážci dobře věděli, že uteče-li vězeň, čeká je jeho osud.

Zároveň věděli, že nikde v celém Egyptě se jim nepodaří ukrýt před všemocnou rukou kněží.

Když Nehurabhed vyčerpal všechny cesty k podplacení úřadů prostřednictvím svých známých kněží, když toto úsilí selhalo a čas ubíhal, rozhodl se nakonec jít sám k veleknězi Mechroovi. Tento krok již nemohl uškodit postavení, v němž Kalias nyní byl.

Brzy se však vrátil z rozhovoru, sklíčený a smutný jako nikdy předtím.

Meliklovi, který na něj čekal s tlukoucím srdcem, jen řekl, že vše je marné – a ponořil se do těžkého mlčení.

Hoch lomil rukama.

„Jak to, není tedy žádná naděje?“

„Naděje je vždycky, dokud je bůh na nebi,“ pravil stařec.
Potom mu v krátkosti zopakoval celý rozhovor.

„Kněží nejen že chtějí Kalia potrestat,“ pravil, „ale z jeho popravu chtějí udělat podívanou pro lid. Když jsem prosil Mechroa jako člověk člověka o milost pro odsouzence, odpověděl mi se zbožnou důstojností, že on není uražen, ale bůh, a že jenom bůh může viníku odpustit. Vězeň bude podroben zkoušce, a jestliže si bůh nebude přát jeho smrti, budou mu darovány život i svoboda.“

„Jaká to bude zkouška?“ otázal se Melikles.

Nehurabhed mávl pochybovačně rukou.

„Blízko Sobkhovy svatyně při chrámové zdi je bazén. V tomto bazénu žije krokodýl, který je egyptským lidem uctíván jako živý obraz boha Sobkha na zemi. Odsouzenec musí přeplavat bazén na druhou stranu za to, že urazil božstvo. To je vše. Bazén není velký.“

Za padesát let se však nestalo, aby se odsouzení podařilo jej přeplavat. Bůh nechce nikomu darovat život a krokodýl je věčně nenasycený a krutý.“

„To je strašné!“ vykřikl hoch.

Nehurabhed mu neodpověděl.

„Pane, a kdybychom ozbrojili několik námořníků a přepadli dav a stráž u bazénu?“

Stařec pokrčil rameny.

„To je nesmysl,“ řekl, „naprostý nesmysl. Ani na to nemysli. Není možno připustit, aby někdo zbytečně zahynul sám a uvedl do záhuby jiné. Stačí Kalias. Zdalipak jsi dobře viděl ten chrám? Všechna jeho vnitřní nádvoří, zdi, které jsou silnější než nejmohutnější strom a vyšší než tři lidé, brány s čtverhrannými věžemi a všude kněží – strážcové. Vždyť to je spíše pevnost než chrám.“

„Není možné jej opustit, pane!“

Stařec si přetřel čelo, díval se zamračeně.

„Musím si to promyslit,“ řekl.

„Kdy ho mají popravit?“ otázal se ještě Melikles.

„Zítř ráno.“

„Ó, velký Die, milosrdný bože!“ vykřikl hoch. „Zítř! Ó, Kalie, Kalie!“ vzlykot mu drásal prsa, pláč křečovitě svíral hrdlo.

Nehurabhed se obrátil k němu netrpělivě:

„Melikle, jdi již a uklidni se. Řekl jsem přece, že si to chci promyslit.“

Hoch beze slova odešel. Běžel s hroznou zprávou k Sotiónovi a Filemonovi.

Řekové byli jati vztekem a zoufalstvím. Proklínali Egypt, kněze, všechny jejich bohy a bůžky, v bezmocném hněvu si rvali vlasy. Ale ani oni si nevěděli rady.

Hodiny ubíhaly. Melikles neměl nikde stání, a proto se vrátil k Nehurabhedovi. Jenom u něho ještě hledal útěchu.

Stařec nebyl doma. Přišel teprve kvečeru s velkým balíkem v náručí.

„Vymyslíš jsi něco, pane?“ otázal se hoch.

„Zkusíme poslední způsob,“ odpověděl stařec. „Dnes večer musím být ještě jednou v egyptském chrámu, abych vykonal obět' jejich bohu.“

„Chceš ho uprosit, pane?“

Stařec udělal neurčitý pohyb hlavou.

„Setkám se asi s knězem boha Sobkha a chci podat důkaz své zbožnosti.“

„Neuděláš snad ve svatyni nějaké kouzlo?“ otázal se Melikles.

Nehurabhed přisvědčil hlavou.

„A co já mám dělat, pane?“

„Poneseš za mnou tento balík k chrámovým dveřím.“

„Copak je v tom pytlí?“

„Obětní zvíře, husa, kterou obětuji na oltáři svatého božstva.“

„A myslíš, pane, že to může zachránit Kalia?“

„Všechno je v rukou boha,“ odpověděl stařec.

Když nastal soumrak, Nehurabhed a Melikles vyšli z domu.

Nehurabhed nebyl oblečen jako obvykle. Měl na sobě bohaté roucho kněze velké bohyně Isidy. Byl to druh široké, purpurem a zlatem bohatě lemované tógy, která mu splývala až ke kotníkům. Stařec měl na hlavě kapuci s rudými třásněmi, které mu splývaly na ramena a záda. Úplně se změnil. Vypadal okázale, nádherně a důstojně. Egyptský lid se na ulici před ním rozestupoval s úctou. Melikles šel vzadu a nesl pytel s obětí. Nahlédl dovnitř a přesvědčil se, že to je opravdu husa, obyčejná velká husa, nedávno zabitá, ještě se stopami čerstvé krve na peří.

Když docházeli k chrámu, již se stmívalo, rychle se snášel jižní soumrak.

Nehurabhed vzal od hochy balík a řekl:

„Zde budeš stát, hochu, a počkáš na mne. Nebudeš se ovšem pokoušet projít bránou. Kdybych se však dlouho nevracel, ano, kdybych se dlouho nevracel, pak... pak... pak řekneš syrskému knězi, u něhož bydlím, že jsem se nevrátil. To je vše. A ještě...,“ dodal měkkým hlasem, „pak jdi k Filemonovi a utíkej, hochu, co nejrychleji ke své matce do Milétu.“

Dříve než Melikles stačil něco odpovědět, stařec se obrátil a vstoupil klidným, přímým krokem mezi dvě malé věže zvané pylo-

ny, které tvořily vchod do prvního chrámového nádvoří. Vojáci stojící v bráně se před ním hluboce sklonili, jeden dokonce poklekl; starý muž vztáhl nad ním ruku a prošel lhostejně dále. Melikles jej ještě zahlédl, jak jde alejí, která vedla k chrámovým stupňům. Stranou od této aleje se půda terasovitě svažovala dolů a tam, uprostřed stromů se rozprostíral osudný bazén. Nyní bylo vidět z dálky jen stíny palem, které rostly u bazénu, protože vše ostatní bylo již ponořeno do houstnoucí tmy.

Čas ubíhal. Nastala již úplná tma. Melikles začal mít strach o starce. Nyní pochopil jeho slova a cítil, že jeho mistrovi hrozí nějaké nebezpečí.

Avšak stařec se vrátil dříve, než hoch očekával. Kráčel tímž přímým, důstojným krokem, stráž jej nezastavila. Pokynul Meliklovi, který k němu rychle přiběhl a pln starostí se rychle dotazoval, zda bůh přijal jeho oběť.

„Nevím,“ odpověděl stařec, „učinil jsem však všechno, aby ji přijal.“

„Udělal jsi kouzlo?“

„Ano.“

Hoch se díval na svého přítele s pověřčnou hrůzou.

„A může být Kalias zachráněn?“ šeptal.

„Nevím, nic nevím, hochu,“ odpověděl starý muž, „udělal jsem však všechno, co jsem mohl. Ostatní uvidíme zítra.“

Zítra!

V noci Melikles vůbec nespál. Cítil, vmýšlel se do postavení nešťastného odsouzence v jeho posledních hodinách, vzpomínal si na Kaliovu ženu, děti, které byly k němu tak dobré, modlil se k Diovi, k Poseidónovi, ochránci plavců, k Apollónovi.

Ráno, jakmile vyšlo slunce, odebrali se na místo popravy. Tentokrát stráž nestála u vchodu do chrámového nádvoří. Pustili lid dovnitř, do aleje, která vedla k chrámu, a na terasy obklopené masivními sloupy, aby každý mohl být svědkem soudu uraženého boha.

Přestože bylo ještě brzy, bylo zde již hodně lidí a dav stále rostl.

Nehurabhed a Melikles se protlačili co nejbližše ke schodišti vedoucímu z terasy dolů. Hned před nimi se rozkládal nešťastný bazén. Byl obdélníkového tvaru, dlouhý několik set a široký jen sto kroků. Břeh do výše člověka byl obezděn kamením. Do vody vedly z prostředka dolní terasy úzké kamenné schůdky. Podobné schůdky byly na protější straně bazénu. Odsouzenec měl přeplavat od jedné schůdky k druhé. Voda v bazénu byla klidná, čistá, hladká jako zrcadlo. Avšak po obou stranách byl bazén porostlý dosti hustým rákosím, třtinou a sítím. Tam, v této husté spleti polámaného rákosí a stvolů seděl starý říční lupič, kterého kněží pečlivě chovali. Jistě nyní číhal, vyrušen zvláštním hlukem na břehu, hlukem, který po dlouhá léta sliboval totéž – snadný hon na podivného, neobratného tvora, jemuž se říká člověk.

Nehurabhed se naklonil k hochovu uchu.

„Nevidíš, jej někde?“ otázal se tiše.

„Krokodýla?“

„Ano.“

„Ne, nevidím, pane.“

Nehurabhed hluboce vzdychl.

Na druhé straně bazénu byla podobná terasa a hned za ní malá brána, jíž bylo vidět do polí a luk, které se svažovaly až k Nilu. Také v této bráně stály hloučky lidí zvědavých na strašnou podívanou.

V davu rostlo rozčilení, bylo slyšet výkřiky, divoký smích a žerty. Melikles nerozuměl řeči Egyptanů, ale v této chvíli cítil k nim takovou nenávisť, že se mu až měnila tvář, rudla a bledla, dělaly se mu mžitky před očima. Nehurabhed mu nedovolil vzít s sebou meč a vyžádal si od něho přísahu, že ať se stane cokoli, zachová klid. Melikles se ostatně sám přesvědčil, jaké by to bylo šílenství pokusit se násilím osvobodit odsouzence. Několik po zuby ozbrojených kněžských vojáků stálo na břehu a na stupních terasy u samého břehu. Všichni vojáci byli bohatě oblečeni a svou přítomností měli zdůraznit vážnost neobvyklé slavnosti.

Najednou davem proběhl šum, rozlehly se krátké výkřiky, potom zavládlo ticho.

Pod terasou, která se dotýkala šedého žulového masívu chrámu, velikého jako kamenná hora, vyšel z malých dveří, jež vedly do

hlubokých sklepů, průvod, který provázel odsouzence. Vpředu šli dva kněží, osm strážců obklopovalo vězně, dále šli tři černoši otroci s biči v rukou. Otroci měli ubičovat odsouzence, kdyby nechtěl dobrovolně vstoupit do osudné vody.

Všechny zraky se soustředily na zajatce.

Ano, byl to Kalias. Byl úplně nahý a nebyl ničím spoután. Rozhlížel se rychle, horečně kolem, podíval se směrem k bazénu, obrátil zrak na dav stojící na terase. Věděl, co jej čeká, věděl, že není záchrany. Oči měl zahalené mlhou, jako nepřítomné, unavená a hubená tvář vyjadřovala smíření s osudem.

Najednou uprostřed hlubokého ticha zazněl silný hlas Nehurabhedův:

„Kalie! Kalie! Doufej a klidně plav. Doufej, neboť se za tebe modlím ke svému bohu. On tě vezme do své ochrany. Kalie, doufej a plav!“

Nehurabhed zvedl obě ruce a sklonil je směrem k odsouzenci, jako by mu chtěl požehnat.

Všechny oči se obrátily na něho. Také Kalias jej spatřil a něco jako záblesk mu na chvíli rozjasnilo tvář. V tu chvíli jej kněží postrčili ke schůdkům, nešťastný Řek po nich pomalu sestoupil a ponořil se do vody.

Kolem nastalo takové ticho, že bylo slyšet šplouchání vody, kterou rozrážel silnýma rukama. Nehurabhed zavřel oči, Melikles rychle pohlédl napravo a nalevo, neuvidí-li někde strašlivou tlamu, rozrážející černou hladinu vody.

Nic. Bylo ticho.

Kalias již přeplaval polovinu bazénu.

Na pravé straně najednou něco plesklo. Všichni se zachvěli a obrátili svůj zrak tím směrem. Ale byl to jen kámen, který hodila nějaká netrpělivá ruka. Současně dav zařval, vojáci začali tlouci meči do štítů, aby probudili patrně dřímajícího boha.

Melikles si lámal v rozrušení prsty, oddechoval tak, jako by on byl na Kaliově místě.

Odsouzenec již přeplaval tři čtvrtiny bazénu a rozrážel nyní prudce vodu a stále více se blížil ke spásnému břehu.

Nehurabhed stál s pevně zavřenýma očima, s rukama založenýma na prsou, s tváří neobyčejně napjatou a soustředěnou. Obočí měl stažené, svraštelé a přísné.

Dav se přestal dívat na odsouzence a upřel zrak na něho.

Znovu nastalo takové ticho, že bylo slyšet těžké povzdechy lidí. Sám Mechroes, velekněz chrámu Sobkha, vystoupil v nádherném rouchu na horní terasu, aby byl svědkem poprav, a nyní se díval překvapeně na to, co se děje.

A Kalias stále plaval. Ještě pět kroků, ještě tři, ještě jeden. Davem proběhl šum. Melikles se prudce vrhl kupředu. Kalias uchopil rukou stupeň, vystoupil na břeh a jedním skokem se octl na terase.

Nehurabhed otevřel oči; když spatřil Kalia na druhém břehu, hluboce si oddychl, jako by mu spadlo těžké břímě z prsou.

A odsouzenec, aniž se ohlédl, prošel mezi mlčícími skupinami lidí, minul vojáky, kteří stáli nehybně v bráně. Všichni se před ním rozestupovali. Nikdo v celém Egyptě by se neodvážil zvednout ruku na člověka, kterému tak zřetelně bůh prokázal svou milost.

Nehurabhed uchopil chlapcovu ruku.

„Pojďme odtud, pojďme odtud rychle pryč,“ řekl.

Smísili se s davem, který se díval na starce s němým údivem. Když se protlačili zástupem a vešli do méně rušných ulic, Melikles uchopil starcovu ruku a vroucně ji zlíbal.

„Ó pane, jsi nejlepší, nejslechetnější a největší kouzelník a tvůj bůh je nejmocnějším bohem, a dokud budu živ, budu jej ctít.“

Nehurabhed hned neodpověděl, teprve když vstoupil do domu, řekl trochu přísně:

„Nutno vždy ctít Ahura-Mazdu, protože on je ochráncem spravedlivých a vnukl mi dobrý nápad a krokodýlovi dal dobrou chuť.“

„Spíše špatnou,“ opravil hoch.

„Dobrou!“ řekl rozhodně stařec. „Snědl totiž mou husu, a proto již nic nebude jíst ve svém životě!“

„Jak to?“ otázal se Melikles, „vždyť jsi měl tu husu obětovat na oltáři boha?“

„Raději jsem ji, hochu, hodil posvátnému krokodýlovi do bazénu. Vždyť jsem řekl, že jsem učinil všechno, aby bůh mou oběť přijal.“

Melikles se na něho díval stále více překvapen.

„A ta husa, ta husa...“ šeptal.

„Ta husa byla otrávená, silně otrávená. Nu což, můj hochu. Důstojný Mechroes bude si muset nalézt nového boha.“

KAPITOLA OSMNÁCTÁ

O něco později Melikles letěl ke svému zázrakem zachráněnému příteli Kaliovi. Avšak Nehurabhed mu nedovolil zmínit se jediným slovem o tom, jakým vlastně způsobem se podařilo odsouzence zachránit z této strašné zkoušky. Nařídil mu ale, aby Syrakusana varoval, že nebezpečí ještě úplně nepominulo a že musí co nejdříve opustit Memfidu a Egypt.

Tato rada však byla naprosto zbytečná. Kalias měl až po krk posvátné země faraónů, všechno měl již dávno připravené na cestu. Za několik hodin poté syrakuská loď odrazila od břehů a zamířila k severu do daleké vlasti.

Kalias, chvějící se únavou, se střídavě smál a plakal, objímal a líbal Melikla, který se s ním přišel rozloučit, především však děkoval Nehurabhedovi a velebil jej až do nebe. Rozhodně tvrdil, že on je největší kouzelník všech dob. Přísahal také na všechny bohy, polobohy, na stíny svých otců a dědů, že nikdy, nikdy, dokud bude živ, jeho noha nestane na této proklaté půdě.

A když se Melikles vrátil z přístavu, zastihl svého mistra a pána již také připraveného na cestu.

Nehurabhed se obával, že jeho lest s krokodýlem může být odhalena, a pak jej mstiví kněží dostihnou tak nebo onak. Cítil, jak asi musel zuřit zbožný Mechroes nad celou tou záležitostí s Kaliem, a myšlenka na to jej naplňovala opravdovým a hlubokým zadostiučiněním.

Věděl však také, že mstivý velekněz se snadno domyslí, kdo jej tak přelstil, a neopomene ničeho, aby pachatele dostal do svých rukou. I když snad jej nebude moci přímo obvinít z útoku na posvátné

božstvo, přece jen se pokusí o pomstu jiným způsobem. A k tomu užije všech svých sil a prostředků.

Nehurabhed mu proto chtěl raději zmizet z očí. Nejlépe by bylo odjet vůbec z Memfidy a skrýt se v hlučné Saidě, plné cizinců, která

byla tehdy hlavním městem království. Ale stařec to nechtěl učinit. Tady, ve staré Memfidě, se totiž konaly tajné porady nejvyšších kněží, nomarchů a faraónových poradců, tady dozrávaly plány významných politických událostí. Porady byly zahaleny tajemnou rouškou, avšak Nehurabhed měl naději, že se mu s pomocí přátel podaří poodhalit tuto clonu, a proto nechtěl opustit svaté město.

Ještě téhož večera se však tiše přestěhoval do jiného domu, který stál až na konci města.

Jednopatrový domek nebyl velký, byl ze všech stran obklopen starou, zpustlou zahradou. Hned za rozpadávající se zděnou hradbou začínaly již louky a pole. Kromě hospodáře, starého Chaldejce, kterého Nehurabhed znal ještě z doby pobytu v Babylóně, a kromě hospodyně, která byla ještě starší než on, nebydlel v tomto liduprázdném zákoutí nikdo, nikdo je nenavštěvoval, nikdo nezneklidňoval.

Nehurabhed si vybral dobrou skrýš. Bydlil s Melikem v poschodí, v malé světničce, podél jejíchž stěn byly rozestaveny poličky. Na poličkách stály v řadě cihličky popsané čárkami, znaménky, tečkami – klínovým písmem chaldejským. Byla to velká knihovna hospodáře, který byl v jedné osobě filosof, astronom, astrolog, prorok, ale především podivín. Kromě poliček byl nejdůležitějším zařízením v této místnosti malý žebřík, po němž se vcházelo na malou, plochou střechu. Tam nahoře učený Chaldejec trávil celé noci, díval se na hvězdy, pozoroval jejich pohyby a zaznamenával svá pozorování.

Hned prvního dne večer pozval Nehurabheda nahoru a ukázal mu své přístroje, tyče, žerdě a kruhy, kterými měřil směr pohybu nebeských těles; dlouho vysvětloval svému hostu velká tajemství, zapsaná hvězdným písmem na černé nebeské tabuli.

Nehurabhed poslouchal se zájmem, tu a tam přitakával, občas projevoval nesouhlas. Živý rozhovor trval delší dobu. Potom hospodář, spokojen, že konečně se může někomu pochlubit svou moudrostí, zatoužil přimět také Melikla, aby se věnoval studiu božské vědy. Proto, když hoch vystoupil na střechu, začal mu nejpřístup-

nější formou vysvětlovat jména a podivuhodné zákony největších hvězd a planet.

Melikles zprvu s nadšením pozoroval hvězdné nebe, brzy však jeho pozornost upoutala zcela jiná věc.

Nedaleko domku rostl obrovský cedr. Jedna jeho mohutná větev sahala svými rameny téměř až ke střeše. Na této větvi se nyní proháněly dvě kočky. Přeskakovaly z jedné větve na druhou, točily se kolem kmene, mizely a znovu se objevovaly. Byly bílé, a proto je bylo vidět i ve tmě. Honily se delší dobu. Chlapcův zájem vzrůstal. Větší kočka již doháněla menší, když tato se jedním krásným skokem octla na střeše. Větší ji následovala, chvíli se honily mezi hvězdařskými přístroji, až konečně menší skvělým skokem se dostala znovu na cedr. Melikles pozoroval závody s živým zájmem a stál celou duší na straně menší kočky.

Učený Chaldec se udiveně podíval na tento nenadálý projev radosti, hovořil totiž právě o nejstrašnější hvězdě Hathor, která řídí zlý osud lidí, vyvolává války, mor, zemětřesení, jedním slovem všechny pohromy postihující lidstvo. Nehurabhed se lehce usmíval, zanícený hvězdař však tím byl pohoršen a hluboce uražen.

A tak se skončil pokus vzdělávat Melikla v nejtihnější vědě, která řídí osudy světa.

Několik dnů uběhlo klidně. Meliklovi se tyto dny zdály velmi dlouhé. Nehurabhed mu nedovoloval vycházet z domu, sám se také za celý den nehnul ani na krok. Teprve když se setmělo, odcházel do města. Vracel se vždy dosti brzy, stále více naplněn starostmi.

Jednou pozdě večer jej navštívil onen syrský kněz, u něhož předtím bydleli.

Když odešel, řekl Nehurabhed Meliklovi:

„Možná že zítra již budu vědět všechno. Potom budeme moci konečně opustit Memfidu.“ Za chvíli dodal v zamyšlení: „Brzy také Egypt.“

Po celý den byl Nehurabhed jaksi neklidný. Jakmile nastal soumrak, zahalil se do pláště a zastřel si tvář kapuci. Chtěl již vykročit z domu, když vtom se na prahu srazil s oním syrským knězem.

Kněz vstoupil, lépe řečeno vpadl. Byl rozčilený, bledý v tváři, z očí mu zírала hrůza. Tichým, přerušovaným hlasem podával starci nějakou zprávu.

Melikles nerozuměl slovům, z výrazu Nehurabhedova obličejů však usoudil, že zprávy jsou špatné a hrozivé.

Náhle byl rozhovor přerušen.

Pod okny bylo slyšet rychlý dupot nohou, ztlumené hlasy a volání několika lidí.

Syřan rychle vyskočil a uchopil Nehurabhedovu ruku.

„Špehovali mě, šli za mnou a obklíčili nás!“ vykřikl.

Nehurabhed se podíval oknem; v bráně stálo několik egyptských strážníků, dole v hospodářově bytě bylo slyšet hluk, přesouvání nábytku, prudký rozhovor, náhlý výkřik. Něčí kroky zaduněly na schodech.

Melikles a Nehurabhed zatarasili dveře těžkou bednou, zastavili je poličkami. Dívali se na sebe vyděšenýma očima. Těžce dýchali. Někdo prudce dorážel na dveře. Melikles uchopil meč, který ležel v koutě.

„Jsme ztraceni,“ šeptal Syřan.

„Jsme ztraceni,“ opakoval Nehurabhed.

Najednou Melikles chytil starce za ruku a táhl ho za sebou:

„Za mnou, pane, pojď za mnou!“

Vstoupil na žebřík a v okamžiku se octl na střeše. Přistoupil k místu, kde obrovská cedrová větev se téměř dotýkala stěny. Hbitě jako kočka chytil sklánějící se větev, přitáhl ji níže a rázem se přehoupl na strom. Nehurabhed zaváhal. Dole bylo slyšet praskot prudce páčených dveří; nebylo východiska. S Meliklovou pomocí se nějak dostal na cedr. Syřan následoval jeho příkladu.

Rychle se spustili po mohutném kmeni do černého hustého parku. Současně se však nahoře ozvaly výkřiky, jeden ze strážců stojících ve dveřích domu zaslechl praskot větví, po nichž se prchající spouštěli, a udělal poplach. Z domu vyskočilo několik vojáků, v zahradě začalo bezhlavé pronásledování.

Prchající přebíhali od jedné skupiny stromů k druhé. Již byli u zahradní zdi, když se jim tři strážníci postavili do cesty. Jeden z nich přiskočil ze strany, bodl nešťastného Syřana do prsou a zabil

ho na místě. Melikles se na něj vrhl, ťal jej svým krátkým mečem přes tvář, strážník zařval nelidským hlasem a padl na zem.

Druhý voják, raněný Nehurabhedovou dýkou, uskočil, třetí vida, že pronásledovaní mají zbraň, že dovedou bojovat a zabíjet, ustoupil také a začal volat o pomoc.

Melikles a Nehurabhed se snadno dostali přes rozpadávající se hliněné zbytky zdi a začali bezhlavě prchat do hluboké, tmavé noci.

Běželi po louce, která se stále více svažovala dolů, tu a tam museli přecházet přes proutěné ploty, přes příkopy, které jim protínaly cestu.

Ve tmě k nim doléhaly výkřiky, rozkazy, volání stráží. V dálce zablesklo několik pochodní.

Starý muž těžce dýchal, běžel, zastavoval se a opět běžel. Když dorazili k jakémusi většímu kanálu, jen stěží jej přešel. Na druhém břehu si musel hned sednout – neměl již sil.

„Nemohu dále,“ mluvil přerušovaným hlasem, „nech mě, Melikle, a utíkej.“

Celý se chvěl vyčerpáním, jen s námahou lupal vzduch do znavených plic. Melikles stál nad ním bezradně.

„Utíkej,“ šeptal stařec. „Řekni Řekům, Filemonovi, řekni...“, hlas jen stěží proniká sevřeným hrdlem, „že řecký sbor má být rozpuštěn, že... poslouchej, dávej pozor, že rodiny, děti všech vojáků budou uvězněny, že, že...“ Stařec nemohl mluvit dále. Blížily se hlasy strážníků. Světla pochodní se zableskla v křoví.

„Utíkejme, pane,“ šeptal hoch zoufale.

Pozvedl starce se země, šli dále. Nyní vešli do hustého rákosí třtin, brodili se po kotníky ve vodě, plazili se po čtyřech v ostré trávě. Když se dostali z houští, spatřili před sebou nesmírnou hladinu řeky. Před nimi rozprostíral své klidné, tmavé vody posvátný Nil. Z řeky vanul chlad, vlhko a ticho.

Na břehu vpravo, kousek odtud, začínal rozsáhlý rybářský přístav, který se táhl souvisle podél celé východní strany Memfidy. Melikles bez váhání namířil tímto směrem.

Běžel, ale každou chvíli se zastavoval, zvedal a podpíral Nehurabheda, který se vlekl posledními silami.

A pronásledovatelé se užuž blížili. Strážníci patrně svolali k tomuto účelu všechno obyvatelstvo předměstí, protože volání se ozývalo ze všech stran a celé pobřeží zazářilo světly. Zdáli se ozval štěkot psů.

„Psi nás vyslídí a najdou,“ řekl stařec.

Ale Melikles již věděl, co má dělat. Když dorazil k lodím, snadno našel malý rybářský člun, několikrát jím trhl a spustil jej na vodu. Nehurabhed mu přispěchal na pomoc.

Ještě chvilčku – a malý člun, odražen od břehu silnou rukou hochovou, lehce vplul do tichého proudu řeky a unášel prchající do bílé mlhy, která se vznášela nad řekou.

Zprvu Melikles řídil loďku co nejdále do středu řeky, teprve když mu břeh zmizel z očí a byl si jist, že již nemůže být spatřen, zamířil po proudu, k severu. Nějakou dobu bylo ještě vidět matná světla blikající na pobřeží, bylo slyšet výkřiky a volání; potom všechno umlklo.

V tichu se ozýval jen pravidelný pleskot vody, kterou energicky rozrážel vesly.

Nehurabhed se ozval hlasem chvějícím se ještě únavou:

„Melikle, podruhé jsi mi zachránil život.“ Ale za chvíli dodal: „Pravda, tentokrát je ještě nesmírně daleko k záchraně!“

„Myslíš, pane, že strážníci nás budou pronásledovat také zde?“

„Zde i na pevnině a všude v celé egyptské zemi. Neúnavně, bez oddechu, nelítostně. Městská a chrámová stráž, policie a všechny vojenské jednotky v Horním a Dolním Egyptě, Feničané, rolníci a všichni egyptský lid. Všichni nás budou pronásledovat, hledat a budou slídit jako psi. Vynaloží veškeré úsilí, aby se nás zmocnili, podstoupí všechny oběti a nabídnou jakékoli odměny na naše hlavy.“

„Proč, pane?“

„Protože dnes jenom my známe tajemství, které může otřást základy svaté říše. Za toto tajemství zaplatil životem nešťastný syrský kněz, ale stačil nám je sdělit.“

„Pane,“ zašeptal Melikles, „když jsme prchali, když jsi ležel strašně unaven v kanále, říkal jsi mi podivná slova, ale nic jsem nechápal, myslel jsem jen na to, jak tě zvednout a přimět k útěku.“

„Ano, Melikle, proto teď pozorně poslouchej. Pamatuj, že na tom závisí osud tisíců tvých krajanů. Musíš o všem vědět, protože náš život visí na vlásku. Kdo z nás přežije, komu se podaří zachránit se, ten musí zanést tuto zprávu řeckým oddílům do Saidy. Pochopil jsi, Melikle?“

Hoch pokynul hlavou, aniž přestal veslovat.

„Poslouchej tedy. Včera se konala v Memfidě porada nejvyšších hodnostářů Egypta, na které bylo rozhodnuto rozpustit a odzbrojit všechny řecké oddíly, které jsou dosud v Dolním Egyptě, především ve vojenském táboře u Saidy. Protože Řekové mají smlouvu, mají ještě na celou řadu let dohodu o službě v osobním sboru jeho svatosti, protože ještě donedávna tvořili privilegovanou část armády, kněží právem očekávají, že tito lidé upadnou do zoufalství a vzplnou hněvem nad tím, že najednou byli zbaveni svých výsad, výdělků, práce a chleba. Aby se zabezpečili před případnou vzpourou, přišli kněží na nápad, který jim musel nepochybně vnuknout zlý duch. Poslouchej, Melikle. V Saidě a v blízkosti vojenských táborů bydlí rodiny řeckých důstojníků, které, jak víš, nesmějí žít v táborech. Tyto rodiny, a především děti všech důstojníků, velitelů, ba dokonce i desátníků, mají být v nejbližších dnech uvězněny a bude se s nimi zacházet jako s rukojmími pro případ vojenských nepokojů.“

Melikles strnul.

„A faraón!“ vykřikl. „Faraón s tím souhlasil?“

„Faraón je starý, nemocný, sedí ve svém paláci obklopen lékaři, hvězdopřevodci a patrně o ničem neví. Souhlasil s rozpuštěním části řeckého sboru, protože mu to našeptal sám Simonides, nenávidící Pelea, který však s tím, co jsem ti říkal, nemá nic společného. Kněží dělají všechno za jeho zády, a aby ospravedlnili tyto úklady, obviňují Pelea, že je zrádce a že vede tajná jednání s Kyreňany. Není to pravda, ale kněží si na všechno najdou svědky a král uvěří jim, a ne jemu. Sám Simonides, jemuž král důvěřuje, podporuje tato obvinění, aby se pomstil Peleovi. A tak až bude po všem, rádcové jeho svatosti mu snadno vysvětlí, že uvěznit rukojmí bylo nutné, aby bylo v zárodku potlačeno domnělé spiknutí, neboť jinak by nebylo

možno udržet kázeň v armádě, a že děti budou propuštěny, když armáda zachová klid.“

„A když nezachová klid?“

„Pak rukojmí a ti, kteří přežijí ve vězení celou dobu války s Kyrenaikou, budou prodáni Féničanům na trhy do Sidonu nebo do Kartága. Ostatně k tomu ani není zapotřebí většího neklidu mezi vojáky, stačí jakákoli záminka. Víme všichni, jak obyčejně končí takové rukojmí. S vojáky, kteří jednou složí zbraně, již nikdo nebude počítat.“

Meliklovi stékal pot po tváři. Přestal veslovat a rukama si zaclonil oči. Vzpomněl si na Anité, na krásnou, malou Anité. Vždyť i ona je u Saidy, i ona je dcerou důstojníka. I ona by měla být uvězněna, měla by se dostat do rukou fénických strážců a octnout se snad na hrozných trzích na otroky v Kartágu. Vlasy mu hrůzou vstávaly na hlavě, ruce se vztekem svíraly.

Nehurabhed mluvil dále:

„Všichni královští hodnostáři podepsali tento rozkaz k věčné hanbě Egypta. Nesouhlasil jedině nomarcha Elefantiny, starý vojevůdce, ten, se kterým jsem byl ve styku prostřednictvím nešťastného Syřana. Žádal faraónův podpis na rozkaze k zajímání rukojmí a dodal pohrdavě, že byl zvyklý bojovat s vojáky, a ne s dětmi. Byl proto dnes v paláci uvězněn i se služebnictvem. Ještě že se mu podařilo dříve říci celou strašnou zprávu Chaskaronovi, syrskému knězi, ten unikl z paláce a přiběhl ke mně. Ti lotři jej však museli spatřit, šli po jeho stopách a obklíčili nás! Ostatní již znáš. Nyní na nás, jen na nás, závisí osud rodin a řeckých oddílů u Saidy. Když budeme včas varovat Pelea, podaří se mu možná stáhnout děti do tábora, uvědomit jiné řecké oddíly, a především podat zprávu samému faraónovi, ospravedlnit se z nařčení zrady a dosáhnout zrušení nelidského rozkazu. Když dorazíme včas, ještě před provedením hanebných plánů, a podaří-li se nám proniknout rozestavenými strážemi. Pochopil jsi, Melikle?“

Hoch se místo odpovědi chopil vesel a začal horečně pracovat. Člun letěl jako střela.

„Myslíš snad,“ řekl stařec, „že zpozorovali náš člun a že nás již nyní pronásledují?“

„Nikoli, pane, myslím, že ne. Noc byla tmavá, ostatně museli bychom již slyšet pronásledovatele a viděli bychom světla na lodích plujících za námi v horní části Nilu.“

„To je dobře, možná že nás ještě hledají v rákosí a v pobřežních kanálech; za tu dobu budeme již daleko. Jak daleko dopluješ za noc?“

„Když popluje takto s proudem... čtyři až pět parasangů.“

„Hleď plout co nejrychleji. Musíme před svítáním proplout kolem Heliopole.“

Nehurabhedova slova byla naprosto zbytečná.

Melikles cítil odpovědnost, která na něm spočívala, věděl, že všechno závisí na něm, a proto se soustředil, napjal všechny síly. Jako vnuk a syn plavcův, srostlý s vodou a s veslem, se již nejednou sám zúčastnil vytrvalostních závodů, proto si především umínil zachovat klid, neveslovat prudce, aby si šetřil síly; každý jeho pohyb byl účelný, ukázněný. Odpočíval zřídka, občas se chopil vesel Nehurabhed, někdy loďka byla sama nesena proudem řeky. V těch chvílích je obklopovalo takové ticho, takový mír a klid, že Melikles byl naplněn až údivem.

Celý svět plný děsu, strašných zpráv, pronásledování, nebezpečí se mu zdál nesmírně daleko, jako by byl neskutečný.

Vzápětí však, když tlukot znaveného srdce se jen trochu uklidnil, hoch prudce vstával, chápal se vesel a s novými silami plul kupředu.

Měsíční srpek nad nimi se pomalu přesouval, aniž rozjasnil tmou. V hluboké, tmavé noci, která je obklopovala, viděli kolem sebe jen šedou a kalnou masu líně tekoucích vod, která se v dálce stýkala s ještě tmavějším pruhem pevniny.

Najednou, na pozadí rovné čáry obzoru, která oddělovala černé obrysy pevniny od tmavomodré oblohy, se ukázaly obrovské siluety trojbokých štítů, které jako velké klíny čnely k nebi.

„Pyramidy,“ zašeptal Nehurabhed.

Melikles se na ně díval s údivem a nedovedl se zbavit tísně. Z černých kamenných masívů vyzařovala mlčenlivá, tajemná hrůza.

Hoch věděl, že to jsou hrobky dávno zemřelých faraónů, věděl, že jsou dílem lidských, nikoli božských rukou, že tyto posmrtné

paláce střeží duše velkých panovníků, kteří kdysi vládli nesmírné říši.

Napadlo ho, že z vrcholku těchto hor, vystavěných nesmírnou pýchou, se nyní dívají tyto duše na ně – na nepatrné cizince, kteří se osmělují rušit klid posvátné řeky.

Slyšel, že některé kamenné sochy zpívají někde tesknou píseň, také nyní se mu zdálo, že z dálky sem zaznívá jakoby ztlumený, hluboký sten.

Vesloval ze všech sil. Chtěl se co nejdříve dostat z míst, ve kterých vládou zlé síly Egypta. V duchu se modlil ke svým jasným bohům: k Diovi, k Apollónovi, aby jej ochraňovali a bránili před pomstou těchto mocných, cizích, ponurých bohů s hlavami supů, šakalů nebo krav.

Stíny pyramid se pomalu posouvaly, vzdalovaly, až zmizely v mlze.

A znovu je obklopovala jen voda, tma a obloha posetá hvězdami.

Tak mýjely dlouhé noční hodiny.

A mezitím z Memfidy vyrazili do čtyř světových stran jízdní poslové kněží ke všem vojenským jednotkám, ke strážím, k říční policii, k úředníkům a k obyvatelstvu měst a vesnic s rozkazem, aby zajali a uvěznilí nebezpečné uprchlíky.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Před úsvitem, dříve ještě než se na východě začalo rozjasňovat, narazili na několik větších a menších lodí stojících nehybně uprostřed řeky. V první chvíli se Melikles zalekl: myslil, že se Egyptanům již podařilo rozestříť síť a že se neopatrně dostali do jejich rukou. Brzy však z nedbalých, klidných pohybů posádek pochopil, že to jsou obyčejní rybáři, kteří mají své vlastní starosti. Báł se, že jejich loďka může být rybáři zpozorována, ale i v tom se mýlil. Přestože ještě byla noc, život na vodě se již probouzel. Stále více lodí vyplouvalo na lov ze sousední Heliopole. Za těchto okolností jedna loďka na-

víc, jejíž posádku nikdo nemohl ve tmě rozeznat, nebudila zvláštní pozornost.

Míjeli Heliopolis. Rozsáhlý přístav, ozářený pobřežními ohni, zůstal daleko po pravé straně. Melikles vesloval horečně, aby se ještě přede dnem dostal z nemilého sousedství rybařských lodí a člunů; poslední námaha po celonoční usilovné práci však vyčerpala hochovy síly.

Rozednívalo se již.

Využili toho, že kolem nebylo vidět žádnou loď a že nad řekou se zvedl mlhavý opar, který je ze všech stran zakrýval, a rychle přirazili ke břehu.

Vytáhli člun mezi pobřežní rákosí a pak sami vystoupili na vyšší, suchý břeh – nechtěli strávit den v blízkosti krokodýlů. Bujná louka je skrývala před lidskýma očima.

Melikles byl strašně unaven, vrhl se na zem a téměř hned usnul tvrdým spánkem.

Když se probudil, slunce již stálo nad nimi.

Protáhl si bolavé kosti, sedl si a rozhlédl se.

Před ním se rozprostírala ohromná řeka, vlastně jedno její rameno, druhá její část se totiž za Heliopolí stáčela na východ.

Z místa, na kterém leželi, bylo vidět v dáli nejen celé město, ale i mohutnou vidlici posvátné řeky. Tady se začínal vlastní Dolní Egypt, nejúrodnější, nejbohatší část velké říše.

Celá tato krajina, kterou tvořila delta, se na podzim, v době, kdy Nil začal stoupat, měnila v jedno obrovské jezero s tisíci ostrovy, ostrůvky, háji, domy a domky obklopenými vodou.

Teď již po několik měsíců Nil klesal. Místo jezera se tu zazeleňovalo obilí a luka nejbujnější na světě, v dáli se chvěly v lehkém větříku palmové háje. Ale i nyní byla tato zeleň křížem krážem prostoupena sítí ramen životodárné řeky, přirozenými a umělými kanály.

V této krajině byla loďka pro cestující důležitější než kuň a vůz.

Najednou Meliklovu pozornost upoutal nějaký ruch uprostřed řeky, v její horní části, tam, kde stála Heliopolis. K bárkám příjíždějícím od jihu připlouvaly lodě plné vojáků a vracely je ke břehu, ke stojícím tam strážním oddílům. Tak se před Meliklovými očima

vrátilo ke břehu několik větších a menších galér. To se odehrávalo ve vzdálenosti jen několika stadií, Melikles viděl všechno zřetelně, bedlivě pozoroval zejména zvláštní tvar egyptských bárek, které byly podobné obrácenému měsíčnímu srpku se značně zvednutými rohy, s malou plachtou uprostřed, s dlouhým tenkým veslem – kormidlem, které se táhlo daleko za lodní zádí.

Nehurabhed, který se rovněž probudil a zvědavě pozoroval, co se tam děje, se usmál na hoča.

„To hledají nás na těch galérách. Sít', jak vidíš, je rozestřena; škoda jen, že ryby jsou již na druhé straně.“

„Mohou však rozestavit stráže také dále, v dolní části řeky, před Saidou.“

„Zcela určitě tak učinili, a proto nemůžeme plout obvyklou cestou přímo do Saidy, ale musíme to udělat jinak. Hned za ohbím,

kteřé odtud vidíš, se stočíme vpravo, po menším ramenu, které rovněž směřuje k severu, teče však poněkud dále od Saidy, na východ od města. Ale i tam budeme muset postupovat velmi opatrně, protože i tam jsou strážci zpraveni a budou řeku bedlivě střežit.“

Když nastala noc, vydali se uprchlíci na další cestu. Zpočátku šlo všechno dobře. Noc byla tmavá; řeka byla úplně prázdná, zdála se bezpečná. Bez nesnází vpluli do ramene Nilu, o němž hovořil Nehurabhed. Pluli však pomaleji, protože proud tam byl slabší a museli také zachovat co největší opatrnost.

Zastavovali se často uprostřed řeky a naslouchali tichu, jež je obklopovalo. Každý šum a šelest přicházející z břehu naplňoval je obavami, nejsou-li to hlasy hlídkujících strážů. Tehdy zatajovali dech a teprve po delší chvíli, když se uklidnili, pluli dále.

Po celou dobu se pozorně dívali před sebe, do tmy, obávali se totiž, že narazí na řetěz rozestavených lodních hlídek.

Postupovali proto velmi pomalu.

Noc byla neobyčejně tmavá; to také znesnadňovalo plavbu – tím spíše, že Nehurabhed neznal dosti dobře cestu.

A řeka se jednou rozlévala doširoka, podruhé tekla úzkým korytem ve stínu obrovských palm. Konečně vpluli jakoby na širé jezero, odkud se hvězdícovitě na všechny strany rozbíhala četná ramena a kanály. Nehurabhed se řídil jenom podle hvězd a zvolil jedno rameno, které směřovalo přímo k severu. Když však propluli několik stadiů, zjistili, že odbočili od hlavního proudu. Řeka byla sice dosti široká, ale velmi mělká. Rákosí a sítí jim překázelo v plavbě, museli se mu vyhýbat, hledat nezarostlá místa. Melikles musel několikrát loďku protlačovat rákosím. Chvíli se rozmýšleli, zda se mají vrátit nebo ne, ale Nehurabhed doufal, že tato odnož se někde níže spojuje s hlavním ramenem řeky. Brodili se tedy dále kupředu.

Melikles pociťoval stále větší únavu.

Již mnoho hodin neměl nic v ústech, kromě několika ptačích vajček, která našel ve dne na louce. Hlad mu nedodával síly a spleť lodyh, listů a rákosí mu znesnadňovala veslování.

Po několika hodinách takové plavby se dostali do poněkud čistšího a širšího proudu; rameno se však zřetelně stáčelo na východ, to jest, vzdalovalo se od hlavního koryta.

Nehurabhed nařídil zastavit.

Před nimi se rýsoval stín nějakého ostrůvku porostlého křovím. Připluli blíže. Ostrůvek byl dosti velký a rozkládal se uprostřed řeky. Rozhodli se přečkat zde noc a ve dne se orientovat, kudy a kam mají plout dále.

Najednou na ostrůvku uprostřed několika desítek hustých vějířových palem zpozorovali obrysy malého domku. Ztlumili hlasy a chvíli se radili, co mají dělat.

Od Saidy byli vzdáleni ještě skoro dva dny cesty. Nebylo možné, aby se za celou tu dobu obešli bez lidské pomoci. Především si museli naléhavě zaopatřit potravu. Po cestě to dosud nemohli učinit, protože všechny pobřežní vesnice mohly být zpraveny o uprchlících a nepochybně by upozornily stráže na podezřelé poutníky.

Sem však, k osamocenému ostrůvku obklopenému širými vodami, nemohla ještě dojít žádná zpráva. Samozřejmě objevení cizích cestujících v tak pozdní době se jistě bude zdát podezřelé, ale nebylo možno se tomu vyhnout. Nehurabhed se rozhodl, že se bude vydávat za kněze, který dohlíží na vodní práce a který cestuje proto, aby prozkoumal proud řeky a provedl měření břehu.

Po krátkém váhání připevnili člun ke břehu a vydali se k neznámému domu. Uvítal je hlasitý štěkot psa. Za chvíli vyšel z hliněné chatrče hospodář, malý, hubený človíček. Když spatřil cizince uprostřed noci, stál chvíli překvapen a poděšen nevěda, má-li se bránit, nebo utíkat.

Nehurabhed mu však hned vysvětlil, oč jde. Mluvil přitom tvrdým, rozkazujícím tónem, jímž kněží vždy hovořili k rolníkům. Neprosil, ale žádal o nocleh a potraviny pro sebe a pro svého sluhu a upozornil, že zítra sem přijde více lidí, kteří budou měřit břeh a hloubku vody.

Rolník padl na tvář před velkým hodnostářem, sténal a nařikal na zlou dobu, na neúrodu, na bídu, která jej sužovala, omlouval se, že nemá, čím by pohostil tak vysoce postavené hosty; nakonec však s pomocí své ženy vytáhl ječnou placku, kus ryby a hrst datlí.

Oba uprchlíci snědli rychle všechno, co dostali. Ve světle malé louče se rozhlíželi po nuzné světlici. Byl to spíše brloh s jedněmi nízkými dveřmi, které byly zacloněny špinavým hadrem.

Hospodář, osmahlý feláh, si je také pozorně prohlížel malýma, chytrýma očima. Když mu Nehurabhed slíbil dobře zaplatit za nocleh a jídlo, jeho úcta a pokora ještě vzrostly.

Postoupil svým hostům na zbytek noci své lože, lépe řečeno slamený pelech, a sám za stálých poklon odešel se ženou ze světlice.

Nehurabhed to přijal jako samozřejmou věc. Ukázal Meliklovi lože. Hoch, aniž se rozmýšlel, využil dovolení a za chvíli již spal jako zabitý. Nehurabhed zhasl louč, ale nelehl si; seděl dále na malé stoličce. Únava a spánek se ho zmocňovaly, ale stařec nesměl odpovídat. Bděl. Rolník, hospodář domu, se mu nelíbil. Stařec měl znamenitý dar poznávat lidi na první pohled. Proto si tak rychle zamíloval Melikla a pud jej nezklamal. Nyní mu tentýž pud šeptal, že Egyptanovi nelze důvěřovat. Naslouchal. Dveřmi, lépe řečeno vstupním otvorem, pronikal jakýsi šelest, jako by byly přesouvány těžké předměty. Hospodář si patrně připravoval lože u stěny domu. Za chvíli vše utichlo. Kolem vládlo ticho, tma a klid. Stařec začal u stolu stále více klímat, cítil, že usne. Vstal proto s námahou a začal se procházet po světlici, potom přistoupil ke dveřím a odsunul záclonu.

Místo noci, palem a oblohy uviděl před sebou stěnu – byl překvapen. Vchod byl zatarasen stlučenými prkny. Strčil do nich. Nehnuly se. Nahoře se poněkud odchýlily a vytvořily malou štěrbinu, dole se však nehnuly. Patrně byly zatíženy něčím těžkým. Nehurabhed zadržel výkřik, který se mu dral z úst.

Byli zavřeni.

Rychle probudil Melikla.

Hoch ihned pochopil, co se stalo. Vyskočil.

Pokoušeli se znovu společnými silami odstranit překážku. Prkna zapraskala, nahoře se poněkud prohnula, ale nepovolila. Melikles uchopil meč, rozšířil jím štěrbinu mezi prkny, vstrčil do ní tyč, vypáčil trám, trhl jednou, podruhé, potřetí. Zaskřípělo to. Prkno se odtrhlo, otevřela se široká štěrbina.

Hoch se jí protáhl a přešel na druhou stranu. Oddechl si. Rozhlédl se kolem. Ostrůvek byl prázdný. Rolník se ženou uprchl. Zůstal jen pes, který štěkal a zmítal se na provaze.

Melikles si toho vůbec nevšiml. Začal rychle odstraňovat překážku, která zatarasovala vchod.

Prkna, lépe řečeno trámy, jimiž byli uzavřeni, byla vlastně malým vorem, který byl asi připraven k odvážení sena; vor byl dole podepřen obrovskou kládou z neotesaného kmene palmy. Melikles odsunul kládu a za chvíli vyšel stařec ze svého vězení.

Byli volní. Aspoň tak se jim zdálo. Běželi rychle ke svému člunu. Chvíli jej horečně hledali ve tmě. Loďka byla pryč. Obešli kolem celý ostrůvek. Nic – žádná stopa po loďce. Ale vždyť zrádný feláh musel mít také vlastní loďku, kterou jezdil na břeh.

Lotr asi předvídal, že uprchlíci se snadno dostanou z chatrné pas-ti, a proto se rozhodl zatarasit jim cestu k útěku jinak.

Melikles klel, Nehurabhed si mlčky kousal rty. A čas ubíhal. Egyptan byl asi již daleko, svolával své sousedy nebo strážníky hlídkující v okolí. Každá chvíle byla drahá a stále dražší.

Melikla však napadlo, zda by se nedalo použít dřevěné přehrady, kterou byli zavřeni ve světnici. Překážka byla stlučena z několika tenkých trámků, byla dosti široká a mohla v nouzi nahradit špatný vor.

Nemeškajíce tedy pospíšili k domku; přetáhli vor ke břehu. Melikles našel tyč, která jim měla sloužit za veslo. Opatrně, s námahou udržující rovnováhu, vstoupili na vor. Tu teprve začaly obtíže. Slabé trámy se pod tíhou dvou lidí pomalu začaly ponořovat do vody. Nepotopily se sice, ale jako by se chtěly zbavit svého břemene.

Nehurabhed a Melikles klečeli a oběma rukama se drželi trámků. Tak však nebylo možno veslovat ani se odrážet tyčí. Melikles ztratil mnoho času, aby změnil polohu. Konečně se mu podařilo usednout, uchopil do ruky tyč a odrazil od břehu.

Vor celý ponořený do vody plul ztěžka. Jen s velkými obtížemi propluli několik kroků. Najednou se Melikles asi odrazil příliš silně nebo vor narazil na spleť rákosí a lodyh, prkna se zachvěla, zakymácela, Nehurabhed se prudce pohnul a sklonil na stranu; oba uprchlíci spadli do vody.

Melikles ihned vyplaval. Byl znamenitý plavec a neztratil ani na chvíli hlavu. Ohlédl se kolem. Nehurabhed se zmítal ve vodě, rozrážel ji rukama, nedovedl se udržet na povrchu. Z očí mu zírала hrůza, z úst se dral výkřik.

Melikles přidržoval starcovu hlavu a plaval vši silou k blízkému břehu. Šlo to těžko, protože stařec se zmítal a pobřežní rákosí ztěžovalo pohyb. Brzy však ucítil pod nohama půdu, prolezl rákosím a dostal se s Nehurabhedem na břeh.

Byli znovu na prokletém ostrově.

Seděli bezradně a namáhavě, lapali vzduch. Několik kroků před nimi se kolébal na vodě vor, byl unášen pomalým proudem dále doprostřed řeky.

Melikles se vrhl na zem a těžce dýchal. Bylo mu již všechno jedno. Všechna jeho energie byla již úplně vyčerpána. Kdyby byl sám, přeplaval by bez váhání řeku, ačkoli taková výprava přes řeku hemžící se krokodýly by byla i pro nejlepšího plavce velmi nebezpečná.

Ale s Nehurabhedem! Stařec neuměl plavat, což před chvílí jasně prokázal; musel by proto zůstat na ostrově. O tom však Melikles nechtěl ani slyšet.

„Co dělat?“ zašeptal bezradně.

„Počkej, Melikle, musím si to dobře rozmyslet!“

Hoch se naučil vysoko cenit rozum svého mistra a pána, a proto jeho slova jej znovu naplnila nadějí.

„Musíme se skrýt,“ řekl pomalu Nehurabhed.

„Ostrůvek je malý; snadno nás naleznou.“

„Ovšem, proto je nutno udělat něco, aby nás nehledali.“

„Což je to možné?“ podivil se chlapec.

„Ano; je nutno, aby nás nehledali nebo aby nás hledali špatně.“

„To není možné!“

„Je to možné. Hledá se špatně, když se věří, že hledaný je docela někde jinde anebo že není vůbec. Poslechni, Melikle, vidíš ten vor na řece?“

„Vidím.“

„Nuže, až sem přijdou Egypťané, uvidí jej také. Snad neodplave daleko, rákosí jej zadrží.“

„Ano.“

„Poplavou tam, naleznou tam asi také tyč, možná že i mou kapuci, která se mi utrhla a někde se ztratila.“

„Ano.“

„Dobře. A nyní, Melikle, dovedl bys strašně křičet, strašně, jako křičí tonoucí, tak aby těm, kteří to budou slyšet, stýdla krev v žilách? Já se také pokusím křičet.“

Melikles pokynul hlavou; začal chápat Nehurabhedův plán.

„Dobře. Egypťané asi nejsou již daleko. Když uslyší náš křik, budou si myslet, že toneme. Když pak uvidí prázdný vor daleko na řece, uvěří, musí uvěřit, že jsme zahynuli. Za půl hodiny se rozední a vor uvidí každý.“

„Pes, pane!“ vyhrkl najednou Melikles. „Pes, zapomněl jsi na psa, on nás prozradí.“

Nehurabhed zavrtěl hlavou.

„On nám pomůže,“ řekl.

Zvedl se a rychle šel k domu.

Tehdy se Melikles ponejprv stal svědkem opravdového kouzla.

Stařec přinesl ze světnice louč, sedl si několik kroků naproti psu, který se zmítal na provaze a zuřivě vrčel.

Stařec se zahleděl klidně a lhostejně do očí naběhlých krví. Plamen louče výborně osvětloval jeho nehybnou, jakoby bronzovou tvář.

Pes se naježil, přestal vrčel, nespouštěl z Nehurabheda oči. Za chvilku začal oči přivírat, uklidnil se a nakonec oči zavřel. Současně se jeho tělo napjalo a znehybnělo.

Nehurabhed vstal, dotkl se rukama víček psa a otevřel mu oči. Pes se těžce zdvihl se země, sedl si a začal lízat Nehurabhedovu ruku. Stařec naň promluvil vážným tónem několik klidných slov, potom zavolal k sobě Melikla. Pes hocha očenichal a zavrtěl přátelsky ocasem. Na Nehurabhedův rozkaz však hned odešel do kouta ke stěně a poslušně si lehl.

Melikles to všechno sledoval udivenýma očima.

„Ten pes nás nyní nezpovozuje, neuslyší, neucítí, třeba by byl od nás vzdálen jen na krok,“ řekl stařec.

„Přece jen jsi kouzelník, pane!“

Stařec mávl nedbale rukou.

„Takovým kouzelníkem je každý had,“ řekl. „Dosti však. Na východě již začíná den. Musíme hned začít tonout.“

Odešli na okraj ostrova, co nejbližše směrem k plovoucímu voru. Melikles vstoupil několik kroků do vody, aby se hlasy rozléhaly od řeky.

Za chvíli zoufalý křik tonoucích přerušil klidné ticho noci. Křik přešel v hrozný nárek, ve ztlumené, bublavé vytí. Zněl dlouho, dlouho až k úplnému ochraptění. Chvilku přestali a znovu začali ještě hrozněji, přerušovaně, krátce – a konec. Ticho. Všechno se skončilo. Tonoucí utonuli.

Melikles a Nehurabhed šli podél pobřeží na druhý konec ostrova a hledali mezi rákosím a křovím místo, kde by se mohli nějak skrýt.

Přidali do kroku, protože na protějším břehu spatřili několik světel. Současně sem zalehly zmatené hlasy většího počtu lidí.

„Vracejí se,“ zašeptal Melikles.

Vlezli rychle do hustého pobřežního rákosí, poklekli a skrčili se, ponořili se až po pás do vody a do hustého bahna.

Byl již nejvyšší čas. Blížil se stále více den a hlasy příjíždějících bylo slyšet zřetelně. Za chvíli se v ranní mlze vynořily dvě lodě, které vezly sedm osm rolníků a tři vojáky – strážníky. Všichni vyskočili na břeh a utíkali k domku.

Uprchlíci zatajili dech v prsou. Naslouchali.

Od domu doléhaly výkřiky, nějaké otázky, odpovědi, rozkazy.

Melikles nerozuměl těmto zmateným slovům, ale Nehurabhed zachycoval smysl jednotlivých slov.

„To jsem očekával,“ řekl konečně. „Uviděli, že zmizel vor, jímž zatarasili dveře, a jdou teď bezpečně po jeho stopách ke břehu.“

Skutečně, vor tažený bokem zanechal po sobě zřetelně stopu.

Za chvíli výkřiky zazněly znovu.

Na řece upozorovali vor – daleko u protějščího břehu.

Obě loďky obsazené lidmi vypluly hned na místo neštěstí.

Od té chvíle se vše dělo tak, jak to předvídal Nehurabhed.

Egyptané slyšeli zoufalý křik tonoucích a viděli prázdný vor daleko od ostrova. Neměli žádné podezření, že by uprchlíci mohli být právě zde.

Po krátkém hledání našli také tyč, kterou se Melikles odrážel. Tyč zůstala trčet v rákosí na protějším břehu, což Egyptany nakonec přesvědčilo, že katastrofa nastala daleko od ostrova. Přesto prozkoumali břeh, a jak to obvykle bývá, první z hledajících nenalezl žádnou stopu, druhý našel stopu prvního, třetí druhého a prvního – nakonec nikdo určitě nevěděl, zda stopy byly, nebo ne.

Podle hrozného křiku se dalo soudit, že všichni byli přesvědčeni, že oba uprchlíci utonuli.

Přesto pečlivě prohledali pobřežní křoví; hledali však jen na druhém břehu. Ostrov nechali v klidu.

Na příkaz strážníka pustil sice rolník psa z provazu a obešel s ním dům, po celou dobu se však díval jen na to, co se děje na dru-

hém břehu, a pes zatím honil ještěrky. Když rolník provedl své, uvázal opět psa a odebral se rychle na druhou stranu, aby se zúčastnil neobvyklého lovu.

Melikles a Nehurabhed skrčení, znehybnělí ve své skrýši nic neviděli a nic nevěděli; domýšleli se jen podle směru hlasů, že Egypťané se dali svést falešnou stopou a tvrdošijně se jí přidržovali.

Hodiny ubíhaly. Postavení uprchlíků bylo přesto strašné.

Stále jim hrozilo nebezpečí, že se strážníci vrátí. K obavám a k nejistotě se přidružil hlad a nadlidská únava; komáři a obrovští vodní pavouci je bolestně kousali na ruku a na obličej, husté rákosí je naplňovalo strachem. Je známo, že právě v takových pobřežních houštinách sídlí krokodýlové. Melikles proto sledoval napjatě každý šelest rákosí, a to s ještě větším neklidem než hlasy hledajících je lidí.

Jeho obavy se již částečně začaly plnit, najednou totiž uviděli plazícího se malého krokodýla. Bylo to však mládě a nebylo nebezpečné. Když spatřilo lidi, rychle se skrylo v hustém rákosí. Avšak již to, že se krokodýl ukázal, bylo výstražným znamením. Uprchlíci se dokonce radili, mají-li se odvážit vystoupit na břeh, když na ostrově již zavládlo ticho.

Najednou však znovu nastal ruch, nová loďka přirazila ke břehu a přivezla několik strážníků a vojáků. Také oni, podobně jako jejich předchůdci, se odebrali hned na protější stranu řeky.

Pobyli tam však jen krátce, slíbili velkou odměnu, budou-li utopení vyloveni a budou-li jejich hlavy přivezeny na velitelství stráže – a odjeli.

Minulo poledne, slunce se sklánělo na druhou stranu a pátrání pokračovalo.

Rolníci podníceni slibem prohledávali pečlivě každý kousek dna, zatáhli sítě a konečně vylovili Nehurabhedovu kapuci. To je ještě více povzbudilo a se zdvojenou horlivostí se dali do práce. Teprve před večerem se začali rozjíždět.

První odpluli strážníci, poněvadž se domnívali, že utopence našli asi dříve krokodýlové než lidé. Rolníci a rybáři brzy následovali úředníky, a když nastal soumrak, hluboké ticho opět zavládlo kolem ostrůvku.

Uprchlíci čekali toužebně na příchod noci.

Pomalu vylezli na břeh a napřímili shrbená záda a bolavé, strnulé kosti. Vypadali strašně. Byli umazáni černým světélkujícím bahnem až po oči, vlasy měli spleené bahnem, byli oteklí, zkrvavení od pokousání komáry a pavouky, ruce měli poškrábány ostrou trávou. Dívali se však na sebe spokojeně. Byli volní a obelstili Egyptány.

„Melikle,“ zašeptal stařec, „vypadám také tak jako ty?“

„Vypadáš hrůzostrašně, pane!“

„To znamená tak jako ty,“ odpověděl Nehurabhed.

Když se dostatečně setmělo, našli snadno loďku.

Nebyla to sice jejich, nýbrž místní rybářský člun, protože tu s Nehurabhedovou kapucí vzala s sebou stráž jako důkaz, že uprchlíci byli nalezeni.

Tiše odrazili od břehu a pustili se dál po proudu řeky.

KAPITOLA DVACÁTÁ

Když přepluli asi několik stadií, nařídil Nehurabhed hochovi přistát u břehu. Když jakžtakž smyli se sebe bláto, ukryli pečlivě loďku v rákosí a pěšky se vydali na další cestu.

Šli po pravé straně řeky, to znamená po té, ke které připlul nešťastný vor. Šli dosti směle, protože očekávali, že na této straně řeky nepotkají stráž. Ostatně, když se roznesla zpráva, že uprchlíci utonuli, dozor na cestách musel polevit. Nejdůležitější však bylo, že již nemohli ztrácet čas dalším skrýváním a přílišnou opatrností.

Od útěku z Memfidy minuly již dva dny a dvě noci.

Rozkazy o rozpuštění řeckých oddílů a zajímání rukojmí musely již dojít do Saidy a každý den, ba každou hodinu mohly být provedeny. Tato myšlenka nemálo trápila Nehurabheda a Melikla naplňovala zoufalstvím.

Brzy se dostali na cestu, která vedla přímo k severu. Krajina byla bohatá, hustě obydlená, mnoho vesnic a kněžských velkostatků se rozkládalo uprostřed úrodných a pečlivě obdělávaných polí. Tyto

velkostatky a četné osady byly největší překážkou na jejich cestě, protože se jim museli vyhýbat, obcházet je a znovu hledat cestu, ze které odbočili.

Melikles šel napřed, stařec za ním kráčel rovnoměrným, klidným krokem s podivuhodnou vytrvalostí.

„Dnes ještě před večerem musíme být u Pelea,“ řekl rozhodně.

Avšak po několika hodinách pochodu poznali, že bez odpočinku nevydrží. Únava byla příliš velká. Proto, když uviděli stranou nějaký stoh slámy, zahrabali se v něm a usnuli.

Východ slunce je však zastihl opět na pochodu. Občas potkávali ojediněle lidi, kteří spěchali do práce. Melikla to velice zneklidňovalo, ale stařec si již ničeho nevšímal. Měl svůj plán, a proto se již vůbec neskrýval.

Když spatřil nedaleko orajícího rolníka, sám k němu přistoupil.

„Dobře že neoře párem buvolů, jak to zde dělají téměř všichni,“ zabručel si.

Rolník, starý, ubohý feláh, popoháněl dva statné koně zapřažené do těžkého dřevěného rádlu. Když spatřil dva neznámé poutníky, překvapeně se zastavil.

Nehurabhed se především začal důkladně vyptávat na vzdálenost do Saidy, na velkou silnici vedoucí k vojenským táborem, které se rozkládaly na této straně řeky.

Když se dověděl všechno, co chtěl, začal si pozorně prohlížet koně, podíval se pečlivě na jejich nohy, změřil šířku prsou, přejel rukou po kopytě.

Rolník tím byl ještě více udiven.

„Mladí a silní koně,“ řekl Nehurabhed.

Egypt’an pokynul hlavou.

„To je dobře,“ řekl stařec, „proto je chci koupit.“

A začal je odpřahat.

„To nejsou mí koně,“ vykřikl zděšený rolník, „to jsou koně jeho důstojnosti písaře Bubastrise.“

Nehurabhed si toho vůbec nevšímal.

„Melikle,“ řekl, „rozsekní mečem postraňky a přidrž ty koně. A ty, rolníku, řekni jeho důstojnosti svému pánu, že jsme pospíchali a že jsme proto neměli kdy se s ním domluvit. Zanešeš mu tyto peníze.“ Z váčku, který mu visel na prsou, vysypal na dlaň hrst zlatých valounek. „Za to je možno koupit čtyři koně,“ dodal.

Rolník se na všechno díval a úžasem otvíral ústa.

Chtěl křičet, ale Melikles mu pohrozil mečem. Vyděšený sedlák klesl na kolena před útočníkem.

A Nehurabhed se ozval již na koni:

„Mlč, chlape, a nehýbej se, je-li ti život drahý. Kdyby ses však opovážil vstát nebo křičet, dříve než dojedeme k tamtomu křoví, pak se vrátíme a pohovoříme si s tebou jinak!“

Hodil zlato na zem před zmateným feláhem, švihl koně provazem a vyrazil tryskem.

Melikles se vyšvihl na svého a rychle se pustil za Nehurabhedem.

Proletěli jako vichřice přes pole, přes malý palmový háj a vpadli na velkou cestu, jež vedla do Saidy. V trysku míjeli vozy, chýše, velkostatky a lidi, kteří se na ně zvědavě a udiveně dívali.

Koně byli opravdu statní a Nehurabhed byl znamenitý jezdec.

Hůře bylo s Meliklem. Ten měl ve svém životě s koňmi málo co dělat. Celá léta strávil na moři, u sítí, v přístavech. Držel se sice nějak oběma rukama svého koně, ale těžce dýchal únavou a stěží stačil Nehurabhedovi.

Stařec, který pocházel ze země nejlepších koní a nejlepších jezdců na světě, se díval udiveně na svého žáka; když poněkud zpomalili jízdu, ozval se přísně:

„Melikle, jezdíš na koni jako oliva na noži.“

Hoch chtěl něco odpovědět, ale kousl se do jazyka, protože kůň náhle prudce povyskočil. Teprve za chvíli vykoktal naříkavým hlasem:

„Pane, jezdím na koni jako ty na vodě.“

Nehurabhed se rozesmál.

„To je pravda,“ přiznal.

Po půlhodinové šílené jízdě spatřili před sebou velké město, Chersois, o kterém hovořil rolník. Tam se stočili doprava, objeli město, přeplavili se přes několik kanálů, dostali se na boční stezku a vyrazili opět k severu.

Občas se ohlédli, nevidí-li za sebou pronásledovatele, ale všude byl klid. Dříve než mohlo pronásledování začít, ujeli už velký kus cesty, nyní odbočili na vedlejší stezku, takže pronásledovatelé by museli nejprve hledat jejich stopy.

Zmírnili proto jízdu, poněvadž koně byli pokryti pěnou a běželi stále pomaleji.

Nehurabhed však byl dobré mysli.

Za necelé dvě hodiny urazili téměř polovinu cesty, která je ještě dělila od řeckých táborů.

Dosud se vše dařilo; stezka vedla stále přímo k severu a každým krokem je přibližovala ke spásnému cíli.

Proto když uviděli před sebou pruh hustého křoví a vysokokmenné palmy, které rostly nad kanálem, rozhodli se, že nechají koně trochu odpočinout a že sami si odpočinou ve stínu stromů.

Sotva se s velkou námahou přepravili přes hlubokou strouhu, za křovím proti nim vyrazil oddíl libyjských jezdců. Museli je asi vidět z dálky a nyní jim zahradili cestu a ze všech stran je obklíčili.

Melikles strašně vykřikl a chopil se meče, Nehurabhed strhl koně. Jako bouře prorazili najednou řadou jezdců a hnali se kupředu, do polí. Libyjský oddíl, který se skládal z osmi vojáků, se dal tryskem za nimi. Začal šílený závod. Uprchlíci však neměli v tomto závodě naději na úspěch.

Jejich koně byli unavení a běželi z posledních sil. Po prvním zoufalém vypětí, kdy se poněkud vzdálili od pronásledovatelů, rychle začali ustávat, frkali a supěli. Když ujeli ještě několik stadií, dostali se na velkou rozmoklou louku. Mazlavá, lepkavá půda pokrytá nánosem odnímalá nešťastným zvířatům poslední síly.

Nakonec Meliklův kůň vjel do hustého sítí, zapletl se, padl a zalehl jezdce. Když to Nehurabhed spatřil, zastavil koně. Ostatně ani on nemohl jet dále. Před ním byla řeka.

Libyjci je dostihli, Melikla, který se s námahou vyprošťoval zpod koně, odzbrojili, Nehurabheda strhli na zem a stanuli nad nimi s tasenými meči v rukou.

Vše se skončilo. Po nadlidských útrapách, po strašné únavě, po zdolání několika desítek parasangů loděmi, pěšky a na koni, hle, nyní – téměř před spásným cílem – jaký hrozný konec.

A nebyla žádná naděje, žádná záchrana.

Melikles se rozhlížel zamračeným zrakem. Nehurabhed byl bledý, ale klidný. Pot mu stékal s tváře, která se ještě chvěla únavou.

Avšak i Libyjci byli unaveni. Jejich koně byli pokryti pěnou a černé tváře jezdců ještě více ztemněly rychle proudící krví. Dýchali těžce.

Když se Nehurabhed dověděl, kdo je velitelem oddílu, nabídl mu všechno zlato, které měl, aby je propustil.

Ale Libyjec nechtěl o ničem slyšet. Zlato vzal rád, ale potom se začal starci pošklebovat a vysmívat a začal se chvástat.

Když obklopili uprchlíky, nařídil svým, aby popojeli k blízké řece. Zastavili se ve stínu obrovských palm; několik jezdců seskočilo s koní, přiběhlo k řece a začalo dychtivě pít. Bylo poledne a žár byl nesnesitelný.

Nehurabhed poprosil také o vodu. Jeden z Libyjců nabral vodu do kožené gurdy a chtěl mu ji podat, ale velitel mu gurdu vyrazil z ruky. Libyjci se zasmáli.

Nehurabhed byl již klidný.

Sedl si, zkřížil nohy, tak jak to dělají kněží, zavřel oči, tvář měl velmi soustředěnou, ale klidnou. Modlil se. Melikles stál u něho.

Nechali je na pokoji. Nikdo je nespoutal. Byli bezbranní, byli bez koní, nemohli uprchnout.

Vojáci se začali zabývat svými věcmi, napájeli koně, nabírali vodu a polévali se jí navzájem, potom se utábořili a čekali, až žár poněkud povolí a koně a lidé si odpočinou.

„Melikle,“ řekl mírně stařec, „bojím se, že nyní je opravdu všemu konec. Promiň mi, hochu.“

Melikles si k němu přisedl.

„Promiň mi, že jsem tě vzal s sebou ze Syrakus od Kalia. Nyní bys byl již u svých, u matky. A zatím... Je to má vina.“

„Pane, vědí oni, kdo vlastně jsme?“

„Asi ne, zavedou nás na svou strážnici a tam již budou vědět určitě.“

„Myslíš, pane, že nás čeká smrt?“

„Mne určitě, a tebe, tebe... možná že osud ještě horší – tvůj bývalý osud.“

„Já, pane, bych se mohl ještě nyní pokusit o záchranu.“

„Jakým způsobem?“

„Jednoduše. Vrhnu se do řeky a přeplavu ji.“

„Dohoní tě.“

„Mne v řece nikdo nedohoní. Lod'ka zde není žádná a řeka je široká. Když se dostanu na druhý břeh mezi rákosí, nechytnou mě snadno.“

Nehurabhed oživil.

„Hochu, to je šílená myšlenka, ale nebudu tě od ní zrazovat. Pokus se. Nic horšího než otroctví tě již nemůže potkat.“

Melikles se díval před sebe; konečně řekl rozhodně:

„Neopustím tě, pane.“

Stařec sebou netrpělivě trhl.

„Hochu! Zde nejde o mě, dokonce nejde ani o tebe, jde o řecké děti, o celou věc, o spiknutí. Když se zachráníš, zachráníš také je.“

„A ty, pane? Co bude s tebou?“

„Co na tom záleží, co bude se mnou.“

Melikles zavrtěl odmítavě hlavou.

„Hochu, udělej to pro mne, slyšíš? Ano, pro mne. Opustíš mě nyní. Ať aspoň vím, že není všechno ztraceno, že je ještě nějaká naděje, že Peleas se doví, že... že... Dovedeš pochopit, co to pro mne znamená, Melikle?“

Hoch neodpověděl, jen oči se mu pomalu zalily slzami.

Nehurabhed odvrátil hlavu.

Dlouho mlčeli. Konečně řekl Nehurabhed tiše:

„Skutečně, to by bylo šílenství; vždyť Libyjci mají luky a je známo, že jsou výborní střelci. Ano, vše je ztraceno.“

A opět dlouho mlčeli a dívali se na řeku.

Tak uběhlo těžké, žhavé poledne.

Najednou mezi vojáky nastal ruch, začali odvádět koně od vody, vyskakovali jim na hřbety, utahovali pevněji popruhy, velitel přistoupil k zajatcům, pohrozil jim bičem, nařídil, aby vstali. Brzy poté s provazy na krku, obklopeni ze všech stran jezci, se dali pěšky směrem k široké cestě, která vedla napříč polem. Daleko na cestě bylo vidět mračno prachu – blížila se vojenská kolona.

Oba zajatci si pohlédli dlouze a vážně do očí: blížil se jejich neodvratný konec.

A divoký velitel je ještě k tomu popoháněl bičem a hlasitě se jim vysmíval:

„Jen rychleji! Co chcete: uškrtit se u koní na provaze, nebo viset vysoko na stromě? Volte, nebo bude pozdě. A tam vám ještě na ohni připekou nohy, abyste vyzpívali, jací jste ptáčkové a odkud jste.“

Šli rychle, téměř běželi, klopýtali o zoranou, mazlavou půdu, dívali se pod kopyta koní, kteří jeli vedle nich. Unavený stařec již zřejmě nemohl, držel se rukou za provaz na krku, který se nebezpečně napínal; bylo horko, dusno, beznadějně.

Vtom Melikles pozvedl oči. Několik set kroků od něho se v bílém silničním prachu leskly třpytící se zbraně vojáků: náholeníky, štíty, přílby, oštěpy.

„Pane,“ zvolal hoch, „pane! Nejsou to Řekové?“

Nehurabhed zvedl víčka. Ano. Nebylo pochybnosti. Jejich oči se znovu setkaly zářivým pohledem. Nyní již nebylo třeba je pobízet ani vléci. Běželi rychle, lehce, zároveň s koňmi, kteří přidali do kroku. Natahovali ruce, šeptali vyprahlými rty, klopýtali a běželi, běželi.

Libyjec se několika skoky přiblížil k veliteli prvního oddílu železné pěchoty, začal mu jmenovat všechny své hodnosti a hodnosti svých vojáků, kteří patřili k desáté strážní skupině pořádkových jízdnic vojsk u čtvrtého pomocného oddílu pravobřežní nilské armády jeho svatosti faraóna Apriese – kéž by žil věčně!

Dříve než skončil, zajatci již věděli, že je to opravdu oddíl samotného Pelea a že setník Diomenes pochoduje hned za první kolonou, v čele druhé setniny. Za chvíli již byl u zajatců. Sotva je mohl poznat, zvláště Nehurabheda. Vyhladovělý, špinavý stařec v roztrhaných hadrech, bos, s oteklou tváří v ničem nepřipomínal důstojného kněze, kterého spatřil u Filemona. Setník rychle poslal pryč Libyjce, který něco koktal o odměně, podepřel starce, a když se dověděl, jaké zprávy zajatci přinášejí, strnul hrůzou. Díval se na oba, aniž mohl promluvit.

Věřil Nehurabhedovi svatě, protože všechna jeho slova se dosud potvrdila; ostatně sám vzhled starců jej přesvědčoval, že se nevy-

dal na tuto hroznou cestu z malicherných pohnutek; horečné oči kněze plály v zapadlých očních důlcích.

Věřil také Meliklovi, protože hoch si jej získal svou upřímností, a starý voják se vyznal v lidech. Věděl, že hoch se svou jasnou a

upřímnou tváří nedovede lhát. Zastavil proto vojenskou kolonu a rychle pospíšil k Peleovi.

A tu nastaly obtíže.

Peleas, přestože znal Nehurabheda z Diomenova vypravování, nechtěl věřit strašným zprávám. Soudil, že bylo provedeno spiknutí, věděl, že sám již dávno upadl v nemilost, soudil však, že bez faraónova souhlasu se spiklenci neodváží uskutečnit svůj plán. Zprávy o náhlém uvěznění nomarchy Elefantiny k němu již také dorazily, a nyní je potvrzovaly a ověřovaly ještě zprávy, které přivezl tento tajemný cizinec.

Peleas se pronikavě díval na Nehurabheda, třel si rukou čelo. Byl rozhněván a pln starostí. Váhal. Stáhnout děti do tábora, vyvolat poplach v rodinách a ve vojsku – to vše se mu zdálo příliš lehkomyšlné, dokud celou věc pečlivě neprozkoumá.

„Jakmile se vrátíme ze cvičení, půjdu ihned k jeho svatosti a zeptám se přímo, co znamenají tyto strašné zvěsti,“ řekl pomalu.

„Jen pusť-li tě k němu,“ zašeptal Diomenes.

„A nebude-li již pozdě,“ dodal Nehurabhed.

Potom dívaje se pronikavě na Pelea otázal se:

„Proč, důstojný veliteli, jsi se svým plukem na cestě, a ne v táboře u Saidy?“

„Protože jsem dostal rozkaz, abych se odebral k Chersoidě na dvoudenní vojenské manévry.“

„Kdy jsi obdržel ten rozkaz?“

„Dnes v poledne.“

„To znamená, že během těchto dvou dnů děti zajmou a provedou spiknutí. Chtějí tě mít daleko od Saidy v nejvážnější době.“

Peleas se zamyslel. Ponejprv bylo znát neklid v jeho tváři.

Diomenes sepal ruce:

„Veliteli,“ řekl, „já věřím tomuto člověku. Pamatuj, že všechno, co dosud mluvil, se přesně potvrdilo.“

V této chvíli vznikl jakýsi hluk mezi nedaleko stojícími vojáky.

Několik Egyptanů, rybářů ze sousední vesnice, se s pláčem dožadovalo slyšení u nejšlechetnějšího velitele vojsk jeho svatosti.

Peleas k nim popojel.

Rybáři byli zároveň převozníky a pronajímali své lodě k převážení obilí a zeleniny z jedné strany Nilu na druhou. Také nyní se dohodli s jedním velkostatkářem o převozu jeho zboží, připravili již bárky a kripy – a najednou přijedou strážníci a nařizují jim všeho nechat a ihned odtáhnout bárky na druhý břeh.

Peleas svraštil obočí, přikázal zavolat strážníky. Dostavili se ihned.

„Proč nedovolujete těmto lidem udělat to, k čemu byli najati?“

„Obdrželi jsme rozkaz, aby všechny lodi, větší i menší bárky a čluny byly ihned přepraveny na druhý břeh.“

„Proč?“

Strážníci pokrčili rameny.

„To není naše věc, veliteli.“

Peleas se na ně dlouho díval. Divný lesk mu zakmitl v očích.

„Ixione,“ řekl jednomu z důstojníků, „zadrž ty strážníky.“

Za chvíli se obrátil k druhému:

„Aristarchu, odebereš se na druhý břeh s dvěma desítkami vojáků. Nedovolíš ani jedné bárce odplout na druhou stranu. Naopak, shromáždíš jich, kolik můžeš, obsadíš je vojáky a nařídíš, aby všechny tyto lodi pluly po proudu směrem k našemu táboru. A ty, Diomene, mým jménem vydáš rozkaz všem oddílům, aby zastavily pochod a odebraly se hned zpět do táborů.“

Diomenes ztišil hlas:

„Uvěřil jsi tedy, pane?“

Peleas vycedil přes zuby:

„Ano, chápu všechno. Ti lotři nás chtějí uzavřít ve vidlici řeky a znemožnit nám, abychom se odtud dostali na některou stranu. Pro všechny nesmrtelné bohy! Je nutno si pospíšit.“

Celá kolona se otočila na místě a vyrazila k severu.

Melikles šel mezi oddíly a držel svého koně za uzdu.

Nějaký mladý voják k němu přistoupil.

„Melikle Milétský, otec mi nařídil, abych se tě ujal.“

„Kdo je tvůj otec?“

„Jsem Polyneikos, syn setníka Diomena,“ řekl voják s jakousi pýchou.

To je bratr Anité, pomyslí si Melikles a srdce mu zabušilo prudčeji. Podíval se pozorně na mládence. Polyneikos byl hubený a dlouhý jako tyč, ale tvář měl zcela dětskou, nezdál se starší než Melikles.

„Jsi voják, Polyneiku?“

„Ne, ještě ne. Ale otec mě bere s sebou, abych poznával vojenský život.“

Oba hoši se na sebe zvědavě dívali.

„Tak to jsi ty, Melikle, opravdu ty, Melikle?“

„Ano.“

„Mnoho jsem o tobě slyšel.“

„Od koho?“ podivil se hoch.

„Od Anité, od mé sestry,“ vysvětlil Polyneikos.

Melikles byl zmaten.

„Odkud ona mohla něco o mně vědět?“

„Nevím. Snad od Kalia a možná že od Filemona.“

„Slyšel jsi o Kaliovi?“

„Dokonce jsem ho viděl. Kalias byl u mého otce, když projížděl kolem Saidy, děkoval mu za to, jak se o něj staral, a vyprávěl o svém podivuhodném záchránění. Velebil až do nebe tvého pána, toho cizince, kněze a kouzelníka, který má divné jméno, ale i tebe velmi chválil, že jsi ho neopustil v neštěstí.“

Hovor plynul rychle.

Melikles se s údivem dověděl, že mladý Řek zná všechny jeho příhody a že se na něho dívá se závistí a také trochu s jakýmsi obdivem.

„Kolik je ti let?“ otázal se Polyneikos.

„Osmnáct,“ zalhal hoch pohotově. Zanic na světě nechtěl vypadat v očích bratra Anité jako dítě.

„To jsi tak starý jako já,“ povzdechl si Polyneikos. „Jenomže já jsem dosud v životě nic neudělal, neprožil jsem žádné dobrodružství, nic. A i nyní na cestě jsi musel leccos prožít.“

Melikles pokynul hlavou.

„Musíš mi o tom později vyprávět. Máš ty ale štěstí, Melikle. A nyní Peleas říká mému otci, že když se potvrdí to, co mluvil ten cizinec, že vás oba bohatě odmění.“

„Víš ty, Polyneiku, jaké jsme přivezli zprávy?“

„Vím, že mé sestře a jiným řeckým dětem hrozí nebezpečí. Peleas vyslal napřed Eutychia s deseti vojáky. Ti mají přivést děti Peleovy, Anité, děti jiných důstojníků a upozornit, koho se dá, z našich vojenských rodin, aby se co nejdříve skrily v táboře.“

„Kde je tvá sestra, Polyneiku?“

„Blízko. Brzy už budeme u našeho tábora. Ona bydlí s Peleovými a Aristarchovými dětmi na druhé straně řeky, takže z tábora je vidět jejich dům.“

Melikles se uklidnil a Polyneikos mluvil dále:

„Když se Peleas dověděl, že otec chce přivést Anité, sám jej prosil, aby Anité bydlila s jeho dětmi. Peleas si velmi váží mého otce a Peleovy děti blázní po Anité.“

„Filemonovy děti ji také měly velice rády,“ poznamenal Melikles.

„Všichni ji mají rádi,“ ozval se s pýchou Polyneikos.

Melikles se začervenal.

„Je to tedy již blízko?“ otázal se rychle.

„Kdyby bylo světleji, viděli bychom již stromy v jejich zahradě za řekou. Ale slunce již zapadlo a stmívá se stále víc. Uvidíš zítra.“

„Jen stačí-li Anité přijet k nám ještě před nocí.“

„Stačí. Eutychos tam musí již být; než se děti obléknou, složí své věci, zabalí – možná že uplyne hodina dvě, ale přesto stačí. Přijedou za tmy, ale to nic. Řeka je široká, ale klidná, a Eutychos ji dobře zná. Již brzy je uvidíme.“

Melikles si zhluboka oddechl. Polyneikův klid na něj zapůsobil. Samozřejmě že Anité již nehrozí žádné nebezpečí. A za chvíli ji uvidí, uvidí ji aspoň z dálky. Při tom pomyslení se usmál.

Obloha na západě již bledla, červánky uhasínaly, šedly; první hvězdy zazářily na obloze. Blížila se noc. Klidná, obvyklá noc, která přinášela oddech po horkém dni. Od řeky vál chladný větřík.

Byla již úplná tma, když vstupovali do tábora.

Když přecházeli kolem velitelského stanu, spatřili ve světle Pelea, jak hovoří s Nehurabhedem a s několika důstojníky.

V té chvíli se strhl v táboře křik. Nějaký člověk běžel tryskem a vpadl do velitelova stanu.

Polyneikos uchopil Melikla za rámě.

„To je Eutychios,“ zašeptal poděšen.

Zastavili se u vchodu do stanu.

„Byly uneseny,“ vyrazil Eutychios ze sevřeného hrdla.

„Pro nesmrtelné bohy! Co to říkáš?“

„Byly uneseny před půlhodinou, možná že ještě před kratší dobou.“

„Mé děti!“

„Ano, veliteli, tvé, Diomenovy a Aristarchovy děti i děti vojenských desátníků, které byly na velkostatku, všechny. Ve velkostatku byla postavena stráž, aby nám nikdo nemohl podat zprávu. Tuto stráž jsem uvěznil a přivedl s sebou. Pod hrozbou meče vypověděli, že děti mají být odvedeny do Saidy, do staré asyrské pevnosti.“

„Ó milosrdný Die!“

Polyneikos a Melikles přistoupili ještě blíže.

Důstojníci stáli bledí, zpocení, bez dechu. Peleas vypadal strašně. Z očí mu zíral údiv a jakési šílenství. Najednou přitáhl k sobě Aristarcha a křečovitě jej objal.

Kolem zavládlo dlouhé mlčení.

Peleas pozvedl oči.

„Svolejte schůzi vojáků,“ řekl tichým, strašným hlasem. „Ihned.“

Vojáci se již začali shromažďovat sami. Strašné zprávy se šířily od úst k ústům. Zástup rostl, mohutněl, obklíčil stany velitelů. V záři pochodní se leskly meče a štíty.

Najednou se objevil Peleas, vstoupil na stupínek, ze kterého vydával rozkazy a promlouval k vojsku.

Pochodně ozařovaly jeho tvář.

Když jej vojáci spatřili, ustoupili o krok zpět.

Peleas pozvedl ruku.

„Vojáci, kamarádi, bratří! Dvacet let jsme již společně, viděli jste mě ve vítězných bitvách a v porážkách, viděli jste mě v bolesti, zármutku a v zoufalství, ale pro všechny bohy přísahám, že jste nikdy neviděli slzy na mé tváři. Až nyní...“

Vojáci – již nejste vojáky.

Důstojníci – již nejste důstojníky.

Čím tedy jste? Nejste již ani lidmi, ne! Jste jenom psy, toulavými psy, vyhnanci z domova, zkopaní nohama milostivých pánů! Řecký sbor byl rozpuštěn, vojáci!

Za dvacet let služby, za krev, kterou jsme prolili v boji s Babylónií, za tisíce našich bratří, kteří zemřeli žízní v pouštích Arábie, za námahu, za muka, za naši věrnost – dnes máme složit s hanbou zbraně, stát se opuštěnými tuláky, potloukat se světem.

Byli jsme obžalováni, že jsme zrádci a že připravujeme s nepřáтели spiknutí proti Egyptu. Ó kamarádi! Pro Dia, pro všechny bohy, na stíny mých otců, na stíny našich padlých bratří nad Eufратem vám přísahám, že ani myšlenka na zradu mi nepřišla do hlavy. Slíbil jsem faraónovi věrnost a pro Dia – dodržel bych přísahu, ale on, on, který říkal, že nám bude otcem... Ó Řekové!

Myslíte, že to je všechno, že všemocní kněží se spokojili potupou, ke které mě odsoudili, s tuláctvím, ke kterému vás odsoudili, vás a vaše rodiny?

Pro všechny bohy – ne, ne, ještě jednou ne. Dnes v noci unesli naše děti. Mé, tvé, Epiktéte, tvé, Aristarchu, i tvé, Enee, také vaše, setníci, desátníci, důstojníci a poddůstojníci. Byly uvrženy do žalářů, aby se staly rukojmími naší poslušnosti, abychom ani nehlesli pod bičem našich pánů. Řekové, slyšíte? Naše děti!

Dnes je uvrhli do sklepů, do žalářů, dnes jsou v rukou kněžských strážců, zítra možná budou již v rukou katů nebo Fénicianů. Proboha, zdá se mi to jen, nebo je to pravda?! Tam naše děti nás volají, volají matky, otce, volají bohy, volají Dia. A my nic? A kolem je ticho? A nikdo je nebrání, nevrhá blesky? I nebe mlčí? Ó Die!...

Ale je, je Zeus, je a dívá se v této chvíli na nás, dívá se přísně, dívá se, zda jsme lidmi, nebo fenami, které lížou ruce pánům, když jim berou štěňata.

Vojáci! Nejsem již váš velitel, nejsem již důstojník, nemám již žádnou moc, ne; jsem otec, chápete? –

Jen otec.

Nerozkazuji vám jako velitel, ale jako otec k vám vztahuji ruce a úpěnlivě prosím: zachraňte mé děti...

I děti Aristarchovy, Diomenovy, všech, všech tady.

Vojáci! Víím, že je to šilenství, že se proti nám postaví celá moc Egypta, všechny egyptské, libyjské, etiopské pluky, možná že i vlastní bratři, Řekové, nám odepřou pomoc.

Ale pro všechny bohy, já nyní nemyslím, nic nevím, já slyším jen nářek matek běžících za vozy, slyším rány bičů, jimiž je strážníci zahánějí, když se chápou svých dětí; slyším pláč, hrozný pláč dětí – našich dětí.

Ó Řekové!

Proč ještě stojíte, proč mlčíte? Podívejte se sem, sem! Nevidíte? Ve mně, nade mnou a za mnou stojí nyní Erinye, okřídlené fúrie. To ony napřaženými meči nám ukazují cestu!

Do Saily!“

Odpověděl mu jediný výkřik, který zazněl z tisíců prsou:

„Do Saily! Pro naše děti!“

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ

O něco později se rychle přepravoval oddíl za oddílem na druhý břeh Nilu.

Nehurabhed, který v první chvíli po příchodu Eutychia byl celý zoufalý v domnění, že veškerá jeho námaha byla marná, se velmi mýlil.

Již samo prozrazení tajemství z porady v Memfidě donutilo spiklence, aby uspíšili své záměry a aby je provedli v době, kdy ještě nebyly připraveny všechny pluky, které měly Pelea zaskočit.

Nejdůležitější však bylo, že se Peleas dověděl o únosu dětí o dvanáct hodin dříve, než předpokládali, a dověděl se o tom ne v daleké Chersoidě, kam jej poslali, nýbrž v táborech vzdálených dvě hodiny cesty od bran hlavního města. Jen díky Nehurabhedovu varování Peleas uhádl a zmařil plán, který ho měl připravit o možnost dostat se na druhý břeh, a jen díky jemu měl v této tragické chvíli po ruce připraveny bárky a lodě.

A když strůjcové spiknutí v Saidě obdrželi o půlnoci netrpělivě očekávanou zprávu o únosu rukojmí a o jejich uvěznění, žádný z důstojných kněží a nomarchů neočekával, že celý řecký sbor je již na této straně řeky a že urychleným pochodem postupuje k městu.

Proto klidně vydávali rozkazy královským plukům stojícím na pravém břehu v Saidě, aby obsadily opuštěné řecké tábory a uzavřely Pelea ve vidlici obrovské řeky; klidně určovali jízdám libyjským plukům jejich stanoviště na levém břehu řeky, aby zabránili jakémukoli pokusu o její překročení.

Zatím však řecká vojska za hodinu poté, když byli uvězněni rukojmí v žaláři, stanula již u bran města.

Sais – tehdy největší město v Egyptě, milované sídlo faraóna – se vlastně skládala ze dvou samostatným měst, jež rozdělovala obrovská řeka.

Pravobřežní Sais, zvaná též královská, nádherná, plná lesku, překrásných parků a zahrad patřících faraónovi, kněžím a nejvyšším státním hodnostářům, a Sais levobřežní, chudá, ale rušná, živá, opravdový námořní přístav, ale zároveň i přístav říční a obchodní.

V pravobřežní Saidě byl největší stavbou chrám boha Ammona, symbol moci kněžské, a faraónův palác, symbol moci královské. V levobřežní Saidě bylo hlavní budovou vězení.

Vězení bylo zároveň také kasárnami říční stráže, která hlídala ruch na Nilu. Všeobecně se mu říkalo asyrská pevnost.

Opravdu je vystavěli Asyřané, téměř před sto lety, v době své krátké vlády nad egyptskou zemí. Zde stála vždy v pohotovosti posádka strašných uchvatitelů, která střežila poslušnost podrobené země. Pevnost všichni nenáviděli.

Když se země znovu osvobodila za faraóna Psameticha, rozhořčený egyptský lid začal bořit zdi.

Když však první vlna rozhořčení minula, mohutná budova byla poněkud opravena a bývalá pevnost byla přeměněna v kasárna a ve vězení.

Vězení se rozkládalo na jižním okraji levobřežní Saidy, přímo na břehu Nilu. Řekové nemuseli přecházet celé město, aby stanuli pod hradbami pevnosti.

Okamžitě ji obstoupili, aby rukojmí nemohli být odvezeni.

Ale od přepadu a obklíčení pevnosti k jejímu dobytí bylo ještě nesmírně daleko.

Brány byly zavřeny, obrovské, pochmurné a nedostupné zdi se vysoko zvedaly nad hlavami řeckých vojáků.

Stráže v pevnosti bděly. Když spatřily první řecké oddíly, celá posádka se vyřítla na hradby. Na věži vzplály pochodně a hranice.

Rudá plápolající zář osvětlovala stále rostoucí zvlněný zástup dole.

Řeků bylo přes dva tisíce. Byli to lidé zkušení v bitvách. Každý z nich se nejednou zúčastnil bojů. Egyptských strážníků bylo snad dvě stě. Dosud bojovali nanejvýš s vlastním bezbranným lidem.

Avšak samy hradby je bránily a bránily je dobře.

Řekové neměli potřebné náradí k dobývání měst, chyběly jim především žebříky.

Vojáci se rozběhli kolem a začali je hledat. Když jich několik přinesli, svázali je a hned zahájili útok.

Řekové se začali šplhat na hradby s šílenou zuřivostí, zachycovali se jich zuby nehty, šli kupředu, aniž na něco mysleli, aniž si uvědomovali, že na nejvyšších stupních žebříku je čeká smrt. Všechno bylo marné.

Jeden žebřík byl rozdrčen balvanem, který Egyptʼané shodili, jiné byly odstrčeny, zabití a ranění se zřítily dolů, útok byl odražen. Egyptʼané neutrpěli téměř žádné ztráty.

Peleas nařídil počkat, až přinesou více žebříků ze sousedního předměstí, a teprve když jich shromáždili více, obnovil útok.

Ale žebříky nebyly k tomu účelu vhodné, prohýbaly se a pod tíhou vojáků se lámaly. Obránci stříleli shora na Řeky šípy a metali z praků kamení, házeli jim oheň do tváří. Ranění a zmrzačení postupně museli ze žebříků slézt a ustoupit.

Druhý a třetí útok byl odražen.

Nedostupné hradby se obléhajícími vysmívaly.

Peleas si trhal vzteky bradu, chápal, že bez většího počtu žebříků, které by mu umožnily soustředěný útok na několika místech najednou, pevnosti nedobude.

Proto byly ihned vyslány celé oddíly pro nové žebříky; ty, které již byly přineseny dříve, byly svázány a zpevněny po stranách kopími a oštěpy.

Kdyby Řekové měli dosti času, dobytí pevnosti by pro ně nebylo nijak těžké. Ale bohužel – neměli čas.

Každou hodinu mohly přijít libyjské pluky stojící na jihu, každou hodinu se mohly z druhé strany řeky přepravit vybrané oddíly egyptských královských vojsk. Pomoc obránců musela přijít dříve, než nastane den. O tom věděli i Řekové i Egyptʼané uzavření v pevnosti.

Drahocenné hodiny ubíhaly. Řekové občas udeřili, neohlížejíce se na všechny dosud utrpené ztráty. Avšak všechny tyto pokusy selhaly.

Melikles a Polyneikos se zúčastnili prvních útoků na pevnost, spolu s ostatními útočili na hradby, přidržovali padající žebříky, odvážně se připojili k vojákům určeným k útoku.

Tu je zpozoroval Diomenes, který velel svému oddílu, a velmi se rozzlobil.

„Cožpak zde je místo pro takové chlapce,“ křičel, „kteří ani nedovedou udržet meč v ruce? Jen nejlepší vojáci, kteří se již zúčastnili útoku na hrady a dobře ovládají tento způsob boje, jen ti mohou jít na žebříky. Vy však jděte pryč!“

Polyneikos zrudl hanbou, Melikles zbledl vztekem. Rychle ustoupili. Za chvíli k nim přistoupil Eutybios, starý voják, ten, kterého Peleas poslal pro děti.

„Z rozkazu Aristarchova a Diomenova jste přiděleni k mému oddílu.“

„Co dělá tvůj oddíl, setníku?“

„Střeží východní stranu pevnosti.“

Polyneikos šel poslušně za Eutybiem, ale polykal slzy hanbou.

„Víš, Melikle,“ šeptal, „jakému oddílu velí Eutybios?“

„Nevím.“

„Je to oddíl vysloužilců a mrzáků, starých vojáků, kteří nejsou již schopni boje, a proto se jich užívá nanejvýš k ochraně táborů. A k takovému oddílu jsme byli přiděleni. Ó Melikle, sám vidíš, jak to je s mým otcem. Jak je tady možno se proslavit, nalézt příležitost, něčím se vyznamenat. Jsme připojeni k oddílu vysloužilců! Ó milosrdný Die!“

Melikles sdílel Polyneikův zármutek, díval se pohrdavě na velitele, který jim byl nvcen. Eutybios se opravdu hodil na velitele vysloužilců a mrzáků. Byl totiž sám starý voják a mrzák. Bylo mu téměř šedesát let a neměl levou ruku. Říkali mu jednoruký Eutybios.

Přes toto zmrzačení a přestože mu bylo šedesát let, byl to stále ještě hrozný velitel, jehož se vojáci báli. Kdysi byl nejsilnějším mužem u pluku a ještě nyní úderem své jediné pěsti dokázal zabít koně.

Oddíl vysloužilců stál ve dvou skupinách u východní stěny pevnosti. Zde byl úplný klid. Hradby v celé své šíři se tu skoro dotýkaly řeky, od níž je odděloval jen úzký pruh země. Měkká půda pokrytá bahnem a hustou trávou ztěžovala pohyb vojska, blízkost řeky znemožňovala větší soustředění oddílu. Hradby tu snad byly vyšší než jinde. Útok z této strany nebyl možný.

Proto tu Egypťané nechali na hradbách jen tři až čtyři strážce, které měly za úkol upozornit posádku, kdyby sem Řekové přistavili žebříky. Lidé bez žebříků nebyli pro pevnost nebezpeční.

Jediným Eutychievým úkolem bylo dávat pozor, aby nikdo z pevnosti se nedostal na řeku a aby nikdo z řeky nepronikl do pevnosti. Byl to úkol snadný a celý oddíl, skládající se ze čtyřiceti mužů, neměl vlastně nic na práci.

Melikles byl zoufalý a rozezlený. Pomyslení, že v takové chvíli musí být nečinný, jej páliho jako oheň. Rozmýšlel se, má-li utéci od Eutychia, ale nechtěl si pohněvat Diomena, tím spíše, že v duchu mu dával za pravdu. Skutečně na žebřících bylo místo jen pro nejlépe vycvičené vojáky, a on se nedovedl ani chránit štítem.

Eutychiiovi vojáci, hlavně staří praktikové, kteří již prožili nejedno obležení, byli klidní a trpěliví. Naslouchali hlasům boje, který se odehrával na druhé straně pevnosti, a vyprávěli si pološeptem o dávných bitvách.

Jeden z nich, stařec s ostrým, supím výrazem, pamatoval ještě hradby pevnosti v době, kdy ji opouštěli Asyřané.

„Tehdy byly hradby ještě vyšší,“ říkal, „a řeka se dotýkala samé stěny. V hradbách byl východ, který vedl přímo k řece, takže z lodky na řece bylo možno vstoupit přímo do pevnostních dveří. Potom všechno přestavěli, hradby částečně zrušili, částečně rozbořili ze zlosti na Asyřany. Po dveřích nezůstala památka a Nil se odsunul od hradeb. Tak se všechno změnilo.“

Melikles nechtěl poslouchat tohle povídání. Klid starých vojáků jej dráždil a zlobil. Nevěděl, co má dělat, nedovedl vydržet na místě.

Konečně se rozhodl jít podél stěny a přesvědčit se sám, zda na ní nezůstala nějaká stopa po zazděných dveřích.

Když se Eutychos o tom dověděl, pokrčil rameny. Znal tyto pochmurné hradby odmalička, nebyla na nich stopa po zazdění, mohl za to ručit. Nezabraňoval však hochovi, upozornil jej jen, aby šel opatrně, aby ho nezastřelili z pevnostních hradeb.

Šel tedy, lépe řečeno šli oba, protože Polyneikos se k němu ihned připojil.

Lezli po čtyřech v husté trávě přímo pod pevnostní stěnou, takže se téměř o hradby otírali. Tak prošli podél celé stěny a pečlivě pro-

hlíželi cihlu po cihle. Nic; žádná stopa po zazděných dveřích. Cihly byly stejně staré, stěny stejně hladké. Noc nebyla příliš tmavá, byla ještě prosvětlena září dalekých ohňů na hradbách – stěnu bylo vidět zřetelně.

Znechuceni se vraceli zpátky.

Když se tak plížili po čtyřech, najednou se Melikles dotkl loktem jakéhosi výčnělku ve zdi. Zastavil se. Hned u země byl do stěny vezděn poněkud vysunutý kamenný trám, jako by to byl úzký schůdek. Melikles se rozhlédl. Nad trámem byla opět obyčejná zed jako všude.

Chtěl už jít dále, když? ho napadla podivná myšlenka. Takové trámy bývaly často kladeny nad dveře a tvořily část obezdívky nebo část vlastní chodby.

Nejsou snad hledané dveře pod tímto trámem? Rozhrnul snadno měkkou bahnitou půdu a strčil ruku pod trám. Nenarazila na žádnou překážku. Cihly tu nebyly. Za chvíli potom narazil na mříž, která asi uzavírala dveře. Mříž byla úplně zrezivělá, drobila se v prstech. Melikles s Polyneikovou pomocí snadno vytrhl větší úlomek bronz, který nebyl tvrdší než zetlelá větev. Oba chlapci se chvěli rozčilením. Chápali dobře dosah svého objevu. Melikles nyní pochopil, proč podle slov starého vojáka byly zdi kdysi vyšší a proč dveře vedly přímo na řeku.

Hradby se nesnížily, ale půda se zvýšila. Posvátný Nil po desítky let v době záplav nanášel pomalu, neúnavně spousty hnědého bahna, čímž se pozvolna, ale neustále zvyšoval břeh.

Na úrodné půdě vyrostla bujná tráva, která před lidskými zraky zakryla zbytky obezdívky dávného vchodu.

Melikles a Polyneikos se rozhlédli kolem – dívali se na své kamarády a nahoru na pevnostní hradby. Ne. Nikdo je zde nemohl spatřit, přitisknuté v koutě u základů zdi, skryté v husté, vysoké trávě. Dali se horečně do práce. Odhodili rukama měkkou, řídkou půdu, až vytvořili otvor, jímž se mohla protlačit nejen ruka, ale i hlava. Vylomili ještě jednu zrezavělou tyč, která tvořila část bývalé mříže, odhodili jakýsi kus prohnílého dřeva.

Otvor se ještě více rozšířil.

Melikles do něho strčil hlavu, potom ramena a nakonec celé tělo. Jakžtakž to šlo. Plížil se narážející hlavou o cihly, které kdysi tvořily klenbu chodby, prsty rozhrnoval a stlačoval lepkavou, mazlavou hlínu. Když se proplížil několik stop, poznal, že se klenba zvedá. Ještě půl kroku. Místa bylo stále více. Již se mohl opřít o loket a podívat se před sebe. Několik kroků před sebou spatřil nad hlavou četné štěrbin, jimiž pronikalo světlo. Další postup byl stále snadnější.

Bylo již možno kleknout, narovnat páteř a konečně vstát. Polyneikos se plížil hned za ním. Šlo mu to ještě snadněji, protože mladík byl tenký, dlouhý jako had a byl jako stvořený k prolézání děr.

Klečeli vedle sebe a neodvažovali se promluvit slovo. Asi se octli v chodbě, která vedla z nádvoří k bývalým dveřím vedoucím k řece. Klenba, která se zvedala nad nimi, byla klenbou dávného schodiště. Před nimi by mělo být žalářní nádvoří.

Melikles přiložil oko ke štěrbině. Ano, hned vedle začínalo pevnostní nádvoří. Odtamtud zaznívaly zmatené výkřiky bojujících.

Od nádvoří je oddělovala jen prkna, jimiž byl starý průchod přehrazen.

Melikles se pokusil pohnout prkny. Byla lehce připevněna, zachvěla se a zaskřípala. Dala by se bez námahy odtrhnout nebo zlomit. Kdyby Melikles měl s sebou sekeru a tyč, byl by si rychle poradil s celou překážkou. Ale praskot lámaných prken by byl určitě upoutal pozornost strážce.

Hoši se tiše radili.

Pokusení proplazit se bez vědomí velitele a celé armády do obležené pevnosti bylo silné, ale Melikles a Polyneikos chápali, že to nesmějí učinit. Zde šlo o všechno, o záchranu dětí, o vítězství, o Anité. Když se jim již podařilo objevit průchod, nesměli pro hloupou ztřeštěnost ohrozit celou věc.

„Musíme uvědomit Eutychia,“ rozhodli se s povzdechem.

Polyneikos se bez otálení odplížil ke svému veliteli a Melikles dále rozšiřoval vstupní otvor.

Brzy se objevil Eutychos a jen stěží protlačil své obrovské tělo úzkým otvorem. Když se rozhlédl, spokojeně si oddechl.

„Počkejte tu, hoši,“ řekl, „za chvíli nás sem přijde víc.“ Když se vrátil, vybral ze svého oddílu dvanáct vojáků. Ozbrojl je sekerami a tyčemi k vylamování prken a plížením je vedl podél zdi. Ještě před odchodem poslal k Peleovi hlídku s prosbou, aby rychle obnovil nejprudší útok na hradby, protože oddíl vysloužilců má naději donutit Egyptřany, aby se zabývali také východní stranou pevnosti.

Za chvíli se otvor, v němž seděli oba hoši, začal plnit vojáky. Celý Eutychiův oddíl a oba hoši – celkem patnáct lidí – se jen stěží vešli do malé chodby pod kamennou klenbu.

Do štěrbin v prknech prostrčili tyče, silně se opřeli rameny o dřevěnou přepážku a mlčky čekali.

Když na západní a severní straně pevnosti zesílil opět křik a propukla zuřivá vřava, která ohlašovala, že Peleas podnikl útok – Eutychos dal znamení.

Několik rukou se strašně napjalo, několik tyčí začalo páčit praskající prkna a náhle se překážka zřítila jako pod úderem obrovy pěsti. Řekové vpadli dovnitř.

Několik egyptských strážců hlídajících blízko zdi překvapením hrozně vykřiklo, ale již bylo pozdě.

Řekové vpadli do nádvoří, proběhli je jako vichřice a nikým nezadrženi se vyřítili po kamenném schodišti na severní hradbu, na kterou útočil Peleas. V čele běžel dlouhonohý Polyneikos s rozevlátými vlasy, s tváří rozjasněnou a radostnou.

Za ním v patách běžel Melikles, za ním obrovský Eutychos a za nimi další. Stala se podivuhodná věc. Egyptřané, kteří zuřivě bojovali na hradbách s Peleovým vojskem, nezpozorovali útočníky vzadu, lépe řečeno zpozorovali je teprve v poslední chvíli, když byli od nich vzdáleni jen několik kroků. Přepad byl tak neočekávaný a dojem tak zdrcující, že první skupina strážníků, která bojovala s Řeky stojícími na žebřících, začala prchat jako před přízrakem.

Další skupiny Egyptřanů chtěly útočníky zadržet, ale na místa, která opustily, vtrhli z žebřiků Peleovi vojáci – nejdříve dva, potom čtyři, potom osm, dvanáct, kteří se ihned spojovali s oddílem Eutychiovým a společně útočili podél hradeb.

Když řecké vojsko uvidělo své na hradbách, vítězně vykřiklo a zuřivě zaútočilo.

Egyptřané již nekladli odpor. Panika je zachvřtla jako oheň. Křičeli, zahazovali zbraně a najednou se zběsile rozutekli po celém nádvořt.

Pevnost byla dobyta.

Melikles stál u dveřt vedoucích do řaláře: nemohl se protlačit dále. Obklopoval jej zástup lidí ze všech stran. Nejdřtve vyvedli osvobozené děti.

A na druhé straně otevřenou bránou pevnosti vcházely matky a příbuzní malých rukojmí, kteří sem přišli s armádou.

Nastal hluk, vřava a zmatek. Tu a tam se rozlěhaly výkřiky, volání a pláč, pláč stále většt.

Plakaly děti, matky, plakali otcové, vojáci, důstojníci i vrchní velitel. Ale byl to pláč radostný.

Najednou Melikles spatřil u vchodu vysokou postavu Diomena, který držel za ruku Anité. Dívka byla bledá a chvěla se, ale její usazená tvář se radostně usmívala. Spatřila zdaleka Melikla a její oči se ještě více rozjasnily. Přeběhl k ní Polyneikos, Melikles chtěl přistoupit také, ale nesměle zaváhal. Zástup mu zatarasil cestu.

V té chvíli se ze řaláře ozval rozčilený, ochraptělý hlas Peleův:

„Diomene, řekni vojákům, že všechny děti jsou bez úhony a zdravé. Nikdo neschází.“

Diomenes opakoval velitelova slova.

Rozlehl se takový křik, že pochodně se v rukou zachvěly jako pod závanem větru.

„Sláva Peleovi!“ volali. „Ať řije velitel a náš otec, náš a našich dětí!“

Peleas potom hovořil dále:

„Diomene, zjistit, kdo se první dostal na hradby.“

A znovu zazněl silný Diomenův hlas.

„Vojáci! Velitel se ptá, kdo první vtrhl na hradby?“

Nastalo ticho, ve kterém zazněla klidná slova Eutychiova.

„Polyneikos, syn Diomenův, Melikles z Milétu a Eutychos z oddělu vysloužilců.“

Diomenes najednou ztratil řeč, chvíli nedovedl řici ani slovo, brzy se však vzpamatoval a všechno podrobně opakoval.

Peleas pak vyšel před dveře, najednou vytrhl meč z pochvy a zvedl jej vysoko nad hlavu.

„Sláva Eutychiovi,“ zvolal, „sláva vysloužilcům, sláva Polyneikovi a Meliklovi z Milétu!“

Tisíce mečů se zvedlo vzhůru, z tisíce úst, z tisíce překypujících prsou zaburácel výkřik jako úder hromu.

Melikles stál jako omámen. Viděl vztyčené meče lesknoucí se ve světle pochodní, viděl tváře chvějící se dojetím, ústa otevřená ve výkřiku, slyšel své jméno chvějící se na rtech tisíců. Tvář mu planula, mlha opojení mu zaclonila svět.

Držel meč vysoko zvednutý spolu s ostatními, po tvářích mu stékaly slzy, v uších mu znělo úchvatné, pro všechny Řeky čarovné slovo: sláva.

KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ

Když vyšlo slunce, Peleas s celým vojskem opouštěl Saidu. Vojsko pochodovalo v bojovém šiku, připraveno každou chvíli k odražení útoku. Uprostřed pochodujících kolon jely na vozech rodiny vojáků, osvobození rukojmí a ti všichni Řekové, kteří v tragické noci v obavě před pronásledováním uprchli k Peleovi.

Hned za městem je dohonila malá skupina nádherně oděných jezdců. V čele skupiny jel ve zlatém brnění a přílbě Amasis, správce královského dvora, přítel a důvěrný rádce starého krále, kterého jeho svatost faraón Apries vyslal k Peleovi. Řekové měli rádi Amasise, protože uměl dobře řecky, znal řecké zvyky a sám mnohdy podle nich žil.

Peleas jej uctivě uvítal, avšak nedal zastavit pochodový proud.

Amasis byl nesmírně pobouřen, vytýkal Peleovi ukvapenost, ale ještě více se hněval na ty, kteří se opovážili vydat rozkaz k únosu dětí. Přísahal na všechny egyptské a řecké bohy, že jeho svatost o

ničem nevěděla, že se na své ministry velmi hněvá a že je i nyní ochotna odpustit vojsku jeho nepřátelský krok.

Avšak všechna tato slova byla zbytečná. Řekové již jednou dostali královský slib, který byl porušen, proto nemohli důvěřovat novým slibům jeho svatosti. Naopak, tím více se museli obávat úskoku, pomsty a trestu. Krev prolitá pod hradbami žaláře v Saidě nedovolovala oběma stranám zapomenout na křivdy.

Proto se rozešli nedohodnuti. Amasisovi se aspoň podařilo dosáhnout toho, že Řekové propustili zajaté vězeňské strážce. Peleas chtěl tímto krokem aspoň trochu usmířit faraónův hněv a ochránit masy řeckého obyvatelstva v Saidě před pronásledováním úřadů.

Kolony rychle pochodovaly na západ. Cílem pochodu byla Kyrenaika, vzdálená několik desítek dnů cesty a rozkládající se za nesmírnou Libyjskou pouští. Nešťastná osada, která se právě chystala k zoufalé obraně před útokem Egypta, přijímala radostně každý oddíl, který jí spěchal na pomoc.

Téměř ze všech stran daleko na obzoru provázely pochodující kolony oddíly lehké libyjské jízdy. Na východě a na severu šly za Řeky silné pluky vybrané egyptské pěchoty, které je měly přepadnout.

Peleas byl stále v takovém postavení jako moucha, která uvízla v pavouci síti.

Řekové dorazili odpoledne k poslednímu rameni Nilu, jež je oddělovalo od Libyjské pouště. Tam se jim postavil do cesty dvakrát silnější sbor egyptské a libyjské jízdy. Peleas okamžitě seřadil své vojsko k bitvě a širokou frontou vyrazil k útoku.

Nato Egyptané ustoupili na jednu a Libyjci na druhou stranu. Cesta byla opět volná. Pavouk ustoupil před mouchou.

Řekové se nerušené přepravili na druhý břeh a postupovali podél řeky dále na západ.

Nastražená síť byla konečně protržena.

Melikles kráčel s Polyneikem nedaleko táborových vozů, které jely pomalu.

„Melikle,“ pravil jeho dlouhonohý kamarád, „dokud budu živ, budu velebit den, ve kterém jsem tě spatřil. Vše, co mě potkalo, je

tvá zásluha. Tvá, jen tvá. Ty jsi šel hledat ty dveře, ty jsi na ně nara-
zil, ty jsi objevil přechod.“

„Ano, ale to byla náhoda.“

„To je jedno. Mne by taková náhoda nepotkala. Ty jsi patrně pod
ochranou bohů. Jdou za tebou: dobrodružství, nebezpečí a sláva.
Když mi Anité o tobě vypravovala, cítil jsem, že tomu tak je. Sláva!
Ach Melikle! To byl největší den v mém životě. I otec se na mne
nyní dívá jinak. Jenomže já jsem vlastně neudělal nic velkého a to
mě rmoutí, Melikle; nevím, jestli jsem si takovou chválu zasloužil.“

„Jak to? Byl jsi přece první na hradbách.“

„To je pravda.“

„A vidělo tě tam celé vojsko.“

„To je pravda, ale...“ a tu Polyneikos snížil hlas. „Víš-li pak,
Melikle, že já jsem vůbec nebojoval?“

„Jak to, vždyť jsi se vrhl první proti Egypt'ánům.“

„Ano, vrhl jsem se s mečem proti jakémusi chlapovi, ale ten
ustoupil o jeden, potom o dva kroky a najednou za ním hradba
skončila a on se zřítil dolů, takže jsem jen uviděl ve vzduchu jeho
nohy. A hotovo; bylo po všem. Já jsem se také nemohl zastavit a
letěl jsem za ním. Naštěstí jsem se stačil zachytit o hradbu a zůstal
jsem viset. Nějak jsem se vyškrábal a skočil za vámi, ale vojáci, co
seskočili ze žebříku na hradby, běželi jako šílení, oni a vy jste mi
zatarasili cestu a nemohl jsem se k Egypt'ánům prodrat. Už jsem byl
zas málem blízko, už jsem byl skoro u nich, když ti lotři, kéž by je
sklátil mor, se rozutekli a zahodili zbraně. A tak, vidíš, skončila se
jedinečná příležitost. Ba, ani jsem nezaslechl zvuk svého meče.“

„Ale svrhl jsi tamtoho chlapa.“

„To ne já, to on sám. Kdybych se ho byl aspoň dotkl špičkou
meče, mohl bych říci, že jsem ho poranil.“

„I tak to můžeš říci.“

„Myslíš?“

„Přece když spadl z druhého patra hlavou dolů, pak se musel
aspoň poranit.“

„To je pravda,“ přiznal Polyneikos.

„Tak vidíš, můžeš všem říkat, že jsi poranil a svrhl z hradeb jed-
noho strážce.“

Polyneikos se rozveselil. Jeho pochybnosti se rozptýlily.
Nějakou dobu šli mlčky.

„Melikle,“ najednou se ozval Polyneikos chvějícím se hlasem,
„chceš být mým přítelem?“

Přátelství, to bylo velké slovo v Řecku.

Znamenalo vzájemnou důvěru, pomoc, soucit, oporu, radu, společné výpravy a společný boj o budoucnost.

Melikles mu beze slova podal ruku. Zadívali se dlouho a vážně na sebe.

Míjely hodiny. Vojska šla kupředu bez oddechu. Melikles jen stěží stačil jiným. Nevyspalost, hlad, nadlidská únava posledních dnů, pronásledování, nebezpečí a boj vyčerpaly jeho síly. Hochovi se chvěly nohy.

Najednou se k nim přiblížil Peleas, který objížděl se svým štábem pochodující kolony. Doprovázel ho Nehurabhed a Diomenes.

Peleas hned poznal Melikla.

„Miléřane,“ řekl, „hovořil jsem s tvým mistrem a pánem a chtěl jsem ho za všechno odměnit. Avšak on nechce nic přijmout, říká, že se mu podařilo dostat se k nám jen díky tvé odvaze a vytrvalosti. Řekni proto, hochu, co by sis přál; tvé zásluhy si opravdu zaslouží odměny.“

Melikles byl zmaten a chvíli mlčel.

„No, řekni, hochu, neboj se – co by sis nejvíce přál.“

„Vyspat se,“ řekl prudce chlapec, „dovol mi, veliteli, sednout si na vůz a vyspat se.“

Peleas se rozesmál:

„Dobře, ale to není žádná prosba. Až se vospíš, přijď s Polyneikem, synem Diomenovým, a s Eutychiem k našemu pokladníkovi; ten vám vyplatí váš podíl na kořisti a tobě dá příslušnou odměnu.“

Potom odjel k vozům a hlasitě křikl:

„Hej, ženské! Udělejte místo hrdinskému Meliklovi, který je unaven a chce spát. Jen rychle!“

Na vozech nastal ruch; všichni by byli rádi přijali slavného vojáka; Melikles však manévroval tak, aby se dostal do toho vozu, v němž jela Anité.

„Máš pohodlí, Melikle?“

„Jako v ráji!“

Na voze Melikla napojili a nakrmili. Anité a nějaká jiná žena mu ustlaly opravdové hnízdečko a pohodlně jej uložily.

Hoch nehybně ležel, díval se na překrásnou hlavičku, která se nad ním skláněla. Anité neměla na tváři závoj, který patrně nestačila vzít s sebou, když ji unesli. Na hlavě měla jen malou kapuci se závojíčkem, který jí splýval na ramena a na krk; takovou kapuci nosili egyptští strážníci.

Bylo to směšné, ale děvčeti všechno slušelo. Pod kapuci, pod volně splývajícími vlasy se na hocha dívaly plaché, ale rozradostněné a zvědavé oči.

„Je ti dobře, Melikle?“

„Chtěl bych, aby tak bylo vždycky!“

Děvče upadlo do rozpaků, a aby skrylo svůj zmatek, dotklo se prstem Meliklova ramene.

„Hrdinský Miléťane,“ zašeptala.

A oba se začervenali.

Melikles z ní nespouštěl oči. Anité přimhouřila víčka jako před slunečními paprsky.

„Melikle,“ zašeptala za chvíli ještě více zmatená, „vždyť ty máš přece spát.“

„Ano,“ řekl hoch poslušně.

„No tak zavři oči!“

Melikles zavřel oči. Brzy upadl do hlubokého, osvěžujícího spánku. Hoch byl skutečně unaven a lože bylo opravdu pohodlné.

Druhý den byl pro Melikla velmi důležitý.

Především byl hojně obdarován Peleem. Kromě zlatého prstenu, který dostal jako Polyneikos a Eutyhios, dal mu Peleův pokladník stříbrný, bohatě zlacený a velmi cenný náramek.

Takové náramky nosili při slavnostních příležitostech vysocí faraónovi hodnostáři; tento patřil kdysi veliteli dobyté pevnosti – podle válečného práva se stal kořistí vítězů.

V době poledního odpočinku zanesl Melikles spolu s Polyneikem všechny poklady Anité. Tam si začali všechno prohlížet znovu a obdivovali krásu šperků. Přišel Diomenes, přišel Nehurabhed, přišlo několik vojáků.

Jeden z nich, pocházející jako Melikles z Milétu, od včerejška hledal hocha; chtěl si pohovořit s krajanem. A to byla druhá velká událost tohoto dne. Voják se vrátil z Milétu teprve před rokem.

V rozhovoru se ukázalo, že kdysi znal Meliklova otce, plavce Lykaona, znal také jeho matku a věděl, co se s ní děje. Podrobnosti sice říci neuměl, tvrdil však, že matka určitě žije, že bydlí se synem a dcerou u svého bratra, lodního tesaře, o jehož dům pečuje.

To souhlasilo s tím, co Melikles předpokládal. Když hoch poslouchal tyto zprávy, chvěl se, měnil se v tváři a slzy se mu draly do očí.

Otázky se horečně sypaly, odpovědi byly rychlé. Voják dokonce popsal ulici, ve které tesař bydlel: taková úzká, špinavá, křivolaká ulička docela blízko přístavu, uprostřed malé nádvoříčko, síň, chodbička a jako obvykle uvnitř malé megarón.

Melikles si nyní připomněl tento dům, který znal od dětství, dům svého strýce. Dodal několik podrobností. Voják je potvrdil.

Potom hovořili o sousedních uličkách, o přístavu, o dílnách, ve kterých tesař pracoval.

Potom hovořili ještě o jiných a jiných, již méně důležitých věcech.

O nějakých pobřežních skalách, na nichž Melikles, když byl ještě dítě, sedával celé hodiny s udičkou v ruce, o schodišti, po kterém se sestupovalo k moři, o zřídle – fontáně před radnicí a potom ještě o jiném prameni daleko na hoře za městem. Tam byla nejlepší a nejchutnější voda na světě a tam chodily dívky se džbány na hlavách a hoši – uličníci byli schovaní v křoví a házeli na ně větévky, ovocné slupky a stromovou kůru.

„Házel jsi také, Melikle?“

„Házel jsem a dostal jsem jednou za to výprask.“

„Já také,“ přiznal se voják.

„Z toho zřídla,“ připomenul si ještě, „berou vždycky vodu na naše svátky, na Eleutrie, na Didymeie...“

„Odtamtud je krásný pohled na celé město. Ó ano, i na svatou cestu, po níž – u samého břehu moře – krácejí slavnostní průvody do Didym, do Apollónova chrámu. A pamatuješ, jak o svátcích krácejí od zřídla kněžky oblečené do bílých rouch a sestupují potom hájem v dlouhém průvodu, stále níže a níže k městu, k svaté cestě, lemované sochami kněží? U tohoto zřídélka mají nyní postavit sošku nymfy, možná že i malý chrám.“

„Vím, takový chrám se čtyřmi sloupy, jaký stojí na pahorku po pravé straně cesty do Efezu, u průlivu ostrova Samos. Pamatuješ?“

„Ano, na pahorku, a u něho rostou obrovské, tmavé cypřiše, které je zdaleka vidět.“

„Ten chrám tam již byl kdysi, ještě za mých časů,“ dodal zastřeným hlasem Diomenes.

„A na druhé straně, za Samem, jsou obrovské skály zasvěcené Poseidonovi a malé přístaviště a schůdky vytesané ve skále, dále bílý dům uprostřed velikých zelených zahrad. Jabloně, fíkovníky a višně, višně, jaké nejsou nikde jinde na světě než tam. Pamatuješ? Je to nádhera, když to všechno kvete, Melikle.“

„A právě nyní je tam jaro.“

„Nejkrásnější jaro, vždyť dnes nebo zítra je jarní rovnodennost. Eleutrie – radostný svátek, slavnosti na počest boha Dionýsa.“

„Chrámů ozdobené věnci z čerstvého listí. Pamatuješ? A hry, písně, chorea a průvod kolem města.“

„A večer vyjíždějí daleko na moře plachetnice ozářené pochodněmi a celou noc je ze všech stran slyšet písně, ze všech stran, jako by zpívalo moře.“

Nastala chvíle ticha.

Voják seděl se skloněnou hlavou.

„Eleutrie,“ šeptal. „Ano, dnes jsou Eleutrie, jarní rovnodennost. A zde, v této proklaté zemi, se na všechno zapomíná.“

„Proč jsi opustil Milét, vojáku?“

„Musel jsem. Nezáleží na tom, proč. Byl jsem voják. Dal jsem se sem najmout. Výdělek byl dobrý. Myslel jsem si: Všechno jedno, kde se žije. Není to však pravda. Není všechno jedno. Já už nevydržím. Vím, že nevydržím. Bůh seslal celou tuto událost. Když se nebudu moci vrátit do Milétu, vrátím se aspoň na Samos, do Kolofonu, do Efezu, do Smyrny. Tam je také tak, aspoň podobně.“

„Také tak,“ řekl tiše Diomenes.

„Je tam krásněji než zde?“ otázal se Polyneikos.

„Ach, Polyneiku,“ propukl Melikles, „tam jsou pahorky a zeleň, bílé domky uprostřed vinic a moře, dovedeš pochopit, moře! A zelené ostrovy, háje, sochy v hájích. Prameny, nymfy u pramenů, jenom tam bohové mohou sídlit, jenom tam, Polyneiku!“

„A lidé jsou tam blízcí, svoji – všichni.“

Nastala chvíle ticha.

„A právě nyní v zahradách kolem domů rozkvétají první jabloně...“

Diomenes zvedl ruku k očím, jako by jej oslepovala sluneční záře, odvrátil se a pomalu odešel.

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ

Minul jeden den, minul druhý den. Vojsko stále pochodovalo na západ po okraji Libyjské pouště.

Na jedné straně, kam oko dosáhlo, se rozprostíralo nesmírné moře písku, z něhož tu a tam vyčnívaly plochy suché, kamenité půdy, pokryté jakoby kusy rozmetaných skal. A opět písčné duny, závěje nanesené větrem a tetelící se rozžhavený vzduch.

Žádný strom, žádná palma ani travička, žádná stopa člověka. Nic – jenom poušť.

Na druhé straně vlastní Egypt, západní okraj obrovské delty, prutný pásmem stromů rostoucích podél kanálů, pokrytý zelení bujně rostoucího obilí. Šumící klasy ječmene a pšenice, louky plné stád krav a buvolů, dělníci pracující v zahradách.

Tady probíhala odvěká hranice dvou říší: říše práce, ruchu a života a říše pouště a smrti. Království Osirise a strašné království Seta.

Čím dál tím víc se však vojsko vzdalovalo od životodárné svaté říše. Území, jímž nyní vedla cesta, bylo bažinaté, neúrodné, stále řidčeji obydlené. Zdaleka bylo vidět velikou hladinu nějakých vod, lesknoucí se v slunci. V první chvíli se zdálo, že je to moře; byl to však jen západní okraj obrovského jezera, největšího v Egyptě, na jehož březích několik let později měla stát proslulá Alexandrie.

Polyneikos mluvil k Meliklovi hlasem trochu zklamaným:

„Ty tedy nechceš být vojákem, Melikle?“

„Budu bojovat společně s vámi proti Egyptanům.“

„To vím, ale co potom. Nestaneš se vojákem?“

„Ne.“

„Čím tedy budeš?“

„Plavcem a rybářem jako můj otec.“

„Rybářem?“

„Ano. To je moudrá, ale těžká práce. Ty myslíš, Polyneiku, že rybář na moři je totéž jako zde, na Nilu? Tam je třeba znát ryby, vyznat se v sítích, v moři, vědět, kde je hloubka, kde mělčina, kudy jde podmořský proud, kde je voda teplejší, kde studená – všechno. Rybář musí znát moře jako nikdo jiný. A takový rybář, který má svou plachetnici, své nářadí, je vážen a uznáván všude. Můj otec měl plachetnici.“

„A co se stalo s tvým otcem?“

„Jako plavec zahynul na moři. Měl krásnou smrt, Polyneiku.“

„Krásnou?“

„Ano... Můj otec. Ach! Pamatuji všechno, všechno, třebas jsem tehdy byl ještě dítě; bylo mi jedenáct nebo dvanáct let. Byla noc. Bouře. Strašná. Mé oči nikdy takovou neviděly. Otec byl s námi, v domku na pobřeží, když přišla zpráva, že v zálivu tone loď. Nikdo se nehnul na pomoc, nikdo se neodvažoval odrazit od břehu. Nikdo, Polyneiku. Jenom můj otec, jen on a jeho přítel, starý kamarád, rybář a plavec, vyrazili do takové noci. Nikdo je již nespátřil. Ano. Zůstala mi v paměti jen otcova tvář, přísná, ale klidná, když spouštěl loď na moře ozářené světlem blesků. Pokynul mi na rozloučenou rukou. To bylo vše, Polyneiku.“

Umlkl. Šli delší dobu beze slova.

„Nevěděl jsem, že tvůj otec byl hrdina,“ zašeptal Polyneikos.

Po chvíli ještě dodal.

„Přece jen je to strašné být plavcem.“

„Je to krásné, nádherné, nejkrásnější a nejlepší na světě. Být plavcem. Mít svou vlastní loď, poslušnou každého pokynu, věrnou, jistou, milovanou, a několik oddaných kamarádů na lodi a před sebou otevřený svět. Dovedeš to pochopit, Polyneiku? Otevřený svět! Můžeš plout, kam chceš. Moře je všude a všude tě vítr zanese. Ó Polyneiku, cožpak může být větší štěstí?“

„Nevím, neznám moře,“ zašeptal Polyneikos. „Viděl jsem je kdysi zdaleka.“

„Moře je strašné, říkáš. Ne. Moudrý plavec se moře nebojí a ono mu neublíží. Toho dne, kdy zahynul, vrátil se můj otec domů z moře dříve, protože věděl, že se blíží bouře, věděl to dobře. Znal moře, oblohu a vítr. Ty jej včas varovaly. Moře není strašné, člověk musí být stále bdělý a opatrný jako voják na stráž.“

Polyneikos byl zmaten.

„Ale dobrodružství a nebezpečí a slávu je možno snadněji nalézt tady v armádě, v životě vojenském.“

„To není pravda.“ řekl prudce Melikles. „Představ si, kolik jsem já prožil příhod a kolik ty tady v tom vojenském táboře, co všechno jsem já viděl ve světě a co ty. Život plavce je samé dobrodružství a nebezpečí a boj. Na moři je nutno dávat pozor na námořní lupiče a Feničany; na pevnině, když se rozloží tábor, je nutno se chránit před barbary, uhádnout jejich úmysly, zda jsou přátelsky nakloněni, nebo připravují-li zradu. Tolik je národů na světě, a každý je jiný. A s každým je nutno vědět, jak žít. Moudrý plavec, který mnoho slyšel, mnoho ví – jen takový si umí poradit, ano, Polyneiku. Ale před takovým člověkem je svět otevřený. A dostane se všude. Ke Skytům, kteří sídlí za velkou řekou, téměř tak velkou jako Nil, a ještě dále na sever, kde skoro půl roku je zima a půda je pokryta sněhem a voda se mění v led.“

„Nevím, jak vypadá sníh a led, nikdy jsem je neviděl,“ zašeptal Polyneikos.

„Pravda. Ty jsi zde nic neviděl. A u nás v Řecku sníh často padá v zimě a na Sicílii jsem viděl sopku, kouřící horu, jejíž vrcholek byl pokrytý sněhem a leskl se jako štít.“

„Neviděl jsem sopku, nevím ani, co to je,“ zašeptal Polyneikos. Byl stále více zarmoucen.

„Je to velká hora, z níž vyráží kouř a oheň. Když jsem ji spatřil, myslel jsem, že není nic většího na světě, ale Nehurabhed, můj mistr, pravil, že v jeho zemi jsou hory ještě mnohem vyšší a krásnější. Také stromy jsou tam docela jiné, i zvířata a lidé. Jednou tam musím zajet, Polyneiku, rozhodně musím.“

„Škoda že nemáš svou loď, Melikle.“

„Jednou ji budu mít. Určitě. Zatím budu jezdit na lodích jiných plavců. Každý rád přijme za pomocníka člověka, který se vyzná v moři, v plachtách, kdo má zdravé ruce a meč a odvahu v srdci. Budu jezdit na daleké výpravy, na daleká moře, kde ještě nikdo nebyl. Jako argonauti, jako Iasón s kamarády. Polyneiku, nechtěl bys jet se mnou?“

Polyneikos mlčel – byl vážný a zamyslíl se jako dosud nikdy.

Najednou se v kolonách vojsk, které šly před nimi, ozvaly výkřiky, hluk se stále zvětšoval, až se změnil v jedno slovo, které opakovaly stovky úst:

„Thalassa, thalassa – moře!“

Na celém severním obzoru se rozprostíral široký, široký, šedomodrý pruh, který se spojoval v dalekém oparu s oblohou.

Oba hoši se chytili za ruce a mlčky stáli.

Směrem od moře zavanul vítr. Melikles jej vdechoval do prsou, naslouchal jeho šumu, pocítil slanou příchut' vln.

„No tak, Melikle,“ pravil za jedné zastávky Nehurabhed, „no tak, již nejsi mým sluhou ani žákem. Jsi svobodný, volný.“

Můžeš dělat, co chceš. Nu což. Budeme se muset již brzy rozloučit.“

„To neříkej, pane. Chtěl bych s tebou být co nejdéle, jet s tebou až do Milétu.“

„Chceš se hned dát na cestu?“

Melikles chvíli mlčel, byl smutný a ztrápený.

„Nevím, pane. Když dovolíš, ještě nějakou dobu zůstanu.“

„Když dovolím? Hochu! Řekl jsem ti již, že všechno záleží na tobě. Proč však chceš tady zůstat?“

„Nechtěl bych nyní Řeky, své bratry, opouštět. Nyní, když je česká válka. Po válce, když mě bohové ponechají naživu, vrátím se hned k matce. Ale nyní...“

„To bude strašná válka,“ řekl stařec zasmušile. „Řekové v ní nemají velkou naději na úspěch.“

„Tím spíše je nemohu opustit v neštěstí. Chci bojovat s nimi, bránit se s nimi, chci vědět, co se s nimi stane. Jsou to moji přátelé, pane!“

Nehurabhed mlčel zamyšlen. Z hochových slov poznal, že jeho rozhodnutí je pevné a že žádná vysvětlování nic nepomohou. Povzdechl si zhluboka.

„Pak i já zde zůstanu,“ řekl konečně, „zůstanu až do té doby, kdy se věc rozhodne. Nemohl bych odjet, hochu, nyní, aniž bych věděl, co s tebou bude. Jsem také zvědav na osud těchto lidí.“ Ukázal rukou na tábor.

Melikles pozvedl k němu oči.

„Pane,“ zašeptal, „nechápu tě již dávno. Proč se tak zastáváš Řeků? Proč jsi nelitoval sil ani zdraví, ba ani života, abys je, cizí Helény, zachraňoval? Vždyť jsi to nedělal pro peníze ani pro čest. Proč tedy? Řekni!“

Nehurabhed chvíli váhal, jeho hlas se lehce zachvěl.

„To dělám pro Médy, hochu, pro svoji zem.“

„Jak to?“

„Tak, hochu, je to složitá záležitost a mnoho věcí hned nepochopíš. Poslouchej, Melikle. My, Médové a Peršané, jsme příbuzní, máme jednoho smrtelného nepřítele – Babylón, jednoho strašného nepřítele – Nabukadnézara, panovníka Chaldeje, nejmocnějšího vládce na světě. On nás stále ohrožuje, on pořádá loupežné výpravy, on je mrakem, bleskem, který visí nad mou vlastí.

Kdysi, když Egypt šel s Médií, když mého krále spojovalo přátelství a spojenectví s králem Apriesem, Chaldej se musela sama bránit a nemohla myslet na útok. Vždyť egyptská vojska již stála nad Eufratem, naše vojska došla až k troskám dávné Ninive.

Avšak za několik let se všechno změnilo. Faraónovi rádcové ovládli krále, nyní oni vládnou Egyptu, oni přiměli Apriese, aby zrušil spojenectví s námi a uzavřel mír s Babylónem. Proto je tak nenávidím, že nám odňali spojence, znemožnili obranu mé vlasti. Ano, Melikle!

Tito rádcové nyní podněcují egyptský lid proti Řekům a připravují válku s Kyrenaikou.

Říkal jsem již, že to jsou Féničané, kteří podplatili rádce, kněze, královské úředníky a štvou je do této nešťastné války. Je to pravda. Ale kromě nich, kromě všeho toho, se za tím skrývá ještě jiná ruka, jiná – běda – je to Nabukadnézarova ruka.

To je on, starý lotr, chytrý, trpělivý, úskočný jako satan. To on si podrobil Féničany, podmanil si jejich města a krále, ale dovoluje jim obchodovat a všude je podporuje za hranicemi Chaldeje, všude, kde chce, aby jako mor otravovali jiné země.

To on chce zaplést Egypt do této hloupé války, on chce rozjitřit proti sobě všechen lid svaté říše, aby využil slabosti Egypta a mohl svobodně udeřit na nás, na Médy.

Ano, Melikle, to jsou velké věci a pro tebe zcela nepochopitelné.

Pracoval jsem; nechtěl jsem připustit válku s Kyreňany. Byl jsem v Kartágu, u řeckých vládců, v Delfách, v nejvyšší radě vašich kněží. Prosil jsem všechny, aby byli prostředníky usmiřování sporu. Marně. Všechno bylo marné. V Delfách mi řekli, že pro ně jsou důležitější Řekové v Egyptě než v Kyrenaice. Sparta si chce vyřídit staré účty s Kyreňany. Vrátil jsem se tedy do Egypta s nepořízenou. Věřil jsem jen ještě v Apriese. Faraón nebyl hlupák a kdysi byl přítelem Řeků. Nesouhlasí s rozněcováním nenávisti proti Řekům. A jen on zdržoval Egypt od války. Byl jsem u něho, ale je to již jen stín bývalého muže, kterého jsem znal před léty. Je nemocen, unaven a je v rukou lstivých kněží a chaldejských lékařů, kteří k němu nikoho nepouštějí. Ponechává veškerou správu země svým rádčům, nechce se proti nim postavit a možná že se jich také bojí.

Jsem přesvědčen, že opravdu nic nevěděl o únosu. Jsem si jist, že ani když rozpouštěl Peleovy oddíly, nechtěl tím vyvolat nepřátelství. Víím, že celá věc padne na jeho ministry. Ale co z toho. Válku s Kyrenaikou nelze již odvrátit a dnes je jistější než kdykoliv jindy. Kněží mají podvržené důkazy o tajných úmluvách s Kyreňany. Faraón jim uvěří nebo bude muset aspoň předstírat, že jim věří.

Nic se mi nepodařilo. Nic. Ale nelituji své námahy, ani té strašné cesty, ani těch nebezpečí. Věc Řeků je spravedlivá a – děti byly zachráněny. To je důležité. Jen to jediné. Z celé mé námahy a z celého úsilí. Jen toto. Zachráněné děti! Je to divné, a možná že velmi moudré. Nevím. Nic nevím, Melikle.“

Stařec se zamyslel, zadíval se do dálky.

„A možná,“ zašeptal, „že důležitější než osud všech velkých říší je osud takových ubohých dětí. Ale to ty nechápeš, Melikle!“

KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ

Teprve patnáctého dne po odchodu z Egypta dorazili vojenské kolony a řečtí vyhnanci, pochodující stále podél mořského břehu, k první osadě v poušti. Osada se rozkládala na úpatí hor, lépe řečeno pahorkatiny, která se mírně svažovala k moři. Pahorkatina byla kamenitá, divoká, žárem spálená, ale v údolí blízko mořského pobřeží se choulila chudá zeleň palem, chráněná horami před žhavým větrem pouště.

Řekové si radostně oddechli. Po patnáct dní neviděli kromě stanů nomádů žádné lidské obydlí, patnáct dní se nemohli skrýt v době poledního oddechu před žhavými paprsky slunce, po několik dní skrovné zásoby sladké vody, čerpané v řídkých oázách, sotva stačily ke svlažení vyprahlých rtů. Ale zde byly studně, ba i malé prameníky, ještě ne zcela vyschlé, které vytékaly z hor. Všichni se mohli napít dosyta.

Peleas nařídil rozložit se poblíž táborem, chápal, že všichni si musí zaslouženě odpočinout. Ostatně do Kyrenaiky bylo odtud již blízko, jen asi půldruhého dne cesty.

Ještě téhož večera přijel z Kyrenaiky dosti velký oddíl jízdy a několik předáků města, kteří byli vysláni naproti vzbouřeným vojákům.

Vítali Pelea jako spasitele, s nadšením si prohlíželi řady znamenitých těžkooděnců, jaké by sotva bylo možno nalézt i mezi Sparty.

Na druhý den byl velký tábor řeckých vyhnanců rozdělen.

Ženy, děti, celé rodiny vojáků měly jet dále do Kyrenaiky, vojsko zůstávalo na místě.

Když se skončila porada s Kyreňany, bylo rozhodnuto, že bude nejvýhodnější očekávat egyptskou armádu tady, a proto tu mělo být všechno vojsko soustředováno.

Rodiny a děti byly urychleně odeslány, protože došly zprávy od podplacených nomádů, že lehké oddíly libyjské jízdy jedou ve stopách Řeků a že jsou od nich vzdáleny jen několik dní cesty.

Pro Melikla to byl den dvojnásobně smutný. Musel se rozloučit se dvěma drahými osobami – s Anité a s Nehurabhedem. Stařec unavený obtížnou cestou, vedrem, strašnými útrapami, kterými prošel v době útěku z Memfidy, onemocněl a potřeboval si dobře odpo-

činout, což nebylo možné v táboře. Ostatně v táboře, podle přísného Peleova nařízení, mohli zůstat jen vojáci schopní boje.

Melikles prosil Anité, aby pečovala o jeho mistra, Nehurabhed zase slíbil Diomenovi, že bude pečovat o jeho dceru. Při loučení měli všichni slzy v očích a Nehurabhed dlouho tiskl hlavu svého hochy k prsům a nebyl schopen slova.

Nakonec přece jen chvíle odjezdu nastala, obrovský tábor vezoucí děti celé rodiny se hnul na západ; vojáci zůstali sami.

Večer byl smutný. Oba hoši seděli ztrápeni u stěny vztyčeného stanu.

„Víš, Melikle,“ řekl Polyneikos, „že já mám velice rád tu malou.“

„Jakou malou?“

„Svou sestru, Anité. Je mi smutno, že odjela, přivykl jsem. Víš, co bych chtěl nejvíce,“ hovořil dále zasněně a natáhl se na písek s přimhouřenýma očima, „víš, co? Aby ses s ní jednou oženil. Samozřejmě, až jednou.“

Kdyby byl z jasného nebe do Melikla hrom udeřil, nebyl by tak překvapen. Seděl jako omráčený, s otevřenými ústy, nemohl ani popadnout dech. Dobře že byla již tma a Polyneikos nemohl vidět dojem, jaký vyvolala jeho slova, zpozoroval však náhlé Meliklovo zmlknutí.

„Já vím, že ty ji ještě málo znáš,“ pokračoval tiše, „ale až ji lépe poznáš, možná že si ji zamiluješ. Opravdu, ona je velice milé děvče, Melikle, a není ošklivá. Je to pravda?“

Odpovědělo mu ticho. Melikles se pokusil polknout slinu; strnulost neustupovala.

Polyneikos byl zmaten.

„Promiň, Melikle,“ zašeptal „já jsem to řekl jen tak. Jen tak. Možná že jsem ti způsobil nějakou nepříjemnost. Nevěděl jsem.“

Nastalo dlouhé mlčení.

„Proč neodpovídáš, Melikle? Urazil jsem tě? Proč nic nemluvíš? Nejsem snad tvým přítelem?“

Meliklovi se vrátila řeč.

„Polyneiku, jsi můj největší, nejlepší, nejdražší přítel, jakého jsem kdy měl. Ale to není možné.“

„Co je nemožné?“

„Anité mě nebude chtít!“

„Ona? Co to pravíš?! Ona se po tobě dívá jako kočka po mléku. Ostatně nikdo se na takové věci děvčete neptá, ale říkat, že ona tě nemá ráda! Copak jsi nikdy nezpozoroval, jak se na tebe dívá?“

Melikles pocítil, že mu jazyk zase dřevění.

„Diomenes mi ji nikdy nedá,“ řekl namáhavě.

„Můj otec?“ Polyneikos se zamyslí. „Proč?“

„Ach Polyneiku! Vždyť já nic nemám. Byl jsem otrok a potom dělník nebo sluha – a tvůj otec je důstojník.“

„To je pravda.“

„Jsem chudý jako myš.“

„Máš prsten a náramek a tvůj mistr prý ti slíbil koně.“

„Ano, ale nevím, jakou to všechno má cenu, a já nemám ani žádné šaty a kdoví, nebudu-li muset pomáhat matce. Nevím, Polyneiku, jak se jí tam vede v Milétu.“

Polyneikos seděl zasmušilý.

„Vlastně,“ zabručel za chvíli, „ani my teď nic nemáme. Museli jsme rychle odjet, nebyl čas, abychom si něco vzali.“

Melikles se zaradoval.

„To je také pravda,“ řekl.

Polyneikos v tom neviděl důvod k radosti a Melikles za chvíli znovu zesmutněl.

„Tvůj otec je setník,“ pravil, „významný důstojník, kterého si všude váží. A co já? Potulující se vandrák. Nic víc, Polyneiku.“

Polyneikos se pokusil dodat mu sebevědomí.

„Vždyť nikdo nechce, aby to bylo hned. Až jednou, později. Můj otec tě má dosti rád. Říkal jsem mu, že jsi můj přítel, a neřekl nic, bylo dokonce zřejmé, že je tomu rád. Chceš-li, promluvím s ním o tom, jen tak sám za sebe. Dovím se, co si myslí.“

Ale Melikles vyskočil.

„Ne, ne,“ řekl prudce. „Nedělej to za nic na světě. Diomenes by se mi vysmál, má mě za usmrkance. Snad někdy, později... Ostatně ani není čas na to myslet.“

A opravdu. Nebyl čas myslet na něco jiného než na válku.

Nad malým táborem se shromáždila hrozivá mračna.

Průzkumné hlídky, které byly denně vysílány, přivázely zprávy o blížících se plucích libyjské jízdy.

Jeden z nejmocnějších libyjských králů, Adikran, ten, který požádal faraóna o pomoc, nejzuřivější odpůrce Kyrenaiky, přitáhl s celou armádou a utábořil se ve vzdálenosti necelého dne cesty od Řeků.

Také řecké síly se začaly soustřeďovat. Čtvrtého či pátého dne došla netrpělivě očekávaná hlavní armáda Kyreňanů, v jejímž čele stál kníže a strateg Battos II. Tato armáda čítala asi čtyři tisíce mužů.

Avšak kromě vybraných a znamenitě ozbrojených oddílů, které se mohly opravdu rovnat Peleovým, bylo v ní také hodně mládeže a starších lidí, kteří dosud neměli ponětí o válce. Všichni v této strašné chvíli spěchali na pomoc své ohrožené vlasti, všichni chtěli bránit své nejbližší, všichni byli odhodláni spíš zemřít než ustoupit z boje. Bylo však zapotřebí hodně času a námahy, aby se tento neukázněný zástup dobrovolníků přeměnil aspoň trochu ve vojáky.

V táboře nastala horečná práce.

Nevyycvičenou mládež připojili ke kádrům starých vojáků.

Melikles a Polyneikos byli zařazeni do Eutychiova oddílu. Netrápilo je to; věděli již, že je možno uplatnit se všude, a od události v Saidě přidělení k oddílu vysloužilců bylo pokládáno spíše za čest. Práce bylo mnoho.

Kromě cvičení a šermování museli vojáci kopat zákopy, obehnat tábor příkopy, neboť se očekávalo, že každou chvíli se objeví nepřítel. Zatím uplynuly tři týdny, egyptská armáda ještě nedorazila.

Tato okolnost byla pro Řeky neobyčejně příznivá; každého dne přicházela totiž z Kyrenaiky ještě další pomocná vojska řecká, která teprve nyní připlula z Řecka na pomoc ohrožené osadě.

Byly to většinou malé skupiny z Mantinieie v Arkádii, avšak z Korintu a z dalekého Samu připluly větší oddíly, čítající na dvě stě dobře vyzbrojených a vycvičených mužů. Zvláště vojáci ze Samu budili pozornost svým nádherným rouchem a skvělou výzbrojí. Jejich velitel, mladý, sotva dvacetiletý vládce Polykrates, se stal hned oblíbencem celého tábora.

Ze Syrakus přišlo jen sto těžkooděnců, hoplitů, ale pomoc tohoto města se ukázala snad nejvýznamnější. Velká část syrakuského loďstva veplula totiž do přístavu v Kyrenaice a již sama jeho přítomnost měla odvrátit slabé námořní síly Egypta od pokusu zaútočit na město z moře. Kdyby bylo vojsko poraženo, mělo loďstvo také zachránit aspoň část nešťastných Kyreňanů a přepravit je za moře nebo do sousední Barky.

S možností porážky se bohužel muselo vážně počítat. Převaha Egypta byla příliš velká, poměr sil byl zdrcující. Pocit nebezpečí však nesnižoval nadšení Řeků připravujících se ke smrtelnému zápasu.

Každý nový oddíl, každého nového vojáka vítali s radostí.

Aby se zvýšila důvěra vojáků a aby byla zjištěna jejich připravenost, byla provedena přehlídka všech oddílů. Na pahorku stanuli velitelé. Vládce a tyran Kyrenaiky a zároveň vrchní velitel celé armády Battos II., Peleas, v pořadí druhý velitel, spolu se svým zástupcem taxiarchou Aristarchem, dále velitelé spojeneckých vojsk: Polykrates ze Samu, Iphitos z Mantinieie, Gorgos z Korintu, Eumedon z Elidy, Deinomenes ze Syrakus.

Před shromážděnými veliteli postupovaly ozbrojené oddíly dlouhou řadou jako had. Všechny oči se obracely na skvělé pěší oddíly Peleových těžkooděnců. Vojáci měli bronzové přilby, brnění a holeníky, kovové štíty, jež se leskly v slunci. Šli rovným, těžkým krokem jako údery kladiva a jako by se pod nimi chvěla země. Stejně hrozivým dojmem působila větší část vojsk kyrenaických a svou skvělostí a bohatstvím šatů zastíňoval všechny ostatní oddíl Polykrata ze Samu.

Kněží, kteří přišli z Kyrenaiky, obětovali po přehlídce na témže pahorku bohům za zdar a vítězství v nadcházejících bojích. Zabili větší počet volů a ovcí k počtě Dia a Apollóna, který byl pokládán za zvláštního ochránce Kyrenaiky. Za soumraku u velkých ohňů provedli kněží věštby z vnitřností obětovaných zvířat. Nastalo slavnostní ticho. Všichni s napětím očekávali, co kněží řeknou. Věštby byly příznivé. Současně ještě jedna zpráva naplnila radostí srdce vojáků. Z Kyrenaiky dorazil posel a sdělil, že se ve městě ráno vydolil oddíl dvou set vojáků, které poslala Sparta. Nebylo to mnoho,

ale již jen samo jméno Sparty mělo velký význam a mezi vojáky bylo rozšířeno přesvědčení, že tam, kde jsou Spartáané, nemůže dojít k porážce. Spartáané také přivezli z velké kněžské rady v Delfách požehnání pro Kyreňany a věštbu, že milované Apollónovo město nebude zničeno. To nesmírně dodalo odvahy vojákům a naplnilo radostí velitele, neboť to svědčilo o tom, že Delfy, ctěné celým Řeckem, přiměly dosud nechotnou Spartu ke změně stanoviska.

Na druhý den skutečně Spartáané přišli. Současně syrakuské loďstvo stanulo u břehů malé osady.

Zvědavý Melikles šel k mořskému břehu, zda snad mezi Syrakusany neuvidí někoho známého. A opravdu, jeho očekávání se splnilo. Když stál v zástupu a díval se na lodi, najednou uslyšel své jméno a za chvíli již padl do pevné náruče Kalia, který stál na břehu.

Kalias připlul ze Syrakus se zásilkou zbraní a potravin pro Kyreňany. V Kyreňanice se setkal s Nehurabhedem a dověděl se od něho, že Melikles je v táboře. Vyrazil proto hned se svou lodí za celým syrakuským loďstvem, jednak aby spatřil Melikla, jednak aby si trochu zaobchodoval s vojáky, ale především aby spatřil obrovské seskupení vojsk, která se sem sešla ze všech stran helénského světa. Nikdy totiž nedovedl potlačit svou zvědavost, lakotu a žvanivost.

Melikles myslil, že Kalias bude bojovat s nimi, ale mylil se; protože Sotión byl stále ještě nemocen, stal se Kalias nyní skutečným velitelem lodi a nemohl ji opustit. Kalias zatáhl hocha k sobě na palubu, pohostil jej a vypytał se zvědavě na všechny události. Melikles mu ukázal s hrdostí všechny saiské odměny, prsten a náramek; Kalias mlaskal, srkal, prohlížel si zlato u světla, přistrkoval k očím, poklepával prsty a mladičkový voják získal z rozhovoru jen tolik, že se konečně dověděl, jaká je hodnota těchto pokladů.

Jejich hodnota byla dosti značná. Hocha však jen zajímalo, bude-li si za ně moci koupit aspoň malou plachetnici. Když se dověděl, že ne, že by to stačilo jen asi na půl dobré plachetnice, zesmutněl a ztratil zájem o své poklady.

Potom vystoupili na břeh; Kalias chtěl vidět také Diomena. Než ho však našli, než se prodrali zástupem, najednou v táboře nastal ruch, důstojníci rychle pádili ke stanu vrchního velitele a za chvíli

poplašné chraplavé hlasy polnic přehlušily hluk velkého lidského mraveniště. Polnice zněly na poplach.

Melikles se rychle rozloučil s Kaliem a běžel ke svému oddílu. Polyneikos, který za chvíli přiběhl přímo z otcova stanu, vyprávěl chvějícím se hlasem, že přišly zaručené zprávy o rychle se blížící egyptské armádě.

Byla to pravda.

Patnáctitisícový sbor vybrané egyptské pěchoty konečně dorazil a spojil se s oddíly námezdní libyjské jízdy, která jej již dávno očekávala, a s armádou libyjského krále Adikrana.

Spojené egyptsko-libyjské síly čítaly dohromady skoro třicet tisíc mužů. Proti nim mohli Řekové postavit jen asi osm tisíc. Jeden Řek měl proti sobě čtyři nepřátele. Za těchto podmínek si byli Egyptřané jisti vítězstvím.

Ještě toho dne, kdy došla zpráva, že se blíží egyptská armáda, došlo k prvnímu střetnutí předních hlídek a večer Řekové konečně před sebou spatřili celou nepřátelskou moc.

Noc uběhla v přípravách. Všichni byli jisti, že se zítra rozhodne osud války.

Avšak k rozhodnému boji tentokrát ještě nedošlo. Oddíly libyjské jízdy jen občas zaútočily na opevněné pozice. Terén, který Řekové důmyslně prořali hlubokými příkopy, ztěžoval pohyb jízdy. Jízdní šiky se drobily, Řekové snadno odráželi rozptýlené jezdce. Za těchto potyček s neorganizovanými skupinami Libyjců uběhl celý den; Řekové přitom neutrpěli skoro žádné ztráty, zato ztráty nepřátel byly dosti značné.

Druhý den uplynul podobně. Libyjci, poučení včerejšími zkušenostmi, útočili opatrněji; k větším srážkám nedošlo. Egyptřané, kteří se předešlého dne aspoň ukázali na bojišti a stanuli v bojovém šiku, tentokrát z tábora, který byl skrytý za úbočím pahorku, vůbec nevyšli.

Kvečeru se příčina podivného chování nepřítelky vysvětlila.

Libyjští vyzvědači, pocházející z kmene, který byl nepřátelsky nakloněn králi Adikranovi, uvědomili Řeky, že celá egyptská armáda a větší část Libyjců se dala vedlejší cestou, údolím řeky Theste

ke kyrenaiskému pobřeží, aby je obešla, dostala se ke Kyrenaice a přepadla bezbranné město nebo aby aspoň odřízla řeckou armádu od její základny.

Čas kvapil.

Když nastal soumrak, také Řekové tiše opustili své ležení. Ponechali v něm jen několik stovek mužů k obraně, aby před libyjskými bandami maskovali přítomnost většího počtu vojsk.

Celá řecká armáda, čítající v té chvíli kolem sedmi tisíc vojáků, se dala pod ochranou noci rychlým pochodem do hor, aby zatarasila cestu nepříteli.

Pochod kamenitou, hornatou a průrvami zbrázděnou krajinou trval celou noc a celé ráno. Teprve kolem poledne dorazily první kolony k vrcholům horského pásma a stanuly u přechodu, kterým vedla cesta z Libyjské pouště do Kyrenaiky.

Ale přechod již byl obsazen Egyptřany.

Byl to však jen malý oddíl, který tvořil přední stráž. Tento oddíl ihned ustoupil. Řekové obsadili průsmyk.

A tu najednou jen několik tisíc kroků před jejich zraků se ukázala celá egyptská armáda, která se ihned začala řadit do bojového šiku.

Poněkud níže, za vojskem, se bělaly maličké domky horské černošské osady, která se rozkládala poblíž životodárného pramene, vyvěrajícího ze skal. Osadu, která měla jen několik domků, Libyjci nazývali Irasa a podle ní horskou cestu a průsmyk pojmenovali Iraský průsmyk.

A právě zde, na tomto divokém, opuštěném místě se odehrála památná bitva, o níž se dlouho hovořilo v celém tehdejší světě.

Bitva začala kolem poledne a trvala do pozdní noci.

Řekům přála zvláště ta okolnost, že Egyptřané nemohli zaútočit celou masou libyjské jízdy. Hory, které obklopovaly průsmyk, nebyly sice příkré, průsmyk byl dosti široký a rozsáhlý, ale půda byla kamenitá, zavalená balvany, prostoupená puklinami, které nedovoľovaly jízdě pohybovat se svobodně. Za těchto okolností se Egyptřanům nepodařilo úplně obklíčit nepřitele, avšak využívající své obrovské převahy, obklíčili Egyptřané polokruhem šiky řeckých vojsk a pokoušeli se je vytlačit z průsmyku dolů směrem ke Kyrenaice.

Avšak jejich úsilí bylo marné. Nadarmo se vybrané egyptské pluky vrhaly na zeď řeckých štítů, nadarmo houfy rychlých libyjských jezdců, hnaných do boje biči, bezhlavě útočily, pokoušejíce se vrazit klín do nepřátelských řad.

Staří kyrenaiští vojáci a skvělé Peleovy šiky stáli jako pevná hradba a nedali se vytlačit ani roztrhnout. Hromady padlých rostly kolem nich. Uplynulo několik hodin. Obě vojska nepostoupila ani o krok.

Nastala však chvíle, kdy smrtelně vyčerpané přední řecké řady musely být aspoň částečně vystřídány zálohami lehkooděnců, kteří byli dosud méně zkušení v boji. Tuto výměnu bylo nutno provést, aby si staří rváči aspoň trochu odpočinuli, trochu si oddechli, setřeli krev a pot s tváře.

Tedy Egyptané soustředili své nejlepší síly proti spojeneckým jednotkám řeckým a po krutém boji se jim podařilo roztrhnout šiky Samosanů, které stály uprostřed, a vrazit mezi ně klín. V řeckých řadách se již začal šířit zmatek, začaly rychle ustupovat, když na jednu Diomenes, který bojoval se svým oddílem na levém křídle, upozoroval nebezpečí a se svou hrstkou starých rváčů přiskočil na pomoc a posílil na chvíli řady Samosanů. Současně přispěchal sám Polykrates se skupinou důstojníků, začal křičet, proklínat a hrozit, zastavil své vojáky, seskočil s koně a vmísil se mezi zástup a bojoval jako prostý voják. Zahanbení Samosané, podporováni stále zuřivěji zoufale bojujícím Diomenem, uzavřeli řady, vzpomatovali se z úleku a znovu se rozhořčeně vrhli do boje.

A když na druhé straně bdělí a strašní Spartané udeřili z boku do pronikajícího klínu, když Peleas vyslal Diomenovi rychle na pomoc Eutychiův oddíl, který stál ještě v záloze, začalo se Egyptanům vést špatně. Trojúhelník, který tvořil klín, se začal chvět, otrásat, až se konečně zlomil. Stovky vybraných egyptských vojáků zaplatily životem pokus prolomit řecké řady.

Melikles s Polyneikem se dostali do prudkého víru boje v nejnebezpečnější chvíli pro Řeky. Melikles byl zpočátku zmaten velkým hlukem a málem byl rozdrčen těly hustě bojujících vojáků. Když však byl klín egyptských vojsk smeten, vzpomatoval se a začal bojovat. Připomněl si varování Eutychia, zmínil vrozenou vznětlivost,

nevystupoval příliš dopředu, ale raději se snažil pomáhat svým zkušeným kamarádům a radil, aby se nepouštěli do izolovaných soubojů. Tak pomohl Polyneikovi porazit jednoho Egyptřana, spolu s jiným starým vojákem zranil druhého nepřítele.

Zato Polyneikos, když zaslechl zvuk vlastního meče, rozlítel se, a když porazil jednoho egyptského vojáka, nedával již na nic pozor. Bil, sekal v divokém rozohnění, neopatrně vystupoval z řady řeckého šiku. Bylo to tím nebezpečnější, že proti hochovi bojovaly nejlepší, vybrané oddíly královských egyptských pluků. Však jej také brzy nenadále zasáhl zrádný úder oštěpu; hrot udeřil hochu do hlavy, takže zakolísal a bezvládně padl. Melikles jej chopil za ruce a zatahl dozadu, za bitevní čáru.

Ukázalo se však, že Polyneikos byl spíše udeřen než raněn. Silná přílba úder zachytila, hoch měl jen silný otok nad skrání; když znovu přišel k sobě a mdloba způsobená úderem minula, sedl si a chvějícím se hlasem se otázel, co se stalo. Když Melikles uviděl, že příteli nic nehrozí, zanechal ho na místě a sám se opět vrhl do boje. Nebyl nyní čas starat se o nemocné.

Hodiny mýjely. Krutý boj stále pokračoval. Vojákům umdlávaly ruce od úderů, od držení těžkých štítů, prsům se nedostávalo dechu, ukrutný žár spaloval těla živým ohněm. Melikles bojoval stále v prvních řadách, s vlasy splenými potem a krví, s rozbitou přílbou, s popraskaným a zprohýbaným štítem, a chvěje se námahou, vytrval však tvrdošijně a držel krok s Eutychieovými vojáky.

Když nastal večer, začali Egyptřané ustupovat. První ustoupili Libyjci, a tím polevil tlak na křídla řecké armády. Za nimi také pomalu začal ustupovat hlavní sbor pěších egyptských vojsk. Slunce zapadlo za pahorky. Nato se ozval v údolí, v egyptském táboře, pronikavý zvuk polnic, které dávaly znamení k ústupu.

Egyptřané ustoupili v pořádku a vydali nepřátelům bojiště. Bitva skončila.

Řekové neměli již sil, aby pronásledovali ustupující armádu. Těžce dýchali. Vojáci se vrhli na zem tam, kde stáli, shazovali přílby, odpínali brnění, stírali pot a krev s čela.

Sotva tisíc kroků před nimi bylo možno vidět egyptská a libyjská vojska připravující se na noční odpočinek. Také oni museli být smr-

telně unaveni. Zdaleka bylo vidět celé řady ležících nebo pomalu přecházejících lidí mezi několika domky osady.

Večer zastihl obě armády na těch místech, kde stály v poledne.

Nastával soumrak.

Najednou vystoupil před řady nehybně ležících vojáků vrchní velitel kníže Battos s Peleem a s jinými veliteli vojsk.

„Vojáci,“ zvolal silným hlasem. „Boj ještě není rozhodnut! Když tito lotři poznali, že prohrávají, ustoupili a chtějí si v noci odpočnout a připravit se k novému boji. Zítra bude nutno začínat znovu.

Vojáci! Nedopřejme nepříteli odpočinku. Mějte na paměti, že zítra bude ještě hůř a že tu není voda. Není voda! Chápete? A oni jí mají dostatek. Pro Dia, pro všechny bohy, vojáci, postavte se do řad, ne zítra, ale ještě dnes, ještě dnes musíme nepřítel porazit!“

Vojáci s námahou vstávali a těžce proklínali.

„Vodu, vodu,“ šeptaly vyprahlé rty. Ze všech slov velitele jim utkvělo v mysli jen toto jediné.

Tu najednou vystoupil před řady svých vojáků Polykrates, mladík bezstarostný jako vždycky.

„Nedá se nic dělat, chlapci!“ zvolal veselým, zvučným hlasem. „Není jiné rady... jdeme pro vodu k Egypťanům.“

To pomohlo. V řadách se rozlehl smích. Vojáci vyskakovali, zvedali jeden druhého, stavěli se rychle do řad.

„Jdeme pro vodu,“ řvala ochraptělá hrdla.

Za chvíli Egypťané, chystající se již ke spánku, překvapeně a zděšeně spatřili strašné oddíly nepřátel pádící tryskem po nakloněném terénu.

Řecký vojevůdce však nyní neudeřil rovnoměrně celou frontou svých vojsk, neboť zpozoroval, že egyptský tábor je rozdělen soutěskou, která tady začínala, a toho chtěl hned využít. Téměř všechny své síly soustředil na levé křídlo a zaútočil na pravý bok egyptských vojsk ve správném předpokladu, že pro Egypťany na druhé straně tábora nebude snadné pospíšit soutěskou svým na pomoc.

Došlo k strašnému střetnutí. Bitva znovu vzplála. Ale její průběh byl jiný. Tytéž egyptské pluky, které po celý den zachycovaly nápor Řeků, nyní nevydržely první úder a začaly ustupovat.

Vojáci byli buď příliš unaveni, nebo rozprchnuvše se pro vodu, nebyli s to ve zmatku zformovat své řady, nebo také převaha soustředěných řeckých sil je příliš tísnila; dost na tom, že najednou začali ustupovat, nastal zmatek, jejich šiky se roztrhly. Řekové začali tím prudčeji útočit.

Egyptské oddíly, které stály na levém křídle, se pokoušely proniknout soutěskou ke svým.

Avšak na okraji soutěsky již stáli Řekové, kteří rozhořčeně bránili přechod. Egyptané se proto pokusili proniknout soutěskou poněkud níže a podepřít své ustupující oddíly; bylo však již pozdě.

Nic už nemohlo zastavit vlnu řeckých vojáků postupující kupředu.

Byli zachvázeni divokým nadšením.

Staří vojáci z celé duše, všemi záchvěvy těla cítili, že vítězí, a nikomu by nyní nedovolili, aby jim vyrval jisté vítězství.

Ještě chvíle, ještě jedno strašné vypětí. Najednou se celé pravé egyptské křídlo zlomilo a rozsypalo jako písek nesený větrem.

Egyptany zachvátila panika. Zmatek ještě více zvýšila rychle se blížící noc. Libyjská jízda, která se neúčastnila posledního střetnutí, napadla své: tísnila je, rozrážela, drtila je svými koňmi. A neúnavní Řekové překročili soutěsku, napadli nyní zbytek zmateně ustupujícího egyptského levého křídla. Došlo k děsnému boji ve tmě, který však trval jen krátce. Když Egyptané poznali svou porážku, ani se nepokusili probojovat se dolů k nížině, ale rozprchli se do hor. Komu se nepodařilo uprchnout, kdo se nevzdal, ten zahynul mečem.

Vycházející měsíc ozařoval obrovské bojiště.

Z celé egyptské armády zůstaly jen tlupy rozptýlené v horských vývratech, bezbranné, bez velitelů, prchající zmateně a bezhlavě do noci, jen aby byly dále, jen aby již neslyšely strašný zvuk řeckých mečů.

Zpráva o vítězství dorazila na druhý den do Kyrenaiky a vyvolala ve městě obrovskou radost. Lidé nechtěli věřit svému štěstí, padali si do náruče, klekali, plni nadšených děků líbali zemi a chrámové stupně. Město, jemuž hrozila záhuba a smrt, si oddechlo s úlevou.

A čarovná zpráva se šířila dále, přeplula moře, rozlétla se po všech spojeneckých městech, do všech koutů Helady a všechny naplňovala vzrušením a hrdostí nad vítězstvím. Řekové, rozdělení na desítky státečků hranicemi a spory měst a městeček, ponejprv poznali svou sílu.

A když několik desítek let později Řecku samému hrozila strašná invaze Peršanů, když mnohonásobně silnější nepřítel udeřil do svého srdce Helady, připomněli si, jak kdysi maličká kyrenaická osada se nezalekla celé moci Egypta, a tato vzpomínka naplnila odvahou Atéňany, kteří se chystali k smrtelnému zápasu.

A zpráva o zdrcující porážce udeřila na Egypt, který si byl jist svým vítězstvím, jako blesk na jasné obloze.

Mezi obyvatelstvem i mezi rozbitými vojsky vracejícími se z Libye došlo ke vzpouře. Sami strůjcové spiknutí, kteří štváli k nešťastné výpravě, prohlásili, že na porážce má vinu faraón, že on svou neochotou k válce s Kyrenaikou a záměrným a neschopným vedením akce zavinil zkázu armády.

V čele vzpoury stanul dosavadní nejbližší faraónův rádce a správce dvora Amasis. Nyní opustili slabého a váhavého faraóna Apriese všichni kromě řeckých pluků v čele se Simonidem. Ty ho neopustily až do konce, samy však nemohly zachránit jeho vládu.

Apries ztratil království a za několik let potom zemřel.

Na faraónův trůn vstoupil Amasis I., vůdce vzpoury. Všichni nyní čekali, že vítězní kněží, stojící v čele egyptského národního hnutí, si vyřídí účty s nenáviděnými Řeky. Ale nový faraón byl jedním z nejmoudřejších mužů své doby. Znal dobře nesmírnou slabost Egypta a úplnou bezcennost svých vlastních spojenců, kněží. Chápal, že bez Řeků, bez jejich pracovitosti, bez jejich vojenské zdatnosti se Egypt ani faraónova vláda neobejdou.

Proti všeobecnému očekávání byla jeho dlouhá, téměř padesátiletá vláda – s výjimkou prvních let, kdy ještě podléhal svým rádcům – nepřetržitým pásmem soužití stárnoucím posvátné říše s radostným živlem helénských osadníků, plným mladistvé energie.

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ

Na druhý den po bitvě řecká vojska, která pronásledovala rozptýleného nepřítele, dorazila do původního tábora Egypt'anů, ležícího u břehu moře.

Egypt'ané a Libyjci, kteří zmateně ustupovali, vydali napospas větší část své výbroje. V táboře zůstaly stovky vozů, stanů, žebříků, řetězů, provazů, obléhacích strojů, připravených k dobývání Kyrenaiky. To vše se stalo kořistí vítězů.

Peleova vojska, která pochodovala jako přední stráž, se rozběhla po táboře, hledala kořist a sbírala odhozené zbraně.

Melikles šel za jinými a rozhlížel se zvědavě.

Najednou se na chvíli zastavil. Na břehu ležela opuštěná loď. Patrně před mnoha dny ztroskotala. Její dno bylo roztržené – asi nárazem o skály, stěžen byl zlomený, mezi rozeschlými prkny prosvítaly četné štěrbinny.

Několik vojáků nyní odtrhávalo tato prkna.

Melikles k nim přistoupil a pozorně si loď prohlédl.

„Co to děláte?“ otázal se vojáků.

„Štípeme dříví na topení. Budeme péci koně,“ odpověděli, aniž přerušili práci.

Melikles pohládl rukou žebroví nešťastné bárky.

„Buk, opravdové, nejlepší kyperské bukové dřevo, z nejlepších kyperských lesů,“ zašeptal. „Škoda té lodi,“ prohodil k vojákům stojícím kolem.

Dívali se na něho nevraživě. Byli to staří Aristarchovi vojáci, kteří od dětství žili v táborech. V lodích, v plavectví se nikdo z nich nevyznal a palivo potřebovali.

„Škoda je té lodi,“ opakoval hoch. „Hled'te, celá kostra je zdravá, žebroví pevné, kýl nedotčený, dno neporušené. Každý tesař by za ni dobře zaplatil.“

Jeden voják pokrčil rameny:

„Co z toho? Na zádech ji odtud neodneseme.“

Dali se opět do práce.

Melikles zaťal rty. Jako syn plavce a synovec lodního tesaře se díval s odporem na to, co dělali. Nemohl vydržet.

„Kdo vám dovolil štípat tu loď?“ ozval se chvějícím se hlasem.

„Sám Aristarchos nám ji dal. Zmiz, kluku!“ zlostně zavrčeli vojáci.

Melikles šel k Aristarchovi.

Přistoupil k němu nesměle, protože Aristarchos byl vysoký důstojník, zástupce Peleův.

„Je to pravda, veliteli, že jsi dal vojákům tu loď?“

Aristarchos se na něho podíval udiveně:

„Ano. Jsou to moji vojáci, říkali, že potřebují dříví.“

Melikles chtěl ještě něco říci, zajíkl se; Aristarchos odešel.

Hoch se opět vrátil k rozbité bárce, jako by jej tam přitahovala neznámá síla. Zastavil se opodál. Vojáci se na něho zlostně dívali.

Vtom jedno prkno, odtržené silnou rukou, s nárkem odskočilo. Melikles rychle dýchal. Zdálo se mu, že loď sténá, pláče, volá o pomoc. Přiblížil se, prohlédl ještě jednou rozbité dno.

„Co tu chceš?“ zabručel jeden voják.

„Zdá se mi, že chce něco utržit na památku,“ odpověděl druhý.

Ale Melikles se již rozhodl,

„Chtěl bych tu loď koupit,“ řekl rozhodně.

Vojáci se začali pohrdavě smát.

„Copak nám za ni dáš, usmrkanče?“

Melikles beze slova sňal s ruky svůj náramek, který dostal jako dar po dobytí pevnosti, a položil jej na bok lodi. Náramek se krásně leskl v slunci. Nastala chvíle mlčení. Vojáci se mezi sebou dohodli očima. Najednou k Meliklovi přiběhl Polyneikos, který ho již delší dobu hledal.

„Co tu děláš?“ řekl.

„Kupuji tuhle loď!“

Polyneikos otevřel široce oči, vlastně jen jedno, protože druhé bylo ještě po úderu oteklé a ovázané.

„Kupuješ tuhle loď?“

„Kupuji!“

„Tu rachotinu?“

„Ano, tu rachotinu.“

Dohoda byla uzavřena. Vojáci pokládali Melikla za trochu pomateného, proč by však nevyužili takové příležitosti. Krásný náramek přešel do jejich rukou. Melikles si jen vyhradil, aby tu vojáci nechali odtržená prkna a sekery, jimiž štípali dříví.

Polyneikos lomil rukama.

„A co s tím budeš dělat, Melikle?“ řekl a kopl do rozbité plachetnice. „Jak ji vezmeš s sebou?“

„Vezmu!“ V hochově hlase bylo cítit tvrdohlavost a neústupnost. V jeho očích se míhaly zlé záblesky; budil dojem vyhladovělého vlka, který se zmocnil kosti a hrozí očima každému, kdo se přiblíží. Polyneikos jej takového ještě neviděl.

„Co s tím budeš dělat? Jak to dotáhneš do Kyrenaiky?“

„Opravím, zatluču dno prkny a přepluji moře!“

„Na tom řešetě?“

Melikles neodpověděl; zuřivě se dal do zatloukání prken.

Polyneikos chvíli postál, potom mu chtěl pomáhat, ale nemohl; hlava ho bolela, kdykoli se sklonil, při každém otřesu. Protivný otok ho děsně bolel.

Obklopila je skupina vojáků a kamarádů z vysloužilického oddílu. Přišel také sám Eutybios. Dověděli se od kamarádů z Aristarchova oddílu o podivné výměně a přišli si prohlédnout koupenou loď. Pokyvovali smutně hlavami. Bylo jim hoča, kterého si již oblíbili, líto.

Melikles přistoupil k Eutybiosovi.

„Setníku,“ řekl směle, „můžeš uvolnit na dnešek ze svého oddílu tři čtyři muže?“

„Ale ovšem. Dnes je po bitvě. Každý může dělat, co chce.“

Po každé vítězné bitvě nastávalo totiž krátké období úplného uvolnění kázně; vojáci si dělali, co chtěli.

„Dobrá,“ řekl hoch a obrátil se k svým kamarádům. „Kdo z vás mi pomůže opravit loď? Dobře zaplatím!“

Na chvíli překvapením všichni zmlkli.

„Dobře zaplatím,“ řekl hoch rozhodně.

„Hleďte: mám tady prsten, je to odměna ze Saidy; dávám jej Eutybiosovi do úschovy. V Kyrenaice jej prodám a zaplatím každému podle úmluvy.“

Eutybios přijal prsten, ale vrtěl neochotně hlavou.

„Nevím, zda děláš dobře, Melikle,“ řekl.

Polyneikos se chytil za hlavu.

„Ó bohové!“ zasténal. „Ještě také prsten!“ Byl úplně zničený.

Několik dobrovolníků se hned přihlásilo. Nastala horečná práce. Melikles převzal velení nad svými pomocníky. Přiměřili prkna, srovnali je a přitloukli hřebíky; kostra lodi byla neporušena, vnitřní prkénka těsně přiléhala, jen vnější desky byly na několika místech odtržené a roztržštěné; stěžeň byl z jedné třetiny zlomen, chyběla vesla a kormidlo; byla také odtržena paluba na zádi bárky.

Brzy se k pracujícím připojil ještě jeden voják. Voják byl starý, přihrblý a vypadal poněkud nemotorně. Melikles váhal, má-li ho přijmout, nebo ne. Nevěděl, bude-li se mu k něčemu hodit.

„Kdysi jsem byl námořníkem,“ řekl voják.

Byl okamžitě přijat.

Polyneikos byl zarmoucen, že nemůže příteli pomoci. Kolem lodi se vyprázdnilo. Skupiny vojáků odešly do tábora, kde důstojníci rozdělávali kořist.

Melikles se obrátil k Polyneikovi:

„Polyneiku! Můžeš-li chodit, zajdi ke svému otci a k Aristarchovi a požádej o náš podíl na kořisti. Patří nám stejná část jako jiným.“

„Velmi rád.“

„Popros, aby nám dali stan, třeba ne velký. Je tam mnoho stanů.“

„K čemu stan?“

„Uděláme z něj plachtu, plachtu pro naši loď.“

„Nevím, jestli nám dvěma dají celý stan.“

„Vezměte také můj podíl na kořisti. Pro tři dají spíš,“ ozval se najednou starý voják, ten, který byl kdysi plavcem.

„Co za to chceš, vojáku?“

„Vezmi mě jako kamaráda na svou loď. Budu kormidelníkem. To je vše.“

Polyneikos rychle běžel. Začínal mít naději.

Za nějakou dobu se vrátil a vlekl za sebou těžké plátno. Melikles je pozorně prohlédl.

Míjely hodiny. Melikles sám neodpočíval a nikomu nedovolil, aby si odpočinul. Ale jeho kamarádi si nestěžovali. Dobře jim zaplatil, a proto měl právo na jejich práci. Ostatně všichni byli zachvácení horlivostí. Hochova vytrvalost na všechny zapůsobila. Musí opravit tuto loď. Na zlost těm, kteří se jim vysmívali. A musí to také stačit včas. Tábor měl být zítra ráno zrušen. Do té doby musela být loď spuštěna na vodu. Proto horečně pracovali.

Kolem nich se opět začali shromažďovat vojáci.

Jedni se jim posmívali, jiní stáli vážně. Ti, kteří se vysmívali, to byli všechno lidé, kteří vůbec nerozuměli moři. Těch byla většina mezi námezdnými Peleovými oddíly, neboť celá léta strávili na pevnině. Naproti tomu Kyreňané, kteří srostli s mořem, a vojáci ze spojeneckých oddílů, kteří teprve nyní došli do tábora, byli na chlapcově straně. Každou chvíli se některý z nich zastavoval. Někteří radili.

Melikles ještě dostal od Eutychia několik prken z rozbitých vozů. Starý setník se díval na hochu se stále větším překvapením. Melikles se úplně změnil. Měl vážnou, přísnou tvář a zdál se mnohem starší, všechno dovedl rychle zařídit, rozhodoval se směle. A jeho kamarádi, kteří mu sice přáli, ale trochu ho podceňovali, nyní ho vážně poslouchali, plnili přesně jeho příkazy a pokyny starého vojáka – plavce. Kolem hochu nastala během několika hodin podivuhodná změna, kterou všichni zpozorovali, jenom ne sám Melikles.

Ten neviděl nic kolem sebe, nic ho nezajímalo kromě jeho lodi.

Jednou přišel Eutychios a Diomenes. Eutychios zavolal k sobě starého vojáka, toho, co Meliklovi nejhrošlivěji pomáhal.

„Co myslíš,“ řekl ukazuje na Melikla, „udělá ten hoch něco z té rachotiny?“

„Ten hoch je synem plavce!“ řekl. „Říkal ti to?“

„Ne, ale je to vidět. Je to syn plavce nebo lodního tesaře.“ Diomenes se však nedal přesvědčit.

„To je všechno krásné,“ řekl, „ale my zítra odcházíme. Nestačíte nic udělat do té doby.“

„Musíme stačit!“

A druhého dne, když vojáci opouštěli tábor a dali se na pochod do Kyrenaiky, Meliklova loď již stála na moři.

Melikles se starým plavcem opravovali ještě stěžeň, napínali narychlo sešitou plachtu na ráhno, zhotovené z oje.

Vojáci se na ně dívali zvědavě. Nikdo se již nesmál. Když však viděli, jak hoch musí stále vylévat vodu, která pronikala všemi šterbinami do lodi, sázeli se, že přes to všechno loď do Kyrenaiky nedopluje.

Polyneikos chtěl mermomocí jet s Meliklem, ale Diomenes se proti tomu rozhodně postavil.

„Až se přesvědčím, že ta rachotina je opravdu lodí a že může plout a že ten ztřeštěnec je opravdu námořníkem – dovolím ti s ním jet; dřívě ne!“

Polyneikos tvrdošijně stál na svém a málem se s otcem pohádal, kdyby Melikles sám svému příteli věc nerozmluvil.

„Na lodi mi nebudeš k ničemu s tou bolavou hlavou, s níž se nemůžeš ani sehnout. Až se uzdravíš, pak to bude něco jiného. Teď bys nám jen překážel.“

Byla to pravda a Polyneikos již více nenaléhal. Rozloučili se. Vojsko vyrazilo směrem k západu. Ale nejen Polyneikos, též Diomenes a Eutybios a mnoho vojáků se občas ohlíželo po lodi, která zůstala sama u břehu a kolébala se lehce na vlnách.

Obešli záliv. Loď jim zmizela z očí.

Vojsko se večer utábořilo na noc v místě, kde nedávno stál opevněný řecký tábor.

Polyneikos a Diomenes seděli na břehu a dívali se neklidně na moře, daleko na východ.

Polyneikos těžce vyčítal otcovi, že mu nedovolil jet s přítelem, že dal souhlas k tomu, aby tábor byl tak rychle zrušen a že tam nikoho nenechal nablízku.

Diomenes se omlouval tím, že to na něm nezáviselo, ale sám se na sebe hněval a měl stále více starostí. Rozmýšlel se, jestli by přece jen neměl poslat několik jezdců zpátky, aby zjistili, co se s hochem stalo. Slunce se už začalo sklánět k západu a po lodi nebylo ani stopy.

Najednou Polyneikos, který měl velmi bystrý zrak, prudce vyskočil.

„Jedou!“ vykřikl.

A opravdu za zátočinou se objevila silueta malé plachetnice. Malá loďka se lehce kolébala z boku na bok, plula pomalu, ale plula.

„Je to ta loď?“

„Ano, je to ona. Má krátký stěžeň, protože je zlomený. Podle toho ji poznám.“

Vojáci také zpozorovali plachetnici. Ukazovali si ji vzájemně.

Přišel Eutyichios – i on loď zpozoroval.

„Statečný hoch,“ řekl uznale. „Vzal si něco do hlavy a navzdory všemu a všem provedl svou. Uvidíte, že dovede loď do Kyrenaiky.“

Diomenes pokynul hlavou.

„Ano,“ řekl. „Jednou z něho bude opravdový muž.“

„Mýlíš se, Diomene. On jím je už teď. Neviděl jsi ho včera při opravě té lodi?“

„Viděl. A jsem rád, Polyneiku, že jsi jeho přítel.“

„A dovolíš mi nyní odtud jej doprovázet?“

„Co se dá dělat? Budu muset dovolit.“

Když Eutyichios odešel, Polyneikos měl dlouhý rozhovor s otcem. Občas se zadívali na moře. Na pozadí temnějící oblohy se chvěla a kolébala silueta malé plachetnice, chvěla se a kolébala a přibližovala se víc a víc.

Teprve pozdě v noci při jasném světle měsíce přistála Meliklova loď v malém přístavu, kde ještě před několika dny kotvilo syrakuské loďstvo.

Polyneikos a Diomenes na ni již čekali.

Melikles vystoupil celý mokrý, špinavý, nohy se mu třásly, ale oči mu radostně zářily.

Polyneikos jej objal.

„Otec mi konečně dovolil jet s tebou!“ zvolal.

„Ano,“ potvrdil Diomenes. „Nevěděl jsem, že jsi plavec, že se tak vyznáš v lodích. Myslel jsem, že jsi ztratil všechno, co jsi měl, že prohraješ. Byl jsem dokonce na tebe rozzloben. Zmýlil jsem se, přiznávám.“

Melikles se hrdě usmál.

„Pravda, všechno mohlo dopadnout jinak. Kdyby bylo moře víc rozbouřené, bylo by mi těžko.“

„Chtěl bych ti nyní, hochu, pomoci,“ řekl Diomenes, „tím spíše, že tě má nyní doprovázet Polyneikos. Možná že máš nějaké přání?“

„Ano, pane. Chtěl bych, abys úplně propustil ze služby toho vojáka a dovolil mu jet se mnou.“

„To není můj voják, nýbrž Eutychiův, ale Eutychos jej jistě propustí. I tak si bude muset hledat jinou práci nejméně polovina našich vojáků, protože Kyrenaika nebude moci dlouho vydržovat takovou spoustu vojáků.“

Chvilí zavládlo ticho. Starý voják – plavec vystoupil na břeh, aby vyhledal svého velitele. Melikles svou loď neopouštěl, sklonil se a zkoumal, kolik vody proniká do lodi.

„Všechno v pořádku,“ řekl, „zítra večer budeme v Kyrenaice.“

Diomenes si jej pozorně prohlížel.

„Myslíš, že tam budeš dříve než my?“

„Samozřejmě, zkrátím si cestu napříč.“

Diomenes se dlouho díval na mladého plavce, jak opravoval lana, plachty a stěžeň.

„Poslouchej, hochu,“ řekl pomalu po delší úvaze, „Polyneikos mi říkal, ještě o jedné tvé prosbě.“

Melikles se zachvěl, krev mu stoupla do hlavy, cítil, že mu srdce buší až v hrdle.

„Copak jsi říkal, Polyneiku?“ vykoktal ztlumeným hlasem.

Polyneikos, podle příkladu Meliklova si tvrdošíjně, dlouho a důkladně prohlížel, kolik je v bárce vody, neodvrátil se a nepromluvil ani slovo.

„Hovořil o Anité,“ přerušil konečně ticho Diomenes. „Je to pravda?“

Melikles sklopil hlavu jako viník.

„Je to pravda,“ zašeptal.

„Kolik je ti let, Melikle?“

„Osmnáct.“

„Možná že ti ještě není osmnáct, a Anité ještě není patnáct. Jste oba ještě děti. Ale poslouchej, hochu. Nedávno jsem říkal, že ti ne-

dám Polyneika na loď, dokud se nepřesvědčím, že si poradíš na moři. Přesvědčil jsi mě a souhlasím, aby tě Polyneikos doprovázel. Ano, Melikle. A nyní říkám: uvidíme. Budeš-li umět vést plachetnici tak, jako umíš opravovat loď, budeš-li pracovat tak, jako bojuješ, jako dovedeš být přítelem a bránit své – pak uvidíme. Uvidíme, hochu. Musím tě lépe poznat, poznat tvou rodinu, vidět, jak si počínáš v životě. A pak, pak... Přál bych si však, aby se ti podařilo. Chápeš?“

Lehce položil ruku na hochovo rameno.

Melikles k němu zvedl oči.

„Říkáš, Diomene, že až mě lépe poznáš, až poznáš mou rodinu. Copak je to možné? Vždyť jakmile dobře opravím loď v Kyrenaice, pojedu dále ke svým, do Milétu. A ty...“

Diomenes jej přerušil.

„Já také jedu do Milétu, skoro do Milétu, na Samos. Kníže Polykrates mi nabídl velení nad přístavní stráží na Samu. Přijal jsem. Pojedeme tedy společně. A budeme stále blízko, půl dne po moři. Je tomu tak, Melikle?“

A když potom zavládlo ticho, dodal se zvláštním úsměvem:

„Ano, hoši. Chci ještě na stará kolena spatřit ten chrám na hoře se čtyřmi sloupy, který stojí u cesty do Efezu.“

KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ

Meliklovi se všechno podařilo. Podařilo se mu šťastně doplout s lodí do Kyrenaiky. A byl tam první, dříve než vojsko. A potom se mu podařilo důkladně ji opravit a postavit opravdový stěžeň za vydatné pomoci ctihodného Kalia. A potom se mu podařilo bez nehody přeplout dlouhou cestu od břehů Libye čili Afriky do Malé Asie.

Plul a po celou dobu se držel v blízkosti velké samoské bárky, na které jeli Nehurabhed, Diomenes a Anité.

Za příznivého větru plachetnice předbíhala bárku, za nepříznivého větru zůstávala pozadu, vždy však trojice jedoucí na bárce mohla

na obzoru vidět siluetu malé plachetnice, kterou řídila ruka mladého plavce.

Diomenes byl stále plný starostí o svého syna, který za nezkušeného vedení „toho ztřeštěnce“, tak nazýval Melikla, koná svou první pokusnou cestu na moři.

Když se plavili z ostrova Kréty na Rhodos, malá loď ponejprv zůstala daleko vzadu – zmizela jim z očí. Na bárce byli neklidní, tím více, že se změnilo dosud příznivé počasí a hrozivý příval rozbouřil moře. Pro mohutnou šedesáti veslici to nebylo hrozné, všichni však s obavami mysleli na osud křehké plachetnice, zmítané vichřicí a údery zběsilých vln.

Bouře přešla, minul jeden den, minul druhý den, samoská bárka obeplula Rhodos a přiblížila se již k maloasijským břehům a malou plachetnici stále ještě nebylo vidět na obzoru.

Anité celé dny vzdychala a uplakanýma očima stále vyhlížela, Diomenes byl zlý a mlčel, jen Nehurabhed je udržoval v dobré náladě vypravováním o hochově obratnosti za jedné bouře, když se plavili z Kartága do Syrakus.

Ale v Halikarnassu, prvním velkém řeckém přístavu na maloasijském břehu, jejich starosti skončily. Meliklova loď, nepoškozená, s celou malou posádkou je opět dohonila.

Přítom se ukázalo, že krutá bouře jim nemohla ublížit, protože je nezastihla na moři. Melikles jako pravé dítě moře předvídal bouři a po poradě se starým plavcem – kormidelníkem se rozhodl nevystavovat křehkou loď hrozivému nebezpečí. Vrátil se včas k pevnině.

Teprve když bouře minula, vypravil se opět z Kréty na západ, a využil příznivého větru, přirazil za několik hodin po samoské bárce do přístavu v Halikarnassu.

Když se o tom všem dověděl Diomenes, začal si velmi vážit plavecké schopnosti Meliklovy a přestal jej i v duchu nazývat „ztřeštěncem“.

„Jsem rád, že se Polyneikos učí plavectví u tak dobrého učitele,“ pravil položertem, polovážně.

A potom nastal den, kdy Melikles z dálky spatřil známé pahorky Milétu, známý přístav, přístavní budovy, bílé domky uprostřed zelených vinic.

A potom vyhledal z dětství známé kamenné schůdky, které vedly nahoru k městu, a uzounkou uličku hned u přístavu.

A potom...

Polyneikos, který kráčel za Meliklem a nemohl mu stačit, se zastavil u vchodu do malého domku. Melikles skočil dovnitř.

Za chvíli Polyneikos uslyšel hlasitý, dlouhý, radostný křik.

Polyneikos chvíli váhal, pak otevřel dveře a vstoupil do malé síně.

Před ním na malém nádvoří stál Melikles a pevně objímal svou matku. Malý chlapec a ještě menší holčička se k němu tiskli a překřikovali se navzájem. Vzlykali, něco si vyprávěli slovy, přerušovanými radostným pláčem. Polyneikos stál dlouho zmaten a nevěděl, co má dělat.

Konečně jej Melikles spatřil.

„To je můj nejlepší přítel!“ řekl a zval jej rukou dovnitř. Potom se rychle sklonil k uchu matky. „Pamatuj, maminko, že je mi osmnáct let,“ zašeptal, „to je velmi důležité.“

Matka se na něj podívala uplakanýma očima.

„Co to máš, synáčku, tak důležitého?“

„Osmnáct let.“

„Dobře, synáčku.“

Je poledne. Horké letní poledne.

Melikles a Nehurabhed sedí v přístavu na kamenném pobřeží.

Před nimi se rozkládá přístav, dále záliv, moře. Voda v přístavu se sotva chvěje, její povrch se leskne, mírně se vlní pod závanem vlahého větříku. Bárky a lodě zakotvené v přístavu se pomalu a lehounce kolébají, jako by byly ospalé.

Nejblíže, hned u nohou sedících, stojí malá plachetnice. Plachetnice je čerstvě natřená a na jejím boku se skví zřetelný velký nápis: ANITÉ.

A sama Anité je v lodi. Přijíždí často od svého otce ze Samu k Meliklově matce, která sedí vedle ní a opravuje síť; přijíždí, aby se seznámila se svými příštími úkoly jako snoubenka plavce a rybáře. Horko a pravidelný pohyb lodi ukolébaly dívku. Usnula u kormidla s lehce pootevřenými ústy, s rozpuštěnými zlatými vlasy, s rukou složenou pod hlavou. Oddechuje klidně.

Zasněné moře i voda v přístavu ospale oddechují, lehce narážejí na břeh, občas tiše plesknou o bok plachetnice a nesměle a mazlivě rozstříkují krůpěje vody.

„Nuže, musíme se již brzy rozloučit, Melikle. Nic naplat. Musíme.“

„Nemůžeš zůstat déle, pane?“

„Nemohu. I tak jsem měl být v Milétu jen několik dní, a již jsem zde několik týdnů. Je čas jet.“

„Ale přijedeš sem, pane? Slíbil jsi to! Určitě!“

„Přijedu.“

„Brzy?“

„Snad ano. Bude mi smutno bez tebe, můj hochu.“

„Musíš přijet, pane. Pomysli, jak nám bude dobře. I Anité si tě zamilovala, také Diomenes, Polyneikos i moje matka.“

„Ano. Bude nutno nějak to zařídit, abych sem opět přijel. Postarám se, aby mě poslali do Sard nebo do Delf. Ale i když budu jen projíždět, zastavím se zde, abych uviděl tebe a tvé drahé.“

Podíval se smutně na Melikla a za chvíli pokračoval:

„Vy, Řekové, jste zvláštní národ. Kdo vás jednou poznal, musí se k vám stále vracet. Ano. Snad proto, že jedině vy jste se naučili nejdůležitější věci.“

„Jaké?“

„Žít. Vy jediní umíte žít. To je velká moudrost.“

Melikles se usmál.

„Život je krásný,“ řekl.

Nehurabhed zavrtěl hlavou a najednou zesmutněl.

„Mohl by být, snad... někdy... Někdy, až se lidé konečně naučí dvěma velkým moudrostem: jak žít a vládnout.“

„Ano, musí to být velké umění vládnout, vládnout velké říši, několika národům současně,“ zašeptal Melikles.

„Nikoli, hochu, to je nejmenší umění, ačkoli lidé soudí jinak. Vládnout třeba dvaceti národům, dobýt poloviny světa, to je ještě malá moudrost a nestojí za námahu, to dovede leckterý chytrák pod podmínkou, že nebude mít ani duši, ani svědomí. Ale vládnout třeba jen jednomu městu, ale tak, aby se lidé naučili žít, vládnout tak, aby se každý cítil v tomto městě dobře, to je pravá moudrost, Melik-

le, pravá moudrost, jež stojí za to, aby se jí člověk naučil. Ze všech vládců, jež jsem viděl, jen jediného jsem poznal, který opravdu byl hoden toho jména, Solóna Aténského. Jen jeho jediného! Kéž by mi bůh dal příležitost, abych se s ním ještě někdy setkal.“

Nastalo ticho.

Stařec se zahloubal do svých myšlenek, do svých vzpomínek. Melikles se zadíval na loď stojící před ním, pevnou, věrnou, připravenou na cestu. Usmál se radostně.

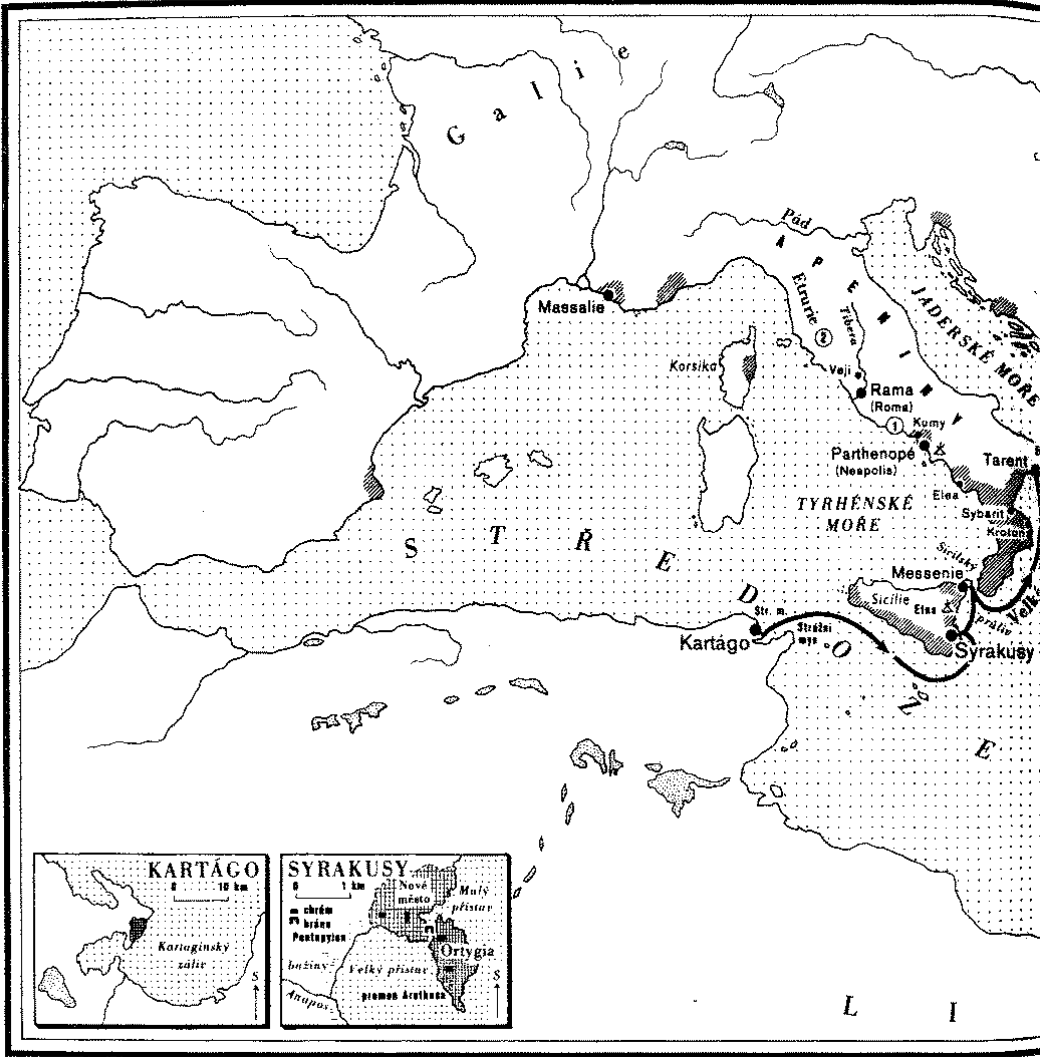
„Přece jen je svět krásný,“ opakoval.

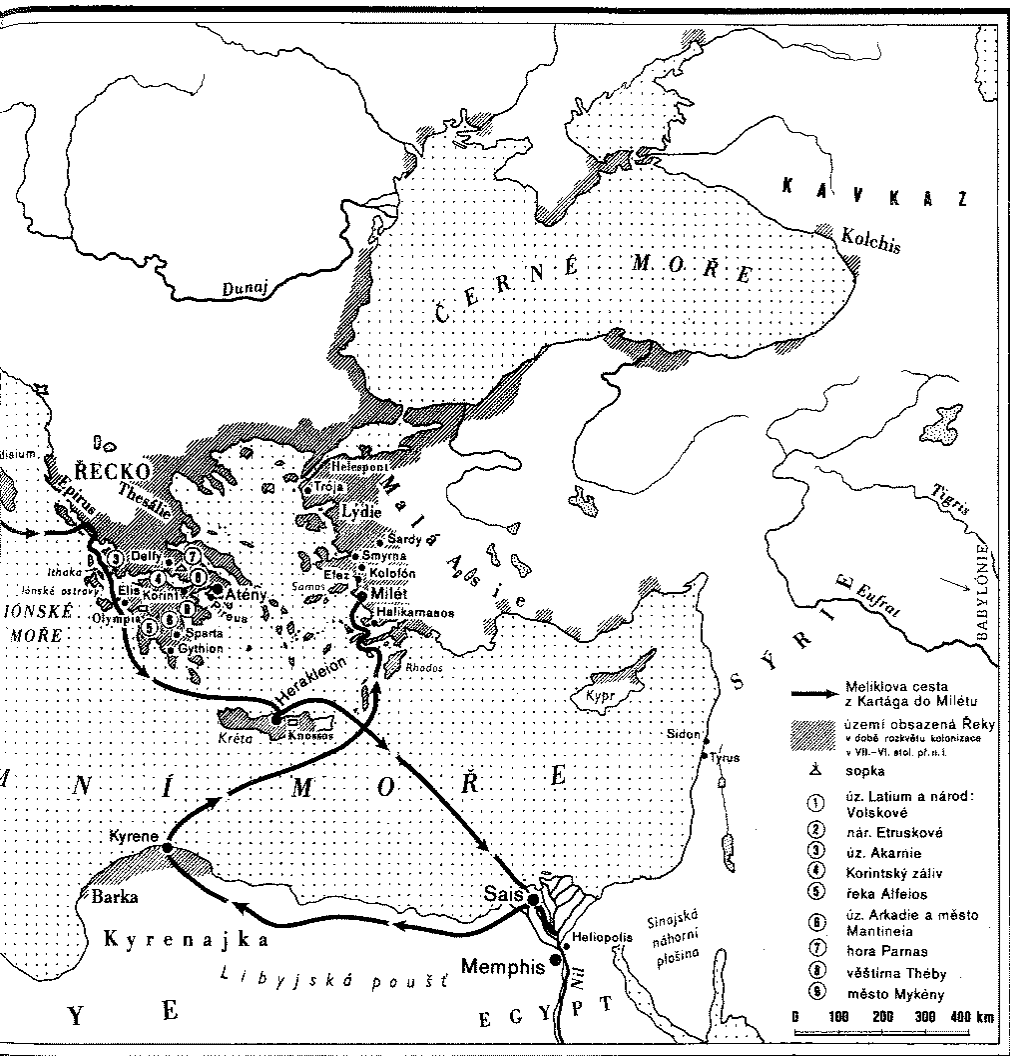
„Kdysi jsi mi to již říkal, hochu, tam v Tarentě.“

„Tehdy jsem ještě neměl Anité.“

Nehurabhed nevěděl, o které Anité hoch hovoří, zda o lodi, nebo o dívce.

Asi o obou společně.

VYSVĚTLIVKY

Str.

- 12 *drachma* – starořecká stříbrná mince, vážila 4366 g. Nyní je drachma rovněž peněžní jednotkou v Řecku;
- 13 *Isis* – jedna z hlavních a nejpopulárnějších egyptských bohyň, dcera boha země zvaného Set a bohyně nebe Nut, sestra a manželka Osirise; byla ztělesněním mateřství v přírodě;
Aštarot – bohyně luny, nebes, války a lásky, uctívaná Féniciany, Asyřany a Babylóňany;
Athéna (Pallas Athéna), řecká bohyně moudrosti, byla rovněž bohyní války a ochránkyní měst;
Ó Velká matko všech bohů – jde o Héro, bohyni nebes, manželku Diovu, ochránkyni rodiny;
Moloch – bůh uctíváný Asyřany, Féniciany, Kartagiňany a Židy; byly mu přinášeny oběti lidské, hlavně děti;
- 14 *Zeus* (gen. Dia), v náboženství starých Řeků byl pokládán za všemocného a vševědoucího vládce světa, za pramen práva a pořádku v životě rodinném a společenském, za vládce a otce bohů a lidí. Sídlil prý na vrcholcích vysokých hor, na Parnasu, na Idě, na Olympu;
Pýthie – věštkyně, která věštila budoucnost v Apollónově chrámu v Delfách, pod horou Parnas. Její často dvojsmyslná slova vykládali kněží, kteří ji obklopovali. Po dlouhá staletí měla věštírna v Delfách významnou úlohu v celém starověkém světě;
obolos – řecká mince z mědi a stříbra – rovnala se 1/6 drachmy;
Hermes – syn Diův, bůh větru, plavby, obchodu; ochránce obchodníků a plavců;
- 15 *Latium*, latinské pobřeží – krajina v Itálii, ležící mezi Tyrhénským mořem, řekou Tiberou a Apeninami;
Hefaistos – řecký bůh podzemního ohně, ochránce kovářů;

- 16 *Poseidón* – bratr Diův, bůh moře;
- 18 *Velké Řecko* – jižní část Itálie u Tarentského zálivu, osídlená řeckými osadníky. Velká města: Tarent, Sybaris, Kroton;
- 22 *Helénové* – podle řecké mytologie pocházeli Řekové od Helény, krále Thesálie;
- 24 *Hádes* – bůh podzemí, potom jméno podsvětí a záhrobního života;
Erinye – (nebo Eumenidy) – bohyně pomsty, tři sestry: Alekto, Trisifone a Megera;
- 28 *Ahura-Mazda* – neboli Ormuzd – největší bůh staroperského náboženství Avesty, vládce světa a lidí, přítel a obránce dobra, nepřítel zla a lži;
- 33 *nomarchos* – náčelník správní jednotky (nomesu) v dávném Egyptě;
- 35 *Odysseus* – král ostrova Ithaky, který se vyznamenal důvtipem ve válce trojské. Trója bylo město v sev. Malé Asii. O jejím dobytí a zkáze vypravuje Homérův epos Ilias;
- 39 *Roma* – latinské jméno Říma;
- 40 *tyran* – ve starověku samovládce, zvláště ten, který se zmocnil vlády násilným odstraněním předchozí vládní formy;
- 41 *agony* – boje a zápasy v době slavnostních her;
- 45 *stadión* – míra délková, měřila 125 kroků;
- 49 *Apollón* – řecký bůh slunce, umění a věd, syn Diův, byl zobrazován vždy jako mladík ideálně krásný;
Solón – aténský zákonodárce; žil v letech 640 – 560 před naším letopočtem. Přísné zákony prvního aténského zákonodárce Drakóna nahradil novými, demokratičtějšími. Nejdůležitější změny, které Solón provedl: zvýšení významu lidového shromáždění a umožnění účasti v něm celé společnosti vyjma otroků, zákaz ručit svou osobou za dluh;
- 50 *Homér* – největší básník starého Řecka, tvůrce Iliady a Odyssey. O jeho životě není žádných zpráv. Žil pravděpodobně v 9. st. před naším letopočtem;
- 51 *megarón* – nejstarší typ řecké a maloasijské stavby, malá, obdélníková budova, skládající se ze sloupové síně s ohniš-

- těm uprostřed a z předsíně s východem na čtverhranné nádvoří, kde stál obětní oltář;
- 52 *Lykurgos* – legendární zákonodárce staré Sparty;
Théseus – národní hrdina starých Atén, syn aténského krále Aigea. Proslavil se mnoha hrdinskými činy;
Hérakles – báječný řecký hrdina, syn Diův a thébské královny Alkméné. Proslul obrovskou silou a odvahou;
- 54 *amfora* – starověký džbán se dvěma uchy a úzkým hrdlem;
kráter – černá číše;
hydrie – starořecký džbán na vodu;
- 60 *Scylla a Charybda* – Scylla – skála v sicilském průlivu naproti divokému proudu zvanému Charybda. Ve starověku to byla nebezpečná překážka pro plavce. V řecké mytologii byla Scylla představována jako mnohohlavá nestvůra;
- 61 *Démétér* – řecká bohyně úrodné země a plodnosti. Kora – dcera Diova a Démétrina, manželka Plutóna, boha podzemí, s nímž se dělila o vládu;
- 63 *kytara* – starověký řecký hudební nástroj, obměna lyry, ale nádherněji vyzdobená a mající více strun;
- 67 *chlaina* – teplý plášť;
- 104 *Agamemnón* – mykénský král, vůdce trojské výpravy;
- 114 *Ptah* – egyptský bůh, stvořitel světa, uctíváný v Memfidě;
- 118 *peplos* – starověký dlouhý, splývavý šat, spjatý u ramen;
- 120 *Apis* – býk, jenž ve starověkém Egyptě byl uctíván jako bůh;
- 121 *Sobkh* – egyptský bůh, obvykle byl zobrazován s krokodýlí hlavou;
- 129 *talent* – řecká měnová jednotka, skládala se ze 60 min – 100 drachem;
- 147 *parasang* – perská míle – 6210 m;
- 153 *feláh* – egyptský rolník;
- 165 *gurda* – čerpací nádoba na vodu;
- 177 *Ammon* – starověký egyptský bůh, ztotožňován s Diem. Byl mu zasvěcen chrám v Karnaku;
- 192 *Dionýsos* – syn Diův, uctíváný Řeky jako bůh vína a plodivé síly přírody. Ze slavnosti na jeho počest vznikly divadelní hry;

- 193 *Osiris* – egyptský bůh smrti, bratr a manžel Isidy;
Set – egyptský bůh temna a zla, byl zpodobňován se zvířecí hlavou;
- 196 *argonauti* – slavní řečtí hrdinové, kteří pod velením Iásóna se vypravili do Kolchidy, země ležící na pobřeží černého moře (Kavkaz), pro zlaté rouno;
- 204 *hoplité* – řečtí těžkooděnci a makedonská pěchota, obvykle bojovali v sevřeném šiku – ve falengách – byli vyzbrojeni kopími, meči a těžkými štíty;
taxiarchos – velitel vojska.

OBSAH

Část první	6
Část druhá.....	110
Vysvětlivky	229

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Řídí Eva Dolejšová

Svazek 37

Witold Makowiecki

PŘÍHODY ŘEKA MELIKLA

Z polského původního vydání *Przygody Melileša Greka*, vydaného nakladatelstvím *Nasza księgarnia* ve Varšavě roku 1956, přeložila Věra Jersáková. Ilustroval Miroslav Váša. Graficky upravil Jan Žbánek. Vydal jako svou 4493. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1974. Odpovědná redaktorka Tamara Sýkorová. Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka. Technický redaktor Karel Krch.

Ze sazby písma Baskerville vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 1. 14,23 AA (text 12,52, ilustrace 1,71), 14,47 VA. Náklad 35 000 výtisků. 2. vydání. Brožovaný výtisk 17,- Kčs.

13-846-74 14/45 Vázaný výtisk 22,- Kčs